

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmy programą

Įmonės kodas: 304696907 / S. Žukausko g. 4-108, LT-08244, Vilnius
Tel.: +370 616 54100, el. p.: info@cityform.lt

PLANAVIMO ORGANIZATORIUS **LAZDIJŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJOS DIREKTORIUS**

Kodas Juridinių asmenų registre 188714992 Vilniaus g. 1, LT-67106
Lazdijai tel. (8 318) 66 108, el.p. info@lazdijai.lt

TERITORIJŲ PLANAVIMO DOKUMENTO PAVADINIMAS **LAZDIJŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO, PATVIRTINTO 2008 M. GRUODŽIO 5 D. SPRENDIMU NR. 5TS-648 „DĖL LAZDIJŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO PATVIRTINIMO“ KEITIMAS / SPRENDINIAI**

PLANUOJAMA TERITORIJA Lazdijų rajono savivaldybės teritorija

TERITORIJŲ PLANAVIMO DOKUMENTO RŪŠIS **KOMPLEKSINIS**

PORŪŠIS **BENDRASIS PLANAS**

LYGMUO **SAVIVALDYBĖS**

ETAPAS **RENGIMO**

STADIJA **SPRENDINIŲ KONKRETIZAVIMAS**

BYLOS ŽYMUO **CF-22U-88**

TOMAS **V**

DATA **2022**

Atest.Nr.	Pareigos	Vardas Pavardė	Parašas
	UAB CityForm LT DIREKTORĖ	GITANA MINEIKIENĖ	
ATP1735	PROJEKTO VADOVĖ	GIEDRĖ RATKUTĖ SKAČKAUSKIENĖ	

TURINYS

Įvadas	6
1. Demografinė situacija	14
2. Urbanistinė struktūra	16
3. Funkcinis zonavimas	19
3.1. Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos funkcinis zonavimas	19
3.2. Funkcinėms zonoms taikomi bendrieji tekstiniai reglamentai	39
4. Nekilnojamoji kultūros paveldas	42
4.1. Kultūros paveldo apsauga	42
4.1.1. Nekilnojamoji kultūros paveldo vystymo kryptys.....	42
4.1.2. Nekilnojamoji kultūros paveldo tvarkymas ir naudojimas	43
4.1.3. Nekilnojamoji kultūros paveldo apsauga ir tvarkymas	44
4.2. Apsaugos įgyvendinimo ir stebėsenos principai.....	48
5. Kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės apsauga	49
5.1. Gamtinio karkaso formavimas.....	49
5.2. Saugomų teritorijų ir kraštovaizdžio apsaugos reikalavimai	54
5.3. Biologinės įvairovės apsauga.....	59
5.4. Kraštovaizdžio tvarkymo reglamentavimo kryptys.....	64
5.5. Naudingųjų iškasenų telkiniai.....	77
6. Socialinė infrastruktūra	78
6.1. Švietimo įstaigų tinklas	84
6.2. Sveikatos apsaugos įstaigos	85
6.3. Kultūros ir laisvalaikio įstaigos	86
6.4. Įstaigos teikiančios socialines paslaugas.....	86
6.5. Sprendinių įgyvendinimo prioritetai	87
7. Ekonominė aplinka	88
7.1. Sąlygos ekonominei aplinkai vystyti	88
7.2. Sprendinių įgyvendinimo prioritetai	89
8. Rekreacija	90
8.1. Turizmo ir rekreacijos vystymas lazdijų rajone	90
8.2. Turizmo ir rekreacijos sistemos formavimas	91
8.2.1. turizmo ir rekreacinio aptarnavimo centrai.....	92
8.2.2. Rekreacinio naudojimo zonos	92
8.2.3. turizmo trasos	93
8.3. Sprendinių įgyvendinimo prioritetai.....	94
9. Susisiekimo infrastruktūra	95
10. Inžinerinė infrastruktūra	100
10.1. Vandens tiekimas	100
10.2. Nuotekų tvarkymas.....	100
10.3. Atliekų šalinimas.....	101
10.4. Dujų tiekimas.....	101
10.5. Centralizuotas šilumos tiekimas	102
10.6. Elektros energijos teikimas.....	102
10.7. Ryšio tinklai	103
10.8. Atsinaujinantys energijos šaltiniai.....	104
10.9. Gaisrinė sauga	106
10.10. Sprendinių įgyvendinimo prioritetai.....	106
11. Savivaldybės infrastruktūros plėtros prioritetai	107

GRAFINĖ DALIS:

1. Pagrindinis brėžinys M 1:50 000;
2. Kraštovaizdžio apsaugos ir vystymo brėžinys M 1:50 000;
3. Gamtinio karkaso sistemos vystymo brėžinys M 1:50 000;
4. Nekilnojamojo kultūros paveldo, rekreacijos ir turizmo plėtojimo brėžinys M 1:50 000;
5. Susisiekimo ir inžinerinės infrastruktūros brėžinys M 1:50 000.

Bendrojo plano keitimo medžiagos sudėtis

Tomo Nr.	Bendrojo plano keitimo etapas	Tomo pavadinimas
I	Rengimo etapas	Esamos būklės įvertinimas
II	Rengimo etapas	Bendrujų sprendinių formavimas
III	Rengimo etapas	Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymo dokumentas
IV	Rengimo etapas	Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaita
V	Rengimo etapas	Sprendinių konkretizavimas
VI	Baigiamasis etapas	Visuomenės dalyvavimo ataskaita

Darbą parengusių specialistų sąrašas

Eil. Nr.	Vardas, pavardė / pozicija (kvalifikacijos atestato Nr.)	Atlikta dalis
1.	Giedrė Ratkutė Skačkauskienė / projekto vadovė (ATP 1735)	[vadas, 1-11 sk., GIS
2.	Gintarė Karpavičienė / architektė (ATP 1816)	1 sk., 6 sk., 7sk., 8 sk., 10 sk.
3.	Ilona Dvareckaitė Golmont / architektė	[vadas, 2 sk., 3 sk., GIS
4.	Eglė Garnytė / architektė	1 sk., 6 sk., 7sk., 8 sk., 10 sk.
5.	Ričardas Skorupskas / kraštovaizdžio specialistas	5 sk.
6.	Vida Bujauskienė / kraštovaizdžio specialistė	5 sk.
7.	Nijolė Steponaitytė / projekto dalies vadovė (3502)	4 sk.
8.	Rūta Skripkienė / projekto dalies vadovas (TVP 0109)	9 sk.
9.	Kristina Gaučė	9 sk.
10.	Gintautas Brėskys / projekto dalies vadovas (0075)	10 sk.
11.	Gitana Mineikienė	10 sk.
12.	Mindaugas Bielskus / architektas	10 sk.

ĮVADAS

Keičiamas Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas, patvirtintas Lazdijų rajono savivaldybės tarybos 2008 m. gruodžio 5 d. sprendimu Nr. 5TS-648 „Dėl Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano patvirtinimo“.

Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano, patvirtinto 2008 m. gruodžio 5 d. sprendimu Nr. 5TS-648 „Dėl Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano patvirtinimo“ keitimas, toliau - Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimas

Teritorijų planavimo dokumentas rengimo pagrindas – Lazdijų rajono savivaldybės tarybos 2018 m. gegužės 30 d. sprendimas Nr. 5TS-1330 „Dėl Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo ir planavimo tikslų patvirtinimo“.

Plano organizatorius Lazdijų rajono savivaldybės administracijos direktorius

*Kodas Juridinių asmenų registre 188714992. Vilniaus g. 1, Lazdijai 67106,
Tel. (8 318) 33 108, el.p. info@lazdijai.lt*

Plano rengėjas UAB CityForm LT
S. Žukausko g. 4-108, LT-08224 Vilnius

*Kontaktinis asmuo:
Projekto vadovė
Giedrė Ratkutė Skačkauskienė
Tel.: + 370 698 79972, g.ratkute@cityform.lt*

Planuojama teritorija Lazdijų rajono savivaldybės teritorija

- Planavimo tikslai:**
- vadovaujantis Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendinių stebėsenos ataskaitos išvadomis, ekonominės, socialinės bei demografinės raidos tendencijomis bei pasikeitusiu teritorijų planavimo teisiniu reguliavimu, parengti Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimą;
 - Lazdijų rajono bendrojo plano keitimą rengti ir sprendinius detalizuoti įvertinant kraštovaizdžio tvarkymo kryptis ir gamtinio karkaso apsaugos bei tvarkymo priemonės, vadovaujantis LR nacionaliniu kraštovaizdžio tvarkymo planu;
 - sudaryti sąlygas darniai savivaldybės teritorijos raidai, nuosekliai erdvinės ir funkcinės integracijos politikai įgyvendinti, teritorijų sanglaudai, kompleksiška spręsti socialinius, ekonominius, ekologinius uždavinius;
 - patikslinti gyvenamųjų vietovių, inžinerinės ir socialinės infrastruktūros, kitų savivaldybei svarbių socialinės ekonominės veiklos sričių vystymo ir įgyvendinimo gaires, plėtrai reikalingas teritorijas;
 - sudaryti sąlygas racionaliam rajono gamtinių, žemės gelmių ir energijos išteklių naudojimui ir atkūrimui;

- numatyti rajono gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio savitumo, gamtos ir nekilnojamojo kultūros paveldo išsaugojimą, tikslingą naudojimą ir pažinimą, ekologiškai pusiausvyrai būtino gamtinio karkaso formavimą;
- sudaryti sąlygas formuoti sveiką, saugią, darnią gyvenamąją aplinką ir visavertes gyvenimo sąlygas gyvenamosiose vietovėse;
- sudaryti sąlygas privačioms investicijoms, kuriančioms socialinę ir ekonominę gerovę, tinkamos kokybės gyvenimo sąlygas, aplinkos kokybę ir darbo vietų pasiūlą savivaldybėje;
- derinti fizinių ir juridinių asmenų ar jų grupių, savivaldybių ir valstybės interesus dėl teritorijos naudojimo ir veiklos plėtojimo teritorijoje sąlygų;
- sudaryti sąlygas racionaliam žemės naudojimui ir žemės ūkio veiklai skatinti;
- įvertinti ir pagal poreikį į bendrąjį planą integruoti specialiojo teritorijų planavimo dokumentų sprendinius;
- sudaryti sąlygas sklandžiam Lazdijų rajono savivaldybės 2018-2020 m. strateginio veiklos plano, patvirtinto Lazdijų rajono savivaldybės tarybos 2018 m. vasario 20 d. sprendimu Nr. 5TS-1174 „Dėl Lazdijų rajono savivaldybės 2018-2020 metų strateginio veiklos plano patvirtinimo“, įgyvendinimui.

Planavimo uždaviniai:

- nustatyti ar tikslinti kraštovaizdžio savitumui svarbias teritorijas, plėtojimo sritis, formuoti kraštovaizdžio tvarkymo zonas, nustatyti jų estetinį potencialą;
- nustatyti priemones kraštovaizdžio ekologinės būklės ir vizualinės apsaugos gerinimui, numatyti kraštovaizdžio tvarkymą ir reglamentavimą bei priemones, užtikrinančias kraštovaizdžio bendrąją ekologinę pusiausvyrą, gamtinių ir kultūrinių vertybių ar kraštovaizdžio kompleksų išsaugojimą;
- optimizuoti planuojamos teritorijos urbanistinę struktūrą, socialinę ir inžinerinę infrastruktūrą;
- suformuoti planavimo lygmenį atitinkančias teritorijos funkcinio ir erdvinio vystymo kryptis, patikslinant numatomų urbanizuoti teritorijų vystymo poreikį bei nustatyti reglamentavimą;
- numatyti racionalaus žemės gelmių išteklių, žemės ūkio naudmenų, miškų, kitų gamtos išteklių išsaugojimo ir naudojimo, gamtinio karkaso ir ekologiškai pagrįstos žemės naudojimo teritorinės struktūros formavimo, gamtos ir nekilnojamojo kultūros paveldo, kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės išsaugojimo ir ekologinės pusiausvyros užtikrinimo priemones;
- nustatyti žemės ūkio paskirties teritorijų vystymo ir formavimo kryptis;
- nustatyti gyvenamųjų vietovių kraštovaizdžio savitumui svarbias teritorijas, antropogeninius ir gamtinius elementus, panoramas, numatyti jų vizualinę apsaugą;
- numatyti savivaldybei svarbių objektų išdėstymą bei numatyti prioritetinį jų vystymą;
- numatyti teritorijas visuomenės poreikiams reikalingų objektų plėtrai;
- nustatyti ar tikslinti rekreacinių zonų, turistinių trasų išdėstymą, gerinti rekreacinių išteklių prieinamumą visuomenei;

- numatyti inžinerinę, susisiekimo ir kitą visuomenės poreikiams tenkinti reikalingą infrastruktūrą, nustatyti jų plėtros, gerinimo prioritetus;
- numatyti ypatingų inžinerinių statinių išdėstymą;
- sudaryti sąlygas privačioms investicijoms, kuriančioms socialinę ir ekologinę gerovę, tinkamas kokybės gyvenimo sąlygas;
- panaikinti perteklinius suplanuotų teritorijų reikalavimus;
- detalizuoti atitinkamų aukštesnio lygmens kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų sprendinius.

Plano keitimo etapai Parengiamasis, rengimo ir baigiamasis.

Kita informacija Atliekami kraštovaizdžio savitumo ir jo estetinio respektavimo tyrimai, įvertinantys planuojamą teritoriją ir jos prieigas. Vyriausybės nustatyta tvarka bus atliekamos Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) procedūros. Teritorijos vystymo koncepcija atliekama. Teritorijos funkcinio ir erdvinio vystymo kryptys nustatomos ir bendrojo plano sprendiniai nustatomi laikotarpiui iki 2030 m.

**Plano keitimas
atliekamas
vadovaujantis:**

- AB LITGRID 2018-07-24 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG76508;
- AB „Energijos skirstymo operatorius“ 2022-07-19 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG233463;
- UAB „Lazdijų šiluma“ 2022-07-19 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG233408;
- Valstybės įmonės Lietuvos automobilių kelių direkcijos 2022-07-22 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG234127;
- UAB „Skaidula“ 2018-07-26 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG76855;
- AB „Amber Grid“ 2018-08-01 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG76997
- Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos 2018-07-27 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG77013;
- Veisiejų regioninio parko direkcijos 2018-07-27 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG77059;
- Dzūkijos nacionalinio parko ir Čepkelių valstybinio gamtinio rezervato direkcijos 2018-08-01 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG77525;
- AB Telia Lietuva 2022-07-22 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG234149;
- Dzūkijos-Suvalkijos saugomų teritorijų direkcijos 2022-07-29 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG235419;
- Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos 2022-07-28 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG235147;
- AB „Lietuvos geležinkeliai“ 2018-08-01 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG77568;
- Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos 2018-08-03 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG77745;
- VŠĮ „Plačiajuostis internetas“ 2019-07-23 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG112244;
- Lietuvos kariuomenės 2018-08-06 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG77932;
- Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos

**Teritorijų planavimo
sąlygų neišdavė:**

- vidaus reikalų ministerijos 2018-08-06 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG78015;
- Lazdijų rajono savivaldybės administracijos 2018-08-06 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG78033;
- Viešosios įstaigos Transporto kompetencijų agentūros 2022-07-18 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG233323
- Alytaus rajono savivaldybės administracijos 2022-07-18 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG233358;
- UAB "Lazdijų vanduo" 2022-07-19 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG233516;
- Druskininkų savivaldybės administracijos 2022-07-22 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG234270;
- Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos 2022-07-25 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG234481;
- Aplinkos apsaugos agentūros 2022-07-25 teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG234577;
- Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos 2022-07-27 planavimo sąlygomis Nr. REG234951;
- Lietuvos geologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos 2022-07-28 planavimo sąlygomis Nr. REG234951.

- Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos;
- UAB „Lazdijų vanduo“;
- Valstybinė miškų tarnyba
- Kalvarijos savivaldybės administracija
- Lietuvos transporto saugos administracija

Sprendinių konkretizavimo pagrindas

Sprendiniai konkretizuojami vadovaujantis **Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcijos II alternatyva**, kuriai pritarta 2020-06-25 Lazdijų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu Nr.10V-491 „Dėl pritarimo Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcijai“.

Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano koncepcijos alternatyvoje suformuoti bendrieji sprendiniai atitinkantys šių dienų realijas ir tendencijas, formuojantys rajono identitetą išryškinant stipriąsias puses. Vykdomas galiojančio bendrojo plano sprendinių, kurie atitinka prieš tai išdėstytas nuostatas, tęstinumas. Lazdijų rajono savivaldybėje gyventojų skaičius mažėjo beveik dvigubai sparčiau nei vidutiniškai šalyje, gyventojų amžiaus struktūra taip pat keitėsi – mažėjo vaikų ir daugėjo vyresnio amžiaus asmenų, rajonas pasižymi vienu aukščiausiu demografinės senatvės koeficiento rodikliu šalyje (8 vietoje pagal dydį tarp visų Lietuvos savivaldybių rodiklių). Svarbiausios gyventojų skaičiaus mažėjimo priežastys – emigracija (vidaus ir tarptautinė) bei aukštas gyventojų mirtingumas. Dėl didelės emigracijos, mažo gimstamumo ir didžiausio visoje apskrityje mirtingumo rodiklio, tenkančio 1000 gyventojų (kuris net 1,5 karto didesnis nei vidutinis šalyje), Lazdijų rajone neužtikrinama natūrali gyventojų kaita. Siekiant gerinti demografines tendencijas, yra svarbu gerinti gyvenimo sąlygas ir skatinti ekonominį rajono aktyvumą. Dėl to, konceptualūs sprendiniai orientuoti į socialinės, susisiekimo, inžinerinės infrastruktūros, urbanizuojamų plotų optimizavimą. Siekiant aukštesnės gyvenimo kokybės, sudaromos sąlygos verslo plėtojimui. Akcentuojama svarba dėl viešųjų paslaugų efektyvumo ir kokybės, taip pat jų prieinamumo ir pasiekiamumo. Antroje koncepcijos alternatyvoje sudaromos sąlygos kompaktiškomis gyvenamosios vietovėms formuoti. Pagal esamų gyvenamųjų vietovių užstatymo struktūrą, jų demografinę situaciją, gamtines bei antropogenines ribas, išskiriami teritorijų vystymo prioritetai. Nekilnojamojo kultūros paveldo koncepcijos II alternatyvos sprendiniuose įvedami kultūros vertybių registro atnaujinimai ir patikslinimai, siekiama nekilnojamojo

kultūros paveldo išsaugojimo, pritaikymo viešam pažinimui ir lankymui. Remiantis nacionaliniu kraštovaizdžio tvarkymo planu, numatomos ir detalizuojamos rajono teritorijoje esančių kraštovaizdžio morfologinių rajonų ribos, kiekvienam iš jų numatant naudojimo intensyvumą ir pobūdį, bei tvarkymo priemonės. Taip bus sukurtos prielaidos rajono teritorijoje išlikusių kraštovaizdžio fragmentų apsaugai, esamos būklės palaikymui, bei pažeisto arba degraduoto kraštovaizdžio atstatymui. Atsižvelgiant į esamą situaciją ir tikslesnius vertingų ir potencialiai vertingų teritorijų lokalizacijos duomenis, atliekamas rajono teritorijoje numatyto gamtinio karkaso elementų ribų detalizavimas ir korektūra. Numatomi sprendiniai susiję su aplinkos kokybės gerinimu, įgyvendinamos bendrosios ekologinio kompensavimo ir saugomų teritorijų sistemos vystymo priemonės, kurios taip pat gali būti susietos su teritorijos kraštovaizdžio tvarkymo sprendiniais. Antroje koncepcijos alternatyvoje taip pat teikti pasiūlymai dėl rekreacijos ir turizmo kiekybinės (plečiant rekreacijai pritaikytų teritorijų plotus ir/ ar didinant aptarnavimo objektų skaičių) bei kokybinės (modernizuojant jų rekreacinę infrastruktūrą) plėtros. Antroje Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano koncepcijos alternatyvoje numatyta plėtoti turizmo trasų infrastruktūrą, organizuojant turistinių maršrutų kiekybinę ir kokybinę plėtrą. Esami rekreacinės infrastruktūros elementai papildomi naujais integruojant vaizdingas panoraminės apžvalgos vietas bei gamtiniu kultūriniais požiūriais vaizdingo kraštovaizdžio kelių trasas. Antroje koncepcijos alternatyvoje, susisiekimo srityje, siūlymai nukreipti į darnių keliavimo būdų skatinimą: peržiūrimi ir teikiami siūlymai viešojo transporto paslaugų gerinimui, bevariklio transporto eismo saugos didinimui ir tinklo plėtrai, orientuojant ją į kasdienio keliavimo poreikius, teikiami siūlymai alternatyvių degalų transporte naudojimo galimybėms.

Kaip ir Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcija, taip ir **sprendiniai, formuojami vadovaujantis darnios (tvarios) raidos kelio užtikrinimo principu - darnus vystymasis tenkina žmonių reikmes dabar, neapribodamas ateities kartų galimybių tenkinti savąsias** (Jungtinių Tautų Organizacija, toliau - JTO, 1987). Jis remiasi trimis pamatinėmis dimensijomis – ekonomikos augimu, visuomenės gerove bei aplinkos kokybe, užtikrinant subalansuotą visų vystymą, neprioretizuojant nei vienos kitų dviejų sąskaita. 2015 m. JTO priėmė 17 darnaus vystymosi tikslų (DVT), kurie yra paremti penkiais principais: žmonės, planeta, gerovė (klestėjimas), taika ir partnerystė (angl. 5 P's: people, planet, prosperity, peace and partnership). DVT – ne tik plati vizija darnesnei pasaulio ir visų gyventojų ateičiai, bet tai ir konkreti uždaviniais ir rodikliais paremta sistema. Darnaus vystymosi tikslai siekia socio-ekonominės atskirties mažinimo, nevaldomos ir nedarnios plėtros ribojimo, taršos ir kito neigiamo urbanizuotų teritorijų poveikio aplinkai mažinimo. Darnus vystymasis gali būti užtikrintas tik tuomet, kai skirtingi prioritetai yra derinami tarpusavyje, jų siekiama sinergiškai, atsižvelgiant į sąveikas ir sąryšius tarpusavyje.

Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos vystymui svarbiausi tvarų vystymą užtikrinantys veiksniai:

- Darni urbanizacija.
- Stiprūs miesto, priemiesčių ir kaimo vietovių ryšiai.
- Didėjanti gyventojų sveikata ir gerovė - oro taršos mažinimas - vystymas alternatyvių (mažiau taršių, skatinančių fizinį aktyvumą) transporto priemonių, saugumo didinimas, užtikrinimas prieigų prie bendro naudojimo viešųjų erdvių, kas taip pat kelia gyventojų psichinės sveikatos lygį.
- Švietimo ir kultūros kokybės kėlimas.
- Saugaus geriamo vandens, sanitarinių paslaugų (nuotekų valymo ir kanalizacijos) kokybės užtikrinimas, lietaus vandens nutekėjimo ir kietųjų atliekų tvarkymas yra planuojami ir valdomi integruotu būdu.
- Sudarant sąlygas atsinaujinančių išteklių energetikos (individualiam) vartojimui ir gamybai yra mažinamas neigiamas poveikis aplinkai, įskaitant neigiamą klimato kaitos poveikį. Tvarus energijos išteklių valdymas reiškia, kad energijos, medžiagų ir vandens naudojimas yra mažinamas, o išteklių naudojami ir veiksmingai iš naujo panaudojami jų natūraliame cikle. Turi būti teikiamas prioritetas atsinaujinančių energijos šaltinių vartojimui.
- Aukštas gyventojų užimtumas, nes tai turi tiesioginę įtaką gyvenimo gerovei bei sukuria socialinį saugumą ir didina visuomenės sanglaudą.

- Klimato kaitos švelninimui skirtų priemonių įgyvendinimas leistų padidinti ir miestų bei gyvenviečių atsparumą neigiamam klimato kaitos poveikiui. Turėtų būti siekiama sumažinti neigiamą klimato poveikį ir palaipsniui atsisakyti ŠESD išmetimo.
- Darnių ir efektyvių atliekų tvarkymo sistemų diegimas.
- Nekontroliuojama urbanizacijos plėtra gali turėti neigiamos įtakos natūralioms ekosistemoms. Integruotas požiūris į urbanizaciją, saugant gamtinius išteklius, skatina investuoti į ekosistemų atkūrimą, taip siekiant padidinti atsparumą gamtinėms nelaimėms, mažinti oro taršą ir kitą neigiamą poveikį aplinkai bei užtikrinti būtinų ekosisteminių paslaugų tiekimą.

Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo sprendiniai atitinka Lazdijų rajono savivaldybės strateginio planavimo dokumentus.

Bendrosios Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo sprendinių taikymo nuostatos

Bendrasis planas – kompleksinio teritorijų planavimo dokumentas, kuriame pagal teritorijų planavimo lygmenį ir uždavinius nustatoma planuojamos teritorijos erdvinė struktūra, teritorijos naudojimo privalomosios nuostatos ir reikalavimai bei apsaugos principai.

Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo sprendiniai formuojami iki 2030 metų, tačiau jie galioja neterminuotai, jei teisės aktai nenustato kitaip. Savivaldybės lygmens bendrasis planas gali būti keičiamas, koreguojamas pagal poreikį Teritorijų planavimo įstatymo ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka.

Tuo atveju, kai šio bendrojo plano sprendiniuose neaptariamos tam tikros veiklos, turinčios teritorinę išraišką, jos savivaldybės teritorijoje vykdomos teisės aktų numatyta tvarka, nekeičiant bendrojo plano sprendinių.

Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo sprendiniai yra parengti M 1:50 000 ir į kitą mastelį netransformuojami. Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo sprendiniai (t.t. funkcinės zonos) gali būti tikslinami rengiant detalesnio mastelio kompleksinio teritorijų planavimo dokumentus. Tikslinant sprendinius bei funkcinę zonų ribas turi būti atsižvelgta į natūralias (gamtines) ir technines ribas (administracines ribas, gatves, kelius ir jų koridorius, inžinerinės infrastruktūros tinklus, objektus, SAZ ir pan.), vadovaujamosi naujausiais duomenimis (Miškų kadastro, Kultūros vertybių registru, Saugomų teritorijų valstybės kadastru, Žemės gelmių registro ir pan.). Nustatoma, kad jei žemės sklypas, užimantis 1 ha ir mažiau ploto, patenka į dvi ar daugiau apibendrintų funkcinių zonų, gali būti vystomas pasirinktinai pagal vienos apibendrintos funkcinės zonos (į kurią patenka dalimi) reikalavimus. Tuo atveju jei žemės sklypas, užimantis daugiau nei 1 ha, patenka į dvi ar daugiau apibendrintų funkcinių zonų, jis dalinamas teisės aktų nustatyta tvarka, įvertinus skirtingų apibendrintų funkcinių zonų ribas ir atitinkamai taikomi skirtingų apibendrintų funkcinių zonų reikalavimai.

Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo sprendiniai galioja teritorijoms, kurioms nėra parengti vietovės lygmens kompleksinio teritorijų planavimo dokumentai (bendrieji planai ir/ar detalieji planai), patvirtinti iki Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo patvirtinimo ar pradėti rengti iki Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo patvirtinimo ir patvirtinti vėliau. Taip pat galioja ir parengti bei patvirtinti specialieji planai iki Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo. Keičiant ar koreguojant minėtus dokumentus, taikomi šio Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo sprendiniai. Detalizuojant Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo sprendinius taip pat rengiami specialiojo teritorijų planavimo dokumentai (t.t. kaimo plėtros žemėtvarkos projektai).

Iki bendrojo plano keitimo įsigaliojimo datos pradėti rengti žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentai gali būti užbaigti rengti ir teikiami tvirtinti pagal iki tos datos išduotas planavimo sąlygas, galiojusius bendrojo plano sprendinius.

Saugomos teritorijos tvarkomos ir veikla jose vykdoma vadovaujantis Saugomų teritorijų įstatymu bei kitais saugomas teritorijas reglamentuojančiais teisės aktais. Teritorijose, kurios yra regioninių, nacionalinio parkų teritorijose, veikla vykdoma vadovaujantis regioninių, nacionalinio parkų specialiaisiais planais bei kitais, saugomas teritorijas ir veiklą jose reglamentuojančiais teisės aktais.

Teritorijos, esančios gamtiniame karkase vystomos pagal Gamtinio karkaso nuostatus.

Nekilnojamojo kultūros paveldo objektų teritorijose ir jų apsaugos zonose veikla vykdoma vadovaujantis Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros vertybių apsaugos įstatymu, kitais nekilnojamojo kultūros paveldo saugojimą, tvarkymą reglamentuojančiais teisės aktais.

Sanitarinės apsaugos zonos gali būti nustatomos ir tikslinamos specialiaisiais ar kitais teritorijų planavimo dokumentais, nekeičiant bendrojo plano sprendinių. Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo 24 straipsnio 1 dalyje nurodyti asmenys privalo nustatyti ir įteisinti SAZ. Keičiantis veiklos vykdymo mastams, SAZ turi būti tikslinamas.

Pagal poreikį savivaldybė gali numatyti teritorijų rezervavimą visuomenės poreikiams. Rezervuojamų teritorijų ribos bei apimtys nustatomos vietovės lygmens kompleksinio teritorijų planavimo ar specialiojo teritorijų planavimo dokumentuose.

Miškų atkūrimas ir įveisimas vykdomas vadovaujantis Miškų atkūrimo ir įveisimo nuostatais, kitais minėtą veiklą reglamentuojančiais teisės aktais, rengiant pagal nustatytus reikalavimus atitinkamus projektus. Miško įveisimas ne miško žemėje vykdomas vadovaujantis Miško įveisimo ne miško žemėje taisyklėmis, kitais minėtą veiklą reglamentuojančiais teisės aktais. Miškai įveisiami pagal miškų išdėstymo žemėtvarkos schemas ar teisės aktuose numatytais kitais projektais, planais.

Sodybos atkūrimo Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendiniai nereglamentuoja, atkūrimas gali būti vykdomas Lietuvos Respublikos teisės aktų numatyta tvarka.

Įvertinus Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos gretimybę su kitomis valstybėmis, pažymima kad:

- pasienyje su Baltarusijos Respublika yra nustatyti valstybės sienos apsaugai skirti žemės plotai (pasienio juosa), patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. 1387 „Dėl Lietuvos Respublikos ir Baltarusijos Respublikos valstybės sienos apsaugai skirtų žemės plotų (pasienio juostos) ir jų ribų patvirtinimo“. Valstybės sienos apsaugai skirtose teritorijose (pasienio juostoje) bet kokia veikla, nesusijusi su valstybės sienos apsauga, turi būti derinama su Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos;
- pasienyje su Lenkijos Respublika yra nustatyti valstybės sienos apsaugai skirti žemės plotai (pasienio juosta), patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001m. sausio 26 d. nutarimu Nr.96 „Dėl Lietuvos Respublikos ir Lenkijos Respublikos valstybės sienos apsaugai skirtų žemės plotų (pasienio juostos) ir jų ribų patvirtinimo“. Valstybės sienos apsaugai skirtose teritorijose (pasienio juostoje) bet kokia veikla, nesusijusi su valstybės sienos apsauga, turi būti derinama su Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos;
- pasienio ruože su Baltarusijos Respublika galioja pasienio teisinis režimas. Pasienio ruožo teritorijoje su Lenkijos Respublika galios pasienio teisinis režimas tais atvejais, kai bus laikinai atnaujinami patikrinimai prie ES vidaus sienos. Valstybės sienos ir jos apsaugos įstatymas nustato valstybės sienos ir pasienio teisinius režimus;
- valstybės sienos apsaugos zonoje, pasienio juostoje, pasienio vandenyse, kurių vandenimis arba krantais eina išorės siena, leidžiama būti ar verstis ūkine, komercine veikla asmenims, įrašytiems į Valstybės sienos apsaugos tarnybos sudaromą asmenų, turinčių teisę būti valstybės sienos apsaugos zonoje, pasienio juostoje, pasienio vandenyse, kurių vandenimis arba krantais eina išorės siena, sąrašą. Pasienio teisinis

režimas valstybės sienos apsaugos zonoje, pasienio juostoje, pasienio vandenyse nustatytas Valstybės sienos ir jos apsaugos įstatyme;

- vadovaujantis Aviacijos įstatymo 10 straipsnio nuostatomis, pasienio ruože statinių ir įrenginių, kurių aukštis virš žemės paviršiaus yra 30 m ir daugiau, statyba, rekonstravimas ar įrengimas turi būti suderinti su Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos.

Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo sprendiniuose dėl atliekamo plano mastelio bei dėl to, kad savivaldybės strateginiuose dokumentuose ir juos palydinčiuose kituose dokumentuose šiai dienai neišskirtas poreikis objektams, kuriems teisės aktų nustatyta tvarka turi būti organizuojami architektūriniai konkursai, yra neįvardinami konkretūs objektai. Tačiau, įgyvendinant Architektūros įstatymo 13 str. nuostatas, teikiami principai dėl objektų, kuriems teisės aktų nustatyta tvarka turi būti organizuojami architektūriniai konkursai:

- naujai statomiems ypatingiems visuomeniniams pastatams (mokslo, kultūros, gydymo, sporto, religinės paskirties ir kt. pastatams), kurių naudojimui reikalinga kitos paskirties žemė, visuomeninės paskirties teritorijos žemės naudojimo būdas bei statybai naudojamos visuomenės lėšos (pagal LR statybos įstatyme teikiamą sąvoką). Minėtų pastatų architektūriniuose konkursuose taip pat turi būti išnagrinėtas objekto gretimybėje esantis urbanistinės, gamtinės aplinkos kontekstas.
- miesto, miestelio aikštės (neužstatyta, galimai su pavieniais medžiais (atvira) viešoji erdvė – urbanistinės struktūros funkcinis ir erdvinis centras) įrengimui ar rekonstravimui.
- kiti objektai, kuriems teisės aktų nustatyta tvarka organizuojami architektūriniai konkursai, gali būti identifikuojami žemesnio lygmens kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų sprendiniuose ar Lazdijų rajono savivaldybės tarybos sprendimu.

Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo sprendinių atitiktis Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano sprendiniams pateikiama integruotai šio aiškinamojo rašto 2, 4, 5 skyriuose.

Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo sprendiniai gali būti įgyvendinami tiek, kiek nepažeidžiami Lietuvos Respublikos teisės aktai.

1. DEMOGRAFINĖ SITUACIJA

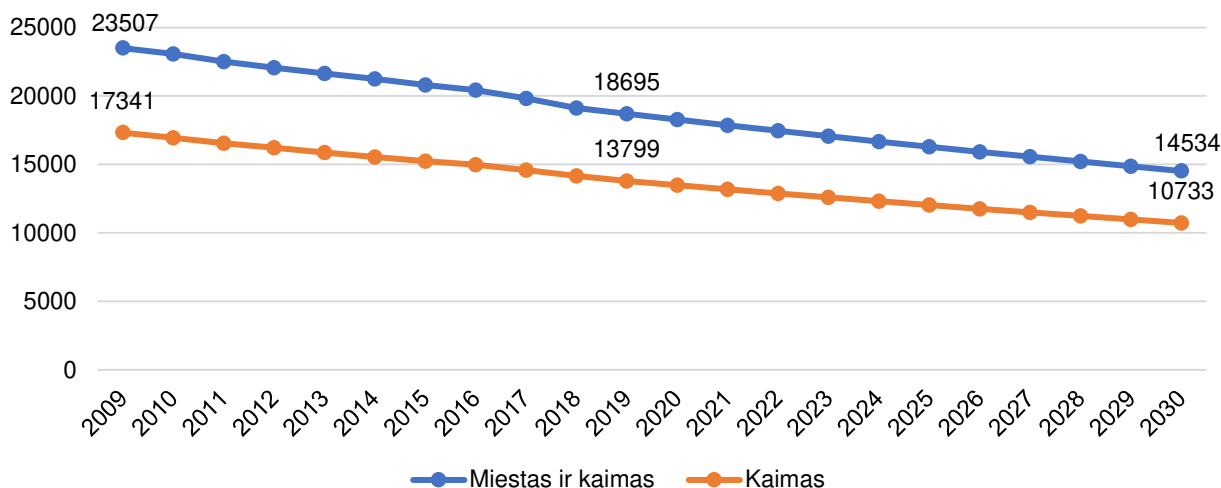
Lazdijų rajono savivaldybėje gyventojų skaičius mažėja beveik dvigubai sparčiau nei vidutiniškai šalyje, gyventojų amžiaus struktūra keičiasi – mažėja vaikų ir daugėja vyresnio amžiaus asmenų, rajonas pasižymi vienu aukščiausiu demografinės senatvės koeficiento rodikliu šalyje (8 vietoje pagal dydį tarp visų Lietuvos savivaldybių rodiklių). Svarbiausios gyventojų skaičiaus mažėjimo priežastys – emigracija (vidaus ir tarptautinė) bei aukštas gyventojų mirtingumas. Dėl didelės emigracijos, mažo gimstamumo ir didžiausio visoje apskrityje mirtingumo rodiklio, tenkančio 1000 gyventojų (kuris net 1,5 karto didesnis nei vidutinis šalyje), Lazdijų rajone neužtikrinama natūrali gyventojų kaita.

Prognozuojamas Lazdijų rajono savivaldybės gyventojų skaičius iki 2030 m.

Per paskutinį dešimtmetį (2009 – 2019 m.) Lazdijų rajono savivaldybėje stebimas gyventojų mažėjimas 20,5 proc. (20,6 proc. – miestuose, o kaimuose 20,4 proc.). Taikant tiesinį gyventojų pokyčio tendencijų skaičiavimo metodą prognozuojamas gyventojų skaičius koncepcijos planuojamam laikotarpiui t. y. iki 2030 m. pateikiamas 1.1. lentelėje ir 1.1 pav. :

1.1.lentelė. Prognozuojamas Lazdijų rajono gyventojų skaičius (iki 2030 m.) Lazdijų rajono savivaldybėje (taikant tiesinį gyventojų pokyčio tendencijų skaičiavimo metodą).

	2009	2019	2030	Pokytis proc.
Miestas ir kaimas	23507	18695	14534	-20,5
Miestas	6166	4896	3801	-20,6
Kaimas	17341	13799	10733	-22,7

1.1.pav. Prognozuojamas Lazdijų rajono gyventojų skaičius (iki 2030 m.) Lazdijų rajono savivaldybėje (taikant tiesinį gyventojų pokyčio tendencijų skaičiavimo metodą).

Vadovaujantis Eurostat (Europos Sąjungos statistikos agentūra) pateikiamomis gyventojų prognozėmis, numatoma, kad 2019 – 2025 m. laikotarpyje Lietuvoje gyventojų sumažės 7,5 proc., o 2025 – 2030 m. laikotarpyje dar 5,13 proc., ir 2030 m. šalyje gyvens 2452166 asmenys. Taikant tokias pačias tendencijas ir Lazdijų rajono savivaldybei, 2030 m. joje būtų prognozuojami 16407 gyventojai (žr. 1.2. lentelė).

1.2. lentelė. Prognozuojamas Lazdijų rajono gyventojų skaičius (iki 2030 m.) Lazdijų rajono savivaldybėje (vadovaujantis Eurostat pateikiamais duomenimis).

	2019	2025	2019 – 2025 m. pokytis proc.	2030	2025 – 2030 m. pokytis proc.
Lietuva	2794204	2584736	-7,50	2452166	-5,13
Lazdijų r. savivaldybė	18695	17294	-7,50	16407	-5,13

Vadovaujantis Vilniaus universiteto Geografijos ir kraštotvarkos katedros docento Rolando Tučo parengta „Lietuvos gyventojų amžiaus demografinės struktūros kaitos prognoze 2017 - 2021 m.“, Lietuvoje prognozuojamas 5,43 proc. gyventojų mažėjimas, o Lazdijų rajono savivaldybėje - 11,43 proc. Šioms tendencijoms nekintant, prognozuojamas gyventojų skaičius pateikiamas 1.3. lentelėje.

1.3. lentelė. Prognozuojamas Lazdijų rajono gyventojų skaičius (iki 2030 m.) Lazdijų rajono savivaldybėje (vadovaujantis R. Tučo prognozėmis parengtomis 2017 – 2021 m. laikotarpiui).

	2017	2021	2017 – 2021 m. pokytis proc.	Pokytis proc. per metus	2025	2030
Lietuva	2847904	2693160	-5,43	-1,36	2546921	2374049
Lazdijų r. savivaldybė	19821	17555	-11,43	-2,86	15549	13327

Dėl sparčiai mažėjančio gimstamumo ir vis didėjančių migracijos mastų, pirmasis prognozių variantas laikytinas labiausiai tikėtiniu.

Siekiant gerinti demografines tendencijas, yra svarbu gerinti gyvenimo sąlygas ir tokiu būdu skatinti ekonominį rajono aktyvumą. Dabartinė gyventojų struktūra yra mažiau palanki ekonominei plėtrai, nei kitų Alytaus apskrities rajonų, kadangi Lazdijų rajone yra santykinai mažesnis darbingo amžiaus žmonių ir jaunimo skaičius. Greitai besikeičianti rajono gyventojų struktūra pagal amžių reikalauja atidžiau įvertinti taikomas socialines priemones, galinčias didinti gimstamumą ir mažinti mirtingumo rodiklius (socialinė parama jaunoms šeimoms, sveikatos profilaktika, sveikatinimo programos, visuomenės informuotumas ir prevencinių priemonių taikymas).

Dėl neigiamų demografinių tendencijų, Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendiniai orientuojami į erdvinių, teritorinių, sisteminių struktūrų optimizavimą, racionalų turimų išteklių naudojimą.

Lazdijų rajono savivaldybės bendrojo plano keitimo sprendiniuose demografinės situacijos gerinimui numatomos trys kryptys:

- 1) gyvenimo sąlygų gerinimas vystant socialinę, inžinerinę ir susisiekimo infrastruktūrą, o taip pat į prieinamą socialinę infrastruktūrą bei į kokybę orientuotų viešųjų paslaugų teikimo sistemos formavimas;
- 2) verslo sąlygų gerinimas, sudarant palankias sąlygas darbo vietų kūrimui, aktyviai siekiant naujų investicijų pritraukimo bei mažinant apribojimus ir suvaržymus;
- 3) atvykusių / sugrįžusių asmenų integracijos / reintegracijos priemonių įgyvendinimas (tokių kaip specialios švietimo programos, lietuvių kalbos mokymas suaugusiems, konsultacijos / parama dėl įsikūrimo ir pan.).

2. URBANISTINĖ STRUKTŪRA

Urbanistinio karkaso atraminė struktūra yra suformuota šalies lygmenyje bei įtvirtinta Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane (LRBP). Kituose žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentuose, urbanistinis karkasas yra detalizuojamas išlaikant vystymosi kryptis, numatytas šalies bendrajame plane. Aukštesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentų sprendiniai integruojami į Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo sprendinius. Savivaldybės lygmenyje urbanistinė struktūra optimizuojama (ypač dėl neigiamų demografinių pokyčių) keičiant urbanistinės struktūros elementus. Optimizuoti urbanistinę struktūrą - vienas iš šio bendrojo plano keitimo uždavinių, numatytų Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo darbų programoje. Planuojamos teritorijos urbanistinės struktūros, socialinės ir inžinerinės infrastruktūros optimizavimas taip pat yra numatytas Teritorijų planavimo įstatyme (14 str., 6 p.), kaip vienas iš uždavinių savivaldybės lygmens teritorijų planavimo dokumentui.

Urbanistinės struktūros elementai – urbanistiniai centrai yra gyvenamosios vietovės koncentruojančios darbo vietas, paslaugas ir kitas aptarnavimo funkcijas, jų gyvybingumas ir efektyvumas neatsiejamas ir nuo juose taikomų paslaugų teikimo principų. Mažėjant gyventojų skaičiui, tikslinga formuoti kompaktiškas urbanizuotas struktūras, taip sudarant sąlygas mažesnėms infrastruktūros investicijoms ir priežiūros sąnaudoms, perskirstant finansus į viešųjų paslaugų kokybės ir efektyvumo parametrus, ko pasekmėje dėl aukštesnio lygio paslaugų, gerėja ir gyvenimo kokybė. Atitinkamai gera gyvenimo kokybė yra vienas iš veiksnių išlaikyti, pritraukti aukštesnės kvalifikacijos darbo jėgą, kuri gali generuoti didesnę darbo našumą, gyvybingumą, naujoves ir kūrybiškumą. Viešųjų paslaugų koncentravimas urbanistiniuose centruose nėra vienpusiškas, laikomasi nuostatos, kad viešosios paslaugos turi būti tiek pasiekiamos, tiek prieinamos visiems Lazdijų rajono gyventojams. Dėl to, formuojant urbanistinių centrų struktūrą, buvo įvertinti šie veiksniai:

- urbanistinių centrų pasiekiamumo galimybės siekiant santykinai tolygus urbanistinių centrų (ypač lokalių) pasiskirstymo Lazdijų rajono savivaldybės teritorijoje;
- gyventojų skaičiaus teritorinis pasiskirstymas - šiaurinėje savivaldybės teritorijos dalyje yra didesnė gyventojų koncentracija (taip pat dėl gamtinių elementų lokalizacijos, istorinių ir šiuo metu veikiančių funkcinių ryšių);
- galimas intensyvesnių funkcinių ryšių išvystymas (turint omenyje galimą tam tikrų ne itin dažno poreikio viešųjų paslaugų pasiskirstymą skirtinguose urbanistiniuose centruose, mobilias viešąsias paslaugas).

Įvertinus urbanistinės struktūros optimizavimo aspektus (taip pat rajono demografinius pokyčius ir tendencijas) numatoma, kad Lazdijų rajono savivaldybės teritorijoje urbanistinę struktūrą sudaro šie urbanistiniai centrai:

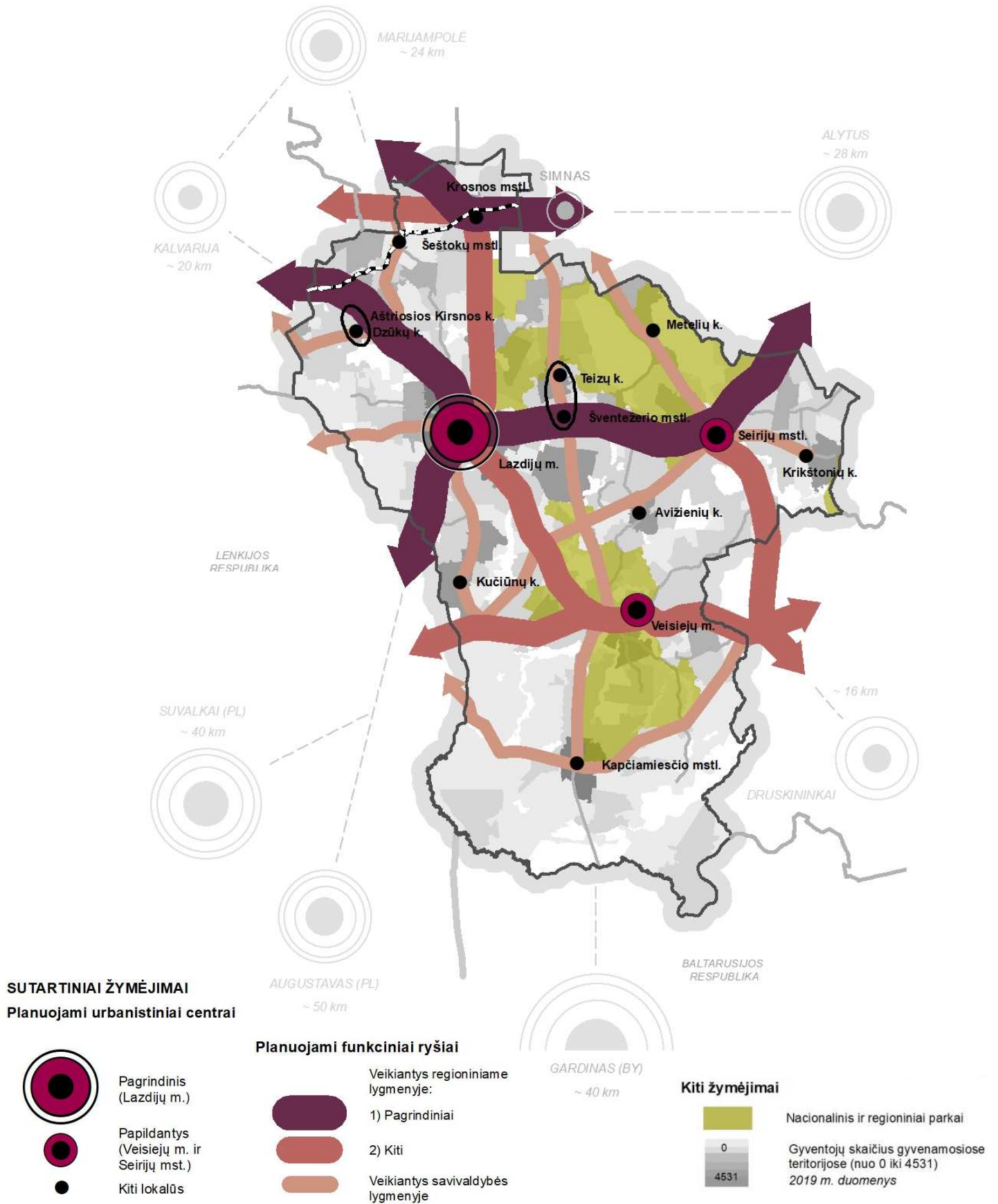
- *Pagrindinis urbanistinis centras* – **Lazdijų miestas** (pagal LRBP Lazdijai priskirti B kategorijos lokaliniai centrai, kuriems numatoma stiprinti funkcinių ryšius su to paties ir aukštesnio lygmens urbanistiniais centrais, pagrindu pagal turimą potencialą) - atlieka svarbų vaidmenį savivaldybėje bei kartu su kitais aukštesnio lygmens urbanistiniais centrais palaiko regiono gyvybingumą. Šis urbanistinis centras turi telkti aukštesnes švietimo, sveikatos, kultūros ir kitas išskirtines paslaugas, kurios yra paklausios bei unikalios ne tik Lazdijų rajono savivaldybėje, bet ir regione. Formuojamos atitinkamo lygmens aptarnavimo galimybės, darbo vietos. Reikalinga parengti Lazdijų miesto (galimai ir prieigų) vietovės lygmens bendrąjį planą.
- *Papildantys urbanistiniai centrai* – **Veisiejų miestas** ir **Seirijų miestelis** išskiriami kaip aktyviai veikiančiais savivaldybės lygmens struktūroje - telkiantys dalį pagrindinio centro viešųjų paslaugų ir papildantys tam tikromis unikaliomis veiklomis, tenkinantys nuo pagrindinio urbanistinio centro toliau esančių teritorijų gyventojų santykinai retesnių paslaugų naudojimo poreikius. Reikalinga parengti Veisiejų miesto, Seirijų miestelio (galimai ir jų prieigų) vietovės lygmens bendruosius planus. Pažymėtina, kad įgyvendinus *Kurorto statuso suteikimo gyvenamosioms vietovėms reikalavimų aprašo*, *Kurortinės teritorijos statuso suteikimo gyvenamosioms vietovėms reikalavimų aprašo* ir *Kurorto ar*

kurortinės teritorijos statuso gyvenamosioms vietovėms suteikimo ir panaikinimo taisyklių nuostatas gali būti siekiama kurortinės teritorijos statuso suteikimo Veisiejų miestui ir jo aplinkinėms teritorijoms.

- **Kiti lokalūs urbanistiniai centrai – Krosnos mstl., Šeštokų mst., Aštriosios Krosnos (kartu su Dzūkų k.), Šventežerio mst. (kartu su Teisių k.), Metelių k., Krikštonių k., Avižienių k., Kapčiamiesčio mstl, Kučiūnų k.** Šie urbanistiniai centrai koncentruoja funkcijas būtinųjų paslaugų užtikrinimui, gyventojų gyvenimo kokybės palaikymui. Formuojant paslaugų įvairovę, svarbu įvertinti šių gyvenamųjų vietovių ir jų apylinkių gyventojų amžiaus sudėtį, atitinkamus poreikius, teikti mobilies paslaugas. Ypač svarbu užtikrinti gerą susiekimą su aukštesnio lygmens urbanistiniais centrais, kuriuose telkiamos aukštesnio lygmens, santykinai retesnio naudojimo paslaugos.

Funkcinių ryšių tvarus išvystymas lemia palankias sąlygas socialinei, ekonominei ir ekologiškai gerovei bei aukštos žmonių gyvenimo kokybės formavimui. Išskiriami šie funkciniai ryšiai:

- Veikiantys regioniniame lygmenyje:
 - *pagrindiniai* - tai pagrindė didžiųjų regioninių urbanistinių centrų funkciniai ryšiai, sukuriantys didesnę ar mažesnę poveikį ir Lazdijų rajono savivaldybės urbanistiniams centrams, gyvenamosioms vietovėms. Vienas svarbiausių ir reikšmingiausių šios kategorijos ryšių Lazdijų rajonui yra Alytus-Lazdijai-Suvalkai, Augustavas. Taip pat pagrindiniai funkciniai ryšiai identifikuojami tarp Lazdijų ir Kalvarijos bei šiaurinėje rajono dalyje – tarp Alytaus ir Marijampolės (integruojantis Krosnos mstl.).
 - *kiti* – mažesnių, regione esančių, urbanistinių centrų tarpusavio funkciniai ryšiai bei jų ryšiai su aukštesnio lygmens urbanistiniais centrais, aukštesnio lygmens urbanistinių centrų tarpusavio silpnesni funkciniai ryšiai. Šiai kategorijai priskiriami ryšiai: Lazdijai – Veisiejai – Druskininkai, Seirijai – Druskininkai, tęstinume pagrindinių ryšių nuo Alytaus, per Krosnos link Kalvarijos, susisiekimo koridoriaus Via Baltica bei Lazdijai – Marijampolė (ties Krosna integruojantis į aukštesnio lygmens funkcinis ryšius). Pastarojo funkcinio ryšio tęstinume – Kaunas, metropolinis urbanistinis centras turintis didelį potencialą teikiant tarptautinio lygmens multimodalumo paslaugas, Marijampolė – reikšmingai didėjantis šalies kontekste urbanistinis ir susisiekimo paslaugų centras. Neatsiejama ir tai, kad Lazdijų rajono regioninius funkcinis ryšius sustiprins Rail Baltica projekto įgyvendinimas, kuriuo galimai regioninė keleivių geležinkelio stotis bus Šeštokuose, artimiausios kitos – Marijampolėje, Kazlų Rūdoje, o artimiausia tarptautinė stotis - Kaunas. Lazdijų rajono pietinės dalies gyvybingumui didinti (bet ne urbanizacijos dispersijai) siūloma plačiau vystyti funkcinis ryšius per Veisiejus išplėtojant ne tik jau minėtus funkcinis ryšius Seirijų, Druskininkų kryptimis, bet ir intensyvinant regiono lygmenyje veikiančius funkcinis ryšius su Valkininkais, Varėna ir Senąją Varėna, Perloja, Liepalingiu, Seiniais (PL). Taip pat vienas iš plėtotinų šio funkcinio ryšio aspektų turėtų būti kultūrinio, istorinio, rekreacinio turizmo intensyvinimas. Plėtojant minėtus funkcinis ryšius ir didinant gyvybingumą Lazdijų rajono pietinėje dalyje, svarbus ne tik Veisiejų vaidmuo, bet ir artimiausių žemesnio lygmens urbanistinių centrų - Kapčiamiesčio, Kučiūnų įtrauktis.
- Veikiantys savivaldybės lygmenyje – tai santykinai lokalius poreikius atliepiantys funkciniai ryšiai, didžiąją dalimi orientuoti Lazdijų rajono gyventojų gyvenimo kokybės didinimui, paslaugų pasiekiamumui, prieinamumui - atitinkamai socialinės atskirties mažinimui. Šie funkciniai ryšiai apima visus lokalius urbanistinius centrus. Taip pat šiai kategorijai priskiriami silpniau išreikšti tarptautiniai ryšiai. Išlaikomi ryšiai su Lenkija (Liepalingis – Kapčiamiestis – pasienyje, Lenkijos teritorijoje esančios gyvenamosios vietovės, Lazdijai - pasienyje, Lenkijos teritorijoje esančios gyvenamosios vietovės). Taip sustiprinama Lazdijų, kaip tam tikra valstybių bendradarbiavimo, veiklų ir interesų puoselėjimo platforma.

2.1. pav. Lazdijų rajono urbanistinė struktūra

3. FUNKCINIS ZONAVIMAS

Vartojamos sąvokos:

Tarši veikla - žmogaus veika, kurios metu ar jos rezultate vyksta tiesioginis ar netiesioginis medžiagų ar energijos patekimas į vandenį, orą ar žemę, galintis padaryti žalingą poveikį žmonių sveikatai, vandens ar žemės ekosistemų kokybei ar kitiems objektams, taip pat veikla galinti padaryti žalą materialiajam turtui ir (arba) aplinkai ir (arba) apriboti galimybes teisėtai naudotis aplinka.

3.1. Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos funkcinis zonavimas

Sprendiniuose numatomas funkcinis zonavimas, apibrėžtas šiuo metu galiojančiose Teritorijų planavimo normose. Šiose normose numatoma, kad rengiant savivaldybės lygmens bendruosius planus, planuojama teritorija suskirstoma į funkcines zonas, nustatant pagrindinių žemės naudojimo paskirčių ir galimų jose veiklų prioritetus. Funkcinės zonos formuotos įvertinus natūralias ir technines ribas – miško ribas, vandens telkinio kranto linijas, saugomų teritorijų ribas, gamtinio karkaso ribas, kelius, geležinkelius, inžinerinės infrastruktūros objektus (elektros tinklai, dujotiekis ir pan.), esamas urbanizuotų teritorijų ribas, apsaugos zonų ribas, skirtingo žemės naudojimo ribas, administracines gyvenamųjų vietovių ribas.

Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo sprendiniams taikomos teritorijų planavimo lygmenį atitinkančios apibendrintos funkcinės zonos:

- *neurbanizuojamos teritorijos* - kurioms priskirtinos miškai ir miškingos teritorijos, vandenys, žemės ūkio veiklai naudojamos teritorijos ir kitos kompaktiškai neužstatytos ar neužstatomos teritorijos;
- *urbanizuotos ir urbanizuojamos teritorijos* - apimančios kompaktiškai pastatais užstatytas bei numatomas užstatyti teritorijas su inžinerinių komunikacijų koridoriais ir neužstatytais bendrai naudoti pritaikytais želdynais, viešosiomis erdvėmis ir mažesniais valstybinių miškų arealais;
- *kita* – specifinė funkcinė zona.

Detalizuojant Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano nuostatas, įvertinus Teritorijų planavimo normas, urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų sprendinius lemia šie pagrindiniai veiksniai:

- Lazdijų rajono savivaldybės potencialą investicijų, gyventojų pritraukimui bei didesniai žmonių srautui didina Projekto „Rail Baltica“ geležinkelio linijos Lenkijos ir Lietuvos valstybių siena–Jiesia modernizavimo susisiekimo komunikacijų inžinerinės infrastruktūros vystymo plano sprendiniai, kuriuose numatoma „Rail Baltica“ geležinkelio linijos jungtis su Mockava, jungtis su Šeštokų GS, naujas Šeštokų terminalas. Daroma prielaida, kad realizuojant šiuos sprendinius, didės ekonominių veiklų, atitinkamai daugės darbo vietų. Veikiant laisvos ekonomikos sąlygomis nėra tiksliai aišku, kiek ploto reikės verslo vystymui, dėl to sudaromos sąlygos teritorijas verslams vystyti:
 - pramonės ir sandėliavimo funkcinėje zonoje;
 - mišraus pobūdžio funkcinėse zonose (urbanizuotose ir urbanizuojamose), nesudarant neigiamo poveikio aplinkai.
- Nors šiai dienai demografinės prognozės nėra teigiamos, tikėtina, kad gyvenamasis fondas kis dėl gyvenimo aplinkos kokybės gerėjimo. Lietuvos statistikos departamento teikiamais duomenimis vienam gyventojui tenkantis naudingas plotas, 2021 m. Lazdijų r. sav. miestuose - 35,0 m² (2021 m.:5 157 gyv.), kaimo tipo gyvenvietėse - 49,5 m². Priimant sąlygą, kad gerėjant gyvenimo kokybei vienam gyventojui tenkantis naudingas plotas kaimo tipo gyvenamosiose vietovėse išsilaikys, o mieste bus apie 40 m² bei gyventojų skaičius stabilizuosis, teoriškai naujo naudingo ploto poreikis bus apie 26 tūkst. m². Planuojama, kad šis poreikis bus realizuotas dalimi įsisavinant vidinius urbanizuotų teritorijų rezervus, dalis – vykdant naują plėtrą. Rekomenduojama, kad nauja plėtra sudarytų iki 20% viso plėtros poreikio. Likusį poreikį rekomenduojama tenkinti efektyviau naudojant kitus teritorijų vystymo režimus: modernizavimą, konversiją. Pažymėtina, kad urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų funkcinų zonų plotų, kuriuose gali vykti gyvenamoji plėtra yra numatyta daugiau, tikslu – sudaryti sąlygas santykinai didesnei

nekilnojamojo turto pasiūlai (tikėtina, kad numaćius mažą urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų dalį pakiltų į pastarąsias teritorijas patenkančių žemės sklypų kainos, kas būtų kliūtis investuotojams, atitinkamai mažintų savivaldybės gerėjimo perspektyvas įvairiose srityse). Tačiau, pasirenkant teritorijas plėtrai, jos turi būti vystomos kompleksiskai, formuojant jas kompaktiškoms (įvertinus savivaldybės dalies, kurioje numatomas vystymas kraštovaizdį, vietos būdingą užstatymą). Dėl to urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų funkcinėms zonoms teikiamos nuostatos, kuriomis vadovaujantis būtų pasiektas tvarus, kompaktiškas urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų vystymas.

- Rekreacinis savivaldybės potencialas pritraukia asmenis „antrųjų namų“ statybai. Nors oficialiai „antrųjų namų“ statistika nevedama, tačiau natūroje aiškiai matoma. Savivaldybė siekia pritraukti „antrus namus“ kuriančius asmenis pastoviam gyvenimui, ypač kai tapo norma dėl nuotolinio darbo.

Pagal plėtojimą ir išvystymą urbanizuotos ir urbanizuojamos (išskyrus rekreacinių ir pramonės teritorijų funkcines zonas) skiriamos į tipus:

- *Pirmo tipo teritorijose*, kurios yra didžiaja dalimi susiformavusios urbanizuotos teritorijos, prioritetu pagal poreikį ir finansines galimybes gerinti gyvenimo kokybę lemiančius aspektus – socialinę, rekreacinę, susisiekimo, inžinerinę infrastruktūras, formuoti viešąsias erdves, numatyti viešųjų paslaugų teikimą, įvertinant jų prieinamumą ir pasiekiamumą. Šiam prioritetui priskiriamos: Lazdijų miesto (administracinėse ribose) urbanizuotos ir urbanizuojamos teritorijos, miestelių pirmo tipo urbanizuotos ir urbanizuojamos teritorijos, kitos pirmo tipo urbanizuojamos teritorijos, gyvenamųjų vietovių urbanizuotos dalys, kurios yra regioninių parkų teritorijose (identifikuojamos pagal urbanizacijai skirtas kraštovaizdžio tvarkymo zonas).
- *Antro tipo teritorijose* – savivaldybės lėšomis plėtojama infrastruktūra (socialinė, inžinerinė, rekreacinė ir kt.) tik tokiu atveju, jei ji jau būna išplėtotą pirmo tipo teritorijoje. Antro tipo teritorijose, dar neišvysčius infrastruktūros pirmo tipo teritorijose, gali būti vystoma infrastruktūra savivaldybės lėšomis tik išskirtiniais atvejais, kai sukuriama gerovė ne pavieniems asmenims, tenkinant socialiai pažeidžiamų grupių poreikius ar atstovaujant viešą interesą. Žemės naudojimo paskirties keitimas ir/ar naujų statinių statyba antro tipo teritorijose galima, tik kartu išsprendžiant užstatomų teritorijų aptarnavimui reikalingą infrastruktūrą. Antram tipui priskiriama: Lazdijų miesto prieigų urbanizuotos ir urbanizuojamos teritorijos, Veisiejų miesto prieigų urbanizuotos ir urbanizuojamos teritorijos, antro tipo urbanizuotos ir urbanizuojamos teritorijos.

Antro tipo teritorijose yra urbanistiniu aspektu nesusiformavusių teritorijų¹. Norint vystyti urbanizaciją minėtose teritorijose turi būti parengiami vietovės lygmens kompleksinio teritorijų planavimo dokumentai, kuriais formuojamoms santykinai kompaktiškos teritorijos. Rengiant vietovės lygmens kompleksinio teritorijų planavimo dokumentą:

- a) Formuojant gyvenamąsias teritorijas, rekomenduojama, kad sprendžiamas minimalus gyvenamojo kvartalo ar gyvenamųjų kvartalų grupės dydis - 300 gyventojų². Būstų skaičiui nustatyti taikomas vidutinio namų ūkio dydžio Lietuvoje rodiklis.
- b) Išsaugomi esami gamtinės aplinkos elementai. Plėtojami esami ir/ar formuojami nauji planuojamų teritorijų gyventojų, darbuotojų poilsiui ir rekreacijai skirti viešo naudojimo atskirųjų želdynų ir/ar kitų viešų erdvių plotai (gatvės erdvė nelaikoma vieša erdve skirta poilsiui ir

¹ Urbanizuojama teritorija laikoma susiformavusi, kai ji yra užstatyta su suformuota viešųjų erdvių sistema (yra atskirieji želdynai, galimai jungiami į vientisą sistemą, aikštės ar kitokio pobūdžio bendro naudojimo erdvės); išvystytas, nuosekliai besijungiantis kvartalinių gatvių tinklas, koridoriai pėsčiųjų ryšiams; išvystyta inžinerinė ir socialinė infrastruktūra.

² Vadovaujantis Teritorijų planavimo normų 14.1 punktu - rekomenduojamas minimalus gyvenamojo kvartalo dydis nustatomas 300 gyventojų.

- rekreacijai) (minimalus viešųjų atskirųjų želdynų ar kitų viešų erdvių plotas, tenkantis vienam gyventojui – 17 m²).
- c) Formuojama susisiekimo (motorizuoto ir nemotorizuoto eismo) infrastruktūra; būtina užtikrinti automagistralių, miesto greito eismo gatvių eismo nepertraukiamumą; visais atvejais turi būti suformuoti susisiekimo koridoriai prieigai prie želdynų, vandens telkinių, kitų viešųjų objektų; ėjimo pėsčiomis iki viešojo transporto stotelių atstumas turi būti ne didesnis kaip 800 m.
- d) Formuojama inžinerinė infrastruktūra. Numatoma bendra kvartalo, jei planuojamas daugiau nei vienas kvartalas – kvartalų grupės vandens tiekimo ir buitinių nuotekų tvarkymo inžinerinė infrastruktūra. Šiuose kvartaluose negalima individuali vandens ir nuotekų infrastruktūra. Jei kvartale ar jų grupėje susidaro aglomeracija (pagal Geriamojo vandens ir nuotekų tvarkymo įstatymą), tuomet privaloma vystyti viešąją infrastruktūrą ir, kol jos nėra naujų statinių statyba negalima. Numatomos tvarios lietaus surinkimo sistemos (pvz. liūčių vandenį sulaikant ir pamažu suleidžiant į gruntą, o ne akimirksniu nutekinant į paviršinio vandens telkinius, palaikomas požeminio vandens lygis; urbanizuotos, urbanizuojamos teritorijos apsaugomos nuo užtvindymo; lietaus vandens valymas apsaugo požeminius ir paviršinius vandenius nuo taršos; atviros lietaus vandens kaupyklos ir jų aplinka prisideda prie bioįvairovės puoselėjimo, atviros lietaus vandens kaupyklos tampa rekreacijai pritaikyta erdve). Pastačius vandens tiekimo, buitinių nuotekų surinkimo centralizuotus tinklus, statinius būtina perjungti prie centralizuotų tinklų.
- e) Formuojant gyvenamąsias teritorijas, užtikrinamas socialinės infrastruktūros pasiekiamumas, o kai to padaryti nėra galimybės (dėl infrastruktūros užpildymo, dėl tolumo atstumo ir kt.) formuojami nauji socialinės infrastruktūros objektai. Socialinės infrastruktūros pasiekiamumas yra užtikrinamas, kai tenkinamos šios sąlygos:
- a. ne daugiau kaip per 30 minučių viešuoju transportu arba pėsčiomis pasiekiamos ikimokyklinio ugdymo, pradinio mokymo ir būtiniausios pirminės sveikatos priežiūros paslaugos (bendruomenės slaugytojo, bendrosios praktikos gydytojo) specializuotuose arba daigafunkcinėse paslaugų teikimo vietose.
 - b. per ne daugiau kaip 30 minučių automobiliu turi būti pasiekiamos bendrojo lavinimo, neformaliojo švietimo ir gydytojų specialistų paslaugos, dienos centruose teikiamos socialinės paslaugos, sportavimo, kultūros vietos; visais atvejais šios paslaugų teikimo vietos turi būti lengvai pasiekiamos ir viešuoju transportu;
 - c. per ne daugiau kaip 60 minučių automobiliu turi būti pasiekiamos regioniniu lygiu konsoliduotos paslaugos - profesinės mokyklos ir kolegijos, valstybės institucijų administracinių paslaugų centrai, verslo inkubatoriai ir infrastruktūra, ligoninių, regioninių bibliotekų ir kultūros centrų paslaugos (šios paslaugų teikimo vietos turi būti pasiekiamos ir viešuoju transportu);
- f) Esamai ir planuojamai urbanistinei struktūrai, socialinei ir inžinerinei infrastruktūrai, numatyti jų atsparumo ekstremaliems klimato reiškiniams stiprinimo priemonės.
- g) Numatyti klimato kaitos poveikio švelninimo priemonės.
- h) Teritorijų vystymui teikiami žaliosios infrastruktūros plėtojimo sprendiniai.
- i) Maksimalus nelaidžių dangų plotas (didžiausia nelaidžių dangų (ND) ploto dalis sklype (%)) – 40. Nelaidžios dangos – dirbtinės, nelaidžios vandeniui žemės paviršių dengiančios konstrukcijos (asfaltuotos ar grįstos gatvės, aikštės, aikštelės, šaligatviai, takai, pramonės bei susisiekimo infrastruktūros teritorijos; taip pat – pastatų ir statinių stogai). Natūralūs paviršiai ir sutankintos grunto dangos nelaikomos ND; kombinuotų dirbtinių-natūralių paviršių nelaidžiomis dangomis laikoma nelaidžioji procentinė jų ploto dalis.
- j) Prieš tvirtinant teritorijų planavimo dokumentą sudaroma teritorijų planavimo dokumento sprendinių įgyvendinimo sutartis.

Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo sprendiniuose nustatomos šios funkcinės zonos:

Neurbanizuojamos teritorijos funkcinės zonos:

- **Miškų ir miškingų teritorijų zona (MI_F).** Apibendrinta funkcinė zona, kurioje dominuoja Miškų įstatymo 3 straipsnyje nurodyti visų grupių miškai.

Funkcinėje zonoje veikla vykdoma nesudarant neigiamo poveikio ir/ar bendro neigiamo poveikio su kita vykdoma ūkine veikla gyventojams ir visuomenės sveikatai, įskaitant neigiamą poveikį gyvenamajai, rekreacinei, visuomeninei aplinkai, gyventojų saugai ir visuomenės sveikatai dėl fizinės, cheminės, biologinės taršos ir kvapų, nekilnojamojo kultūros paveldo objektams, saugomoms teritorijoms ir kitoms vertybėms.

Miškų ir miškingų teritorijų funkcinėje zonoje, galimos užstatyti teritorijos (pagal šios funkcinės zonos reglamentus) vystomos bei atitinkamai žemės paskirtis, naudojimo būdas keičiami tik kartu išsprendžiant užstatomų teritorijų aptarnavimui reikalingą infrastruktūrą. Minėtose (galimose užstatyti) teritorijose, savivaldybė neįsipareigoja vystyti socialinę, inžinerinę ar kitą infrastruktūrą.

Galimos žemės naudojimo paskirtys:

- dominuojanti - miškų ūkio paskirties žemė (M);
- kitos galimos – žemės ūkio paskirties žemė (Z); vandens ūkio paskirties žemė (H), konservacinės paskirties žemė (C), kitos paskirties žemė (KT).

Žemės paskirties keitimo galimybės miškų ir miškingų teritorijų funkcinėje zonoje:

		Galima (naujai nustatoma) žemės paskirtis				
		Žemės ūkio paskirties žemė (Z)	Miškų ūkio paskirties žemė (M)	Vandens ūkio paskirties žemė (H)	Konservacinės paskirties žemė (C)	Kitos paskirties žemė (KT)
Esama žemės paskirtis	Žemės ūkio paskirties žemė (Z)	T	T	T	T	T, a, b, c
	Miškų ūkio paskirties žemė (M)	T, d	T	T, d	T, d	T, d
	Vandens ūkio paskirties žemė (H)	T	-	T	-	-
	Konservacinės paskirties žemė (C)	T, f	T, f	T, f	T	T, f
	Kitos paskirties žemė (KT)	T	T	T	T	T, e
T	Teisės aktų nustatyta tvarka (Lietuvos Respublikos žemės įstatymu, Lietuvos Respublikos miškų įstatymu, Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymu, Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymu ir kitais teisės aktais).					
a	Žemės ūkio paskirties žemė į kitą paskirtį gali būti keičiama susisiekiama ir inžinerinių komunikacijų aptarnavimo objektų teritorijoms, susisiekiama ir inžinerinių tinklų koridorių teritorijoms, bendrojo naudojimo teritorijoms, naudingųjų iškasenų teritorijoms, teritorijoms krašto apsaugos tikslams, teritorijoms valstybės sienos apsaugos tikslams, atskirųjų želdynų teritorijoms.					
b	Žemės ūkio paskirties žemė į kitą paskirtį gali būti keičiama bei nauja statyba galima konversijos iš taršios veiklos sritys (esamų gamybinių, sandėliavimo ar kitų pastatų žemės ūkio paskirties žemėje) į netaršią atveju, nesukeliant naujų neigiamų pasekmių gyvenimo ir aplinkos kokybei (galimi visi žemės sklypų naudojimo būdai pagal Žemės naudojimo būdų turinio aprašą esantys kitos paskirties žemės kategorijoje išskyrus: pramonės ir sandėliavimo objektų teritorijas, atliekų saugojimo, rūšiavimo ir utilizavimo (sąvartynai) teritorijas).					

c	Pramonės ir sandėliavimo teritorijos gali būti vystomos konvertuojant arba modernizuojant esamus veikiančius arba esamus apleistus žemės ūkio gamybinius objektus (tokio tipo kaip kompleksai, fermos, bet ne ūkininko sodybos), jei jie nėra gamtinio karkaso teritorijose. Pagal šį reglamentą galimos pramonės ir sandėliavimo teritorijos plėtojamos nesudarant: reikšmingo neigiamo poveikio aplinkai ir/ar bendro neigiamo poveikio su kita vykdoma ūkine veikla; neigiamo poveikio gyventojams ir visuomenės sveikatai, įskaitant neigiamą poveikį gyvenamajai, rekreacinei, visuomeninei aplinkai, gyventojų saugai ir visuomenės sveikatai dėl fizinės, cheminės, biologinės taršos ir kvapų; neigiamo poveikio aplinkos oro kokybei, mikroklimatui, nekilnojamojo kultūros paveldo objektams, neigiamo vizualinio estetinio poveikio kraštovaizdžiui, saugomoms teritorijoms ir kitoms vertybėms.
d	Tuo atveju, jei miškų ūkio paskirties žemėje, vadovaujantis Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 11 straipsniu atliekamas miško žemės pavertimas kitomis naudmenomis, gali būti nustatoma 11 straipsnio išimties objektui atitinkama žemės naudojimo paskirtis bei būdas. Tokia nustatyta žemės naudojimo paskirtis bei žemės naudojimo būdas negali būti keičiami į kitas žemės naudojimo paskirtis, būdus, išskyrus žemės naudojimo paskirtis ir naudojimo būdus, kurie būtų galimi realizuojant Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 11 straipsnio nuostatas.
e	Kitos paskirties žemėje žemės sklypų esami naudojimo būdai gali būti keičiami į kitus kitos paskirties žemės naudojimo būdus (galimi visi žemės sklypų naudojimo būdai pagal Žemės naudojimo būdų turinio aprašą esantys kitos paskirties žemės kategorijoje) nesudarant: reikšmingo neigiamo poveikio aplinkai ir/ar bendro neigiamo poveikio su kita vykdoma ūkine veikla; neigiamo poveikio gyventojams ir visuomenės sveikatai, įskaitant neigiamą poveikį gyvenamajai, rekreacinei, visuomeninei aplinkai, gyventojų saugai ir visuomenės sveikatai dėl fizinės, cheminės, biologinės taršos ir kvapų; neigiamo poveikio aplinkos oro kokybei, mikroklimatui, nekilnojamojo kultūros paveldo objektams, neigiamo vizualinio estetinio poveikio kraštovaizdžiui, saugomoms teritorijoms ir kitoms vertybėms.
f	Konservacinės paskirties žemė gali būti keičiama tik kai panaikinama objekto teisinė apsauga (galimi visi žemės sklypų naudojimo būdai pagal Žemės naudojimo būdų turinio aprašą esantys žemės ūkio paskirties žemėje, miškų ūkio paskirties žemėje, vandens ūkio paskirties žemėje, kitos paskirties žemės kategorijoje išskyrus: pramonės ir sandėliavimo objektų teritorijas, atliekų saugojimo, rūšiavimo ir utilizavimo (sąvartynai) teritorijas).
<i>Jei šiame, žemės paskirties keitimo galimybių miškų ir miškingų teritorijų funkcinėje zonoje apraše, nenurodyta kitaip, atitinkamos žemės paskirties žemės naudojimo būdai gali būti keičiami tarpusavyje pagal Žemės naudojimo būdų turinio aprašą, neprieštaraujant Lietuvos Respublikos teisės aktams.</i>	

- **Žemės ūkio teritorijų zona (ZU_F)** - funkcinė zona, kurioje dominuoja Žemės įstatymo 25 straipsnyje nurodyta žemės ūkio paskirties žemė. Funkcinėje zonoje veikla vykdoma nesudarant neigiamo poveikio ir/ar bendro neigiamo poveikio su kita vykdoma ūkine veikla gyventojams ir visuomenės sveikatai, įskaitant neigiamą poveikį gyvenamajai, rekreacinei, visuomeninei aplinkai, gyventojų saugai ir visuomenės sveikatai dėl fizinės, cheminės, biologinės taršos ir kvapų, nekilnojamojo kultūros paveldo objektams, saugomoms teritorijoms ir kitoms vertybėms.

Žemės ūkio teritorijų funkcinėje zonoje, galimos užstatyti teritorijos (pagal šios funkcinės zonos reglamentus) vystomos bei atitinkamai žemės paskirtis, naudojimo būdas keičiami tik kartu išsprendžiant užstatomų teritorijų aptarnavimui reikalingą infrastruktūrą. Minėtose (galimose užstatyti) teritorijose, savivaldybė neįsipareigoja vystyti socialinę, inžinerinę ar kitą infrastruktūrą.

Galimos žemės naudojimo paskirtys:

- dominuojanti - žemės ūkio paskirties žemė (Z);
- kitos galimos – miškų ūkio paskirties žemė (M); vandens ūkio paskirties žemė (H), konservacinės paskirties žemė (C), kitos paskirties žemė (KT).

Žemės paskirties keitimo galimybės žemės ūkio teritorijų funkcinėje zonoje:

		Galima (naujai nustatoma) žemės paskirtis				
		Žemės ūkio paskirties žemė (Z)	Miškų ūkio paskirties žemė (M)	Vandens ūkio paskirties žemė (H)	Konservacinės paskirties žemė (C)	Kitos paskirties žemė (KT)
Esama žemės paskirtis	Žemės ūkio paskirties žemė (Z)	T	T	T	T	T, a, b, c
	Miškų ūkio paskirties žemė (M)	T, d	T	T, d	T, d	T, d
	Vandens ūkio paskirties žemė (H)	T	-	T	-	-
	Konservacinės paskirties žemė (C)	T, f	T, f	T, f	T	T, f
	Kitos paskirties žemė (KT)	T	T	T	T	T, e
T	Teisės aktų nustatyta tvarka (Lietuvos Respublikos žemės įstatymu, Lietuvos Respublikos miškų įstatymu, Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymu, Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymu ir kitais teisės aktais).					
a	Žemės ūkio paskirties žemė į kitą paskirtį gali būti susisiekiama ir inžinerinių komunikacijų aptarnavimo objektų teritorijoms, susisiekiama ir inžinerinių tinklų koridorių teritorijoms, bendrojo naudojimo teritorijoms, naudingųjų iškasenų teritorijoms, teritorijoms krašto apsaugos tikslams, teritorijoms valstybės sienos apsaugos tikslams, atskirųjų želdynų teritorijoms.					
b	Žemės ūkio paskirties žemė į kitą paskirtį gali būti keičiama bei nauja statyba galima konversijos iš taršios veiklos srities (esamų gamybinių, sandėliavimo ar kitų pastatų žemės ūkio paskirties žemėje) į netaršią atveju, nesukeliant naujų neigiamų pasekmių gyvenimo ir aplinkos kokybei (galimi visi žemės sklypų naudojimo būdai pagal Žemės naudojimo būdų turinio aprašą esantys kitos paskirties žemės kategorijoje išskyrus: pramonės ir sandėliavimo objektų teritorijas, atliekų saugojimo, rūšiavimo ir utilizavimo (sąvartynai) teritorijas).					
c	Pramonės ir sandėliavimo teritorijos gali būti vystomos konvertuojant arba modernizuojant esamus veikiančius arba esamus apleistus žemės ūkio gamybinius objektus (tokio tipo kaip kompleksai, fermos, bet ne ūkininko sodybos), jei jie nėra gamtinio karkaso teritorijose. Pagal šį reglamentą galimos pramonės ir sandėliavimo teritorijos plėtojamos nesudarant: reikšmingo neigiamo poveikio aplinkai ir/ar bendro neigiamo poveikio su kita vykdoma ūkine veikla; neigiamo poveikio gyventojams ir visuomenės sveikatai, įskaitant neigiamą poveikį gyvenamajai, rekreacinei, visuomeninei aplinkai, gyventojų saugai ir visuomenės sveikatai dėl fizinės, cheminės, biologinės taršos ir kvapų; neigiamo poveikio aplinkos oro kokybei, mikroklimatui, nekilnojamojo kultūros paveldo objektams, neigiamo vizualinio estetinio poveikio kraštovaizdžiui, saugomoms teritorijoms ir kitoms vertybėms.					
d	Tuo atveju, jei miškų ūkio paskirties žemėje, vadovaujantis Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 11 straipsniu atliekamas miško žemės pavertimas kitomis naudmenomis, gali būti nustatoma 11 straipsnio išimties objektui atitinkama žemės naudojimo paskirtis bei būdas. Tokia nustatyta žemės naudojimo paskirtis bei žemės naudojimo būdas negali būti keičiami į kitas žemės naudojimo paskirtis, būdus, išskyrus žemės naudojimo paskirtis ir naudojimo būdus, kurie būtų galimi realizuojant Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 11 straipsnio nuostatas.					
e	Kitos paskirties žemėje žemės sklypų esami naudojimo būdai gali būti keičiami į kitus kitos paskirties žemės naudojimo būdus (galimi visi žemės sklypų naudojimo būdai pagal Žemės naudojimo būdų turinio aprašą esantys kitos paskirties žemės kategorijoje) nesudarant: reikšmingo neigiamo poveikio aplinkai ir/ar bendro neigiamo poveikio su kita vykdoma ūkine veikla; neigiamo poveikio gyventojams ir visuomenės sveikatai, įskaitant neigiamą poveikį gyvenamajai, rekreacinei, visuomeninei aplinkai,					

	gyventojų saugai ir visuomenės sveikatai dėl fizinės, cheminės, biologinės taršos ir kvapų; neigiamo poveikio aplinkos oro kokybei, mikroklimatui, nekilnojamojo kultūros paveldo objektams, neigiamo vizualinio estetinio poveikio kraštovaizdžiui, saugomoms teritorijoms ir kitoms vertybėms.
f	Konservacinės paskirties žemė gali būti keičiama tik kai panaikinama objekto teisinė apsauga (galimi visi žemės sklypų naudojimo būdai pagal Žemės naudojimo būdų turinio aprašą esantys žemės ūkio paskirties žemėje, miškų ūkio paskirties žemėje, vandens ūkio paskirties žemėje, kitos paskirties žemės kategorijoje išskyrus: pramonės ir sandėliavimo objektų teritorijas, atliekų saugojimo, rūšiavimo ir utilizavimo (sąvartynai) teritorijas).
<i>Jei šiame, žemės paskirties keitimo galimybių žemės ūkio teritorijų funkcinėje zonoje apraše, nenurodyta kitaip, atitinkamos žemės paskirties žemės naudojimo būdai gali būti keičiami tarpusavyje pagal Žemės naudojimo būdų turinio aprašą, neprieštaraujant Lietuvos Respublikos teisės aktams.</i>	

- **Vandens zona (H_F).** Funkcinė zona, kurioje dominuoja Žemės įstatymo 27 straipsnyje nurodyta vandens ūkio paskirties žemė. Funkcinėje zonoje veikla vykdoma nesudarant neigiamo poveikio ir/ar bendro neigiamo poveikio su kita vykdoma ūkine veikla gyventojams ir visuomenės sveikatai, įskaitant neigiamą poveikį gyvenamajai, rekreacinei, visuomeninei aplinkai, gyventojų saugai ir visuomenės sveikatai dėl fizinės, cheminės, biologinės taršos ir kvapų, nekilnojamojo kultūros paveldo objektams ir kitoms vertybėms (taip pat saugomoms teritorijoms).

Galimos žemės naudojimo paskirtys:

- vandens ūkio paskirties žemė (H).

Galimi visi žemės sklypų naudojimo būdai vandens ūkio paskirties žemės kategorijoje (pagal Žemės naudojimo būdų turinio aprašą). Kitos žemės naudojimo paskirtys šioje funkcinėje zonoje nenumatomos.

- **Konservacinės teritorijos zona (C_F).** Funkcinė zona, kurioje dominuoja Žemės įstatymo 28 straipsnyje nurodyta konservacinės paskirties žemė.

Galimos žemės naudojimo paskirtys:

- konservacinės paskirties žemė (C).

Galimi visi žemės sklypų naudojimo būdai konservacinės paskirties žemės kategorijoje (pagal Žemės naudojimo būdų turinio aprašą). Kitos žemės naudojimo paskirtys šioje funkcinėje zonoje nenumatomos. Tuo atveju, jei objektas, kurio naudojimui išskirta atitinkama funkcinė zona, praranda savo teisinę apsaugą ir prasmę, tolimesniam teritorijos tvarkymui taikomi besiribojančios funkcinės zonos (pasirinktinai jei yra kelios) reikalavimai.

Urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų funkcinės zonos:

- **Lazdijų miesto urbanizuotos ir urbanizuojamos teritorijos funkcinė zona (U_F_1).** Šioje funkcinėje zonoje prioritetas teikiamas:
 - teritorinį identitetą formuojančių urbanistinės ir gamtinės struktūros elementų išlaikymui;
 - kompaktiškų struktūrų formavimui pagal miesto struktūros specifiką (užstatymo principus ir mastelį), miesto centrinės dalies intensyvinimui, esamų užstatytų teritorijų fizinės ir funkcinės struktūrų atnaujinimui;
 - plėtrai, vykdomai išnaudojant vidinius teritorijos resursus, neefektyviai naudojamų užstatytų teritorijų naujam panaudojimui;
 - subalansuotai skirtingo žemės naudojimo įvairovei (multifunkciškumui);
 - socialinės, inžinerinės ir kitos infrastruktūros gerinimui siekiant aukštesnės gyvenimo kokybės, poilsio vietų pasiekiamumui pėsčiomis ir dviračiais bei kitomis aplinką tausojančiomis transporto priemonėmis;

- o siekiama aukštos architektūros kokybės, kuriamos funkciškai ir estetiškai žmonėms pritaikytos erdvės.

Lazdijų miesto administracinėse ribose neskatinama komercinė žemės ūkio veikla. Ši zona traktuojama kaip pirmo tipo urbanizuota ir urbanizuojama teritorija.

Miestų kompaktiškumą ir tvarų vystymąsi galima pasiekti su sąlyga, kad miestų teritorijos bus tvarkomos kompleksškai, todėl būtina parengti savivaldybės dalies – Lazdijų miesto bendrąjį planą, kuriame matoma mieste veikiančių sistemų visuma ir balansas, suformuojamas teritorijos tvarus naudojimas. Lazdijų miesto bendroju planu gali būti patikslintos Lazdijų miesto urbanizuotos ir urbanizuojamos teritorijos funkcinės zonos ribos. Parengus Lazdijų miesto bendrąjį planą, galimos žemės paskirtys ir žemės sklypų naudojimo būdai nustatomi pagal pastarąjį dokumentą.

Galimos žemės naudojimo paskirtys:

- dominuojanti - kitos paskirties žemė (KT);
- kitos galimos – miškų ūkio paskirties žemė (M); vandens ūkio paskirties žemė (H), konservacinės paskirties žemė (C), žemės ūkio paskirties žemė (Z).

Žemės paskirties keitimo galimybės Lazdijų miesto urbanizuotos ir urbanizuojamos teritorijos funkcinėje zonoje:

		Galima (naujai nustatoma) žemės paskirtis				
		Žemės ūkio paskirties žemė (Z)	Miškų ūkio paskirties žemė (M)	Vandens ūkio paskirties žemė (H)	Konservacinės paskirties žemė (C)	Kitos paskirties žemė (KT)
Esama žemės paskirtis	Žemės ūkio paskirties žemė (Z)	T	T	T	T	T, g
	Miškų ūkio paskirties žemė (M)	T, d	T	T, d	T, d	T, d
	Vandens ūkio paskirties žemė (H)	-	-	T	-	-
	Konservacinės paskirties žemė (C)	-	T, n	T, n	T	T, n
	Kitos paskirties žemė (KT)	T, l	-	T	T	T, i
T	Teisės aktų nustatyta tvarka (Lietuvos Respublikos žemės įstatymu, Lietuvos Respublikos miškų įstatymu, Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymu, Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymu, kitais teisės aktais).					
d	Tuo atveju, jei miškų ūkio paskirties žemėje, vadovaujantis Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 11 straipsniu atliekamas miško žemės pavertimas kitomis naudmenomis, gali būti nustatoma 11 straipsnio išimties objektui atitinkama žemės naudojimo paskirtis bei būdas. Tokia nustatyta žemės naudojimo paskirtis bei žemės naudojimo būdas negali būti keičiami į kitas žemės naudojimo paskirtis, būdus, išskyrus žemės naudojimo paskirtis ir naudojimo būdus, kurie būtų galimi realizuojant Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 11 straipsnio nuostatas.					
n	Konservacinės paskirties žemė gali būti keičiama tik kai panaikinama objekto teisinė apsauga (galimi visi žemės sklypų naudojimo būdai pagal Žemės naudojimo būdų turinio aprašą esantys miškų ūkio paskirties žemėje, vandens ūkio paskirties žemėje, kitos paskirties žemės kategorijoje išskyrus, atliekų saugojimo, rūšiavimo ir utilizavimo (sąvartynai) teritorijas).					
g	Žemės naudojimo paskirties keitimas iš žemės ūkio paskirties žemės į kitos paskirties žemę (galimi visi žemės sklypų naudojimo būdai pagal Žemės naudojimo būdų turinio aprašą esantys kitos					

	paskirties žemės kategorijoje) galimas tik kartu išsprendžiant užstatomų teritorijų aptarnavimui reikalingą infrastruktūrą.
I	Kitos paskirties žemė, nenaudojama urbanizuotoms (taip pat užstatytoms) teritorijoms formuoti, gali būti keičiama į žemės ūkio paskirties žemę (bendruomenių poreikiui, mokymo, ugdymo tikslais ir pan.). Tačiau žemės sklypuose, kurių paskirtis pakeista iš kitos paskirties žemės į žemės ūkio paskirties žemę, negalimas ūkininkų ūkių, bendrovių, sodybų steigimas.
i	Galimas kitos paskirties žemės naudojimo būdo keitimas į būdus, reikalingus veikloms, kurioms nustatomos sanitarinės apsaugos zonos (SAZ) ir/ar kurioms reikalingi taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimai, tačiau nesudarant neigiamo poveikio ir/ar bendro neigiamo poveikio su kita vykdoma ūkine veikla gyventojams ir visuomenės sveikatai, įskaitant neigiamą poveikį gyvenamajai, rekreacinei, visuomeninei aplinkai, gyventojų saugai ir visuomenės sveikatai dėl fizinės, cheminės, biologinės taršos ir kvapų, nekilnojamojo kultūros paveldo objektams ir kitoms vertybėms. Pažymima, kad Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo 24 straipsnio 1 dalyje nurodyti asmenys privalo nustatyti ir įteisinti SAZ. Keičiantis veiklos vykdymo mastams, SAZ turi būti tikslinamas. SAZ turi būti nustatomas žemės sklypo ribose, kuriame vykdoma atitinkama veikla. SAZ gali būti nustatytas už sklypo ribos tuo atveju, jei yra susitariama su nekilnojamojo turto (kuris patenka į SAZ) savininkais, numatant kompensacines priemones ir įregistruojant SAZ į Nekilnojamojo turto registrą. Galimi visi žemės sklypų naudojimo būdai pagal Žemės naudojimo būdų turinio aprašą esantys kitos paskirties žemės kategorijoje.
<i>Jei šiame, žemės paskirties keitimo galimybių Lazdijų miesto urbanizuotos ir urbanizuojamos teritorijos funkcinėje zonoje apraše, nenurodyta kitaip, atitinkamos žemės paskirties žemės naudojimo būdai gali būti keičiami tarpusavyje pagal Žemės naudojimo būdų turinio aprašą, neprieštaraujant Lietuvos Respublikos teisės aktams.</i>	

- **Lazdijų miesto prieigų urbanizuotos ir urbanizuojamos teritorijos funkcinė zona (U_F_2)** - plėtra vykdoma užtikrinant gamtinių, miesto urbanistinių struktūrų tęstinumą kartu sprendžiant susisiekimą, inžinerinės, socialinės infrastruktūros klausimus. Vengti akligatvių, gatvių tinklas turi būti nuoseklus, sudarytos sąlygos jo tęstinumui, rišlumui su jau užstatytų teritorijų gatvių tinklu, prieigai prie želdynų, vandens telkinių, kitų viešųjų objektų. Taikyti priemiesčių struktūrų konsolidaciją, konversiją, apleistų teritorijų bei kitų teritorinių rezervų įsisavinimą. Plėtra šios funkcinės zonos teritorijose skatinama tik įsisavinus Lazdijų miesto vidinius teritorinius rezervus. Ši funkcinė zona priskiriama antro tipo teritorijoms.

Lazdijų miesto bendruoju planu gali būti suplanuotos (dalimi ar visa teritorija) Lazdijų miesto prieigų urbanizuotos ir urbanizuojamos teritorijos.

Galimos žemės naudojimo paskirtys:

- dominuojanti - kitos paskirties žemė (KT);
- kitos galimos – miškų ūkio paskirties žemė (M); vandens ūkio paskirties žemė (H), konservacinės paskirties žemė (C), žemės ūkio paskirties žemė (Z).

Žemės paskirties keitimo galimybės Lazdijų miesto prieigų urbanizuotos ir urbanizuojamos teritorijos funkcinėje zonoje:

	Galima (naujai nustatoma) žemės paskirtis				
	Žemės ūkio paskirties žemė (Z)	Miškų ūkio paskirties žemė (M)	Vandens ūkio paskirties žemė (H)	Konservacinės paskirties žemė (C)	Kitos paskirties žemė (KT)

Esama žemės paskirtis	Žemės ūkio paskirties žemė (Z)	T	T	T	T	T, g
	Miškų ūkio paskirties žemė (M)	T, d	T	T, d	T, d	T, d
	Vandens ūkio paskirties žemė (H)	-	-	T	-	-
	Konservacinės paskirties žemė (C)	T, f	T, f	T, f	T	T, f
	Kitos paskirties žemė (KT)	T	-	T	T	T, i
T	Teisės aktų nustatyta tvarka (Lietuvos Respublikos žemės įstatymu, Lietuvos Respublikos miškų įstatymu, Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymu, Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymu, kitais teisės aktais).					
d	Tuo atveju, jei miškų ūkio paskirties žemėje, vadovaujantis Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 11 straipsniu atliekamas miško žemės pavertimas kitomis naudmenomis, gali būti nustatoma 11 straipsnio išimties objektui atitinkama žemės naudojimo paskirtis bei būdas. Tokia nustatyta žemės naudojimo paskirtis bei žemės naudojimo būdas negali būti keičiami į kitas žemės naudojimo paskirtis, būdus, išskyrus žemės naudojimo paskirtis ir naudojimo būdus, kurie būtų galimi realizuojant Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 11 straipsnio nuostatas.					
g	Žemės naudojimo paskirties keitimas iš žemės ūkio paskirties žemės į kitos paskirties žemę (galimi visi žemės sklypų naudojimo būdai pagal Žemės naudojimo būdų turinio aprašą esantys kitos paskirties žemės kategorijoje) galimas tik kartu išsprendžiant užstatomų teritorijų aptarnavimui reikalingą infrastruktūrą.					
f	Konservacinės paskirties žemė gali būti keičiama tik kai panaikinama objekto teisinė apsauga (galimi visi žemės sklypų naudojimo būdai pagal Žemės naudojimo būdų turinio aprašą esantys žemės ūkio paskirties žemėje, miškų ūkio paskirties žemėje, vandens ūkio paskirties žemėje, kitos paskirties žemės kategorijoje išskyrus: pramonės ir sandėliavimo objektų teritorijas, atliekų saugojimo, rūšiavimo ir utilizavimo (sąvartynai) teritorijas).					
i	Galimas kitos paskirties žemės naudojimo būdo keitimas į būdus, reikalingus veikloms, kurioms nustatomos sanitarinės apsaugos zonos (SAZ) ir/ar kurioms reikalingi taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimai, tačiau nesudarant neigiamo poveikio ir/ar bendro neigiamo poveikio su kita vykdoma ūkine veikla gyventojams ir visuomenės sveikatai, įskaitant neigiamą poveikį gyvenamajai, rekreacinei, visuomeninei aplinkai, gyventojų saugai ir visuomenės sveikatai dėl fizinės, cheminės, biologinės taršos ir kvapų, nekilnojamojo kultūros paveldo objektams ir kitoms vertybėms. Pažymima, kad Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo 24 straipsnio 1 dalyje nurodyti asmenys privalo nustatyti ir įteisinti SAZ. Keičiantis veiklos vykdymo mastams, SAZ turi būti tikslinamas. SAZ turi būti nustatomas žemės sklypo ribose, kuriame vykdoma atitinkama veikla. SAZ gali būti nustatytas už sklypo ribos tuo atveju, jei yra susitariama su nekilnojamojo turto (kuris patenka į SAZ) savininkais, numatant kompensacines priemones ir įregistruojant SAZ į Nekilnojamojo turto registrą. Galimi visi žemės sklypų naudojimo būdai pagal Žemės naudojimo būdų turinio aprašą esantys kitos paskirties žemės kategorijoje.					
<i>Jei šiame, žemės paskirties keitimo galimybių Lazdijų miesto prieigų urbanizuotos ir urbanizuojamos teritorijos funkcinėje zonoje apraše, nenurodyta kitaip, atitinkamos žemės paskirties žemės naudojimo būdai gali būti keičiami tarpusavyje pagal Žemės naudojimo būdų turinio aprašą, neprieštaraujant Lietuvos Respublikos teisės aktams.</i>						

- **Veisiejų miesto prieigų urbanizuotos ir urbanizuojamos teritorijos funkcinė zona (U_F_3)** - plėtra vykdoma įvertinus jautrų gamtinės aplinkos kontekstą, besiribojančių Veisiejų regioninio parko teritorijų

tvarkymą (taip pat nustatytas kraštovaizdžio tvarkymo zonas šio parko planavimo schemeje). Galimas užstatytų teritorijų formavimas, tik kartu išsprendžiant jų aptarnavimui reikalingą infrastruktūrą. Formuojamas užstatymas turi atitikti gretimų teritorijų foninio užstatymo aukštingumą. Ši funkcinė zona priskiriama antro tipo teritorijoms.

Galimos žemės naudojimo paskirtys:

- dominuojanti - kitos paskirties žemė (KT);
- kitos galimos – miškų ūkio paskirties žemė (M); vandens ūkio paskirties žemė (H), konservacinės paskirties žemė (C), žemės ūkio paskirties žemė (Z).

Žemės paskirties keitimo galimybės Veisiejų miesto prieigų urbanizuotos ir urbanizuojamos teritorijos funkcinėje zonoje:

		Galima (naujai nustatoma) žemės paskirtis				
		Žemės ūkio paskirties žemė (Z)	Miškų ūkio paskirties žemė (M)	Vandens ūkio paskirties žemė (H)	Konservacinės paskirties žemė (C)	Kitos paskirties žemė (KT)
Esama žemės paskirtis	Žemės ūkio paskirties žemė (Z)	T, y	T	T	T	T, o
	Miškų ūkio paskirties žemė (M)	T, d	T	T, d	T, d	T, d
	Vandens ūkio paskirties žemė (H)	-	-	T	-	-
	Konservacinės paskirties žemė (C)	T, f	T, f	T, f	T	T, f
	Kitos paskirties žemė (KT)	T, y	-	T	T	T, p
T	Teisės aktų nustatyta tvarka (Lietuvos Respublikos žemės įstatymu, Lietuvos Respublikos miškų įstatymu, Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymu, Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymu, kitais teisės aktais).					
d	Tuo atveju, jei miškų ūkio paskirties žemėje, vadovaujantis Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 11 straipsniu atliekamas miško žemės pavertimas kitomis naudmenomis, gali būti nustatoma 11 straipsnio išimties objektui atitinkama žemės naudojimo paskirtis bei būdas. Tokia nustatyta žemės naudojimo paskirtis bei žemės naudojimo būdas negali būti keičiami į kitas žemės naudojimo paskirtis, būdus, išskyrus žemės naudojimo paskirtis ir naudojimo būdus, kurie būtų galimi realizuojant Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 11 straipsnio nuostatas.					
o	Žemės naudojimo paskirties keitimas iš žemės ūkio paskirties žemės į kitos paskirties žemę (galimi visi žemės sklypų naudojimo būdai pagal Žemės naudojimo būdų turinio aprašą esantys kitos paskirties žemės kategorijoje išskyrus: pramonės ir sandėliavimo objektų teritorijas, atliekų saugojimo, rūšiavimo ir utilizavimo (sąvartynai) teritorijas) galimas tik kartu išsprendžiant užstatomų teritorijų aptarnavimui reikalingą infrastruktūrą.					
f	Konservacinės paskirties žemė gali būti keičiama tik kai panaikinama objekto teisinė apsauga (galimi visi žemės sklypų naudojimo būdai pagal Žemės naudojimo būdų turinio aprašą esantys žemės ūkio paskirties žemėje, miškų ūkio paskirties žemėje, vandens ūkio paskirties žemėje, kitos paskirties žemės kategorijoje išskyrus: pramonės ir sandėliavimo objektų teritorijas, atliekų saugojimo, rūšiavimo ir utilizavimo (sąvartynai) teritorijas).					
y	Žemės ūkio veikla gali būti vykdoma nesudarant: reikšmingo neigiamo poveikio aplinkai ir/ar bendro neigiamo poveikio su kita vykdoma ūkine veikla; neigiamo poveikio gyventojams ir visuomenės sveikatai, įskaitant neigiamą poveikį gyvenamajai, rekreacinei, visuomeninei aplinkai, gyventojų saugai ir visuomenės sveikatai dėl fizinės, cheminės, biologinės taršos ir kvapų; neigiamo poveikio					

	aplinkos oro kokybei, mikroklimatui, nekilnojamojo kultūros paveldo objektams, neigiamo vizualinio estetinio poveikio kraštovaizdžiui ir kitoms vertybėms (taip pat saugomoms teritorijoms).
p	Kitos paskirties žemėje žemės sklypų esami naudojimo būdai gali būti keičiami į kitus kitos paskirties žemės naudojimo būdus (galimi visi žemės sklypų naudojimo būdai pagal Žemės naudojimo būdų turinio aprašą esantys kitos paskirties žemės kategorijoje išskyrus: pramonės ir sandėliavimo objektų teritorijas, atliekų saugojimo, rūšiavimo ir utilizavimo (sąvartynai) teritorijas) nesudarant: reikšmingo neigiamo poveikio aplinkai ir/ar bendro neigiamo poveikio su kita vykdoma ūkine veikla; neigiamo poveikio gyventojams ir visuomenės sveikatai, įskaitant neigiamą poveikį gyvenamajai, rekreacinei, visuomeninei aplinkai, gyventojų saugai ir visuomenės sveikatai dėl fizinės, cheminės, biologinės taršos ir kvapų; neigiamo poveikio aplinkos oro kokybei, mikroklimatui, nekilnojamojo kultūros paveldo objektams, neigiamo vizualinio estetinio poveikio kraštovaizdžiui, saugomoms teritorijoms ir kitoms vertybėms.
<i>Jei šiame, žemės paskirties keitimo galimybių Veisiejų miesto priegių urbanizuotos ir urbanizuojamos teritorijos funkcinėje zonoje apraše, nenurodyta kitaip, atitinkamos žemės paskirties žemės naudojimo būdai gali būti keičiami tarpusavyje pagal Žemės naudojimo būdų turinio aprašą, neprieštaraujant Lietuvos Respublikos teisės aktams.</i>	

- **Miestelių pirmo tipo urbanizuotos ir urbanizuojamos teritorijos zona (U_F_4).** Vystant urbanistinę gyvenamųjų vietovių struktūrą, prioritetas teikiamas miestelių identitetą nusakančių elementų plėtojimui, identifikuojamiems miestelių siluetams - jų formavimui ir saugojimui. Formuojamas naujas ar rekonstruojamas esamas užstatymas turi būti urbanistiškai integralus, estetiškas, atitikti Lietuvos Respublikos architektūros įstatyme numatytiems architektūros kokybės kriterijams. Ūkiniai, sandėliavimo ir kiti statiniai turi nedaryti neigiamos įtakos miestelių siluetui. Skatinamas fizinės ir funkcinės struktūros atnaujinimas, išnaudojant vidinius teritorinius rezervus, konversija. Funkcinėje zonoje veikla vykdoma nesudarant neigiamo poveikio ir/ar bendro neigiamo poveikio su kita vykdoma ūkine veikla gyventojams ir visuomenės sveikatai, įskaitant neigiamą poveikį gyvenamajai, rekreacinei, visuomeninei aplinkai, gyventojų saugai ir visuomenės sveikatai dėl fizinės, cheminės, biologinės taršos ir kvapų, nekilnojamojo kultūros paveldo objektams, saugomoms teritorijoms ir kitoms vertybėms.

Galimos žemės naudojimo paskirtys:

- dominuojanti - kitos paskirties žemė (KT);
- kitos galimos – miškų ūkio paskirties žemė (M); vandens ūkio paskirties žemė (H), konservacinės paskirties žemė (C), žemės ūkio paskirties žemė (Z).

Žemės paskirties keitimo galimybės miestelių pirmo tipo urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų funkcinėje zonoje:

		Galima (naujai nustatoma) žemės paskirtis				
		Žemės ūkio paskirties žemė (Z)	Miškų ūkio paskirties žemė (M)	Vandens ūkio paskirties žemė (H)	Konservacinės paskirties žemė (C)	Kitos paskirties žemė (KT)
Esama žemės paskirtis	Žemės ūkio paskirties žemė (Z)	T, y	T	T	T	T, g
	Miškų ūkio paskirties žemė (M)	T, d	T	T, d	T, d	T, d
	Vandens ūkio paskirties žemė (H)	-	-	T	-	-
	Konservacinės paskirties žemė (C)	T, f	T, f	T, f	T	T, f

	Kitos paskirties žemė (KT)	T, y	T	T	T	T, i
T	Teisės aktų nustatyta tvarka (Lietuvos Respublikos žemės įstatymu, Lietuvos Respublikos miškų įstatymu, Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymu, Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymu, kitais teisės aktais).					
d	Tuo atveju, jei miškų ūkio paskirties žemėje, vadovaujantis Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 11 straipsniu atliekamas miško žemės pavertimas kitomis naudmenomis, gali būti nustatoma 11 straipsnio išimties objektui atitinkama žemės naudojimo paskirtis bei būdas. Tokia nustatyta žemės naudojimo paskirtis bei žemės naudojimo būdas negali būti keičiami į kitas žemės naudojimo paskirtis, būdus, išskyrus žemės naudojimo paskirtis ir naudojimo būdus, kurie būtų galimi realizuojant Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 11 straipsnio nuostatas.					
f	Konservacinės paskirties žemė gali būti keičiama tik kai panaikinama objekto teisinė apsauga (galimi visi žemės sklypų naudojimo būdai pagal Žemės naudojimo būdų turinio aprašą esantys žemės ūkio paskirties žemėje, miškų ūkio paskirties žemėje, vandens ūkio paskirties žemėje, kitos paskirties žemės kategorijoje išskyrus: pramonės ir sandėliavimo objektų teritorijas, atliekų saugojimo, rūšiavimo ir utilizavimo (sąvartynai) teritorijas).					
g	Žemės naudojimo paskirties keitimas iš žemės ūkio paskirties žemės į kitos paskirties žemę (galimi visi žemės sklypų naudojimo būdai pagal Žemės naudojimo būdų turinio aprašą esantys kitos paskirties žemės kategorijoje) galimas tik kartu išsprendžiant užstatomų teritorijų aptarnavimui reikalingą infrastruktūrą.					
y	Žemės ūkio veikla gali būti vykdoma nesudarant: reikšmingo neigiamo poveikio aplinkai ir/ar bendro neigiamo poveikio su kita vykdoma ūkine veikla; neigiamo poveikio gyventojams ir visuomenės sveikatai, įskaitant neigiamą poveikį gyvenamajai, rekreacinei, visuomeninei aplinkai, gyventojų saugai ir visuomenės sveikatai dėl fizinės, cheminės, biologinės taršos ir kvapų; neigiamo poveikio aplinkos oro kokybei, mikroklimatui, nekilnojamojo kultūros paveldo objektams, neigiamo vizualinio estetinio poveikio kraštovaizdžiui ir kitoms vertybėms (taip pat saugomoms teritorijoms).					
i	Galimas kitos paskirties žemės naudojimo būdo keitimas į būdus, reikalingus veikloms, kurioms nustatomos sanitarinės apsaugos zonos (SAZ) ir/ar kurioms reikalingi taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimai, tačiau nesudarant neigiamo poveikio ir/ar bendro neigiamo poveikio su kita vykdoma ūkine veikla gyventojams ir visuomenės sveikatai, įskaitant neigiamą poveikį gyvenamajai, rekreacinei, visuomeninei aplinkai, gyventojų saugai ir visuomenės sveikatai dėl fizinės, cheminės, biologinės taršos ir kvapų, nekilnojamojo kultūros paveldo objektams ir kitoms vertybėms. Pažymima, kad Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo 24 straipsnio 1 dalyje nurodyti asmenys privalo nustatyti ir įteisinti SAZ. Keičiantis veiklos vykdymo mastams, SAZ turi būti tikslinamas. SAZ turi būti nustatomas žemės sklypo ribose, kuriame vykdoma atitinkama veikla. SAZ gali būti nustatytas už sklypo ribos tuo atveju, jei yra susitariama su nekilnojamojo turto (kuris patenka į SAZ) savininkais, numatant kompensacines priemones ir įregistruojant SAZ į Nekilnojamojo turto registrą. Galimi visi žemės sklypų naudojimo būdai pagal Žemės naudojimo būdų turinio aprašą esantys kitos paskirties žemės kategorijoje.					
<i>Jei šiame, žemės paskirties keitimo galimybių miestelių pirmo tipo urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų funkcinėje zonoje apraše, nenurodyta kitaip, atitinkamos žemės paskirties žemės naudojimo būdai gali būti keičiami tarpusavyje pagal Žemės naudojimo būdų turinio aprašą, neprieštaraujant Lietuvos Respublikos teisės aktams.</i>						

- **Kitos pirmo tipo urbanizuotos ir urbanizuojamos teritorijos funkcinė zona (U_F_5).** Prioritetas teikiamas kompaktiškų struktūrų formavimui, esamų užstatytų teritorijų fizinės ir funkcinės struktūrų atnaujinimui, kai plėtra vykdoma išnaudojant vidinius teritorijos resursus, neefektyviai naudojamų užstatytų teritorijų naujas panaudojimas plėtrai (konversija). Išlaikomi teritorinį identitetą formuojantys

urbanistinės struktūros elementai, užtikrinamas susiklosčiusios urbanistinės struktūros tęstinumas. Formuojamas užstatymas turi atitikti Lietuvos Respublikos architektūros įstatyme numatytiems architektūros kokybės kriterijams. Funkcinėje zonoje veikla vykdoma nesudarant neigiamo poveikio ir/ar bendro neigiamo poveikio su kita vykdoma ūkine veikla gyventojams ir visuomenės sveikatai, įskaitant neigiamą poveikį gyvenamajai, rekreacinei, visuomeninei aplinkai, gyventojų saugai ir visuomenės sveikatai dėl fizinės, cheminės, biologinės taršos ir kvapų, nekilnojamojo kultūros paveldo objektams ir kitoms vertybėms (taip pat saugomoms teritorijoms).

Galimos žemės naudojimo paskirtys:

- dominuojanti - kitos paskirties žemė (KT);
- kitos galimos – miškų ūkio paskirties žemė (M); vandens ūkio paskirties žemė (H), konservacinės paskirties žemė (C), žemės ūkio paskirties žemė (Z).

Žemės paskirties keitimo galimybės kitų pirmo tipo urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų funkcinėje zonoje:

		Galima (naujai nustatoma) žemės paskirtis				
		Žemės ūkio paskirties žemė (Z)	Miškų ūkio paskirties žemė (M)	Vandens ūkio paskirties žemė (H)	Konservacinės paskirties žemė (C)	Kitos paskirties žemė (KT)
Esama žemės paskirtis	Žemės ūkio paskirties žemė (Z)	T, y	T	T	T	T, g
	Miškų ūkio paskirties žemė (M)	T, d	T	T, d	T, d	T, d
	Vandens ūkio paskirties žemė (H)	-	-	T	-	-
	Konservacinės paskirties žemė (C)	T, f	T, f	T, f	T	T, f
	Kitos paskirties žemė (KT)	T, y	T	T	T	T, i
T	Teisės aktų nustatyta tvarka (Lietuvos Respublikos žemės įstatymu, Lietuvos Respublikos miškų įstatymu, Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymu, Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymu, kitais teisės aktais).					
d	Tuo atveju, jei miškų ūkio paskirties žemėje, vadovaujantis Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 11 straipsniu atliekamas miško žemės pavertimas kitomis naudmenomis, gali būti nustatoma 11 straipsnio išimties objektui atitinkama žemės naudojimo paskirtis bei būdas. Tokia nustatyta žemės naudojimo paskirtis bei žemės naudojimo būdas negali būti keičiami į kitas žemės naudojimo paskirtis, būdus, išskyrus žemės naudojimo paskirtis ir naudojimo būdus, kurie būtų galimi realizuojant Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 11 straipsnio nuostatas.					
f	Konservacinės paskirties žemė gali būti keičiama tik kai panaikinama objekto teisinė apsauga (galimi visi žemės sklypų naudojimo būdai pagal Žemės naudojimo būdų turinio aprašą esantys žemės ūkio paskirties žemėje, miškų ūkio paskirties žemėje, vandens ūkio paskirties žemėje, kitos paskirties žemės kategorijoje išskyrus: pramonės ir sandėliavimo objektų teritorijas, atliekų saugojimo, rūšiavimo ir utilizavimo (sąvartynai) teritorijas).					
g	Žemės naudojimo paskirties keitimas iš žemės ūkio paskirties žemės į kitos paskirties žemę (galimi visi žemės sklypų naudojimo būdai pagal Žemės naudojimo būdų turinio aprašą esantys kitos paskirties žemės kategorijoje) galimas tik kartu išsprendžiant užstatomų teritorijų aptarnavimui reikalingą infrastruktūrą.					
y	Žemės ūkio veikla gali būti vykdoma nesudarant: reikšmingo neigiamo poveikio aplinkai ir/ar bendro neigiamo poveikio su kita vykdoma ūkine veikla; neigiamo poveikio gyventojams ir visuomenės					

	sveikatai, įskaitant neigiamą poveikį gyvenamajai, rekreacinei, visuomeninei aplinkai, gyventojų saugai ir visuomenės sveikatai dėl fizinės, cheminės, biologinės taršos ir kvapų; neigiamo poveikio aplinkos oro kokybei, mikroklimatui, nekilnojamojo kultūros paveldo objektams, neigiamo vizualinio estetinio poveikio kraštovaizdžiui ir kitoms vertybėms (taip pat saugomoms teritorijoms).
i	Galimas kitos paskirties žemės naudojimo būdo keitimas į būdus, reikalingus veikloms, kurioms nustatomos sanitarinės apsaugos zonos (SAZ) ir/ar kurioms reikalingi taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimai, tačiau nesudarant neigiamo poveikio ir/ar bendro neigiamo poveikio su kita vykdoma ūkine veikla gyventojams ir visuomenės sveikatai, įskaitant neigiamą poveikį gyvenamajai, rekreacinei, visuomeninei aplinkai, gyventojų saugai ir visuomenės sveikatai dėl fizinės, cheminės, biologinės taršos ir kvapų, nekilnojamojo kultūros paveldo objektams ir kitoms vertybėms. Pažymima, kad Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo 24 straipsnio 1 dalyje nurodyti asmenys privalo nustatyti ir įteisinti SAZ. Keičiantis veiklos vykdymo mastams, SAZ turi būti tikslinamas. SAZ turi būti nustatomas žemės sklypo ribose, kuriame vykdoma atitinkama veikla. SAZ gali būti nustatytas už sklypo ribos tuo atveju, jei yra susitariama su nekilnojamojo turto (kuris patenka į SAZ) savininkais, numatant kompensacines priemones ir įregistruojant SAZ į Nekilnojamojo turto registrą. Galimi visi žemės sklypų naudojimo būdai pagal Žemės naudojimo būdų turinio aprašą esantys kitos paskirties žemės kategorijoje.
<i>Jei šiame, žemės paskirties keitimo galimybių kitų pirmo tipo urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų funkcinėje zonoje apraše, nenurodyta kitaip, atitinkamos žemės paskirties žemės naudojimo būdai gali būti keičiami tarpusavyje pagal Žemės naudojimo būdų turinio aprašą, neprieštaraujant Lietuvos Respublikos teisės aktams.</i>	

- **Antro tipo urbanizuotos ir urbanizuojamos teritorijos funkcinė zona (U_F_6).** Tai teritorijos, kuriose galima urbanizacija (taip pat žemės paskirties keitimas į kitą paskirtį), dažniausiai siekiant neapriboti galiojančiu bendroju planu suformuotų lūkesčių galimam užstatymui. Naujai formuojamas užstatymas turi užtikrinti esamos urbanistinės struktūros, gamtinių elementų tęstinumą. Taip pat formuojamas užstatymas turi atitikti Lietuvos Respublikos architektūros įstatyme numatytiems architektūros kokybės kriterijams. Žemės naudojimo paskirties keitimas į kitos paskirties žemę galimas tik kartu išsprendžiant užstatomų teritorijų aptarnavimui reikalingą infrastruktūrą. Funkcinėje zonoje veikla vykdoma nesudarant neigiamo poveikio ir/ar bendro neigiamo poveikio su kita vykdoma ūkine veikla gyventojams ir visuomenės sveikatai, įskaitant neigiamą poveikį gyvenamajai, rekreacinei, visuomeninei aplinkai, gyventojų saugai ir visuomenės sveikatai dėl fizinės, cheminės, biologinės taršos ir kvapų, nekilnojamojo kultūros paveldo objektams, saugomoms teritorijoms ir kitoms vertybėms.

Galimos žemės naudojimo paskirtys:

- dominuojanti - kitos paskirties žemė (KT);
- kitos galimos – miškų ūkio paskirties žemė (M); vandens ūkio paskirties žemė (H), konservacinės paskirties žemė (C), žemės ūkio paskirties žemė (Z).

Žemės paskirties keitimo galimybės antro tipo urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų funkcinėje zonoje:

		Galima (naujai nustatoma) žemės paskirtis				
		Žemės ūkio paskirties žemė (Z)	Miškų ūkio paskirties žemė (M)	Vandens ūkio paskirties žemė (H)	Konservacinės paskirties žemė (C)	Kitos paskirties žemė (KT)
Esama	Žemės ūkio paskirties žemė (Z)	T	T	T	T	T, g
	Miškų ūkio paskirties žemė (M)	T, d	T	T, d	T, d	T, d

	Vandens ūkio paskirties žemė (H)	-	-	T	-	-
	Konservacinės paskirties žemė (C)	T, f	T, f	T, f	T	T, f
	Kitos paskirties žemė (KT)	T, y	-	T	T	T, i
T	Teisės aktų nustatyta tvarka (Lietuvos Respublikos žemės įstatymu, Lietuvos Respublikos miškų įstatymu, Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymu, Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymu, kitais teisės aktais).					
d	Tuo atveju, jei miškų ūkio paskirties žemėje, vadovaujantis Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 11 straipsniu atliekamas miško žemės pavertimas kitomis naudmenomis, gali būti nustatoma 11 straipsnio išimties objektui atitinkama žemės naudojimo paskirtis bei būdas. Tokia nustatyta žemės naudojimo paskirtis bei žemės naudojimo būdas negali būti keičiami į kitas žemės naudojimo paskirtis, būdus, išskyrus žemės naudojimo paskirtis ir naudojimo būdus, kurie būtų galimi realizuojant Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 11 straipsnio nuostatas.					
f	Konservacinės paskirties žemė gali būti keičiama tik kai panaikinama objekto teisinė apsauga (galimi visi žemės sklypų naudojimo būdai pagal Žemės naudojimo būdų turinio aprašą esantys žemės ūkio paskirties žemėje, miškų ūkio paskirties žemėje, vandens ūkio paskirties žemėje, kitos paskirties žemės kategorijoje išskyrus: pramonės ir sandėliavimo objektų teritorijas, atliekų saugojimo, rūšiavimo ir utilizavimo (sąvartynai) teritorijas).					
g	Žemės naudojimo paskirties keitimas iš žemės ūkio paskirties žemės į kitos paskirties žemę (galimi visi žemės sklypų naudojimo būdai pagal Žemės naudojimo būdų turinio aprašą esantys kitos paskirties žemės kategorijoje) galimas tik kartu išsprendžiant užstatomų teritorijų aptarnavimui reikalingą infrastruktūrą.					
i	Galimas kitos paskirties žemės naudojimo būdo keitimas į būdus, reikalingus veikloms, kurioms nustatomos sanitarinės apsaugos zonos (SAZ) ir/ar kurioms reikalingi taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimai, tačiau nesudarant neigiamo poveikio ir/ar bendro neigiamo poveikio su kita vykdoma ūkine veikla gyventojams ir visuomenės sveikatai, įskaitant neigiamą poveikį gyvenamajai, rekreacinei, visuomeninei aplinkai, gyventojų saugai ir visuomenės sveikatai dėl fizinės, cheminės, biologinės taršos ir kvapų, nekilnojamojo kultūros paveldo objektams ir kitoms vertybėms. Pažymima, kad Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo 24 straipsnio 1 dalyje nurodyti asmenys privalo nustatyti ir įteisinti SAZ. Keičiantis veiklos vykdymo mastams, SAZ turi būti tikslinamas. SAZ turi būti nustatomas žemės sklypo ribose, kuriame vykdoma atitinkama veikla. SAZ gali būti nustatytas už sklypo ribos tuo atveju, jei yra susitariama su nekilnojamojo turto (kuris patenka į SAZ) savininkais, numatant kompensacines priemones ir įregistruojant SAZ į Nekilnojamojo turto registrą. Galimi visi žemės sklypų naudojimo būdai pagal Žemės naudojimo būdų turinio aprašą esantys kitos paskirties žemės kategorijoje.					
y	Žemės ūkio veikla gali būti vykdoma nesudarant: reikšmingo neigiamo poveikio aplinkai ir/ar bendro neigiamo poveikio su kita vykdoma ūkine veikla; neigiamo poveikio gyventojams ir visuomenės sveikatai, įskaitant neigiamą poveikį gyvenamajai, rekreacinei, visuomeninei aplinkai, gyventojų saugai ir visuomenės sveikatai dėl fizinės, cheminės, biologinės taršos ir kvapų; neigiamo poveikio aplinkos oro kokybei, mikroklimatui, nekilnojamojo kultūros paveldo objektams, neigiamo vizualinio estetinio poveikio kraštovaizdžiui ir kitoms vertybėms (taip pat saugomoms teritorijoms).					
<i>Jei šiame, žemės paskirties keitimo galimybių antro tipo urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų funkcinėje zonoje apraše, nenurodyta kitaip, atitinkamos žemės paskirties žemės naudojimo būdai gali būti keičiami tarpusavyje pagal Žemės naudojimo būdų turinio aprašą, neprieštaraujant Lietuvos Respublikos teisės aktams.</i>						

- **Rekreacinės teritorijos zona (U_F_R).** Galima turizmo ir rekreacijos, tradicinių amatų veikla, poilsio namų, kempingų ar kitų stacionarių su minėta veikla susijusių statinių statyba, kuriama aplinka su reikiama rekreacine ir inžinerine infrastruktūra. Gali būti plėtojama ir kita ūkinė veikla, suderinama su poilsio, turizmo ir pramogų veikla. Draudžiama užstatyti ir/ar užtvirti turistines trasas, takus, kelius, taip pat naikinti kelius prie rekreacijai skirtų vandens telkinių, jų pakrančių, paplūdimių, lankytinų objektų, apžvalgos ir poilsio aikštelių, užtvirti pakrantes, kelius ar takus, vedančius į rekreacijos vietas ir pan. Negalima rekreacinė infrastruktūra mažesniu nei 50 m atstumu iki valstybinių draustinių, Natura 2000 teritorijų, nepatenkančių į regioninių ir nacionalinių parkų teritorijas (išskyrus atvejus, kai infrastruktūra reikalinga minėtų saugomų, Natura 2000 teritorijų lankymui, pažinimui). Funkcinėje zonoje veikla vykdoma nesudarant neigiamo poveikio ir/ar bendro neigiamo poveikio su kita vykdoma ūkine veikla gyventojams ir visuomenės sveikatai, įskaitant neigiamą poveikį gyvenamajai, rekreacinei, visuomeninei aplinkai, gyventojų saugai ir visuomenės sveikatai dėl fizinės, cheminės, biologinės taršos ir kvapų, nekilnojamojo kultūros paveldo objektams ir kitoms vertybėms (taip pat saugomoms teritorijoms).

Galimos žemės naudojimo paskirtys:

- dominuojanti - kitos paskirties žemė (KT);
- kitos galimos – miškų ūkio paskirties žemė (M); vandens ūkio paskirties žemė (H), konservacinės paskirties žemė (C), žemės ūkio paskirties žemė (Z).

Žemės paskirties keitimo galimybės rekreacinės teritorijos funkcinėje zonoje:

		Galima (naujai nustatoma) žemės paskirtis				
		Žemės ūkio paskirties žemė (Z)	Miškų ūkio paskirties žemė (M)	Vandens ūkio paskirties žemė (H)	Konservacinės paskirties žemė (C)	Kitos paskirties žemė (KT)
Esama žemės paskirtis	Žemės ūkio paskirties žemė (Z)	T	T	T	T	T, j, k
	Miškų ūkio paskirties žemė (M)	T, d	T	T, d	T, d	T, d
	Vandens ūkio paskirties žemė (H)	-	-	T	-	-
	Konservacinės paskirties žemė (C)	T, f	T, f	T, f	T	T, f
	Kitos paskirties žemė (KT)	T	T	T	T	T, j
T	Teisės aktų nustatyta tvarka (Lietuvos Respublikos žemės įstatymu, Lietuvos Respublikos miškų įstatymu, Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymu, Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymu, kitais teisės aktais).					
d	Tuo atveju, jei miškų ūkio paskirties žemėje, vadovaujantis Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 11 straipsniu atliekamas miško žemės pavertimas kitomis naudmenomis, gali būti nustatoma 11 straipsnio išimties objektui atitinkama žemės naudojimo paskirtis bei būdas. Tokia nustatyta žemės naudojimo paskirtis bei žemės naudojimo būdas negali būti keičiami į kitas žemės naudojimo paskirtis, būdus, išskyrus žemės naudojimo paskirtis ir naudojimo būdus, kurie būtų galimi realizuojant Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 11 straipsnio nuostatas.					
f	Konservacinės paskirties žemė gali būti keičiama tik kai panaikinama objekto teisinė apsauga (galimi visi žemės sklypų naudojimo būdai pagal Žemės naudojimo būdų turinio aprašą esantys žemės ūkio paskirties žemėje, miškų ūkio paskirties žemėje, vandens ūkio paskirties žemėje, kitos paskirties žemės kategorijoje išskyrus: pramonės ir sandėliavimo objektų teritorijas, atliekų saugojimo, rūšiavimo ir utilizavimo (sąvartynai) teritorijas).					

j	Galimas žemės ūkio paskirties, kitos paskirties žemės naudojimo būdų keitimas į daugiabučių gyvenamųjų pastatų ir bendrabučių teritorijas (tik įvairių socialinių grupių gyvenamiesiems pastatams su pagalbinio ūkio paskirties pastatais), visuomeninės paskirties teritorijoms, komercinės paskirties objektų teritorijoms (tik tiesiogiai su rekreacija ir turizmu susijusiems statiniams), susisiekimo ir inžinerinių komunikacijų aptarnavimo objektų teritorijoms (tik rekreacijai ir turizmui plėtoti reikalingiems objektams), susisiekimo ir inžinerinių tinklų koridorių teritorijoms, rekreacinėms teritorijoms, bendro naudojimo teritorijoms, teritorijoms krašto apsaugos tikslams, teritorijos valstybės sienos apsaugos tikslams, atskirųjų želdynų teritorijoms.
k	Galimas žemės ūkio paskirties žemės sklypų keitimas į kitą paskirtį vienbučių ir dvibučių gyvenamųjų pastatų teritorijoms (vieno vienbučio ar dvibučio statybai), komercinės paskirties objektų teritorijoms, rekreacinėms teritorijoms papildant bei formuojant kompaktiškesnes, istoriškai susiklosčiusias, regionui būdingas gatvinių kaimų užstatymo struktūras. Gatvinis kaimas turi vieną pagrindinę (tiesią ar kiek lenktą) gatvę, palei kurią iš vienos arba abiejų pusių (statmenai ar įžambiai jai) išdėstytos sodybos vidutiniškai ne didesniu nei 100 metrų atstumu tarp gatvės išsklotinę formuojančių pastatų. Naujas užstatymas, papildydamas esamą struktūrą, taip pat turi išlaikyti gatvinio kaimo esamą užstatymo liniją, jei tai neapribota tam tikrų teisės aktų.
<i>Jei šiame, žemės paskirties keitimo galimybių rekreacinės teritorijos funkcinėje zonoje apraše, nenurodyta kitaip, atitinkamos žemės paskirties žemės naudojimo būdai gali būti keičiami tarpusavyje pagal Žemės naudojimo būdų turinio aprašą, neprieštaraujant Lietuvos Respublikos teisės aktams.</i>	

- **Pramonės ir sandėliavimo teritorijos funkcinė zona (U_F_P).** Teritorijos, kuriose dominuoja gamybinė ar kita panaši ūkinė veikla su šių veiklų aptarnavimui reikalinga susisiekimo, inžinerine, paslaugų ir kita infrastruktūra. Šioje funkcinėje zonoje nenumatomos naujos gyvenamosios teritorijos. Esamose gyvenamosiose teritorijose statiniai gali būti remontuojami, rekonstruojami, turi būti išlaikomi teisės aktuose numatyti atstumai tarp gamybinių, pramonės objektų iki gyvenamųjų namų.

Funkcinėje zonoje veikla vykdoma nesudarant neigiamo poveikio ir/ar bendro neigiamo poveikio su kita vykdoma ūkine veikla gyventojams ir visuomenės sveikatai, įskaitant neigiamą poveikį gyvenamajai, rekreacinei, visuomeninei aplinkai, gyventojų saugai ir visuomenės sveikatai dėl fizinės, cheminės, biologinės taršos ir kvapų, nekilnojamojo kultūros paveldo objektams ir kitoms vertybėms (taip pat saugomoms teritorijoms).

Galimos žemės naudojimo paskirtys:

- dominuojanti - kitos paskirties žemė (KT);
- kitos galimos – miškų ūkio paskirties žemė (M); vandens ūkio paskirties žemė (H), konservacinės paskirties žemė (C), žemės ūkio paskirties žemė (Z).

Žemės paskirties keitimo galimybės pramonės ir sandėliavimo teritorijų funkcinėje zonoje:

		Galima (naujai nustatoma) žemės paskirtis				
		Žemės ūkio paskirties žemė (Z)	Miškų ūkio paskirties žemė (M)	Vandens ūkio paskirties žemė (H)	Konservacinės paskirties žemė (C)	Kitos paskirties žemė (KT)
Esama žemės	Žemės ūkio paskirties žemė (Z)	T, h	T	T	T	T, m
	Miškų ūkio paskirties žemė (M)	T, d	T	T, d	T, d	T, d
	Vandens ūkio paskirties žemė (H)	T	-	T	-	-

	Konservacinės paskirties žemė (C)	T, r	T, r	T, r	T	T, r
	Kitos paskirties žemė (KT)	T	T	T	T	T,m
T	Teisės aktų nustatyta tvarka (Lietuvos Respublikos žemės įstatymu, Lietuvos Respublikos miškų įstatymu, Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymu, Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymu, kitais teisės aktais).					
d	Tuo atveju, jei miškų ūkio paskirties žemėje, vadovaujantis Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 11 straipsniu atliekamas miško žemės pavertimas kitomis naudmenomis, gali būti nustatoma 11 straipsnio išimties objektui atitinkama žemės naudojimo paskirtis bei būdas. Tokia nustatyta žemės naudojimo paskirtis bei žemės naudojimo būdas negali būti keičiami į kitas žemės naudojimo paskirtis, būdus, išskyrus žemės naudojimo paskirtis ir naudojimo būdus, kurie būtų galimi realizuojant Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 11 straipsnio nuostatas.					
r	Konservacinės paskirties žemė gali būti keičiama tik kai panaikinama objekto teisinė apsauga (galimi visi žemės sklypų naudojimo būdai pagal Žemės naudojimo būdų turinio aprašą esantys žemės ūkio paskirties žemėje, miškų ūkio paskirties žemėje, vandens ūkio paskirties žemėje, kitos paskirties žemės kategorijoje išskyrus: vienbučių ir dvibučių gyvenamųjų pastatų teritorijas, daugiabučių gyvenamųjų pastatų ir bendrabučių teritorijas).					
m	Galimas žemės ūkio paskirties, kitos paskirties žemės naudojimo būdų keitimas į visuomeninės paskirties teritorijas, pramonės ir sandėliavimo objektų teritorijas, komercinės paskirties objektų teritorijas, susisiekimo ir inžinerinių komunikacijų aptarnavimo objektų teritorijas, susisiekimo ir inžinerinių tinklų koridorių teritorijas, bendro naudojimo teritorijas, teritorijas krašto apsaugos tikslams, atliekų saugojimo, rūšiavimo ir utilizavimo teritorijas, teritorijas valstybės sienos apsaugos tikslams, atskirųjų želdynų teritorijas. Pažymima, kad Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo 24 straipsnio 1 dalyje nurodyti asmenys privalo nustatyti ir įteisinti SAZ. Keičiantis veiklos vykdymo mastams, SAZ turi būti tikslinamas. SAZ turi būti nustatomas žemės sklypo ribose, kuriame vykdoma atitinkama veikla. SAZ gali būti nustatytas už sklypo ribos tuo atveju, jei yra susitariama su nekilnojamojo turto (kuris patenka į SAZ) savininkais, numatant kompensacines priemones ir įregistruojant SAZ į Nekilnojamojo turto registrą.					
h	Žemės ūkio paskirties žemės sklypų naudojimo būdai negali būti keičiami į šiuos būdus: rekreacinio naudojimo žemės sklypai, mėgėjų sodo žemės sklypai, sodininkų bendrijų bendro naudojimo žemės sklypai.					
<i>Jei šiame, žemės paskirties keitimo galimybių pramonės ir sandėliavimo teritorijų funkcinėje zonoje apraše, nenurodyta kitaip, atitinkamos žemės paskirties žemės naudojimo būdai gali būti keičiami tarpusavyje pagal Žemės naudojimo būdų turinio aprašą, neprieštaraujant Lietuvos Respublikos teisės aktams.</i>						

Urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų vystymo papildomos nuostatos:

1. *Urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų funkcinėse zonose teritorijos, kurios patenka į potvynių grėsmės teritorijas, tvarkomos ir veikla (taip pat statyba) jose vykdoma vadovaujantis Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo 104 straipsnio nuostatomis. Tuo atveju, kai pagal minėtą teisės aktą galimi statyti statiniai potvynių grėsmės teritorijose, statinių projektuose turi būti parinktos apsaugos nuo potvynių priemonės (taip pat statinio konstrukcijoms), atlikta ekspertizė hidrologiniu ir apsaugos nuo potvynių aspektu. Statytojas prisiima visą riziką dėl galimos žalos nuo potvynių/poplūdžių. Aktualios teritorijos lokacija potvynių grėsmės teritorijų aspektu identifikuojama vadovaujantis Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. rugpjūčio 6 d. įsakymu Nr. D1-655 „Dėl potvynių grėsmės ir potvynių rizikos žemėlapių Nemuno, Ventos, Lielupės ir Dauguvos upių baseinų rajonuose patvirtinimo“ patvirtintais žemėlapių duomenimis, jų aktualia redakcija.*

2. *Miestų, miestelių ir kaimų buvusiose gamybinėse zonose gali būti taikomas vystymo režimas – konversija. Konversija į gyvenamą, visuomeninę, rekreacinę ar kitą žmonių aptarnavimui skirtą veiklą vykdoma prieš tai atlikus grunto užterštumo tyrimus. Nustatyta tarša turi būti nukenksmintą.*
3. *Detalizuojant urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų vystymą žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentuose – formuojant užstatomas ir neužstatomas teritorijas, neplanuoti naujų gyvenamų teritorijų šalia geležinkelio kelių, prioritetą teikti infrastruktūros, pramonės, sandėliavimo, komercinėms teritorijoms. Taip pat reikalinga įvertinti geležinkelio kelių ribines taršos vertes, pagal poreikį atlikti tyrimus ir skaičiavimus bei pasiūlyti veiksmingas kompensacines priemones. Siekiant išvengti neigiamo poveikio dėl geležinkelio transporto skleidžiamos triukšmo ir vibracijos, statinių, kurie projektuojami geležinkelio taršos zonoje, techniniuose projektuose būtina įvertinti traukinių keliamo triukšmo ir vibracijos lygį ir, prognozuojant ribinių dydžių viršijimą, projekte turi būti numatytos triukšmo ir vibracijos mažinimo priemonės statytojo lėšomis.*
4. *Į urbanizuotas ir urbanizuojamas teritorijas patenkančios sodininkų bendrijos į gyvenamąsias teritorijas gali būti pertvarkomos tik kompleksiskai išsprendus sodininkų bendrijos teritorijos aprūpinimo inžineriniais tinklais, viešųjų erdvių, viešųjų paslaugų, susisiekimo sistemos objektų išvystymo klausimus. Tuo atveju, jei sodininkų bendrijų konversija nenumatoma, sodų bendrijos tvarkomos bei veikia jose vykdoma vadovaujantis Lietuvos Respublikos sodininkų bendrijų įstatymu, kitais teisės aktais.*

Kitos funkcinės zonos:

- **Valstybės sienos apsaugos teritorijų funkcinė zona (V_F)**, kurioje teritorijų vystymas skirtas valstybės sienos apsaugai. Valstybės sienos apsaugai skirtose teritorijose (pasienio juostoje) bet kokia veikla, nesusijusi su valstybės sienos apsauga, turi būti derinama su Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos.

Galimos žemės naudojimo paskirtys:

- dominuojanti - kitos paskirties žemė (KT) (teritorijos valstybės sienos apsaugos tikslams, teritorijos krašto apsaugos tikslams).
- kitos galimos tuo atveju, jei teritorija praranda aktualumą dėl valstybės sienos apsaugos ar krašto apsaugos tikslų – miškų ūkio paskirties žemė (M); vandens ūkio paskirties žemė (H), konservacinės paskirties žemė (C), žemės ūkio paskirties žemė (Z).

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymu, Vyriausybės patvirtintų specialiojo teritorijų planavimo dokumentų sprendiniai turi aukštesnę teisinę galią už savivaldybės lygmens kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų sprendinius ir privalomai taikomi rengiant, keičiant ar koreguojant savivaldybės lygmens teritorijų planavimo dokumentus, dėl to, siekiant išvengti dviprasmiško sprendinių interpretavimo išskiriama:

- **Dzūkijos nacionalinis parkas (S_D)** - teritorijų vystymas bei veikla jose bendrojo plano apimtyje nedetalizuojami, nurodoma, kad veikla vykdoma pagal Dzūkijos nacionalinio parko planavimo schemą bei kitus saugomas teritorijas ir veiklą jose reglamentuojančius teisės aktus.
- **Metelių regioninis parkas (S_M)** - teritorijų vystymas bei veikla jose bendrojo plano apimtyje nedetalizuojami, nurodoma, kad veikla vykdoma pagal Metelių regioninio parko ir jo zonų bei buferinės apsaugos zonos ribų planą, Metelių regioninio parko tvarkymo planą bei kitus saugomas teritorijas ir veiklą jose reglamentuojančius teisės aktus.
- **Veisiejų regioninis parkas (S_V)** - teritorijų vystymas bei veikla jose bendrojo plano apimtyje nedetalizuojami, nurodoma, kad veikla vykdoma pagal Veisiejų regioninio parko planavimo schemą bei kitus saugomas teritorijas ir veiklą jose reglamentuojančius teisės aktus.

- **Žuvinto biosferos rezervatas (S_Z)** - teritorijų vystymas bei veikla jose bendrojo plano apimtyje nedetalizuojami, nurodoma, kad veikla vykdoma pagal Žuvinto biosferos rezervato planavimo schemą bei kitus saugomas teritorijas ir veiklą jose reglamentuojančius teisės aktus.

Funkcinių zonų naudojimas yra siejamas su skirtingo žemės naudojimo strategijomis, nusakytomis diferencijuotose kraštovaizdžio tvarkymo zonose (žr. skyrių „Kraštovaizdžio tvarkymo reglamentavimo kryptys“). Pažymime, kad saugomoms teritorijoms šiame bendrajame plane išskirtos kraštovaizdžio tvarkymo zonos galioja tiek, kiek neprieštarauja saugomas teritorijas ir veiklą jose reglamentuojantiems teisės aktams (taip pat saugomų teritorijų specialiesiems planams).

3.2. Funkcinėms zonoms taikomi bendrieji tekstiniai reglamentai

Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo sprendiniuose numatomi šie bendrieji tekstiniai reglamentai, kurie taikomi visoms funkcinėms zonoms:

1. Saugomos teritorijos tvarkomos ir veikla jose vykdoma vadovaujantis Saugomų teritorijų įstatymu bei kitais saugomas teritorijas reglamentuojančiais teisės aktais.
2. Teritorijos, esančios gamtiniame karkase vystomos pagal Gamtinio karkaso nuostatus.
3. Nekilnojamojo kultūros paveldo objektų teritorijoje ir jų apsaugos zonose veikla vykdoma vadovaujantis Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymu, kitais nekilnojamojo kultūros paveldo saugojimą, tvarkymą reglamentuojančiais teisės aktais.
4. Miškų atkūrimą, apsaugą bei naudojimą reglamentuoja Lietuvos Respublikos miškų įstatymas. Miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis tvarką nustato Vyriausybė. Miško žemės pavertimas kitomis naudmenomis galimas vadovaujantis Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 11 straipsniu (detaliau žr. 5.7 skyrių).
5. Funkcinės zonos vystomos atitinkamai su kraštovaizdžio tvarkymo zonų, kuriose jos yra, plėtojimo nuostatais.
6. Esami elektroninių ryšių statiniai, kurie yra 30 m ir aukštesni, pavaizduoti šio bendrojo plano grafinėje dalyje – Susisiekimo ir inžinerinės infrastruktūros vystymo brėžinyje. Nauji elektroninių ryšių infrastruktūrai priklausantys bokštai ir stiebai, priskiriami ypatingiems statiniams, numatomi parengiant savivaldybės dalies bendrąjį planą arba elektroninių ryšių infrastruktūros vystymo specialųjį planą. Kiti statiniai, kurie yra 30 m ir aukštesni (išskyrus vėjo elektrinę, kurių reglamentavimas teikiamas 10.8 skyriuje), formuojant žemės sklypą ar jo neformuojant, esant pagrįstam poreikiui, neprieštaraujant Lietuvos Respublikos teisės aktams, gali būti planuojami ir statomi visoje savivaldybės teritorijoje (nerengiant teritorijų planavimo dokumentų, jei teisės aktai nenustato kitaip), išskyrus:
 - Nacionaliniame, regioniniuose parkuose, jų buferinių apsaugos zonų ribose, gamtos paveldo teritorijose ir kitose saugomose teritorijose, išskyrus atvejus, kai minėtų objektų statyba yra galima pagal saugomų teritorijų planavimo schemas ar kitus saugomas teritorijas reglamentuojančius teisės aktus;
 - Nekilnojamojo kultūros paveldo objektų teritorijose ir jų apsaugos zonose tokie objektai gali būti statomi, jeigu tai neprieštarauja nekilnojamojo kultūros paveldo objektų apsaugą ir tvarkymą reglamentuojantiems teisės aktams, jų specialiesiems ar kitokio pobūdžio planams;
 - Didelės tikimybės sniego tirpsmo ir liūčių potvynių teritorijose;
 - Pelkėse, paviršiniuose vandens telkiniuose;
 - Detaliai ir parengtiniai išžvalgytų naudingųjų iškasenų telkiniuose ir prognozuojamose plotuose;

- Teritorijose, esančiose mažesniu atstumu nuo valstybinės reikšmės kelių pylimų padų ar kelių griovių išorinių kraštų (jeigu šių elementų nėra, – nuo kelių juostų ribų) nei bendras jų konstrukcijos aukštis, bet visais atvejais ne arčiau kaip 30 metrų nuo magistralinių ir krašto kelių briaunų ir ne arčiau kaip 20 metrų nuo rajoninių kelių briaunų.
- Teritorijose, kuriose pagal Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo nuostatas ypatingi inžineriniai ar kiti statiniai negalimi;
- Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Lietuvos kariuomenės vado 2016 m. vasario d. įsakymu Nr. V-217 „Dėl Lietuvos Respublikos teritorijos, kurioje gali būti ribojami vėjų elektrinių (aukštų statinių) projektavimo ir statybos darbai, žemėlapio patvirtinimo“ patvirtintame žemėlapyje nurodytų apribojimų. Lietuvos Respublikos Lietuvos kariuomenės vadui pakeitus (sumažinus ar padidinus) žemėlapyje nustatytus apribojimus, šie apribojimai, visoje savivaldybės teritorijoje aukštybinių pastatų statybai ir rekonstrukcijai, taikomi nekeičiant bendrojo plano sprendinių.

Ypatingų inžinerinių statinių 30 m ir aukštesnių parinkimo vietos kelių apsaugos zonose turi atitikti Pritarimo projektui ar numatomai veiklai kelių apsaugos zonose tvarkos aprašo kriterijus.

Pasienio ruože statinių ir įrenginių, kurių aukštis virš žemės paviršiaus yra 30 m ir daugiau, statyba, rekonstravimas ar įrengimas turi būti suderinti su Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos.

Planuojant statyti 100 metrų ir aukštesnius statinius visoje savivaldybės teritorijoje, o pasienio ruože - 30 metrų ir aukštesnius statinius (skaičiuojant jų aukštį iki aukščiausio galimo taško) vykdyti LR Vyriausybės 2012-05-29 nutarimo Nr. 625 "Dėl aviacijai galinčių kliudyti statybos bei rekonstravimo ir įrenginių įrengimo derinimo tvarkos aprašo patvirtinimo" reikalavimus.

7. Funkcinės zonos vystomos įvertinus, teritorijoms taikomus Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo reikalavimus. Pažymėtina, kad vadovaujantis Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo 109 str. taikomos specialiosios žemės naudojimo sąlygos aprobuotų atviru kasybos būdu (nuo žemės paviršiaus karjeriais) išgaunamų žemės gelmių išteklių telkiniuose, išskyrus atvejus, kai šie telkiniai patenka į valstybinius parkus, draustinius ar rezervatus – t.y. minėtų žemės gelmių išteklių telkiniuose draudžiama: statyti statinius, įrengti įrenginius, tiesti inžinerinius tinklus (išskyrus statinius, įrenginius ar inžinerinius tinklus, skirtus šių telkinių eksploatavimui); įveisti mišką ar sodą; įrengti dirbtinius vandens telkinius ir mažuosius karjerus; keisti pagrindinę žemės naudojimo paskirtį ir (ar) žemės sklypo naudojimo būdą (būdus), išskyrus pakeitimą į kitos paskirties žemės naudingųjų iškasenų teritorijų naudojimo būdą.
8. Esamas magistralinis dujotiekio vamzdynas bei teritorija, esanti po 200 metrų į abi puses nuo magistralinio dujotiekio vamzdyno bei besitęsianti per visą vamzdyno ilgį ir 200 metrų nuo kraštinių vamzdyno taškų, yra priskiriami pirmai vietovės klasei. Magistralinio dujotiekio vietovės klasių teritorijose yra taikomi užstatymo normatyvai: didžiausias leistinas žmonėms būti skirtų pastatų skaičius vietovės klasės vienetė, pastatų aukštų skaičius bei mažiausias leistinas atstumas nuo magistralinio dujotiekio vamzdyno iki viešam žmonių susibūrimui skirtų statinių ir įrenginių. Šiose teritorijose negavus magistralinio dujotiekio savininko rašytinio pritarimo, yra draudžiama projektuoti ir statyti bet kokius naujus statinius ar įrenginius, juos rekonstruoti, projektuoti ir atlikti statinių bei įrenginių remonto arba griovimo darbus, keisti pastatų (patalpų) paskirtį, formuoti naujus nekilnojamojo turto kadastro objektus kaip atskirus nekilnojamojo turto objektus suformuojant patalpas pastate arba padalijant, atidalijant, sujungiant ar perdalijant pastatus ir (ar) patalpas, planuoti teritorijas, nustatyti ar keisti žemės sklypų pagrindinę žemės naudojimo paskirtį ir/ar būdą, formuoti naujus ar pertvarkyti esamus žemės sklypus ir pan. Turi būti laikomasi mažiausių leistinų horizontalių ir vertikalų atstumų iki statinių ir kitų objektų, nustatytų LR energetikos ministro 2014-01-28 įsakymu Nr. 1-12 (įsakymo 2017-06-28 redakcija Nr. 1-169) patvirtintų Magistralinio dujotiekio įrengimo ir plėtros taisyklėse (toliau – Magistralinio dujotiekio įrengimo ir plėtros taisyklės), įskaitant, bet neapsiribojant, atstumą nuo teritorijos, kurioje yra dujų skirstymo stotis, aptvėrimo iki pastatų turi būti ne mažesnis kaip 100 metrų.

Teritorijose, kuriose yra pasiekti magistralinio dujotiekio vietovės klasėje taikomi užstatymo normatyvai ir pageidaujama vykdyti veikla (veiksmi) būtų galima tik rekonstravus magistralinio dujotiekio vamzdyną į aukštesnę vietovės klasę, magistralinio dujotiekio vamzdynas gali būti rekonstruojamas suinteresuoto asmens (iniciatoriaus) prašymu, jei pagal sutartį su magistralinius dujotiekius eksploatuojančia įmone suinteresuotas asmuo užtikrins išankstinį visų dėl magistralinio dujotiekio rekonstravimo darbų vykdymo susijusių išlaidų apmokėjimą.

Veiklą magistralinio dujotiekio gretimybėje reglamentuoja Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatymas bei jį įgyvendinantieji teisės aktai, Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo III skyriaus penktasis skirsnis (o nuo 2023 m. sausio 1 d. ir LR specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo III skyriaus septintasis skirsnis).

9. Visi objektai (dviračių, pėsčiųjų takai, inžineriniai tinklai, privažiuojamieji keliai ir t.t.) bei jų komunikacijos turi būti planuojami tik už valstybinės reikšmės kelių (gyvenamosiose teritorijose sutampančių su gatvėmis, kurias valdo, naudoja ir jomis disponuoja Kelių direkcija) juostos ribų. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo trečio skyriaus antru skirsniu taikomos kelių apsaugos zonos, jų reikalavimai. Pastatai kelių apsaugos zonose gali būti planuojami tik tokiu atveju, jei tai atitinka Pritarimo projektui ar numatomi veiklai kelių apsaugos zonose tvarkos aprašo kriterijus. Ypatingų inžinerinių statinių parinkimo vietos kelių apsaugos zonose taip pat turi atitikti Pritarimo projektui ar numatomi veiklai kelių apsaugos zonose tvarkos aprašo kriterijus. Įvažiavimui į žemės sklypus, esančius prie valstybinių kelių, planuoti jungiamuosius kelius lygiagrečiai su pagrindiniu keliu nuo teisėtai įrengtų esamų artimiausių nuvažų. Pastatai, skirti transporto priemonių priežiūrai ir keleivių aptarnavimui, gali būti funkcinėse zonose kur galima kitos paskirties žemė, nesudarant vizualinio neigiamo poveikio kraštovaizdžiui, poveikio gyventojams ir visuomenės sveikatai, įskaitant neigiamą poveikį gyvenamajai, rekreacinei, visuomeninei aplinkai, poveikio nekilnojamojo kultūros paveldo objektams, kitoms vertybėms.
10. Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo 24 straipsnio 1 dalyje nurodyti asmenys privalo nustatyti ir įteisinti SAZ. Keičiantis veiklos vykdymo mastams, SAZ turi būti tikslinamas. SAZ turi būti nustatomas žemės sklypo ribose, kuriame vykdoma atitinkama veikla. SAZ gali būti nustatytas už sklypo ribos tuo atveju, jei yra susitariama su nekilnojamojo turto (kuris patenka į SAZ) savininkais, numatant kompensacines priemones ir įregistruojant SAZ į Nekilnojamojo turto registrą.
11. Žemės gelmių išteklių telkiniai, jų teritorijos vystomos vadovaujantis Lietuvos Respublikos žemės gelmių įstatymu bei kitais teisės aktais, taip pat Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo nuostatomis dėl žemės gelmių išteklių telkinių ir juose taikomų specialiųjų žemės naudojimo sąlygų, kad aprobutų atviru kasybos būdu (nuo žemės paviršiaus karjeriais) išgaunamų žemės gelmių išteklių telkiniuose, išskyrus atvejus, kai šie telkiniai patenka į valstybinius parkus, draustinius ar rezervatus, draudžiama: statyti statinius, įrengti įrenginius, tiesti inžinerinius tinklus (išskyrus statinius, įrenginius ar inžinerinius tinklus, skirtus šių telkinių eksploatavimui); įveisti mišką ar sodą; įrengti dirbtinius vandens telkinius ir mažuosius karjerus; keisti pagrindinę žemės naudojimo paskirtį ir (ar) žemės sklypo naudojimo būdą (būdus), išskyrus pakeitimą į kitos paskirties žemės naudingųjų iškasenų teritorijų naudojimo būdą. Šio bendrojo plano keitimo sprendiniuose nenumatomas miško žemės pavertimas naudingųjų iškasenų eksploatavimo teritorijoms formuoti ir naudoti.
12. Elingai visuomenės poreikiams (t.y. kai jie yra valdomi savivaldybės ir/ar valstybės) gali būti statomi visoje savivaldybės teritorijoje jei teisės aktuose nenumatyta kitaip. Kiti elingai gali būti statomi tais atvejais, kai jie konstrukciškai sujungti su krantu, esančiu kitos paskirties žemės rekreacinės teritorijos, visuomeninės paskirties teritorijos, susisiekimo ir inžinerinių komunikacijų aptarnavimo objektų teritorijos žemės naudojimo būdo žemės sklype ir kai nepatenka nei vandens telkinys, prie kurio statomas elingas, nei žemės sklypas (su kuriuo sujungtas) į Natura 2000, saugomas teritorijas (nebent saugomų teritorijų reglamentavime nurodyta kitaip).

4. NEKILNOJAMASIS KULTŪROS PAVELDAS

4.1. Kultūros paveldo apsauga

4.1.1. Nekilnojamojo kultūros paveldo vystymo kryptys

Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo dalies „Kultūros paveldo teritorijų naudojimas ir apsauga“ tikslas – užtikrinti kultūros paveldo teritorijų ir pavienių objektų tvarkymą bendroje rajono teritorijos raidoje, integruojant jas į kultūrinio kraštovaizdžio teritorinę apsaugą. Kultūros paveldo teritorijų apsaugos užtikrinimui numatytas objektų tinkamas panaudojimas, kuris garantuotų nekilnojamojo kultūros paveldo išlikimą. Nekilnojamojo kultūros paveldo dalyje nagrinėjama: kultūros paveldo statinių kompleksai, vietos, pavieniai, nedidelę teritoriją užimantys kultūros paveldo objektai ir kultūros paveldo vietovės. Nustatyti teritorijos nekilnojamojo kultūros paveldo tvarkybos ir naudojimo prioritetai bei priemonės, užtikrinančias kultūros paveldo objektų išsaugojimą. Nekilnojamojo kultūros paveldo išsaugojimas laikomas neatsiejama integralia Lazdijų rajono teritorijos plėtros dalimi. Pagrindinė strateginė kryptis – plano sprendiniai atitinka integralios kultūros paveldo apsaugos sampratą – siekiama kultūros paveldo objektų išsaugojimo, skatinant jo naudojimą visuomenės reikmėms. Laikomasi pagrindinės esamo Bendrojo plano nekilnojamojo kultūros paveldo dalies sprendinių nuostatos – išsaugoti kultūros paveldą, kaip neatskiriamą ir integruotą kraštovaizdžio elementą ir perduoti jį ateities kartoms.

Kultūros paveldo išsaugojimas siejasi su rajono plėtros koncepcija – decentralizuota koncentracija, kuri atitinka integralios kultūros paveldo apsaugos sampratą – vertingiausių objektų išsaugojimas, skatinant jų naudojimą visuomenės reikmėms – saugomi ir tvarkomi rajono kultūros paveldo objektai – vietovės, archeologinės, mitologinės vietos, statinių kompleksai, pavieniai statiniai, laidojimo vietos, memorialiniai statiniai, įvykių vietos, reprezentuojantys istorinę rajono aplinką, atspindintys istorijos etapus, formuojantys rajono įvaizdį, padedantys išsaugoti ir išryškinti rajono savitumą.

Savivaldybės teritorijos bendrojo plano nekilnojamojo kultūros paveldo dalyje detalizuojamos Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane numatytos kultūros paveldo teritorijų saugojimo ir naudojimo sistema bei gairės.

Dalies „Kultūros paveldo teritorijų naudojimas ir apsauga“ tikslas – užtikrinti kultūros paveldo teritorijų tvarkymą bendroje teritorijos raidoje, integruojant jas į kultūrinio kraštovaizdžio teritorinę apsaugą. Kultūros paveldo teritorijų apsaugos užtikrinimui numatytas objektų tinkamas panaudojimas, kuris garantuoja nekilnojamojo kultūros paveldo išlikimą. Bendrajame plane atsižvelgiama į esamą įstatyminę bazę, atliktus mokslo tyrimo darbus, specialiuosius planus, dabartinę padėtį, ir realias rajono vystymosi tendencijas.

Bendrojo plano kultūros paveldo dalis nustato teritorijos nekilnojamojo kultūros paveldo tvarkybos ir naudojimo prioritetus bei priemones, užtikrinančias kultūros paveldo objektų išsaugojimą, vadovaujantis Lietuvos nacionaline darnaus vystymosi strategija (Žin., 2003, Nr. 89-2039), kur nurodoma, kad Lietuvos kultūrinio savitumo išsaugojimas yra vienas iš Lietuvos darnaus vystymosi prioritetų.

Sprendiniai atitinka Lietuvos Respublikos teritorijos bendrąjį planą, kuris įtvirtino principą, kad kultūros paveldo išsaugojimą būtina vertinti kaip svarbų veiksni, įtakojančią vietovės ekonominę plėtrą (1 str. 3 sk, Žin., 2002, Nr. 110-4852).

Rengiant sprendinius, vadovautasi Lietuvos Nacionaliniu kraštovaizdžio planu, patvirtintu 2015-10-02 (pask. TAR, 2015-10-16, Nr. 15516).

Teritorinės kultūros paveldo apsaugos prioritetai apibrėžiami, nustačius kultūros paveldo objektų saugos arealus, didžiausia kultūrine verte ir visuomenine reikšme pasižyminčius objektus, remiantis iki tol atliktais tyrimais. Papildomu vertės kriterijumi ir toliau laikomas regiono architektūros, urbanistikos, archeologijos, mitologinio ir memorialinio palikimo bei dailės tradicijos reprezentavimas.

Bendrojo plano sprendiniais numatomi išsaugoti Lazdijų rajono kultūrinio kraštovaizdžio savitumai. Sprendiniai numato koncentruotis į jau esančių LR Nekilnojamųjų kultūros vertybių registre kultūros paveldo kompleksų ir pavienių objektų saugojimą ir tvarkymą, ypač atsakingai ir apgalvotai įtraukiant į saugomų tarpą naujus kompleksus ar pavienius objektus.

Pagrindinės nuostatos:

- ankstesniojo Bendrojo plano sprendinių tęstinumas, įvertinant realias rajono vystymosi tendencijas;
- kultūros ir gamtos paveldo integralumo stiprinimas;
- svarbiausių kultūros paveldo kompleksų ir pavienių objektų naudojimas viešajai paskirčiai bei kultūriniam turizmui, pirmenybę teikiant autentiškumo išsaugojimui;
- objektų įrašymas į Nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą įsitikinus, kad tai būtina ir bus įmanoma įgyvendinti jų apsaugą bei tinkamą panaudojimą.

Nekilnojamojo kultūros paveldo kompleksai ir objektai bei jų apsaugos zonos pažymėtos brėžiniuose. Ten pateiktas jų sąrašas. Nekilnojamųjų kultūros vertybių registras kinta, įrašant naujus objektus.

2020 m. kovo pabaigoje Lazdijų rajone, neskaičiuojant Lazdijų miesto ir kultūros paveldo objektų, esančių statinių viduje (paveikslų, skulptūrų ir pan.) užfiksuota:

- Pagal tipą:
 - vietovių – 1,
 - kompleksų – 28 (be 1 Lazdijų m.),
 - pavienių objektų – 136 (be 3 Lazdijuose ir minėtų statinių viduje);
- Pagal statusą:
 - Paminklų – 30,
 - valstybės saugomų – 127,
 - registrinių – 150,
 - savivaldybės saugomų ir kt. – 0;
- Pagal reikšmingumo lygmenį:
 - Nacionalinio lygmens – 87 (91 su Lazdijų m.),
 - regioninio lygmens – 95,
 - vietinio lygmens – 26,
 - lygmuo nenustatytas – 50.

4.1.2. Nekilnojamojo kultūros paveldo tvarkyba ir naudojimas

Lazdijų rajono bendrojo plano sprendiniai turi būti įgyvendinami, remiantis pagrindinėmis kultūros paveldo apsaugos nuostatomis:

- išsaugoti ir atgaivinti paveldėtą, regiono savitumą atspindintį, kultūros paveldą;
- stiprinti valstybės institucijų ir visuomenės atsakomybę už kultūros paveldo išsaugojimą.

Konkrečių nekilnojamųjų kultūros vertybių atskleidimą organizuoja Kultūros paveldo departamentas ir savivaldybių institucijos. Nekilnojamųjų kultūros vertybių reikšmingumą, kultūros paveldo objektų ar vietovių vertingąsias savybes nustato ir jų teritorijų bei kultūros paveldo objektų apsaugos zonų ribas apibrėžia Kultūros

paveldo Departamento ir savivaldybių sudarytos Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos. Vertinant atskirus objektus, vadovaujama Nekilnojamojo kultūros vertybių vertinimo, atrankos ir reikšmingumo lygmens nustatymo kriterijų aprašu. Todėl naudojami terminai „inicijuoti“, „organizuoti“, „patikslinti“ reiškia Savivaldybės ir kitų institucijų, kultūros paveldo objektų valdytojų, bendradarbiavimą su Kultūros paveldo Departamentu.

Planuojamai teritorijai bei jos tvarkymo ir naudojimo režimui nustatyti reikia vadovautis kultūros paveldo objektų ir vietovių Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos aktais bei nuolat atnaujinama Kultūros vertybių registro informacija, pateikta internetinėje svetainėje <http://kvr.kpd.lt>.

4.1.3. Nekilnojamojo kultūros paveldo apsauga ir tvarkymas

Valstybės ir savivaldybių saugomų kultūros paveldo objektų žemės sklypų, kuriuose draudžiama ūkinė veikla, nesusijusi su šių objektų ir jų užimtų teritorijų specialia priežiūra, tvarkymu ir apsauga žemės paskirtis turi būti konservacinė (Žemės įstatymo 28 str.).

Valstybės saugomais registruotus kultūros paveldo objektus skelbia Kultūros ministras, savivaldybės saugomais – Savivaldybės taryba.

Kultūros paveldo objektų ir vietovių teritorijose bei jų apsaugos zonose veikla vykdoma vadovaujantis Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo (toliau – NKPAĮ), 22 str. 1, 2, 3 dalių reikalavimus:

1. Nekilnojamosios kultūros vertybės, jų teritorijos, apsaugos zonos tvarkomos ir veikla juose plėtojama pagal kompleksinio ir specialiojo teritorijų planavimo, strateginio planavimo dokumentus, apsaugos reglamentus ir jais nustatomus paveldosaugos reikalavimus, parengtus vadovaujantis šio įstatymo, Saugomų teritorijų įstatymo ir Teritorijų planavimo įstatymo nuostatomis.
2. Kultūros paveldo objektai, jų teritorijos, apsaugos zonos, kultūriniai rezervatai ir kultūriniai draustiniai tvarkomi ir veikla juose plėtojama:
 - Kultūros paveldo objektai, jų teritorijos ir apsaugos zonos - pagal paveldosaugos reikalavimus, nustatomus kultūros paveldo objektų tipiniuose apsaugos reglamentuose, parengtuose ir patvirtintuose kultūros ministro nustatyta tvarka.
 - Kultūros paveldo vietovės ir jų apsaugos zonos – pagal nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentus – tvarkymo planus (išskyrus šios dalies 3 ir 4 punktuose nustatytus atvejus). Tvarkymo planai kultūros ministro ir aplinkos ministro nustatyta tvarka gali būti rengiami ir kompleksiniams kultūros paveldo objektams. Kompleksinių kultūros paveldo objektų ir jų apsaugos zonų tvarkymo planai prilyginami kultūros paveldo vietovių ir jų apsaugos zonų tvarkymo planams ir rengiami bei tvirtinami tokia pačia tvarka, kaip ir kultūros paveldo vietovių ir jų apsaugos zonų tvarkymo planai.
3. Nekilnojamojo kultūros paveldo pradinė apsauga vykdoma, vadovaujantis NKPAĮ 9 str.
 - Kultūros vertybių registre registruoto kultūros paveldo objekto, dėl kurio nėra priimtas sprendimas skelbti jį saugomu ar neskelbti, valdytojas, planuojantis atlikti kultūros paveldo objekto vertingąsias savybes galinčius pažeisti tvarkymo darbus, turi pateikti savivaldybės paveldosaugos padaliniiui projektinius siūlymus arba raštu išdėstytus numatomus darbus. Savivaldybės paveldosaugos padalinys apie tai nedelsdamas praneša Departamentui.
 - Jeigu numatoma, kad numatomi darbai žalos vertingąsias savybes, per 15 dienų turi būti inicijuojamas kultūros paveldo objekto skelbimas saugomu. Sprendimą inicijuoti kultūros paveldo objektą skelbti valstybės saugomu priima Departamentas, o savivaldybės saugomu - savivaldybės paveldosaugos padalinys.
 - Jei atliekant stybos ar kitokius darbus aptinkama archeologinių radinių ar nekilnojamojo daikto vertingųjų savybių, valdytojai ar darbus atliekantys asmenys apie tai privalo pranešti savivaldybės paveldosaugos padaliniiui, o šis informuoja Departamentą. Departamentas gali

sustabdyti darbus 15 dienų. Per šį terminą jis kartu su savivaldybės paveldosaugos padaliniu turi patikrinti pranešimą ir priimti sprendimą inicijuoti ar neinicijuoti aptiktos nekilnojamosios kultūros vertybės įregistravimą, kultūros paveldo objekto skelbimą saugomu ar aptiktos vertingosios savybės atskleidimą ir apsaugos reikalavimų patikslinimą.

4. Vadovaujantis NKPAĮ 11 str. 5 p., konservacinė (saugojimo) paskirtis nustatoma visiems saugomų kultūros paveldo objektų sklypams ar jų dalims, kurie yra daiktinės teisės objektai.
 - Nustatant konkrečius reikalavimus statybai, į Kultūros vertybių registrą įrašytiems objektams, kuriems apsaugos zonos nėra nustatytos, taikomi LR NKPAĮ 11 str. 5 p., reikalavimai ir Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo reikalavimai (TAR, 2019-06-19, Nr. 9862).

Kultūros paveldo objektų, esančių draustinyje, rezervate, valstybiniame parke tvarkymas ir naudojimas

Kultūros paveldo objektų, esančių draustinyje, rezervate, valstybiniame parke tvarkymo ir naudojimo sąlygas nustato Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos (toliau NKPAĮ) 21 str. ir Saugomų teritorijų įstatymai.

1. Valstybiniuose parkuose esančios kultūros paveldo vietovės, kultūriniai draustiniai ir kultūriniai rezervatai – tvarkomi pagal valstybinių parkų planavimo schemas (ribų ir tvarkymo planus).
2. Valstybiniuose rezervatuose ir valstybiniuose draustiniuose esančios kultūros paveldo vietovės – pagal šių saugomų teritorijų planavimo schemas (ribų ir tvarkymo planus) ir tvarkymo planus.

Vietinio reikšmingumo lygmens kultūros paveldo objektų apsauga ir tvarkymas

1. Savivaldybės ar kelių savivaldybių sudarytos vertinimo tarybos sprendžia dėl savivaldybės teritorijoje esančio vietinio reikšmingumo lygmens nekilnojamojo kultūros paveldo vertingųjų savybių ir vietinio reikšmingumo lygmens nustatymo, vietinio reikšmingumo lygmens nekilnojamojo kultūros paveldo objekto teritorijos ribų apibrėžimo ir apsaugos reikalingumo, apsaugos vietinio reikšmingumo lygmens nekilnojamosioms kultūros vertybėms netaikymo ar tokių vertybių apskaitos duomenų tikslinimo. Kultūros paveldo objektų tvarkymas turi rūpintis tų objektų valdytojais ar naudotojais nepriklausomai nuo to, koks reikšmingumo lygmuo tam objektui nustatytas, t. y. savivaldybė neprivalo rūpintis ne jai nuosavybės teise priklausančio vietinio reikšmingumo lygmens objekto tvarkymas, apsauga, priežiūra.
2. Savivaldybės institucijos prižiūri saugomose teritorijose esančių savivaldybės paskelbtų saugomais kultūros paveldo objektų ir vietovių naudojimą ir juose atliekamus statybos ar tvarkymo darbus, kontroliuoja, kaip užtikrinama savivaldybės saugomų objektų, vietovių apsauga ir kaip laikomasi nustatyto apsaugos ir naudojimo režimo planuojant ar vykdant veiklą, rengia savivaldybės saugomų objektų, vietovių apsaugos reglamentus, organizuoja kultūros paveldo vietovių ir jų apsaugos zonų tvarkymo planų rengimą (išskyrus valstybiniuose parkuose, valstybiniuose rezervatuose, valstybiniuose draustiniuose esančių kultūros paveldo vietovių ir jų apsaugos zonų tvarkymo planų rengimą).
3. Vadovaujantis NKPAĮ 10 str. 3 p. Savivaldybės taryba savivaldybės paveldosaugos padalinio teikimu kultūros paveldo objektus skelbia saugomais savivaldybės.

Urbanistinės vietovės:

1. Veisiejų miesto istorinėje dalyje, prioritetas teikiamas urbanistikos paveldo išryškėjimui ir atgaivinimui bei nuo jo neatsiejamo architektūros paveldo apsaugai, išlikusių vertingų mūrinių namų ir tradicinės medinės architektūros objektų apsaugai.
2. 2014 m. Kultūros paveldo Vertinimo tarybos aktu patvirtintos miesto istorinės dalies urbanistinės vietovės vertingosios savybės, nustatytos tikslios vertingos teritorijos ribos, nustatytas reikšmingumo lygmuo. Saugotina: plano struktūros tipas, tinklas, gatvių trasos, užstatymo tipai, atviros viešosios erdvės, panoramos, dominantės, užstatymo bruožai, gamtos elementai, faktai apie istorinius įvykius, gyvenusias reikšmingas asmenybes. Išskirti vertingųjų savybių požymių turintys pastatai. .
3. Urbanistinės vietovės aplinkoje svarbu išsaugoti panoramą, siluetų apžvalgą, apsaugoti nuo vizualinės taršos.

4. Vietovė pritaikomos viešajam pažinimui ir naudojimui (kultūriniam – pažintiniam turizmui) bei moksliniams tyrimams, išsaugojant ir vystant visas miestui būdingas funkcijas.
5. Urbanistinės vietovės teritorijoje yra neturinčių jokio apsaugos statuso vertingų pastatų. Norint išsaugoti urbanistinių vietovių savitumą, įsitikinus, kad bus įmanoma įgyvendinti jų apsaugą bei tinkamą panaudojimą, inicijuoti vertingų pastatų įrašymą į Kultūros vertybių registrą ir skelbimą saugomais.
6. Būtina rengti, ar inicijuoti kultūros paveldo vietovių ir jų apsaugos zonų nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentus – tvarkymo planus.

Statinių kompleksai ir statiniai:

1. Nustatant konkrečius reikalavimus, į Kultūros vertybių registrą įrašytiems objektams, kuriems apsaugos zonos nėra nustatytos, taikomi LR NKPAĮ 11 str. 5 p., reikalavimai ir Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymas (TAR, 2019-06-19, Nr. 9862).
2. Statiniai turi būti saugomi nuo neigiamo fizinio poveikio, užtikrinama apsauga nuo vizualinės taršos.
3. Lazdijų rajone yra vertingų dvarų sodybų kompleksų. Geriausiai išlikęs, tvarkomas ir naudojamas Aštriosios Kirsnos dvaro sodybos statinių kompleksas. Rudaminos dvaro sodybos fragmentų vyksta restauravimo ir pritaikymo darbai. Veisiejų dvaro sodybos parke vyksta įvairūs renginiai, šventės. Dvarų sodybų kompleksuose svarbus kaimiškojo kraštovaizdžio pobūdžio, istorinės žemėnaudos formavimo dėsningumo palaikymas. Apsaugos zonosose būtina užtikrinti apsaugą nuo vizualinės taršos, išsaugoti agrarinę aplinką.
4. Statinių kompleksai ir statiniai tvarkomi pagal kultūros paveldo apsaugos reglamentus: turi būti nustatomos teritorijų ribos, fizinės ir vizualinės apsaugos pozonios bei paveldosaugos reikalavimai. Prioritetą taikyti istoriniu, architektūriniu ar kt. požiūriu reikšmingiems objektams, formuojantiems rajono identitetą, patenkantiems į turizmo ir rekreacinės veiklos vystymo arealus.
5. Nekilnojamojo kultūros paveldo tvarkyba vykdoma, vadovaujantis NKPAĮ 23 str., pagal nustatytus paveldosaugos reikalavimus, pagal kultūros paveldo statinio tvarkomųjų statybos darbų reglamentus (statybos techninius reglamentus), patvirtintus aplinkos ir kultūros ministrų, pagal kultūros ministro patvirtintus paveldo tvarkybos reglamentus, nustačius reikalavimus konkrečioms tvarkybos darbams.
6. Be jau seniai pripažintų istorinių statinių ir kompleksų, įtrauktų į Kultūros vertybių registrą, dėmesys turi būti skiriamas ir kitiems, rajono identitetą formuojantiems statinių kompleksams ir statiniams. Savivaldybei būtina rasti galimybes saugoti vertingus pastatus, neturinčius jokio apsaugos statuso.
7. Būtina finansiškai skatinti savininkus tvarkyti statinius, sudaryti jiems lengvatines sąlygas tvarkant dokumentaciją. Pritraukti investuotojus, norinčius pritaikyti kultūros vertybes šiuolaikiniam naudojimui – kultūrinėms, rekreacijos, komercijos, aptarnavimo, turizmo reikmėms, taip pat, investuotojus, norinčius įsigyti ar išsinuomoti ilgesniam laikui ir galinčius restauruoti, atkurti kultūros paveldo vertybes. Įpareigoti savininkus tinkamai tvarkyti statinius ir teritorijas.
8. Savivaldybė turi inicijuoti statinių ir jų kompleksų (kurių apskaitos duomenys nepatikslinti) duomenų patikslinimą bei individualių apsaugos reglamentų rengimą.
9. Reikšmingiausius statinius bei jų kompleksus įtraukti į turistines trasas.
10. Nykstančių dvarų sodybų liekanos tebėra nepritaikytos naudojimui ir pažinimui, būtina inicijuoti jų duomenų kultūros vertybių registre tikslinimą, apsaugos dokumentų rengimą, ieškoti galimybių juos išsaugoti ir tvarkyti.

Viešosios pagarbos nekilnojamojo kultūros paveldas:

Viešosios pagarbos nekilnojamojo kultūros paveldo apsauga. Vykdoma pagal NKPAĮ 20 str.

1. Visos kapinės prižiūrimos pagal Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos patvirtintas kapinių tvarkymo taisykles. Neveikiančių kapinių teritorijoms nustatoma pagrindinė konservacinė (saugojimo) žemės naudojimo paskirtis, o ši gali būti pakeista tik pripažinus kitokio visuomenės poreikio viršenybę ir perkėlus mirusiųjų palaikus.

2. Viešosios pagarbos nekilnojamojo kultūros paveldo vieta gali būti saugoma, nors ir nėra jokių žmogų, įvykių ar kitokias jos vertingąsias savybes liudijančių autentiškų dalių ar elementų. Ši vieta žymima saugomo objekto ženklavimui skirtomis lentomis, skulptūros kūriniais, memorialiniais statiniais, buvusią įvykio ar gyvenamąją aplinką parodančiais daiktais.
3. Memorialinio paveldo objektuose ir apsaugos zonose svarbu objektų apžvalgos, pažinimo galimybių išsaugojimas ir didinimas, apsauga nuo neigiamo fizinio poveikio, apsaugos nuo vizualinės taršos užtikrinimas.
4. Būtina užtikrinti šių objektų vertingųjų savybių išsaugojimą, skirti lėšas jų teritorijų ir prieigų tvarkymui. Numatyti ir įrengti privažiavimus, priėjimo takus, informacinius ženklus, nuorodas.
5. Užsienio valstybėms reikšmingos kapinės tvarkomos pagal „Užsienio valstybėms reikšmingo kultūros paveldo, esančio Lietuvos Respublikoje, tvarkymo taisykles“, patvirtintas Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2016-05-02 įsakymu Nr. ĮV-354.
6. Ypatingą dėmesį skirti kapinių, kur yra daug Lietuvai nusipelnusių žmonių kapų, meniniu požiūriu vertingų antkapinių paminklų bei senųjų žydų kapinių sutvarkymui.
7. Būtina įrengti informacines nuorodas į kapines. Tvarkyti vertingus meniniu požiūriu antkapinius paminklus senosiose kapinėse.
8. Geriausiai atspindinčias regiono savitumą senąsias kapines, reikšmingiausias Lietuvos ir regiono istorijai kapavietes, pažymintį svarbius Lietuvai ir regionui įvykius, meniniu požiūriu vertingus paminklus ir mažosios architektūros objektus įtraukti į turistines trasas.

Archeologijos, mitologijos objektai:

1. Piliakalniai yra svarbūs Lazdijų rajono turizmo ištekliai. Turistiniai maršrutai rajone apima piliakalnius. Rajone dar yra archeologijos, mitologijos objektų, kuriems reikia tikslinti duomenis, tvarkyti ir pritaikyti lankymui.
2. Šių objektų tvarkybai nustatoma konservavimo kryptis (Lietuvos teritorijos Bendrasis planas, str. 21).
3. Nepažeidžiant archeologijos, mitologijos objektų vertingųjų savybių, turi būti išsaugotas unikalus kraštovaizdis, objektų vizualinė reikšmė, svarbu atskleisti paveldo vertybes, vystyti jų ekspozicines priemones. Aplinkoje turi būti formuojamos atviros erdvės, kurios išryškintų paveldo vertes, objektai turi būti saugomi nuo neigiamo fizinio poveikio ir vizualinės taršos.
4. Prioritetą taikyti kraštovaizdiniui, istoriniu požiūriu reikšmingiausiems objektams, formuojantiems rajono identitetą, patenkantiems į turizmo ir rekreacinės veiklos vystymo arealus. Prioritetiniais išskirti Rudaminos, Prelomčiškės, Paveisininkų, Šlavantų piliakalniai, Vainežerio senovės gynybinio įtvirtinimas vad. Okopka ir kt.
5. Archeologijos ir mitologijos objektai tvarkomi, išsaugant unikalų kraštovaizdį, objektų vizualinę reikšmę, pagal apsaugos reglamentus ir tvarkybos projektus. Jie turi būti tvarkomi, sudarant tinkamas sąlygas eksponuoti objektus ir juos lankyti, įrenginėjamos nuorodos, informaciniai stendai, laiptai, takai. Piliakalniais taikomi kraštovaizdį formuojantys kirtimai, siekiant juos išryškinti bendroje supančioje aplinkoje. Pritaikymas moksliniams tyrimams, viešajam pažinimui ir naudojimui (kultūriniam – pažintiniam turizmui, edukacijoms, renginiams, susijusiems su krašto istorija, kultūra).
6. Vykdamt kokią nors veiklą archeologijos objektų teritorijose, būtina užtikrinti nustatytą apsaugos tikslą – mokslinį pažinimą.

4.2. Apsaugos įgyvendinimo ir stebėsenos principai

Lazdijų rajono kultūros paveldo apsauga turi būti realizuojama, jį pritaikant viešajam naudojimui, ir kultūriniam bei pažintiniam (vietiniam bei tarptautiniam) turizmui vystyti, kultūros puoselėjimui ir propagavimui.

Rengiant kultūros paveldo tvarkybos projektus, numatyti priemonės, didinančias jo patrauklumą, prieinamumą visuomenei. Savivaldybė turi organizuoti ir koordinuoti kultūrinį turizmą rajone.

Sunkiai pasiekiamiems kultūros paveldo objektams parengti specializuoto turizmo trasas.

Būtina pritraukti investuotojus, norinčius pritaikyti kultūros vertybes šiuolaikiniam naudojimui – kultūrinėms, rekreacijos, komercijos, aptarnavimo, turizmo reikmėms, taip pat investuotojus, norinčius įsigyti ar išsinuomoti ilgesniam laikui ir galinčius restauruoti, atkurti kultūros paveldo vertybes.

Kultūros paveldo išsaugojimui ir tausojančiam naudojimui labai svarbus informacijos sklaidimas ir visuomenės švietimas. Informacija turi būti visuomenei prieinama ir tinkamai pateikta.

Reikia vystyti informacijos infrastruktūrą. Strategiškai patogiose vietose išdėstyti informacinės sistemos ženklus. Plėtoti informacijos apie kultūros paveldo objektus leidybą ir platinimą. pritaikyti skaitmenines technologijas.

Pagrindinis Lazdijų rajono kultūros paveldo išsaugojimo prioritetą turi būti kultūros paveldo teritorijų ir atskirų objektų integravimas į rajono gyvenimą užtikrinimas, tinkamas naudojimas ir priežiūra.

Lazdijų rajono kultūros paveldo apsaugos ir tinkamo panaudojimo sprendinių įgyvendinimo stebėseną (monitoringą) turi būti vykdoma pagal Nekilnojamojo kultūros paveldo stebėsenos taisyklės periodiškai ir detalai, atsižvelgiant į objektų būklę, teisinę priklausomybę, naudojimo būdą. Turi būti nustatomi objektų vertingąsias savybes naikinantys ar žalojantys veiksniai bei įgyvendinamos juos šalinančios priemonės. Ypatingas dėmesys turi būti skiriamas kultūrinio kraštovaizdžio, vizualinių ryšių su svarbiausiomis panoramų, siluetų apžvalgos vietomis išsaugojimui.

Turi būti nuolat sekami svarbių kultūrinio kraštovaizdžio formantų – vizualiai reikšmingų rajono identitetui objektų vizualinės įtakos aplinkai pokyčiai. Būtina sekti minėtų objektų fizinę būklę ir fiksuoti jos pokyčius, šalinti veiksniai, galinčius fiziškai pakenkti jų teritorijoms ir statiniams, pvz. reguliuoti želdinių augimą, šalinti istorinius statinius ardančius želdinius. Fiksuoti netinkamo tvarkymo faktus.

Nuolat turi būti stebima istorinių statinių ir jų kompleksų būklė, fiksuojami fizinės būklės, architektūrinio vaizdo, netinkamo aplinkos tvarkymo pasikeitimai.

Būtina pastoviai sekti ypač pažeidžiamų objektų – medinių kryžių, stogastulpių, koplytstulpių, koplytėlių, paminklų būklę ir nedelsiant reaguoti į jų būklės pokyčius, laiku juos restauruoti.

Želdiniai, esantys kultūros paveldo teritorijose, turi būti įvertinami paveldosauginiu požiūriu, nustatant, kad jie turi kultūrinę vertę, saugomi, kaip sudarantys vieningą visumą su užstatymu ir išplanavimu. Turi būti pastoviai sekama jų fizinė būklė. Želdiniai turi būti pastoviai tvarkomi, atsižvelgiant į paveldosaugos reikalavimus. Istoriniai želdynai tvarkomi pagal tvarkybos projektus.

Svarbiausių kultūros paveldo objektų tvarkybai kooperuoti rajono, nacionalinio biudžeto, ES bei privačias lėšas, kooperotis su gretimomis savivaldybėmis, ypač glaudžiai bendradarbiauti su Alytaus, Druskininkų rajono savivaldybėmis, įvertinant bendrus regiono interesus. Bendradarbiauti su pasienio valstybėmis.

Įgyvendinti socialines programas, kurios stiprintų vietos bendruomenę, įtraukti bendruomenę į projektų svarstymą, kultūros paveldo išsaugojimą.

5. KRAŠTOVAIZDŽIO IR BIOLOGINĖS ĮVAIROVĖS APSAUGA

5.1. Gamtinio karkaso formavimas

Lietuvos Respublikos teritorijos gamtinio karkaso erdvinė koncepcija ir lokalizavimo modelis buvo nustatyti LR Seimo patvirtintame Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane. Šio modelio sudarymo principai remiasi 2001 m. priimtame LR Saugomų teritorijų įstatyme (Žin., 2001, Nr. 108-3902). Gamtinio karkaso nuostatuose (Žin., 2007, Nr. 22-858 ir vėlesnėse nuostatų redakcijose) įteisinta gamtinio karkaso sampratos geoekologinė koncepcija, pagrindiniai gamtinio karkaso planavimo, bei teritorijų naudojimo apribojimų nustatymo principai.

Pagal minėtus dokumentus - **gamtiniu karkasu suprantamas vientisas gamtinio ekologinio kompensavimo teritorijų tinklas, užtikrinantis ekologinę kraštovaizdžio pusiausvyrą, gamtinius ryšius tarp saugomų teritorijų, kitų aplinkosaugai svarbių teritorijų ar buveinių, taip pat augalų ir gyvūnų migraciją tarp jų.**

Gamtinio karkaso, kaip ekologinio kompensavimo funkciją realizuosiančios kraštovarkinės struktūros, nustatymo būtinumą formuoja šie siekiai:

- 1) sukurti vientisą, įvairaus hierarchinio lygmens gamtinių ekologinio kompensavimo teritorijų tinklą, užtikrinantį kraštovaizdžio geoekologinę pusiausvyrą ir gamtinius ryšius tarp saugomų teritorijų, sudaryti prielaidas biologinei įvairovei išsaugoti;
- 2) sujungti didžiausią ekologinę svarbą turinčias buveines, jų aplinką bei gyvūnų ir augalų migracijai reikalingas teritorijas;
- 3) saugoti gamtinį, gamtinį - kultūrinį kraštovaizdį bei gamtinius rekreacinius išteklius;
- 4) didinti agrariškai degraduotų teritorijų miškingumą;
- 5) išlaikyti ir formuoti įvairiamažę ir įvairiarūšę miškų medynų struktūrą;
- 6) optimizuoti, pagrįstai valdyti kraštovaizdžio urbanizacijos, technogenizacijos, bei žemės ūkio plėtrą.

Lazdijų rajono teritorijos gamtinis karkasas yra ypač svarbi teritorinė daugiafunkcinė sistema, užimanti apie 75% viso rajono teritorijos, ir užtikrinanti bendrą intensyvaus naudojimo agrarinių - miškingų ir urbanizuotų teritorijos ekologinį stabilumą, gyvybingumą, migracinių (medžiaginių, energetinių) ryšių su greta esančia gamtine aplinka nepertraukiamumą. Gamtinio karkaso elementų natūralumo, gyvybingumo užtikrinimas formuojant, gausinant ir gerinant jų kokybę, savo ruožtu pirmiausiai garantuoja aukštesnę gyvenamosios ir rekreacinės aplinkos kokybę, bei gamtinės aplinkos ekologinį stabilumą ilgalaikėje perspektyvoje.

Lazdijų savivaldybės teritorijos gamtinio karkaso paskirtis:

- suformuoti gamtinio - ekologinio kompensavimo teritorijų tinklą, kuris užtikrintų aplinkos sveikumą ir tinkamumą gyvenimui savivaldybės kaimiškosiuose teritorijoje, esamose ir naujai formuojamuose gyvenamosiose. Taip pat suformuoti medžiaginius-energetinius ryšius su gretimai esančiomis gamtinėmis ir intensyviai antropogenizuotomis teritorijomis;
- sudaryti prielaidas esamai biologinei įvairovei išlaikyti ir gausinti;
- išsaugoti išlikusius nacionalinės, regioninės ir vietinės reikšmės natūralaus kraštovaizdžio fragmentus;
- išsaugoti esamus ir atkurti prarastus gamtinius ir kultūrinius rekreacinius išteklius, bei didinti jų estetinį potencialą;
- didinti planuojamos teritorijos žėlinių bei želdinių plotus, intensyviau urbanizuotose ir naujai urbanizuojamose rajono teritorijos dalyse;

- užtikrinti optimalų santykinai gamtinių ir technogenizuotų žemėveikšlių ploto santykį naujai užstatomose teritorijos dalyse.

Gamtinį karkasą planuojamoje Lazdijų rajono savivaldybės teritorijoje formuoja šios pagrindinės dalys, iš kurių kiekviena naudojant kodavimo sistemą skirstomos pagal svarbą į nacionalinės, regioninės ir vietinės:

- 1.) *Geoekologinės takoskyros*
- 2.) *Vidinio stabilizavimo arealai*
- 3.) *Migracijos koridoriai*

Geoekologinės takoskyros teritorijų ruožai jungiantys ypatingą ekologine svarba bei jautrumu pasižyminčias vietas: upių aukštupius, vandenskyras, aukštumų ežerynus, kalvynus, pelkynus ir požeminių vandenių intensyvaus maitinimo plotus, karstinių reiškinių raiškos zonas. Jos skiria stambias gamtines geosistemas ir palaiko bendrąją gamtinio kraštovaizdžio pusiausvyrą.

Geoekologinėms takoskyroms Lazdijų rajono savivaldybės gamtiniame karkase priskiriami šie teritorijos fragmentai:

- Tarptautinės svarbos Mūšos – Noragėlių – Metelių – Teizų – Šventežerio – Miškinių – Salų – Būdviečio – iš šiaurės rytų į vakarus rajono savivaldybę kertanti Sūduvos aukštumų ketera.

Didesnioji šiam GK komponentui priskiriamų teritorijų dalis yra agrariškai stipriai įsavitos, todėl priskiriamos pažeisto arba silpno geoekologinio potencialo kategorijai, ir tik mažesnioji dalis teritoriškai tapatinamos su patikimo ar riboto geoekologinio potencialo teritorijomis. Dėl šios priežasties didesnėje dalyje šiam komponentui priskirtų teritorijų numatytas **E** ir **F** teritorijų tvarkymo tipai, pagal kuriuos būtinas teritorijų natūralumo atstatymas ir palaikymas.

Migraciniai koridoriai – slėniai, raguvynai bei dubakloniai ir kitos teritorijos, kuriais vyksta intensyvi medžiagų, energijos ir gamtinės informacijos srautų apykaita ir augalų bei gyvūnų rūšių migracija.

Migracijos koridoriams Lazdijų rajono savivaldybės gamtiniame karkase priskiriami šie slėnių ar dubakloninės kilmės ežerų duburių ruožai:

- nacionalinės reikšmės Lazdijų rajono teritorijos rytiniu pakraščiu tekančio Nemuno vidurupio slėnio atkarpos (Žilvičių – Buciniškės ir Varviškės – Šventijansko atkarpose)
- Mikroregioninės svarbos, atkartojantys dubakloninės kilmės ežerų duburius (Veisiejų, Ančios, Snaigyno, Trikojo, Ilgio, Dumblelio, Galsto, Zapsio ir kt. ežerų.) ir retesniai atvejais nedidelių upių slėnius (Kirsnos, Stumbrinės, Kiaulyčios, B. Ančios, J. Ančios, Zapsės, Seiros ir kt. smulkesnių vandentėkmių slėniai).

Didžioji migracijos koridoriams priskirtų teritorijų dalis yra priskiriamos silpno ir pažeisto geoekologinio potencialo kategorijai, ir tik maža dalis migracijos koridoriams priskiriamų teritorijos dalių vertintinos kaip riboto ar patikimo geoekologinio potencialo. Dėl to šio tipo GK dalyse taip pat dominuoja **F** ir **E** tvarkymo tipai ir tik pavienėse natūralų pobūdį išsaugojusiose upių atkarpose ar aplink ežerų duburius išskirtas **D** tvarkymo tipas, pagal kurį būtinas esamo natūralumo išlaikymas.

Vidinio stabilizavimo arealai – teritorijos galinčios apkeisti šoninį nuotėkį ar kitus gamtinės migracijos srautus, taip pat reikšmingos biologinės įvairovės požiūriui: želdinių masyvai bei grupės, natūralios pievos, pelkės, bei kiti vertingi stambesnių geosistemų ekotopai. Šios teritorijos kompensuoja neigiamą ekologinę įtaką gamtinėms geosistemoms.

Vidinio stabilizavimo arealams Lazdijų rajono savivaldybės gamtiniame karkase priskiriamos šios teritorijos:

- Regioninę svarbą turintis Kailinių – Dumbliauskų – Bertašiūnų – Valančiųjų – Norkūnų - Paliepio, Sirguškės, Pertako, Stalų, Kauknorio, Sapiegiškių - Paveisiejų – Čivonių – Bebrų gyvenvietes supančių

aplinkinių miškų plotuose išskiriamas vidinio stabilizavimo arealas, lokalizuotas Lazdijų rajono pietinėje ir centrinėje dalyje

- Mikroregioninės svarbos vidinio stabilizavimo arealai: rytinėje rajono dalyje – Beržinių – Čivonių - Bestraigiškės gyvenviečių apimamamuose plotuose. Į šiaurę nuo Lazdijų Gambašilio – Krosnėnų - Gurciškės gyvenviečių apimamamuose plotuose.

Didžioji vidinio stabilizavimo arealams priskiriamų teritorijų dalis priskiriama patikimo geoekologinio potencialo kategorijai. Mažesnė dalis susieta su stambiai mozaikiškomis agrarinėmis-miškingomis teritorijomis, kurioms priskirta silpno ir pažeisto geoekologinio potencialo kategorija. Todėl didesnei vidinio stabilizavimo arealų daliai numatomas **D** tvarkymo tipas, pagal kurį būtina išlaikyti teritorijų natūralumą.

Nustatytos šios, kraštovaizdžio natūralumo apsaugos ir formavimo tipus išreiškiančios gamtinio karkaso teritorijų tvarkymo kryptys ir jų sąsajos su esamoje būklės analizės metu identifikuotu GK teritorijos dalių geoekologiniu potencialu:

- 1) (D) tvarkymo tipas (Natūralus kraštovaizdžio pobūdžio palaikymas ir saugojimas.). Atitinka patikimo geoekologinio potencialo teritorijos (T1, M1, S1);
- 2) (E) tvarkymo tipas (Natūralaus kraštovaizdžio pobūdžio atstatymas (Esamo kraštovaizdžio natūralumo palaikymas ir stiprinimas)). Atitinka riboto geoekologinio potencialo teritorijos (T2, M2, S2);
- 3) (F) tvarkymo tipas (Gražinami ir gausinami kraštovaizdžio natūralumą atkuriantys elementai). Atitinka silpno geoekologinio potencialo teritorijos (T2, M2, S2);
- 4) (G) tvarkymo tipas (Kraštovaizdžio natūralumą atstatančių elementų integravimas ir atkūrimas pažeistose urbanizuotose teritorijose). Atitinka pažeisto geoekologinio potencialo teritorijos (T3, M3, S3).

Siekiant gamtiniam karkasui priskiriamų teritorijų ekologinio bei teritorinio optimizavimo formuojant sprendinius tikslinga atlikti šiuos GK teritorijų optimizavimu susijusius veiksmus:

- a.) detalizuoti ir patikslinti gamtinio karkaso komponentų ribas, tuo pačiu integruojant vietinės svarbos GK elementus.
- b.) remiantis esamų atskirų gamtinio karkaso dalių geoekologiniu potencialu numatyti jų tvarkymo kryptis
- c.) identifikuoti tvarkymo kryptyse numatytų veiksmų realizavimo priemones.

Teritorijoje lokalizuoto gamtinio karkaso formavimo politikos ir funkcinėse zonose numatytų kraštovaizdžio formavimo kryptų realizavimo įmanoma siekti šiais pagrindiniais būdais:

- palaikant fizinių bei juridinių asmenų teikiamas gamtinio kraštovaizdžio natūralumo didinimo iniciatyvas;
- ieškant bei skatinant gamtinio kraštovaizdžio natūralumo didinimo iniciatyvas bei investicijas;
- gamtinio kraštovaizdžio natūralumo didinimo iniciatyvų aktyvus organizacinis bei finansinis rėmimas optimizuojant valstybės ir (arba) savivaldybės mokestinę politiką.

Gamtinio karkaso reglamentas teritoriškai diferencijuojamas pagal į jo sudėtį patenkančių žemės naudmenų ūkinės kategorijas. Gamtinio karkaso teritorijose skatinama veikla, kuria užtikrinama kraštovaizdžio ekologinė pusiausvyrą, saugomas natūralus kraštovaizdžio pobūdis, palaikoma ir didinama gamtinė įvairovė, vykdomi rekultivacijos bei renatūralizacijos darbai. Leidžiama veikla, kuri užtikrina kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą ir ekosistemų stabilumą, atkuria pažeistas ekosistemas ir yra vykdoma pagal teritorijų planavimo darbuose įtvirtintas nuostatas.

5.1.1. lentelė. Gamtinio karkaso teritorijų struktūra (ha / %) Lazdijų rajono teritorijoje

Gamtinio karkaso sudėtinės dalys	Lazdijų rajono teritorija (130612,75 ha / %)
GEOEKOLOGINĖS TAKOSKYROS (T)	45440,35/ 34,79
VIDINIO STABILIZAVIMO AREALAI (S)	33554,88/ 25,69

MIGRACINIAI KORIDORIAI (M)	18479,61/ 14,15
VISAS GAMTINIS KARKASAS	97474,84 / 74,63

Kiekvienoje iš paminėtų Lazdijų rajono savivaldybės teritorijoje lokalizuotų gamtinio karkaso dalių teoriškai galimi keturi skirtingi gamtinio karkaso teritorijų tvarkymo kryptų tipai (D;E;F;G). Ši GK teritorijų tvarkymo tipų grupė siejasi su gamtinėmis ar santykinai gamtinėmis skirtingu laipsniu antropogeniškai paveiktomis teritorijomis, kur tvarkymo tipai sudėlioti gamtinio karkaso teritorijos dalių geoekologinio potencialo mažėjimo ir atitinkamai teritorijų natūralumą atstatančių priemonių intensyvėjimo linkme.

5.1.2. lentelė. *Gamtinio karkaso teritorijų struktūra pagal tvarkymo tipus (ha / %) Lazdijų rajono teritorijoje.*

Gamtinio karkaso sudėtinės dalys	Lazdijų rajono teritorija (130612,75 ha / %)
<i>Natūralus kraštovaizdžio pobūdžio palaikymas ir saugojimas (D)</i>	40048,53/ 30,66
<i>Natūralaus kraštovaizdžio pobūdžio atstatymas (Esamo kraštovaizdžio natūralumo palaikymas ir stiprinimas) (E)</i>	21362,09/ 16,36
<i>Grąžinami ir gausinami kraštovaizdžio natūralumą atkuriantys elementai (F)</i>	35369,83/ 27,08
<i>Kraštovaizdžio natūralumą atstatančių elementų integravimas ir atkūrimas pažeistose urbanizuotose teritorijose (G)</i>	694,39/ 0,53
VISAS GAMTINIS KARKASAS	97474,84/ 74,63

D. Natūralus kraštovaizdžio pobūdžio palaikymas ir saugojimas. Gamtinio karkaso teritorijų dalys, kuriose išlaikomas ir stiprinamas esamas natūralus kraštovaizdžio pobūdis.

Pastarojo tipo GK teritorijų tvarkymo arealų plotai tiesiogiai koreliuoja su natūraliausiomis (miškais apaugusiomis), mažiausiai antropogeniškai paveiktomis Lazdijų savivaldybės teritorijos dalimis. Jos, savo ruožtu, siejasi su didžiausią natūralumą išlaikiusiais miškų masyvais pietinėje ir centrinėje rajono dalyje (sutampa su rajono teritorijoje išskirtų GK Stabilizavimo arealų plotais), taip pat šiauriniame ir rytiniame pakraščiuose, kur sutampa su mišku apaugusios geoekologinės takoskyros dalimis.

Šio tipo arealus ištiesia arba su nedideliais atvirų plotų tarpais dengia natūrali sumedėjusių augalų danga. Pastariesiems arealams būdingi mažiausi priežiūros ir planuojamų pokyčių mastai. Jiems būtinas esamos augalijos dangos struktūros ir jos natūralumo išsaugojimas, tolydžiai vykdant pagrindinį miško naudojimą ir parenkant kirtimo būdus, mažiau įtakojančius miško ekosistemos pokyčius (atvejiniai ir atrankiniai kirtimai). **D** tvarkymo tipo arealai – Lazdijų rajono savivaldybės teritorijoje perspektyvoje susijęs su racionalaus subalansuoto miškų ūkio vedimu, optimalios amžiaus struktūros išlaikymu, miškų regeneracinio potencialo išsaugojimu, rekreacinio naudojimo reguliavimu bei nustatyto režimo užtikrinimu šiose zonose įsteigtoms saugomoms teritorijoms. Šiam tvarkymo tipui priskiriamos zonos, atsižvelgiant į jų geoekologinį potencialą įvardintos kaip patikimo geoekologinio potencialo.

Teritorijų ūkinio naudojimo pobūdis. Pagrindinė šių teritorijų naudojimo kryptis yra tausojantis miškų ūkis vykdant atvejinius, atrankinius, sanitarinius kirtimus ir netaikant plynų. Veikla susijusi su racionaliū šalutinių miško išteklių panaudojimu. Poilsinis turizmas, rekreaciniu požiūriu, atraktyviose vietose tvarkomas derinant naudojimo pobūdį su konkrečių teritorijų naudojimo reglamentu. Mišku neapaugusiose teritorijos dalyse, kurių šiam tvarkymo tipui priskirtose teritorijose yra mažai - ekologinio-tausojančio žemės dirbimo sistemos diegimas.

E. Natūralaus kraštovaizdžio pobūdžio atstatymas (Esamo kraštovaizdžio natūralumo palaikymas ir stiprinimas). Gamtinio karkaso ir (ar) želdynų sistemos dalys, kuriose būtinas natūralių kraštovaizdžio komponentų atstatymas ir gausinimas.

Šio tipo gamtinio karkaso reglamentavimo ir tvarkymo arealai yra palyginus tolygiai išsidėstę Lazdijų rajono savivaldybės teritorijoje lokalizuoto gamtinio karkaso plotuose, daugiausia mišrios žemės naudmenų mozaikos teritorijose, kuriose kaitaliojasi miškai, pelkės, ežerai su žemės ūkio naudmenomis. Pastarųjų teritorijų tvarkymas yra kiek sudėtingesnis, nes būtinas atkuriamųjų priemonių taikymas gamtinės struktūros galioms stiprinti. Joms būtini didesni performavimo mastai susiję su santykinai nedidelėmis materialinėmis sąnaudomis – t.y. pirminės natūralios augmenijos struktūros atkūrimas – medžių įveisimas, savaiminės renatūralizacijos skatinimas, didinant sumedėjusios augmenijos plotus ir tuo pačiu žemės ūkio naudmenų sąskaidą. Sumedėjusios augmenijos plotų gausinimą būtina derinti su kraštovaizdžio estetinių savybių formavimu ir išlaikymu. Šias zonas tikslinga įvardinti riboto geoekologinio potencialo gamtinio karkaso teritorijomis.

Teritorijų ūkinio naudojimo pobūdis. Svarbiausia šių teritorijų naudojimo kryptis yra vidutinio stambumo ir smulkus ūkis su ganyklinės žemdirbystės (pieno ūkiai ir galvijų auginimas), daržininkystės, sodininkystės specializacijomis. Esami ūkiai palaipsniui turėtų būti orientuojami į ekologinius ar pereinamojo tipo tvaraus ūkininkavimo (kaimo turizmo arba agroturizmo) ūkius. Dalis dirbamų žemių laipsniškai verčiamos į pievas ir ganyklas. Užtikrinamas didesnis natūralių ir kanalizuočių vandentėkmių apsaugos zonų plotis. Didinama stambių dirbamų laukų masių sąskaida įveisiant apsaugines želdinių grupes bei juostas arba palaikant savaiminės renatūralizacijos procesus pasenusių ir pažeistų melioracijos sistemų plotuose. Galimas miškingumo didinimas, apželdinant ir savaiminės renatūralizacijos keliu, jei tai pagerintų ekologines ir estetiškes kraštovaizdžio savybes.

F. Gražinami ir gausinami kraštovaizdžio natūralumą atkuriantys elementai (agrarinėse teritorijose). Gamtinio karkaso ir (ar) želdynų sistemos dalys, kuriose būtinas natūralių kraštovaizdžio komponentų atstatymas ir gausinimas.

Pastarojo tipo gamtinio karkaso tvarkymo ir reglamentavimo arealai Lazdijų rajono savivaldybės teritorijoje užima tarpinę padėtį tarp urbanizuotų, agrariškai įsavitų ir natūralių plotų. Pastarasis tvarkymo tipas dažniausiai taikytinas žmogaus ūkinės veiklos stipriai pakeistose ir gamtiniu požiūriu pažeistose gamtinio karkaso teritorijos dalyse. Šioms zonoms priskirtų teritorijų dalis apimdama agrariškai įsavitą rajono teritorijos dalį lokalizuotoje geoekologinėje takoskyroje ir smulkesniuose slėniuokuose. Tai melioracijos ir intensyvaus žemės dirbimo rezultatas. Šiose GK tvarkymo zonose kraštovaizdžio formavimas susijęs su natūralios gamtinės aplinkos atkūrimu. Pastarąsias zonas, konstatuojant esamą situaciją, galima būtų įvardinti kaip silpno ir pažeisto geoekologinio potencialo.

Teritorijų ūkinio naudojimo pobūdis. Būtinas orientavimasis ir laipsniškas perėjimas prie vidutinio stambumo ir smulkus ūkio su ganyklinės žemdirbystės, daržininkystės, sodininkystės specializacijomis. Skatintinas ekologinių – agroturizmo ūkių kūrimas. Šiose teritorijose būtinas žemėnaudos sąskaidos didinimas įveisiant įvairaus dydžio želdinių juostas bei grupes ar masyvus. Būtinas teritorijos miškingumo didinimas dirbtinai apželdant ir savaiminės renatūralizacijos keliu, naudojamų mažai našių ir nenaudojamų žemių sąskaita, jei tai pagerintų ekologines ir nepakenktų estetiškes kraštovaizdžio savybėms. Šiai zonai būtini didžiausi žemėnaudos struktūros pakeitimai ir žemės dirbimo sistemos perorientavimo mastai.

G. Kraštovaizdžio natūralumą ir gyvybingumą atstatančių elementų integravimas ir atkūrimas pažeistose teritorijose. Gamtinio karkaso ir (ar) želdynų sistemos dalys, kuriose būtinas natūralių kraštovaizdžio komponentų atstatymas ir gausinimas.

Stipriai pažeisto (degraduoto gamtinio karkaso teritorijos) – probleminiai gamtinio karkaso plotai – tai gamtinio karkaso užimamos teritorijos dalys kurios persidengia su urbanistinio karkaso ašimis, branduoliais, ar tiesiog yra užimtos kompaktiškai urbanizuotomis (ne sodybinis užstatymas) teritorijomis.

Pastarojo tvarkymo tipo teritorijos užima santykinai mažą gamtinio karkaso sistemos dalį, ir susiję su teritorijomis, kuriose, siekiant pagerinti ekologinę būklę yra tikslinga nedidinti užstatymo ir išlaikyti kiek įmanoma didesnę želdynų ploto dalį. Lazdijų rajono savivaldybės dalyje lokalizuotos gamtinio karkaso dalys kertančiuose tankiai urbanizuotas miesto, miestelių ar kaimų teritorijas nustato svarbiausius teritorinius gamtinio kraštovaizdžio išsaugojimo prioritetus, pagrindines kraštovarkos kryptis ir priemones, kurių sėkmingas įgyvendinimas būtinas bendrai planuojamos teritorijos ekologiškai pusiausvyrai palaikyti.

Gamtinio karkaso funkcinėse dalyse išskirtų tvarkymo zonų nuostatas sunkiausia realizuoti sankirtose su urbanizuotomis, planuojamomis urbanizuoti ar intensyvaus žemės ūkio teritorijomis. Tokiais atvejais reikėtų ieškoti alternatyvių sprendimų tenkinančių skirtingų funkcinių zonų nuostatas.

5.2. Saugomų teritorijų ir kraštovaizdžio apsaugos reikalavimai

Bendrają Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos gamtinio kraštovaizdžio įvairovės (jo geogenetinio fondo) apsaugos sistemą užtikrina specialus pagal LR Saugomų teritorijų įstatymą įsteigtų instituciskai (turinčių administraciją) ir neinstituciskai organizuotų konservacinės apsaugos prioriteto (išsaugančių) (1) bei kompleksinių saugomų teritorijų tinklas (2). Gamtinio – kultūrinio kraštovaizdžio įvairovės apsaugos sistemai Lazdijų rajono savivaldybėje priklauso šios saugomų teritorijų grupės:

- *Institucinės saugomos teritorijos (valstybinis parkas);*
- *Neinstitucinės saugomos teritorijos (biosferos poligonai, valstybiniai draustiniai).*

1 *Konservacinės apsaugos prioriteto (išsaugančios) teritorijos* – teritorijos, kuriose saugomi unikalūs arba tipiški gamtinio ir (ar) kultūrinio kraštovaizdžio kompleksai bei objektai ir biologinė įvairovė.

2 *Kompleksinės saugomos teritorijos* – gamtiniu ir (ar) kultūriniu vientisumu pasižyminčios teritorijos, kuriose pagal bendrą apsaugos, tvarkymo ir naudojimo programą sujungiamos įvairių apsaugos kryptų prioriteto taip pat rekreacinės ir ūkinės zonos .

Dabartinę Lazdijų rajono saugomų teritorijų sistemą formuoja valstybiniai draustiniai, valstybiniai parkai ir biosferos poligonai, kurie bendrai apima apie 23 % teritorijos (šalyje apie 15,3 %) ir tuo pačiu integruoja gamtos ir kultūros paveldo teritorijų ir objektų apsaugą.

Pagal gamtos ir kultūros vertybių pobūdį, apsaugos formas ir rekreacinio bei gamybinio naudojimo galimybes kompleksinėse apsaugos teritorijose yra išskirtos šios funkcinės (funkcinio prioriteto) zonos: konservacinio, apsauginio, rekreacinio ir ūkinio prioriteto. Didžiausią ploto dalį sudaro gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio įvairovės apsaugą realizuojančios konservacinės zonos.

5.2.1 lentelė. *Gamtinio kraštovaizdžio įvairovės apsaugą vykdančios konservacinės zonos, esančios Lazdijų r. teritorijos ribose).*

Eil. Nr.	Kategorija Pavadinimas	Plotas (ha)	Savivaldybė	Apsaugos tikslai
N a c i o n a l i n i a i p a r k a i				
1.	Dzūkijos	206,8 (58334,40)	Varėnos raj. Alytaus raj. Lazdijų raj. Druskininkų sav.	išsaugoti ypač vertingus Dainavos krašto gamtos ir kultūros kompleksus - Nemuno-Merkio-Ūlos-Grūdės-Skroblaus santakinio upyno hidrografinį tinklą bei slėnius su būdingais floros ir jos migracijos kelių kompleksais; Dzūkijos kontinentinių kopų masyvus
R e g i o n i n i a i p a r k a i				

2.	Veisiejų	12288,35	Lazdijų raj.	išsaugoti Veisiejų ežeryno miškingą kraštovaizdį, jo gamtinę ekosistemą bei kultūros paveldo vertybes
3.	Metelių	15440,35 (17720,69)	Alytaus raj. Lazdijų raj.	išsaugoti Didžiųjų Pietų Lietuvos ežerų ir jų apylinkių kraštovaizdį, jo gamtinę ekosistemą bei kultūros paveldo vertybes
<i>Biosferos rezervatai</i>				
4.	Žuvinto	1200,71 (18573,84)	Alytaus raj. Lazdijų raj. Marijampolės sav.	Kontroliuoti, prognozuoti gamtinių ekosistemų pokyčius; atlikti gamtosaugos eksperimentus natūraliuose gamtiniuose kompleksuose ir jų aplinkinėse teritorijose; vykdyti monitoringą; atlikti taikomuosius mokslo tyrimus; analizuoti žmogaus veiklos poveikį natūralioms ekosistemoms; užtikrinti gamtos išteklių subalansuotą naudojimą ir atkūrimą; išsaugoti gamtinės ekosistemos stabilumą ir biotos komponentus, iš jų Žuvinto pelkinį kompleksą, Žaltyčio ežerą, vandens paukščių perėjimo ir apsistojimo migracijų metu vietas juose, etalonines drėgnų plačialapių miškų bendrijas Buktos miško masyve, retųjų augalų ir pievų bendrijas, pelkių ir pievų paukščius, išlikusią Amalvo pelkės dalį ir ežerą - zoologiniu ir botaniniu požiūriais vertingą teritoriją, atkurti sunaikintus ar pažeistus gamtos kompleksus ir objektus; plėtoti ekologinį švietimą; sudaryti sąlygas organizuoti pažintinį turizmą, skirtą mokslui ir mokymui tam skirtose vietose; propaguoti gamtos apsaugos idėjas
<i>Biosferos poligonai</i>				
5.	Pertako miško	1124,54 (1126,74)	Lazdijų raj.	Išsaugoti Pertako miško komplekso ekosistemą, ypač siekiant išlaikyti kurtinio (Tetrao urogallus) populiaciją teritorijoje
	Kalvarijos biosferos poligonas	3,34 (1126,74)	Kalvarijos sav. Lazdijų raj. sav.	Išsaugoti Biosferos poligono agrarinio kraštovaizdžio ekosistemą, ypač siekiant išlaikyti griežlės (Crex crex), nendrinės lingės (Circus aeruginosus), pievinės lingės (Circus pygargus), švygždos (Porzana porzana) ir dirvoninio kalviuko (Anthus campestris) populiacijas, natūralių pievų bendrijas, įskaitant Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių tipus: 6210 Stepinės pievas, 6430 Eutrofinius aukštuosius žolynus, 6450 Aliuvines pievas, 6510 Šienaujamas mezofitų pievas
<i>Hidrografiniai draustiniai</i>				
	Ilgininkų	797,64	Lazdijų raj.	išsaugoti ežeringą dubaklonių sistemą, ežerinės kilmės žemapelkes su riboto paplitimo karbonatingų šlaitų Geranio-Anemonetum sylvestris plukių bendrijomis, gegužraibinių šeimos rūšių – dėmėtųjų ir raudonųjų gegūnių, pelkinių skiautalūpių – augavietėmis, Trikojo ežero užutekius, kurie tinkami įvairių rūšių paukščiams ir žinduoliams gyventi
	Dusios	2340,8 (2341,7)	Lazdijų raj.	išsaugoti didžiausią Pietų Lietuvos ežerą su jame gyvenančiomis žuvų rūšimis, didele maurabragių dumblių įvairove, plačius ir smėlėtus atbradus pietrytinėje pakrantėje, paukščių perėjimo, maitinimosi ir priešmigracinių sankaupų vietas
	Baltosios Ančios	175,76	Lazdijų raj.	išsaugoti Baltosios Ančios upelio slėnį, ežeriukus ir vandens paukščių lizdavietes
<i>Urbanistiniai draustiniai</i>				

	Veisiejų	40,9	Lazdijų raj.	išsaugoti Veisiejų miestelio istorinio centro urbanistinę (planinę, erdvinę, tūrinę) struktūrą, tradicinį visos teritorijos ir joje esančių atskirų sklypų užstatymo tipą (-us), jame esančius kultūros paveldo objektus, jų aplinką ir tradicinę architektūrinę išraišką
<i>B o t a n i n i a i d r a u s t i n i a i</i>				
	Rinkotų	99,1	Lazdijų raj.	išsaugoti natūralias ir pusiau natūralias Dusios ežero pakrantės plačialapių miškų bendrijas su retosiomis augalų rūšimis (plačialapės klumpaitės, tuščiaviduriai ir tarpiniai rūteniai, retažiedės miglės, tripulinės viksvos)
	Vilko	10,6 (120,13)	Druskininkų sav.	išsaugoti retų rūšių augalų augimvietes
<i>B o t a n i n i a i - z o o l o g i n i a i d r a u s t i n i a i</i>				
	Kiaulyčios	158,97 (660,26)	Alytaus raj. Lazdijų raj.	išsaugoti pelkių ir pievų paukščių, viksvinių pievų bendrijas
	Trako	549,2	Lazdijų raj.	išsaugoti unikalią bekočių ažuolų bendriją, kalvoto pietvakarių Lietuvos reljefo miškų ir pelkių augaliją – liepynų, skroblynų, pušynų, eglynų ir juodalksnyčių, tarpinio tipo pelkių žolinių augalų bendrijas, retų ir nykstančių augalų augavietes ir retųjų paukščių perimvietes
	Morkavo	300,19	Lazdijų raj.	išsaugoti didelę žinduolių įvairovę ir retais augalais pasižymintį natūralų, apaugusį nendrynais, per miškingas teritorijas tekančią Morkavo upelį
	Ringėliškės	758,33	Lazdijų raj.	išsaugoti brandžius eglių, ažuolų, skroblių medynus, į Lietuvos raudonąją knygą įrašytų paukščių – vapsvaėdžių, mažųjų erelių rėksnių, žaliųjų meletų perimvietes
	Žaltyčio	69,94 (417,29)	Lazdijų raj.; Marijampolės savivaldybė	išsaugoti tipinį eutrofinį ežerą su būdinga augalija ir gyvūnija
	Paželsvių	0,01 (462,76)	Marijampolės savivaldybė	išsaugoti etalonines drėgnų plačialapių miškų su guobomis bendrijas, plačialapių miškų su skrobkais ir blakstienotosiomis viksvomis bendrijas, juodalksnyčių bendrijas, Lietuvos raudonosios knygos augalų rūšių augavietes
	Bugiedos	14,48	Lazdijų raj.	išsaugoti teritorijoje randamas saugomų gyvūnų rūšis, nurodytas Lietuvos Respublikos saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių sąraše, patvirtintame aplinkos ministro 2003 m. spalio 13 d. įsakymu Nr. 504 (Žin., 2003, Nr. 100-4506; 2007, Nr. 36-1331, Nr. 53-2056; 2010, Nr. 20-949): medicininės dėlės (<i>Hirudo medicinalis</i>), juodasis hesperijas (<i>Erynnis tages</i>), Europos Bendrijos svarbos rūšis: europinės medvarlės (<i>Hyla arborea</i>), raudonpilvės kūmutės (<i>Bombina bombina</i>), skiauterėtuosius tritonus (<i>Triturus cristatus</i>), didžiuosius auksinukus (<i>Lycaena dispar</i>), įtrauktas į Buveinių apsaugai

				svarbių teritorijų atrankos tvarkos aprašą, patvirtintą aplinkos ministro 2001 m. balandžio 20 d. įsakymu Nr. 219 (Žin., 2001, Nr. 37-1271; 2008, Nr. 87-3495), ir užtikrinti palankią saugomų rūšių apsaugos būklę
<i>O r n i t o l o g i n i a i d r a u s t i n i a i</i>				
	Pertako	376,6	Lazdijų raj.	išsaugoti kurtinių tuokvietes
	Niedaus	118,62	Lazdijų raj.	Išsaugoti upinei žuvėdrai (Sterna hirundo) svarbias teritorijas
<i>Z o o l o g i n i a i d r a u s t i n i a i</i>				
	Juodabalės	101,67	Lazdijų raj.	išsaugoti balinių vėžlių populiaciją
<i>H e r p e t o l o g i n i a i d r a u s t i n i a i</i>				
	Kučiuliškės	84,02	Lazdijų raj.	išsaugoti balinių vėžlių populiacijas
<i>G e o m o r f o l o g i n i a i d r a u s t i n i a i</i>				
	Žagarių	1056,26	Lazdijų raj.	išsaugoti raiškų moreninių pakraštinių darinių masyvą su stambiomis stačiašlaitėmis kalvomis, Žagarių ir Nakrūniškės valakinius gatvinius kaimus su jų erdvine kompozicija ir etnografinė architektūra
<i>T e l m o l o g i n i a i d r a u s t i n i a i</i>				
	Krakinio	157,14	Lazdijų raj.	išsaugoti pietryčių zandrinėms lygumoms būdingą Krakinio pelkę
	Kuzapiškės	15,39	Lazdijų raj.	išsaugoti pietryčių zandrinėms lygumoms būdingą Grimraisčio pelkę
<i>K r a š t o v a i z d ž i o d r a u s t i n i a i</i>				
	Metelių	2690,24 (4223,86)	Alytaus raj. Lazdijų raj.	išsaugoti Metelių ir Obelijos ežerų, jų apyežerių kraštovaizdį su vaizdingu Obelytės slėniu, Statiškės, Širvinto miškais, ornitologiniu požiūriu vertingu Karvinės pelkiniu kompleksu, kalkingas Maušelio ežero žemapelkes su retų ir nykstančių augalų bendrijomis, gausia ir įvairia ornitofauna, Papėčių piliakalnį, Obelijos piliakalnį, vadinamą Zaramkalniu, Zaramčiškių piliakalnį ir kitas kultūros paveldo vertybes
	Kalniškės	931,71	Lazdijų raj.	išsaugoti Dzūkų ežeroto moreninio kalvyno kraštovaizdį su būdingu šiam regionui kalvų ir tarpukalvių augalijos kompleksu, Lietuvos laisvės kovų istorines vietas
	Barčių	1071,84	Lazdijų raj.	išsaugoti ežero terasas, paežerio kopų ruožą, smulkias moreninio reljefo formas, botaniniu ir entomologiniu požiūriais vertingus Dusios ežero vakarinės pakrantės šlaitus, Prelomčiškės piliakalnį su gyvenvietę, Zebrėnų senovės gyvenvietę ir kitas kultūros paveldo vertybes
	Ančios	1276,66	Lazdijų raj.	išsaugoti Pietų Lietuvai būdingos formos, ištįsusį šiaurės–pietų kryptimi Ančios ežero dubaklonį, jo šiaurinio pakraščio pievas, kur gausiai auga įvairių rūšių gegūnės – Dactylorhiza baltica, D. maculata, D. russowii, Vainežerio senovinį gynybinį įtvirtinimą, Vainežerio dvaro sodybviety su dendrologiniu parku, Mėčiūnų senovės gyvenvietę, Dainaviškių senkapius, kurių pietinės ekspozicijos šlaitų sauspievės ir nedidelės pelkutės šalia jų yra tinkamos įvairių rūšių entomofaunai veistis, taip pat etaloninius pušų medynus su gausiais uoginių augalų ištekliais, Dzūkijos miškams būdingą ornitofauną, į Lietuvos raudonąją knygą įrašytų paukščių – juodųjų peslių, didžiųjų dančiasnapių

				perimvietes, gausius ežero užtekčius, pusiasalius, tinkamus įvairių rūšių vandens paukščiams ir žinduoliams veisti bei gyventi
	Nemuno	206,81 (3747,66)	Alytaus raj., Druskininkų ir Varėnos raj. savivaldybės	išsaugoti pralaužtinio Nemuno vidurupio slėnio kraštovaizdį su būdinga panemunių dzūkų viensėdžių ir kaimų erdvine struktūra, įvairių amžių gyvenvietėmis ir Europos Bendrijos buveinėmis
	Teizų	2132,56	Lazdijų raj.	išsaugoti unikalų moreninį masyvą šiauriniame Sūduvos aukštumų šlaite su ypač raiškiais drumlinų formos kalvomis, sausų pievų bendrijomis, Verstaminų ir Giraitės piliakalnius, Verstaminų alkakalnį ir kitas kultūros paveldo vertybes
	Šlavanto	808,75	Lazdijų raj.	išsaugoti kalvotą kraštovaizdį su giliai įsirėžusiu Šlavanto ežero dubakloniu, moksliniu požiūriu vertingais paviršinių nuosėdų kompleksais
<i>G e n e t i n i a i d r a u s t i n i a i</i>				
	Ančios miško	22,31	Lazdijų raj.	Išsaugoti Ančios miško paprastosios pušies (Pinus sylvestris L.) populiacijos genetinę įvairovę kintančios aplinkos sąlygomis ir užtikrinti šios populiacijos atsikūrimą arba atkūrimą jos dauginamąja medžiaga
	Kuodžių miško	8,98	Lazdijų raj.	Išsaugoti Kuodžių miško paprastosios pušies (Pinus sylvestris L.) populiacijos genetinę įvairovę kintančios aplinkos sąlygomis ir užtikrinti šios populiacijos atsikūrimą arba atkūrimą jos dauginamąja medžiaga
	Šilelio miško	11,6	Lazdijų raj.	Išsaugoti Šilelio miško paprastosios pušies (Pinus sylvestris L.) populiacijos genetinę įvairovę kintančios aplinkos sąlygomis ir užtikrinti šios populiacijos atsikūrimą arba atkūrimą jų dauginamąja medžiaga

Pagal Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo 4 straipsnio 4 punktą, Vyriausybės patvirtintų specialiojo teritorijų planavimo dokumentų sprendiniai turi aukštesnę teisinę galią už savivaldybės lygmens kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų sprendinius ir privalomai taikomi savivaldybėms rengiant, keičiant ar koreguojant savivaldybės lygmens teritorijų planavimo dokumentus. Siekiant išvengti dviprasmiškų bendrojo plano ir saugomų teritorijų specialiųjų planų (Veisiejų regioninio parko planavimo schemas, Metelių regioninio parko tvarkymo plano ir Metelių regioninio parko ir jo zonų bei buferinės apsaugos zonos ribų plano, Dzūkijos nacionalinio parko ribų ir tvarkymo planų, Žuvinto biosferos rezervato planavimo schemas) sprendinių interpretavimo bei papildomos naštos koreguojant ar keičiant saugomos teritorijos specialiųjų planų sprendinius, savivaldybės administracijos direktoriui (bendrojo plano organizatoriui) keisti atitinkamai ir savivaldybės teritorijos bendrąjį planą, Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo sprendiniuose numatoma vientisa funkcinė saugomos teritorijos zona. Šioje funkcinėje zonoje, teritorijų vystymas bei veikla jose bendrojo plano apimtyje nedetalizuojami, nurodoma, jog veikla vykdoma pagal specialųjį teritorijų planavimo dokumentą – tvarkymo planą, planavimo schemą bei kitus saugomas teritorijas ir veiklą jose reglamentuojančius teisės aktus.

Bendrojo plano sprendiniuose laikomasi principo, kad Lazdijų rajono savivaldybės teritorijoje (išskyrus zonas, kur teritorija vystoma vadovaujantis aukščiau minėtais saugomų teritorijų specialiaisiais planais), nenumatomos naujos urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų funkcinės zonos kitose saugomose teritorijose – draustiniuose, biosferos poligonuose, Natura 2000 teritorijose. Draustiniuose bei Natura 2000 teritorijose pagal atskirą teritorijos pobūdį numatomos miškų ir miškingų teritorijų, vandenių, žemės ūkio teritorijų funkcinės zonos. Pagal šių teritorijų jautrumą, lygiagrečiai funkciniam zonavimui formuojamos atitinkamos kraštovaizdžio tvarkymo zonos kurios nusako konservacinės apsaugos, tausojantį naudojimą.

Lazdijų rajono teritorijoje yra 11 valstybės saugomų gamtos paveldo objektų, iš jų – 1 hidrogeologinis, 7 – botaniniai. Dalis iš jų patenka į kompleksinės apsaugos teritorijas esančias savivaldybės teritorijos ribose. (5.2.3. lentelė). Savivaldybės saugomų gamtos paveldo objektų Lazdijų rajono savivaldybės teritorijoje nėra. Lazdijų r. savivaldybės bendrajame plane pasiūlymai dėl naujų gamtos paveldo objektų steigimo neteikiami. Tai būtų specialaus aplinkosauginio planavimo dokumentų tikslas.

5.2.3. lentelė. Valstybės saugomi gamtos paveldo objektai Lazdijų rajono savivaldybės teritorijoje

Eil. Nr.	Savivaldybė Pavadinimas	Vietovė, saugoma teritorija
Lazdijų rajonas		
Hidrogeologiniai objektai		
1.	Vilko šaltinis	Lazdijų r. sav. Veisiejų sen., Veisiejų miškų urėdijos Kapčiamiesčio g-jos (113 kv., 15 skl.) teritorija, Norkūnų miškas
Botaniniai objektai		
2.	Veisiejų dvaro dendrologinę vertę turintis parkas	Veisiejų regioninis parkas
3.	Vainežerio dvaro dendrologinę vertę turintis parkas	Veisiejų regioninis parkas
4.	Veisiejų dvaro parko alksnis	Nulūžęs, pašalintas, likusi tik kamieno dalis.
5.	Prapuntų tuopa	2010 metų vasarį išvirto.
6.	Paveisiejų pušis	
7.	Drevėtasis Širvinto ąžuolas	Lazdijų r. sav. Seirijų sen., Veisiejų miškų urėdijos Seirijų g-jos (4 kv., 8 skl.) teritorija, Širvinto miškas, Metelių k., Metelių regioninis parkas, Metelių kraštovaizdžio draustinis
8.	Taikūnų pušis	
9.	Veisiejų dvaro parko uosis	
10.	Didydid Širvinto ąžuolas	Lazdijų r. sav. Seirijų sen., Veisiejų miškų urėdijos Seirijų g-jos (4 kv., 8 skl.) teritorija, Širvinto miškas, Metelių k., Metelių regioninis parkas, Metelių kraštovaizdžio draustinis
11.	Paveisiejų trikamienis ąžuolas	
12.	Širvinto drevėtasis ąžuolas	

Vertingiausi gamtos paveldo objektai, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. kovo 20 d. nutarimu Nr. 311 „Dėl gamtos paminklų paskelbimo“ (Žin., 2000, 24 – 621) paskelbti **gamtos paminklais**.

5.3. Biologinės įvairovės apsauga

Bendrają Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos biologinės įvairovės (genetinio fondo) apsaugą užtikrina speciali pagal LR Saugomų teritorijų įstatymą įsteigtų saugomų teritorijų sistema bei su ja koordinuojamas ir jai subordinuojamas pagal Europos Sąjungos paukščių (EEC 79/409) ir buveinių (EEC 92/43) Direktyvas pradėtas formuoti europinę biologinę svarbą turinčių *Natura 2000* teritorijų tinklas.

Biologinės įvairovės apsaugos sistemai Lazdijų rajono savivaldybėje priklauso šios saugomų teritorijų grupės:

- 1) nacionalinės institucinės saugomos teritorijos: Veisiejų regioninis parkas, Metelių regioninis parkas, Dzūkijos nacionalis parkas, Žuvinto biosferos poligonas.
- 2) nacionalinę ST sistemą perdengiančio Europos ekologinio tinklo *Natura 2000* teritorijos:
 - Paukščių apsaugai svarbios teritorijos (PAST);
 - Buveinių apsaugai svarbios teritorijos (BAST).

Didelė dalis Lazdijų rajono teritorijoje esančiose kompleksinėse saugomose teritorijose gamtinio kraštovaizdžio įvairovės apsaugą vykdančios konservacinės zonos – draustiniai (5.2.1 lentelė), tuo pačiu vykdo ir biologinės įvairovės apsaugą. Atskirų biologinės įvairovės apsaugai skirtų specializuotų – valstybinių botaninių draustinių Lazdijų rajono savivaldybės teritorijoje yra 1 (Vilko botaninis draustinis), botaninių-zoologinių 1 (Bugiedos botaninis-zoologinis draustinis), ornitologinių 2 (Pertako ir Niedaus ornitologiniai draustiniai) bei genetinių – 3 (Ančios miško, Šilelio miško ir Kuodžių miško genetiniai draustiniai). Biologinės įvairovės apsaugą užtikrinti taip pat padeda biosferos poligonai – į savivaldybės teritoriją patenkantis Pertako miško biosferos poligonas, kurio steigimo tikslas – išsaugoti Pertako miško komplekso ekosistemą, ypač siekiant išlaikyti kurtinio (Tetrao urogallus) populiaciją teritorijoje.

Konkrečių Lazdijų rajono teritorijoje biologinės įvairovės apsaugą vykdančių saugomų teritorijų suvestinė pagal *Natūra 2000* kategorijas pateikiama 5.3.1 ir 5.3.2 lentelėse.

5.3.1. lentelė. Paukščių apsaugai svarbios teritorijos Lazdijų rajono savivaldybės teritorijoje

Eil. Nr.	Lietuvos Respublikos saugomos teritorijos arba jų dalys	Paukščių apsaugai svarbi teritorija	Savivaldybės pavadinimas	Kodas Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ duomenų bazėje	Aptinkama europinės svarbos saugomų rūšių paukščių; teritorijos svarba migruojantiems paukščiams	Pastabos dėl paukščių apsaugai svarbios teritorijos ribų
1.	Žuvinto biosferos rezervatas	Žuvinto, Žaltyčio ir Amalvo pelkės	Marijampolės, Alytaus raj., Lazdijų raj. savivaldybės	LTALYB003	Didžiųjų baublių (Botaurus stellaris), nendrių lingių (Circus aeruginosus), pievinių lingių (Circus pygargus), tetervinų (Tetrao tetrix), griežlių (Crex crex), švygždų (Porzana porzana), plovinių vištelių (Porzana parva), gervių (Grus grus), tikučių (T	Ribos sutampa su Žuvinto biosferos rezervato ribomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. lapkričio 19 d. nutarimu Nr. 1817
2.	Niedaus ornitologinis draustinis	Niedaus ir Veisiejų ežerai	Lazdijų raj.	LTLAZB001	Upinių žuvėdrų (Sterna hirundo) apsaugai	Ribos sutampa su Niedaus ornitologinio draustinio ribomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. kovo 30 d. nutarimu Nr. 336
3.	Dzūkijos nacionalinis parkas	Dainavos giria	Varėnos raj., Alytaus raj., Lazdijų raj., Druskininkų savivaldybės	LTVARB005	Tetervinų (Tetrao tetrix), kurtinių (Tetrao urogallus), lututės (Aegolius funereus), lėlių (Caprimulgus europaeus), žalvarnių (Coracias garrulus), ligutės (Lullula arborea), tulžių (Alcedo atthis) apsaugai	Ribos sutampa su Dzūkijos nacionalinio parko ribomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos Aukščiausios Tarybos 1991 m. balandžio 23 d. nutarimu Nr. I-1244, išskyrus šio parko Merkinės geomorfologinį ir Merkinės urbanistinį draustinius, rekreacinio, žemės

		Metelių, Dusios ir Obelijos ežerai	Lazdijų raj. ir Alytaus raj. savivaldybės	LTALYB001	Didžiųjų baublių (<i>Botaurus stellaris</i>), rudžių (<i>Aythya nyroca</i>), nendrinių lingių (<i>Circus aeruginosus</i>), švygždų (<i>Porzana porzana</i>), plovinių vištelių (<i>Porzana parva</i>), mėlyngurklių (<i>Luscinia svecica</i>); migruojančių vandens paukščių sankaupų vietų apsaugai	Ribos nustatomos pagal planą (LR aplinkos ministro 2014 m. kovo 14 d. įsakymo Nr. D1-284, 12 priedas)
4.	Pertako miško biosferos poligonas	Pertako miškas	Lazdijų raj.	LTLAZB003	Kurtinių (<i>Tetrao urogallus</i>) apsaugai	Ribos sutampa su Pertako miško biosferos poligono ribomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. vasario 28 d. įsakymu Nr. D1-111
5.	Kalvarijos biosferos poligonas	Kalvarijos apylinkės	Kalvarijų sav.	LTKALB001	Griežlių (<i>Crex crex</i>), nendrinių lingių (<i>Circus aeruginosus</i>), pievinių lingių (<i>Circus pygargus</i>), švygždų (<i>Porzana porzana</i>), dirvoninių kalviukų (<i>Anthus campestris</i>) apsaugai	Ribos sutampa su Kalvarijos biosferos poligono ribomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2009 m. liepos 14 d. įsakymu Nr. D1-407

Šaltinis: LR Vyriausybės nutarimas Dėl Lietuvos Respublikos vyriausybės 2004 m. balandžio 8 d. nutarimo NR. 399 „Dėl Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų arba jų dalių, kuriose yra paukščių apsaugai svarbių teritorijų, sąrašo patvirtinimo ir paukščių apsaugai svarbių teritorijų ribų nustatymo“ pakeitimo (Žin., 2006, Nr. 92-3635)

5.3.2 lentelė. Vietovės, atitinkančios gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus (sąrašas skirtas pateikti Europos komisijai) Lazdijų rajono savivaldybės teritorijoje.

Eil. Nr	Vietovės pavadinimas	Plotas (raj. ribose) ha.	Savivaldybė	Pastabos dėl vietovių, atitinkančių gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus, ribų	Vertybės, dėl kurių atrinkta vietovė ⁽¹⁾
1	LTALY0005 Žuvinto ežeras ir Buktos miškas	1202,8	Lazdijų raj., Alytaus raj.	Ribos sutampa su Žuvinto biosferos rezervato ribomis, išskyrus žemės ūkio prioriteto funkcinę zoną, esančią šiaurinėje biosferos rezervato dalyje, Daukšių kadastrinėje vietovėje	3140 Ežerai su menturdumblių bendrijomis; 3160 Natūralūs distrofiniai ežerai; 6410 Melvenynai; 6430 Eutrofiniai aukštieji žolynai; 6450 Aliuvinės pievos; 6510 Šienaujamos mezofitų pievos; 7110 Aktyvios aukštapelkės; 7120 Degradavusios aukštapelkės; 7140

2	LTVAR0017 Dainavos Giria	201,5	Alytaus raj., Lazdijų raj., Varėnos raj., Druskininkų savivaldybės	Ribos sutampa su Dzūkijos nacionalinio parko ribomis, išskyrus šio parko Merkinės geomorfologinį, Merkinės urbanistinių draustinius, rekreacinio, žemės ūkio ir gyvenamojo prioriteto zonas. Į šią teritoriją taip pat nepatenka buveinių apsaugai svarbių ter	2330, Nesusivėrusios žemyninės smiltpievės;3260, Upių sraunumos su kurklių bendrijomis;6120, Karbonatinių smėlynų smiltpievės;6430, Eutrofiniai aukštieji žolynai;7140, Tarpinės pelkės ir liūnai;7220, Šaltiniai su besiformuojančiais tufais;9010, Vakarų ta
3	LTLAZ0010 Metelių regioninis parkas	14856,4	Alytaus raj., Lazdijų raj. savivaldybės	Ribos sutampa su Metelių regioninio parko ribomis, išskyrus rekreacinės bei gyvenamosios paskirties prioriteto funkcines zonas	3150, Natūralūs eutrofiniai ežerai su plūdžių arba aštrių bendrijomis;3160, Natūralūs distrofiniai ežerai;6120, Karbonatinių smėlynų smiltpievės;6210, Stepinės pievos;6530, Miškapievės;7110, Aktyvios aukštapelkės;7140, Tarpinės pelkės ir liūnai;
4	LTLAZ0025 Ilgininkų miško dalis	85,54	Lazdijų raj.	Patenka į Veisiejų regioninį parką (dalis Ančios kraštovaizdžio draustinio ir Ilgininkų hidrografinio draustinio)	3160, Natūralūs distrofiniai ežerai; 9010, Vakarų taiga
5	LTLAZ0023 Dainaviškių pelkės	57,46	Lazdijų raj.	Patenka į Veisiejų regioninį parką (dalis regioninio parko Ančios kraštovaizdžio draustinio)	7110, Aktyvios aukštapelkės; Šarvuotoji skėtė
6	LTLAZ0020 Petroškų miškas	739,16	Lazdijų raj.	Ribos sutampa su Veisiejų regioninio parko Ringeliškės botaninio draustinio ribomis	9050, Žolių turtingi eglynai; 9080, Pelkėti lapuočių miškai; 9160, Skroblynai; Balinis vėžlys
7	LTLAZ0003 Krakinio pelkė	157,14	Lazdijų raj.	Ribos sutampa su Krakinio valstybinio telmologinio draustinio ribomis.	3160 Natūralūs distrofiniai ežerai; 91D0 Pelkiniai miškai
8	LTLAZ0016 Balsio ežeras	43,88	Lazdijų raj.	Patenka į Veisiejų regioninį parką (dalis Šlavanto kraštovaizdžio draustinio)	3140, Ežerai su menturdumblių bendrijomis
9	LTLAZ0026 Ilgio ežeras	66,19	Lazdijų raj.	Patenka į Veisiejų regioninį parką (dalis Ilgininkų hidrografinio draustinio)	3140, Ežerai su menturdumblių bendrijomis
10	LTLAZ0015 Liubelio miškas	146,03	Lazdijų raj.	Patenka į Veisiejų regioninį parką (Liubelio gamtinis rezervatas ir dalis Šlavanto kraštovaizdžio draustinio)	3150 Natūralūs eutrofiniai ežerai su plūdžių arba aštrių bendrijomis; 6410 Melvenynai; 7140 Tarpinės pelkės ir liūnai; 7210 Žemapelkės su šakotąja ratainyte; 7230 Šarmingos žemapelkės; 9010 Vakarų taiga; 9080 pelkėti lapuočių miškai
11	LTLAZ0022 Šlavantėlės upės slėnis	4,35	Lazdijų raj.	Patenka į Veisiejų regioninį parką (dalis regioninio parko ekologinės apsaugos zonos)	9180, Griovų ir šlaitų miškai
12	LTLAZ0021 Ančios ežero šiaurinė apyežerė	16,35	Lazdijų raj.	Patenka į Veisiejų regioninį parką (dalis regioninio parko ekologinės apsaugos zonos)	6410, Melvenynai; 6510, Šienaujamos mezofitų pievos; 7160, Nekalkingi šaltiniai ir šaltiniuotos pelkės; 7230, Šarmingos žemapelkės; 91E0, Aliuviniai miškai

13	LTLAZ0017 Morkavo upės slėnio pievos	7,11	Lazdijų raj.	Patenka į Veisiejų regioninį parką (dalis Morkavo zoologinio draustinio)	6530, Miškapievės
14	LTLAZ0019 Liūnelio ežeras ir jo apyežerės	45,49	Lazdijų raj.	Ribos sutampa su Veisiejų regioninio parko Liūnelio rezervato ribomis	3140, Ežerai su menturdumblių bendrjomis; 3150, Natūralūs eutrofiniai ežerai su plūdžių arba aštrių bendrjomis; 5130, Kadagnai; 6210, Stepinės pievos; 6510, Šienaujamos mezofitų pievos; 9020, Plačialapių ir mišrūs miškai; 9070, Medžiais apaugusios gan
15	LTLAZ0001 Kučiuliškės kaimo apylinkės	146,4	Lazdijų raj.	Ribos sutampa su Kučiuliškių herpetologinio draustinio ribomis	Balinis vėžlys
16	LTLAZ0033 Snaigyno ežeras	205,97	Lazdijų raj.	Patenka į Veisiejų regioninį parką (dalis parko ekologinės apsaugos zonos)	3140, Ežerai su menturdumblių bendrjomis; 3150, Natūralūs eutrofiniai ežerai su plūdžių arba aštrių bendrjomis
17	LTLAZ0037 Bestraigiškių kaimo apylinkės	62,16	Lazdijų raj.		Balinis vėžlys
18	LTLAZ0036 Stankūnų kaimo apylinkės	63,97	Lazdijų raj.	Teritorija patenka į Veisiejų regioninį parką (dalis miškų ūkio zonos ir ekologinės apsaugos prioriteto zonos)	Balinis vėžlys
19	LTLAZ0040 Šlavantų kaimo apylinkės	7,95	Lazdijų raj.		Raudonpilvė kūmutė; Skiauterėtasis tritonas
20	LTLAZ0041 Avižienių miškas	14,70	Lazdijų raj.		Raudonpilvė kūmutė; Skiauterėtasis tritonas
21	LTLAZ0042 Paveisiejų kaimo apylinkės	11,55	Lazdijų raj.		Balinis vėžlys
22	LTLAZ0043 Grynaraistis	15,39	Lazdijų raj.	Ribos sutampa su Kuzapiškės telmologinio draustinio ribomis	91D0 Pelkiniai miškai
23	LTDRU0006 Vilko ežeras ir jo apyežeris	10,6	Druskininkų sav.	Ribos sutampa su Vilko botaninio draustinio ribomis	91E0 Aliuviniai miškai
24	LTLAZ0044 Juodo Kauknorio ežeras	61,49	Lazdijų sav.		3150 Natūralūs eutrofiniai ežerai su plūdžių arba aštrių bendrjomis; 91D0 Pelkiniai miškai

Šaltinis: LR aplinkos ministro įsakymas „Dėl vietovių, atitinkančių gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus, sąrašo, skirto pateikti Europos komisijai, patvirtinimo“ (Žin., 2005, Nr. 105 – 3908; 106; 107; 108); LR aplinkos ministro įsakymas dėl aplinkos ministro 2005 m. birželio 15 d. įsakymo Nr. D1-302 „Dėl vietovių, atitinkančių gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus, sąrašo, skirto pateikti Europos komisijai, patvirtinimo“ pakeitimo (Žin., 2006, Nr. 124-4709)

Europos Bendrijos svarbos buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų tvarkymo ypatumus nustato Vyriausybės patvirtinti Bendrieji buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatai (Žin., 2004, Nr. 41-1335; 2006, Nr.44-1606).

Biologinės įvairovės apsaugos plėtojimo pagrindimas reikalauja gana detalių, savivaldybės bendrojo plano rengimo užduotims nepriklausančių, teritorijos botaninių bei zoologinių tyrimų ir jo apimtyje negali būti įvykdomas. Todėl tikslinga tik perteikti kompleksinei gamtinio kraštovaizdžio įvairovės apsaugai skirtus pasiūlymus, turinčius vidines nuostatas biologinės įvairovės apsaugai stiprinti bei galimus koordinacinius pasiūlymus dėl geresnio esamos gamtinės įvairovės apsaugos sistemos suderinimo. Savivaldybės lygmenyje būtų aktualu parengti teritorijos kompleksinį biologinės įvairovės įvertinimą, išskiriant atskirus gamtinius kompleksus, kuriuose yra saugomų ir retų rūšių bei inicijuojant savivaldybės saugomų draustinių ir /ar gamtos paveldo objektų steigimą.

5.4. Kraštovaizdžio tvarkymo reglamentavimo kryptys

Kraštovaizdžio tvarkymo strategija - kraštovaizdžio struktūros formavimo ir tvarkymo kryptis, apsprendžiama teritorijoje nustatyto funkcinio prioriteto bei jos kraštovaizdžio naudojimo ir apsaugos santykinio intensyvumo laipsnio. Lazdijų bendrojo plano keitimo bendrųjų sprendinių dokumente identifikuoti kraštovaizdžio tvarkymo strategijos tipai ir nustatyti jų arealai sudaro kraštovarkinį foną, kuriame realizuojasi ir kartu funkcionuoja atraminės urbanistinio-ūkinio vystymo bei ekologinio kompensavimo struktūros.

Siektinas kraštovaizdžio kokybės tikslas – kiekvienam skirtingo tipo kraštovaizdžio teritoriniams vienetams nustatomas formuotinas jų struktūros etalonas, atitinkantis šalyje turimus viešąjį interesą atspindinčius visuomenės ekologinės ekonominės sąmonės standartus bei mokslškai pagrįstus kraštovaizdžio struktūros rodiklius, kurie užtikrintų jos ekologinį tvarumą, psichologinį komfortiškumą ir socialinį-ekonominį žemėnaudos racionalumą.

Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo bendrųjų sprendinių rengimo stadijoje laikomasi Nacionaliniame kraštovaizdžio tvarkymo plane taikytų metodologinių kraštovaizdžio tvarkymo strategijų išskyrimo nuostatų. Kraštovaizdžio tvarkymo strategijų zonų sistemos kūrimo metodinį pamatą formuoja šios žemiau išvardintos principinės planuojamo kraštovaizdžio kategorijos:

- 1) *intensyviai antropogeniškai keičiamas ir technogenizuojamas kraštovaizdis urbanistinio karkaso centruose, antropogeninės įtakos arealuose bei urbanistinės integracijos jungtyse;*
- 2) *vyraujančio intensyvaus naudojimo agrarinių ir miškingų teritorijų kraštovaizdis;*
- 3) *vyraujančio tausojančio naudojimo agrarinių ir miškingų teritorijų kraštovaizdis gamtinio karkaso įtakos arealuose;*
- 4) *vyraujančio konservacinio naudojimo prioriteto kraštovaizdis arealuose su gausiais konservacinę vertę turinčiais gamtiniais bei kultūriniais teritoriniais kompleksais*

Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo bendrųjų sprendinių (konceptijos) rengimo stadijoje kraštovaizdžio tvarkymo strategijų zonos yra išskiriamos remiantis esamos būklės erdvinės analizės duomenimis (išvadomis), įvertinus svarbiausių funkcinį prioritetų pasiskirstymą rajono teritorijoje, teritorijos naudojimo ir apsaugos santykinį laipsnį, o taip pat remiantis:

- 1) Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos įvairaus hierarchinio rango kraštovaizdžio morfologinių vienetų (ruožų, sričių, rajonų) gamtinio ir sukultūrinimo pobūdžio vertinimu atliktu esamos būklės analizės rengimo metu. Tai sudaro prielaidas objektyviau teritoriškai diferencijuoti plotus pagal jų vystymo intensyvumą bei naudojimo režimo pobūdį;
- 2) Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos kraštovaizdžio vizualinės struktūros tipų ir estetinio potencialo vertinimu schema (Nacionalinis kraštovaizdžio tvarkymo planas), padedančia formuoti kraštovaizdžio tvarkymo zonų vizualinio reguliavimo nuostatas;

- 3) Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos gamtinio karkaso lokalizacija ir jo geoekologinio potencialo vertinimu, leidžiančiu teritoriniu atžvilgiu objektyviau numatyti teritorijos vystymo intensyvumą, ypač tausojančio naudojimo zonas bei nustatyti šių teritorijų naudojimo režimo pobūdį;
- 4) Patvirtintais kompleksiniais (bendraisiais) planais;
- 5) Patvirtintais saugomų teritorijų kraštovaizdžio tvarkymo planais;
- 7) Miškų ūkinių grupių nustatymo planai.

Remiantis Nacionaliniu kraštovaizdžio planu bei jį atitinkamai detalizuojant bei konkretizuojant stambesniame mastelyje, pagal teritorijos vystymo strategijos pobūdį Lazdijų rajono savivaldybės teritorijoje teoriškai gali būti nustatomos tokios kraštovaizdžio tvarkymo strategijos:

SAUGANČIO IR TAUSOJANČIO NAUDOJIMO STRATEGIJŲ GRUPĖ

VYRAUJANČIOS KONSERVACINĖS APSAUGOS STRATEGIJŲ GRUPĖ

1 - Konservacinės apsaugos strategija

2 - Konservacinės apsaugos ir rekreacinio naudojimo strategija

VYRAUJANČIO REKREACINIO NAUDOJIMO STRATEGIJŲ GRUPĖ

3a - Rekreacinio naudojimo ir funkcinės konversijos strategija

3b - Intensyvaus rekreacinio naudojimo strategija

VYRAUJANČIO TAUSOJANČIO BIOPRODUKČINIO NAUDOJIMO STRATEGIJŲ GRUPĖ

4a - Tausojančio bioprodukcinio naudojimo ir konservacijos strategija

4b - Tausojančio bioprodukcinio naudojimo karstiniame regione strategija

4c - Tausojančio bioprodukcinio naudojimo strategija

4d – Bioprodukcinio naudojimo ir dalinės konservacijos reglamentai

INTENSYVAUS NAUDOJIMO STRATEGIJŲ GRUPĖ

VYRAUJANČIO INTENSYVAUS BIOPRODUKČINIO NAUDOJIMO STRATEGIJŲ GRUPĖ

5a - Bioprodukcinio naudojimo ir dalinės konservacijos strategija

5b - Intensyvaus bioprodukcinio naudojimo strategija

VYRAUJANČIO URBANISTINIO VYSTYMO STRATEGIJŲ GRUPĖ

6a - Ekstensyvios urbanizacijos (urbanizuotų mažo intensyvumo kompaktiško užstatymo teritorijų (gyvenvietės, kaimai, sodininkų bendrijos) vystymo (naujos plėtros)) strategija;

6b - Urbanizacijos (urbanizuotų intensyvaus ir vidutinio intensyvumo kompaktiško užstatymo teritorijų (miestai, miesteliai, gyvenvietės - A, B, C, a lygmens urbanistinės integracijos centrai) vystymo (saugojimo, modernizavimo ir konversijos)) strategija.

VYRAUJANČIO TECHNOLOGINIO VYSTYMO STRATEGIJŲ GRUPĖ

7a - Infrastruktūros ir pramonės kompleksų formavimo strategija

7b - Kasybos vystymo strategija

Išanalizavus realią situaciją konstatuota, kad Lazdijų raj. savivaldybės teritorijoje didesniuose ar mažesniuose plotuose pasireiškia visos, išskyrus 4b, 4d ir 7b, teoriškai išskirtos strategijos.

Vyraujančios konservacinės apsaugos strategijų grupėje pirmasis (1) kraštovaizdžio tvarkymo strategijų tipas yra taikomas į Lazdijų r. sav. teritoriją patenkančiai Žuvinto biosferos rezervato teritorijai. Šis tipas apima nustatytų aplinkosauginių reglamentų ir konservacinės funkcijos realizavimo efektyvumo užtikrinimą.

Antrasis (2) šios grupės kraštovaizdžio tvarkymo strategijų tipas yra polifunkcinis, jis nustatytas esamų valstybinių parkų (Veisiejų regioninio parko, Metelių regioninio parko ir Dzūkijos nacionalinio parko daliai, patenkančiai į Lazdijų rajono savivaldybės teritoriją) teritorijoms, kurių tvarkymas siejamas ne tik su ekologinių reikalavimų laikymusi, kraštovaizdžio gamtinių ir kultūrinių vertybių išsaugojimu, bet ir su ekstensyvos (atskiris atvejais ir intensyvos) rekreacijos bei pažintinio turizmo plėtra, intensyvaus bioprodukcinio ūkio santykinės reikšmės mažėjimu, prioritetą teikiant tausojančio bioprodukcinio ūkio vystymui.

Vyraujančio rekreacinio naudojimo strategijų grupėje skiriami du kraštovaizdžio tvarkymo strategijų tipai (3a, 3b), kurie yra taikomi esamo bei perspektyvinio rekreacinio naudojimo arealams, kuriuose tikslinga formuoti ir palaikyti rekreacinį kraštovaizdį su rekreacijai palankia aplinka bei reikalinga infrastruktūra. Viena šios grupės tvarkymo strategija (3a) numatyta ypač vaizdingose Veisiejų – Seirijų ežerų teritorijose. Šio tipo strategijoje galioja ne tik rekreacinio, bet ir dalinės konservacijos reglamentai, ypač svarbūs šios strategijos teritorijose esančiose saugomose teritorijose – Niedaus ornitologiniam draustiniui, Juodoji Kauknorio ežerui (teritorija atitinkanti BAST kriterijus), Šilelio miško pušies genetiniam draustiniui. Siekiant apsaugoti gamtines vertybes, dėl kurių buvo įsteigtos saugomos teritorijos, rekreacinę veiklą vystyti tik šių ežerų pakrantėse, draudžiant rūšis trikdančią veiklą akvatorijoje. Kita (3b) strategija numatyta miškingo – agrarinio kraštovaizdžio areale (aplink Galadusio, Prapunto, Rimiečio ežerus, Baltosios Ančios HE tvenkinį ir Nemuno pakrantėje, pietinėje rajono dalyje).

Vyraujančio tausojančio bioprodukcinio naudojimo strategijų tarpe ketvirtosios (4) grupės strategijos atstovauja esamas ir planuojamas saugomas teritorijas (Pertako miško biosferos poligono ir į jo sudėtį įeinančio Pertako ornitologinio draustinio, Krakinio telmologinio, Kalniškės kraštovaizdžio, Kučiuliškės herpetologinio, Vilko botaninio, Bugiedos botaninio-zoologinio, Kuzapiškės telmologinio draustinių teritorijas) (4a), pagrindines tarptautinės ir regioninės svarbos gamtinio karkaso teritorijas (4c). Visose šiose teritorijose numatomas dominuojantis tausojantis bioprodukcinis naudojimas. Tausojančio naudojimo arealų vystymas turi atitikti palaikomojo vystymo sampratą, kuri įpareigoja adaptuoti esamą naudojimą, atsižvelgiant į vietos gamtinio pagrindo specifiką ir laikantis ekologinių teritorijos tvarkymo reikalavimų. Vieni iš pagrindinių tikslų turėtų būti gamybinių procesų ekologizavimo, kraštovaizdžio ekologinės pusiausvyros užtikrinimo ir palaikymo siekimas.

Tausojančio naudojimo arealų vystymas turi atitikti palaikomojo vystymo sampratą, kuri įpareigoja adaptuoti esamą naudojimą, atsižvelgiant į vietos gamtinio pagrindo specifiką ir laikantis ekologinių teritorijos tvarkymo reikalavimų. Vieni iš pagrindinių tikslų turėtų būti gamybinių procesų ekologizavimo, kraštovaizdžio ekologinės pusiausvyros užtikrinimo ir palaikymo siekimas.

Vyraujančio intensyvaus bioprodukcinio naudojimo strategijų grupę sudaro Lazdijų rajono teritorijos šiaurinėje ir pietinėje dalyse esantys agrarinių kalvynų, pakilumų (plynaukščių) ir ežerų kraštovaizdžio arealai (5), kuriuose tikslinga išlaikyti intensyvų bioprodukcinį naudojimą, ieškant optimalių šios veiklos realizavimo formų, užtikrinant racionalų ir efektyvų turimų išteklių naudojimą (dirvožemio derlingumo ir produktyvumo išlaikymą), bei aplinkosauginių reikalavimų laikymąsi orientuotą į hidrologinių ir biologinių resursų apsaugą.

Vyraujančio urbanistinio vystymo strategijų grupė: Lazdijų rajono urbanizuotų mažo intensyvumo kompaktiško užstatymo teritorijų (gyvenvietės, kaimai, sodininkų bendrijos) vystymo (naujos plėtros) strategija, siejama su atitinkamu naudmenų struktūros formavimu, skirtu optimalesnei erdvinei kraštovaizdžio struktūrai užtikrinti (6a) bei urbanizuotų intensyvaus ir vidutinio intensyvumo kompaktiško užstatymo teritorijų (miestai, miesteliai) vystymo (saugojimo, modernizavimo ir konversijos) strategija (6b).

Vyraujančio technologinio vystymo strategijų grupė taikoma pramoninių-logistinių kompleksų (**7a**) teritorijoms. Šioms teritorijoms bendrojo plano sprendiniais planuojamos urbanizuojamos pramonės ir sandėliavimo teritorijos, kuriose dominuos gamybinė ar kita panaši ūkinė veikla su šių veiklų aptarnavimui reikalinga susisiekimo, inžinerine, paslaugų ir kita infrastruktūra.

Miškingas kraštovaizdis (m):

m2 – *Konservacinis-tausojantis miškingas kraštovaizdis su griežtesnę kraštovaizdžio ekologinę apsaugą užtikrinančiu naudojimu.*

Šių teritorijų kraštovaizdžio tvarkymas siejamas su ypatingą konservacinę bei rekreacinę vertę turinčių teritorijų, tvarų naudojimą ir vertybių išsaugojimą užtikrinančių tvarkymo reglamentų strategijos tipu (**B_2**). Ši integruotos konservacinės apsaugos ir rekreacinio naudojimo reglamentų formavimo strategija, Lazdijų rajono bendrojo plano atveju, taikoma Metelių regioninio parko sudėtyje esančių Kalniškės kraštovaizdžio ir Trako botaninio-zoologinio draustinio teritorijose, taip pat Veisiejų regioninio parko sudėtyse esančioms Ringėliškės ir Morkavo botaninių-zoologinių draustinių teritorijose bei Dzūkijos nacionalinio parko sudėtyje esančio ir į Lazdijų rajono savivaldybės teritoriją patenkančio Nemuno kraštovaizdžio draustinio teritorijoje su dominuojančia konservacine paskirtimi. Teritorijos perspektyvinis naudojimas siejamas su mažo intensyvumo, dažniausiai su natūralaus (gamtinio) pobūdžio, pokyčiais.

m3 - *tausojantis miškingas kraštovaizdis su įvairaus pobūdžio kraštovaizdžio ekologinę apsaugą užtikrinančiu naudojimu.*

Šių teritorijų kraštovaizdžio tvarkymas siejamas su padidinta ekologine ir rekreacinę reikšmę turinčių miškingų teritorijų tvariu ir tolydžiu naudojimu, kuris užtikrintų tvarkymo reglamentų strategijų (**D_4a, D_4c**) įgyvendinimą. Šių tausojančio bioproductinio naudojimo reglamentų formavimo strategijos Lazdijų rajono teritorijos bendrojo plano sprendiniuose taikoma ganėtinai didelėje miškingo kraštovaizdžio dalyje (kompleksinės apsaugos teritorijų ekologinės apsaugos zonose, miškingose rajono teritorijose lokalizuoto gamtinio karkaso dalyse). Šio tipo teritorijos beveik visais atvejais turi patikimą geoekologinį potencialą. Esant ribotam geoekologiniam potencialui ir pagrįstam poreikiui, būtina taikyti mažo intensyvumo tvarkymo priemonės, susijusias su natūralaus (gamtinio) pobūdžio pokyčiais (apmiškinimas savaiminės renatūralizacijos būdu).

Šio tipo kraštovaizdžio tvarkymas taip pat siejamas ir su kraštovaizdžio rekreacinės aplinkos kokybės apsaugą ir racionalų naudojimą užtikrinančia tvarkymo reglamentų formavimo strategija (**C_3b**) taikoma daugiausia pietinėje savivaldybės dalyje. Šių teritorijų perspektyvinis naudojimas siejamas su intensyviais, didesnės apimties funkciniais pokyčiais, susijusiais su teritorijų natūralizavimu, įvairiomis priemonėmis mažinant agrarizacijos intensyvumą. Taip pat taikytinos priemonės, susijusios su kraštovaizdžio horizontalios sąskaidos didinimu esamų miškų masyvų pakraščiuose, agrariškai įsavitų plotų mozaikiškumo didinimu, įveisiant apsauginius želdinius, o taip pat su ramaus pobūdžio rekreacinio turistinio naudojimo (gamtinis, pažintinis, ekologinis turizmas) svarbos didinimu.

m4 - *tausojantis intensyvus miškingas kraštovaizdis su įvairaus pobūdžio kraštovaizdžio ekologinę apsaugą užtikrinančiu naudojimu.*

Šių teritorijų kraštovaizdžio tvarkymas siejamas su rekreacinio naudojimo, dalinės konservacijos reglamentų tipu (**C_3a**), taikomu pietinėje savivaldybės dalyje aplink didelį rekreacinį potencialą turintį Viesiejo ežeryną, šiauriau Kapčiamiesčio. Šių teritorijų perspektyvinis naudojimas siejamas su intensyviais, didesnės apimties funkciniais pokyčiais, susijusiais su teritorijų natūralizavimu, įvairiomis priemonėmis mažinant agrarizacijos intensyvumą. Taip pat taikytinos priemonės, susijusios su kraštovaizdžio horizontalios sąskaidos didinimu esamų miškų masyvų pakraščiuose, agrariškai įsavitų plotų mozaikiškumo didinimu, įveisiant apsauginius želdinius, o taip pat su ramaus pobūdžio rekreacinio turistinio naudojimo (gamtinis, pažintinis, ekologinis turizmas) svarbos didinimu.

Šio tipo strategijoje galioja ne tik rekreacinio, bet ir dalinės konservacijos reglamentai, ypač svarbūs šios strategijos teritorijose esančiuose saugomose teritorijose – Niedaus ornitologiniam draustinui, Juodoji Kaukurnio ežerui (teritorija atitinkanti BAST kriterijus. Siekiant apsaugoti gamtines vertybes, dėl kurių buvo įsteigtos saugomos teritorijos, rekreacinę veiklą vystyti tik šių ežerų pakrantėse, draudžiant rūšis trikdančią veiklą akvatorijoje.

Intensyvaus miškingo kraštovaizdžio tvarkymas Lazdijų rajono savivaldybėje taip pat siejamas su integruotos konservacinės apsaugos ir rekreacinio naudojimo reglamentų strategijos tipu (**B_2**). Tai ypač didelę aplinkosauginę ir rekreacinę vertę turinčių teritorijų tvarų naudojimą, gamtinių ir kultūrinių vertybių išsaugojimą užtikrinančių tvarkymo reglamentų formavimo strategija. Ji orientuota į integruotą konservacinės apsaugos ir rekreacinio naudojimo reglamentų formavimą. Ši reglamentų kryptis nustatyta Veisiejų regioninio parko teritorijoje esančiam Šlavanto kraštovaizdžio draustinio ir aplink esančioms teritorijoms. Šiose teritorijose būtina derinti konservacinius, rekreacinius, miškų ir žemės ūkinės veiklos interesus, užtikrinti prioritetinę draustiniuose esančių kraštovaizdžio vertybių apsaugą, sudaryti sąlygas fragmentiškai pasireiškiančios ekstensyvos žemdirbystės fragmentų apsaugai, užtikrinti esamų miškų plotų ir juose esančios biologinės įvairovės apsaugą, vėlinant kirtimo amžių, formuojant ir išlaikant didesnę dalį pribrešančių ir gamtinės brandos amžių pasiekusių miškų. Laikantis nurodyto žemės mišku apaugusių ir atvirų naudmenų santykio, būtina išlaikyti esamą kraštovaizdžio vaizdingumo pobūdį.

m5 – intensyvus - konservacinis miškingas kraštovaizdis su įvairaus pobūdžio kraštovaizdžio dalinę konservaciją užtikrinančiu naudojimu.

Šių teritorijų kraštovaizdžio tvarkymas siejamas su padidinta ekologine ir vietomis rekreacinę reikšmę turinčių miškingų teritorijų tvariu ir tolydžiu naudojimu, kuris užtikrintų tvarkymo reglamentų strategijos (**D_4a**) pietinėje rajono dalyje esančia regioninės svarbos gamtinio karkaso teritorijoje ir (**B_2**) Veisiejų regioninio parko miškų ūkio ir ekologinės apsaugos prioriteto funkcinį zonų teritorijose įgyvendinimą. Šios intensyvi dalinės konservacijos naudojimo reglamentų formavimo strategija ir integruotos konservacinės apsaugos ir rekreacinio naudojimo reglamentų strategija bendrojo plano sprendiniuose taikoma miškingo kraštovaizdžio arealuose (miškingose rajono teritorijose lokalizuoto gamtinio karkaso dalyse). Teritorijoms nustatytas patikimas geoekologinį potencialą. Esant ribotam geoekologiniam potencialui ir pagrįstam poreikiui, būtina taikyti mažo intensyvumo tvarkymo priemonės, susijusias su natūralaus (gamtinio) pobūdžio pokyčiais (apmiškinimas savaiminės reatūralizacijos būdu).

Šio tipo kraštovaizdis pietinėje savivaldybės dalyje taip pat siejamas su intensyvaus bioproductinio naudojimo reglamentų strategijos tipu (**E_5**). Tai didelę ūkinę reikšmę turinčių teritorijų tvarų ir tolydų naudojimą užtikrinanti tvarkymo reglamentų formavimo strategija. Ši reglamentų kryptis nurodo, kad būtina derinti intensyvios miškų ir žemės ūkinės veiklos interesus, užtikrinti, ūkiniu požiūriu, racionalų ir tolygų esamų miškų naudojimą. Laikantis nurodyto žemės mišku apaugusių ir atvirų naudmenų santykio, būtina išlaikyti esamą kraštovaizdžio vaizdingumo pobūdį.

m6 – - *Miškingas agrarinis kraštovaizdis su intensyvaus pobūdžio teritoriniu požiūriu diferencijuotu mišrių teritorijos naudojimu ir su tausojančio pobūdžio kraštovaizdžio ekologinę apsaugą užtikrinančiu naudojimu.*

Šių teritorijų kraštovaizdžio tvarkymas siejamas su intensyvaus bioproductinio naudojimo reglamentų strategijos tipu (**E_5**). Didelę ūkinę reikšmę turinčių teritorijų tvarų ir tolydų naudojimą užtikrinanti tvarkymo reglamentų formavimo strategija. Ši reglamentų kryptis miškingame agrariniame kraštovaizdyje nustatyta Lazdijų rajono savivaldybės pietinėje dalyje, slėnių ir smėlingų banguotų lygumų teritorijose, kurioje būtina derinti intensyvios miškų ir žemės ūkinės veiklos interesus, užtikrinti, ūkiniu požiūriu, racionalų ir tolygų esamų miškų naudojimą. Laikantis nurodyto žemės mišku apaugusių ir atvirų naudmenų santykio, būtina išlaikyti esamą kraštovaizdžio vaizdingumo pobūdį.

Šio tipo kraštovaizdis taip pat randamas ir Veisiejų regioninio parko miškų ūkio prioriteto funkcinėje zonoje, kur turi būti taikoma integruotos konservacinės apsaugos ir rekreacinio naudojimo reglamentų strategija (**B_2**). Šiose teritorijose būtina derinti konservacinius, rekreacinius, miškų interesus, užtikrinti prioritetinę draustiniuose esančių kraštovaizdžio vertybių apsaugą, užtikrinti esamų miškų plotų ir juose esančios biologinės įvairovės apsaugą vėlinant kirtimo amžių, formuojant ir išlaikant didesnę dalį pribrežtančių ir gamtinės brandos amžių pasiekusių miškų. Planuojamos tvarkymo zonos atžvilgiu taikytinas perspektyvinis naudojimas siejamas su mažo intensyvumo ir apimties funkciniais pokyčiais.

Miškingas agrarinis kraštovaizdis (ma):

***ma2** - Miškingas agrarinis kraštovaizdis su griežtesnę kraštovaizdžio ekologinę apsaugą užtikrinančiu naudojimu.*

Šios teritorijos kraštovaizdžio tvarkymas Lazdijų rajono teritorijoje daugiausiai siejamas su integruotos konservacinės apsaugos ir rekreacinio naudojimo reglamentų strategijos tipu (**B_2**). Tai ypač didelę aplinkosauginę ir rekreacinę vertę turinčių teritorijų tvarų naudojimą, gamtinių ir kultūrinių vertybių išsaugojimą užtikrinančių tvarkymo reglamentų formavimo strategija. Ji orientuota į integruotą konservacinės apsaugos ir rekreacinio naudojimo reglamentų formavimą. Ši reglamentų kryptis nustatyta Lazdijų rajone esančio Veisiejų regioninio Baltosios Ančios hidrografinio, Ilgininkų hidrografinio ir Ančios kraštovaizdžio draustinių plotuose bei ekologinio apsaugos prioriteto zonos dalyse, Dzūkijos nacionalinio parko Nemuno kraštovaizdžio draustinio dalyje su esamu miškingu agrariniu kraštovaizdžiu. Šiose teritorijose būtina derinti konservacinius, rekreacinius, miškų ir žemės ūkinės veiklos interesus, užtikrinti prioritetinę draustiniuose esančių kraštovaizdžio vertybių apsaugą, sudaryti sąlygas fragmentiškai pasireiškiančios ekstensyvos žemdirbystės fragmentų apsaugai, užtikrinti esamų miškų plotų ir juose esančios biologinės įvairovės apsaugą, vėlinant kirtimo amžių, formuojant ir išlaikant didesnę dalį pribrežtančių ir gamtinės brandos amžių pasiekusių miškų. Laikantis nurodyto žemės mišku apaugusių ir atvirų naudmenų santykio, būtina išlaikyti esamą kraštovaizdžio vaizdingumo pobūdį. Taip pat, esant galimybėms, didinti jo pražvelgiamumo savybes, formuojant naujas panoramines perspektyvas, tuo pačiu susiejant jas su linijiniais rekreacinės infrastruktūros elementais (automobilių, dviračių ir pėsčiųjų keliais). Planuojamos tvarkymo zonos atžvilgiu, taikytinas perspektyvinis naudojimas, siejamas su mažo intensyvumo ir apimties funkciniais pokyčiais.

Šio tipo kraštovaizdis taip pat siejamas su intensyvaus bioproductinio naudojimo reglamentų strategijos tipu (**E_5**) rytiniame rajono pakraštyje. Didelę ūkinę reikšmę turinčių teritorijų tvarų ir tolydų naudojimą užtikrinanti tvarkymo reglamentų formavimo strategija įpareigoja derinti intensyvos miškų ir žemės ūkinės veiklos interesus, užtikrinti, ūkiniu požiūriu, racionalų ir tolygų esamų miškų naudojimą. Laikantis nurodyto žemės mišku apaugusių ir atvirų naudmenų santykio, būtina išlaikyti esamą kraštovaizdžio vaizdingumo pobūdį.

***ma3** - Miškingas agrarinis kraštovaizdis su tausojančio pobūdžio kraštovaizdžio ekologinę apsaugą užtikrinančiu naudojimu.*

Šių teritorijų kraštovaizdžio tvarkymas Lazdijų rajono teritorijoje daugiausia siejamas su tausojančio bioproductinio naudojimo reglamentų strategijos tipu (**D_4c**) ir rekreacinio naudojimo, dalinės konservacijos reglamentų tipu (**C_3a**), taikomu šiaurinėje savivaldybės teritorijoje. Tai racionalų kraštovaizdžio naudojimą ir rekreacinės aplinkos apsaugą užtikrinančių tvarkymo reglamentų formavimo strategija, kuri Lazdijų rajono savivaldybės teritorijoje taikoma įvairaus dydžio miškingo agrarinio kraštovaizdžio plotuose, priskirtuose gamtinio karkaso teritorijoms, kurių identifiikuotas geoekologinis potencialas svyruoja nuo riboto iki silpno bei į gamtinį karkasą nepatenkančioms atitinkamo mozaikiškumo kalvotų aukštumų teritorijoms. Šių teritorijų perspektyvinis naudojimas siejamas su intensyviais, didesnės apimties funkciniais pokyčiais, susijusiais su teritorijų natūralizavimu, įvairiomis priemonėmis mažinant agrarizacijos intensyvumą. Taip pat taikytinos priemonės, susijusios su kraštovaizdžio horizontalios sąskaidos didinimu esamų miškų masėms pakraščiuose, agrariškai

įsavintų plotų mozaikiškumo didinimu, įveisiant apsauginius želdinius, o taip pat su ramaus pobūdžio rekreacinio turistinio naudojimo (gamtinis, pažintinis, ekologinis turizmas) svarbos didinimu.

ma4 - *Miškingas agrarinis kraštovaizdis su įvairaus pobūdžio kraštovaizdžio ekologinę apsaugą užtikrinančiu naudojimu.*

Šių teritorijų kraštovaizdžio tvarkymas Lazdijų rajono teritorijoje daugiausia siejamas su su integruotos konservacinės apsaugos ir rekreacinio naudojimo reglamentų strategijos tipu (**B_2**) ir rekreacinio naudojimo, dalinės konservacijos reglamentų tipu (**C_3a ir 3_Cb**). Tai racionalų kraštovaizdžio naudojimą ir rekreacinės aplinkos apsaugą užtikrinančių tvarkymo reglamentų formavimo strategija, kuri Lazdijų rajono savivaldybės teritorijoje taikoma įvairaus dydžio miškingo agrarinio kraštovaizdžio plotuose, priskirtuose gamtinio karkaso teritorijoms, kurių identifikuotas geoekologinis potencialas svyruoja nuo riboto iki silpno. Šių teritorijų perspektyvinis naudojimas siejamas su intensyviais, didesnės apimties funkciniais pokyčiais, susijusiais su teritorijų natūralizavimu, įvairiomis priemonėmis mažinant agrarizacijos intensyvumą. Taip pat taikytinos priemonės, susijusios su kraštovaizdžio horizontalios sąskaidos didinimu esamų miškų masyvų pakraščiuose, agrariškai įsavintų plotų mozaikiškumo didinimu, įveisiant apsauginius želdinius, o taip pat su ramaus pobūdžio rekreacinio turistinio naudojimo (gamtinis, pažintinis, ekologinis turizmas) svarbos didinimu.

Integruotos konservacinės apsaugos ir rekreacinio naudojimo reglamentų strategijos tipo (**B_2**) teritorijose būtina derinti konservacinius, rekreacinius, miškų ir žemės ūkinės veiklos interesus, užtikrinti prioritetinę (Veisiejų regioninio parko ekologinės apsaugos prioriteto funkcinė zona aplink Vernijo ežerą ir Metelių regioninio parko Metelių kraštovaizdžio draustinis su aplink esančia teritorija) draustiniuose esančių kraštovaizdžio vertybių apsaugą, sudaryti sąlygas fragmentiškai pasireiškančios ekstensyvos žemdirbystės fragmentų apsaugai, užtikrinti esamų miškų plotų ir juose esančios biologinės įvairovės apsaugą, vėlinant kirtimo amžių, formuojant ir išlaikant didesnę dalį pribrežtančių ir gamtinės brandos amžių pasiekusių miškų.

Miškingas mažai urbanizuotas kraštovaizdis (mu⁴):

mu⁴ - *Miškingas mažai urbanizuotas kraštovaizdis su tausojančio pobūdžio kraštovaizdžio ekologinę apsaugą užtikrinančiu naudojimu.*

Šių teritorijų kraštovaizdžio tvarkymas siejamas su rekreacinio naudojimo ir dalinės konservacinės apsaugos reglamentu (**C_3a**). Tai racionalų kraštovaizdžio naudojimą ir rekreacinės aplinkos apsaugą užtikrinančių tvarkymo reglamentų formavimo strategija, Lazdijų rajono teritorijoje taikoma į gamtinio karkaso plotus patenkantiems arealams su dominuojančiomis žemės ūkio naudmenomis. Būdamos vidutiniškai ir stipriai agrarizuotos jos turi silpną arba pažeistą geoekologinį potencialą. Šių teritorijų perspektyvinis naudojimas siejamas su vidutinio arba didelio intensyvumo bei apimties funkciniais pokyčiais. Visu pirma, su miškų ūkio raiškos intensyvumo didinimu, kraštovaizdžio horizontalios sąskaidos didinimu esamų miškų masyvų pakraščiuose. Tikslingas agrariškai įsavintų plotų mozaikiškumo didinimas, įveisiant apsauginius želdinius, formuojant upių ir kitų vandens telkinių apsaugines zonas, o taip pat, orientuojantis į ramaus pobūdžio rekreacinio - turistinio naudojimo (gamtinis, pažintinis, ekologinis turizmas) svarbos didinimą.

Miškingas pelkėtas kraštovaizdis (mt):

mt2; *Miškingas pelkėtas kraštovaizdis su tausojančio pobūdžio kraštovaizdžio ekologinę apsaugą užtikrinančiu naudojimu.*

Šių teritorijų kraštovaizdžio tvarkymas siejamas su tausojančio bioproductinio naudojimo ir konservacijos reglamentų strategijos tipu (**D_4a**). Tai racionalų bioproductinį naudojimą ir rekreacinės aplinkos apsaugą užtikrinančių tvarkymo reglamentų formavimo strategija, kuri Lazdijų rajono teritorijoje taikoma arealui apimančiam Krakinio telmologinį draustinį ir aplink jį esančią teritoriją.

Strategija orientuota į integruotą konservacinės apsaugos ir bioprodukcinio naudojimo reglamentų formavimą. Ši reglamentų kryptis nustatyta miškingo pelkėto kraštovaizdžio plotuose. Šiose teritorijose būtina derinti konservacinius, rekreacinius, miškų interesus, užtikrinti esamų miškų plotų ir juose esančios biologinės įvairovės apsaugą vėlinant kirtimo amžių, formuojant ir išlaikant didesnę dalį pribrežtančių ir gamtinės brandos amžių pasiekusių miškų. Tausojančio naudojimo arealų vystymas turi atitikti palaikomojo vystymo sampratą, kuri įpareigoja adaptuoti esamą naudojimą, atsižvelgiant į vietos gamtinio pagrindo specifiką ir laikantis ekologinių teritorijos tvarkymo reikalavimų. Vieni iš pagrindinių tikslų turėtų būti gamybinių procesų ekologizavimo, kraštovaizdžio ekologinės pusiausvyros užtikrinimo ir palaikymo siekimas.

Agrarinis miškingas kraštovaizdis (am):

am2 - Agrarinis miškingas kraštovaizdis su griežtesnę kraštovaizdžio ekologinę apsaugą užtikrinančiu naudojimu.

Šių teritorijų kraštovaizdžio tvarkymas Lazdijų rajono teritorijoje daugiausiai siejamas su integruotos konservacinės apsaugos reglamentų strategijos tipu (**B_2**). Tai ypač didelę aplinkosauginę ir rekreacinę vertę turinčių teritorijų tvarų naudojimą, gamtinių ir kultūrinių vertybių išsaugojimą užtikrinančių tvarkymo reglamentų formavimo strategija. Ji orientuota į integruotą konservacinės apsaugos ir rekreacinio naudojimo reglamentų formavimą. Ši reglamentų kryptis nustatyta Lazdijų rajone esančio Metelių regioninio parko Teizų kraštovaizdžio bei Juodabalės zoologinių draustinių teritorijose, bei Papečių, Ročkų ir Jonkiškėsekologinio prioriteto apsaugos zonose. Šiose teritorijose būtina derinti konservacinius, rekreacinius, miškų ir žemės ūkinės veiklos interesus, užtikrinti prioritetinę draustiniuose esančių kraštovaizdžio vertybių apsaugą, sudaryti sąlygas fragmentiškai pasireiškiančios ekstensyvios žemdirbystės fragmentų apsaugai, užtikrinti esamų miškų plotų ir juose esančios biologinės įvairovės apsaugą. Laikantis nurodyto žemės mišku apaugusių ir atvirų naudmenų santykio, būtina išlaikyti esamą kraštovaizdžio vaizdingumo pobūdį. Taip pat, esant galimybėms, didinti jo pražvelgiamumo savybes, formuojant naujas panoramines perspektyvas, tuo pačiu susiejant jas su linijiniais rekreacinės infrastruktūros elementais (automobilių, dviračių ir pėsčiųjų keliais).

Vieno šio kraštovaizdžio tipo tvarkymas vakariniame savivaldybės pakraštyje siejamas su tausojančio bioprodukcinio naudojimo ir konservacijos reglamentų strategijos tipu (**D_4a**). Tai racionalų bioprodukcinį naudojimą ir rekreacinės aplinkos apsaugą užtikrinančių tvarkymo reglamentų formavimo strategija. Tausojančio naudojimo arealų vystymas turi atitikti palaikomojo vystymo sampratą, kuri įpareigoja adaptuoti esamą naudojimą, atsižvelgiant į vietos gamtinio pagrindo specifiką ir laikantis ekologinių teritorijos tvarkymo reikalavimų. Vieni iš pagrindinių tikslų turėtų būti gamybinių procesų ekologizavimo, kraštovaizdžio ekologinės pusiausvyros užtikrinimo ir palaikymo siekimas.

am3 - Agrarinis miškingas kraštovaizdis su tausojančio pobūdžio kraštovaizdžio ekologinę apsaugą užtikrinančiu naudojimu.

Šių teritorijų kraštovaizdžio tvarkymas siejamas su tausojančio bioprodukcinio naudojimo reglamentų strategijos tipu (**D_4c**). Tai racionalų kraštovaizdžio naudojimą ir rekreacinės aplinkos apsaugą užtikrinančių tvarkymo reglamentų formavimo strategija, kuri Lazdijų rajono teritorijoje taikoma arealams, sutampantiems su pažeisto geoekologinio potencialo gamtinio karkaso bei ekologiškai jautrių teritorijų plotais su dominuojančiomis žemės ūkio naudmenomis. Šių teritorijų perspektyvinis naudojimas siejamas su vidutinio arba didelio intensyvumo bei apimties funkciniais pokyčiais. Visu pirma, su miškų ūkio raiškos intensyvumo didinimu, kraštovaizdžio horizontalios sąskaidos didinimu esamų miškų masių pakraščiuose, agrariškai įsavitų plotų mozaikiškumo didinimu, įvesiant apsauginius želdinius, o taip pat, su ramaus pobūdžio rekreacinio turistinio naudojimo (gamtinis, pažintinis, ekologinis turizmas) svarbos didinimu.

am4 - *Agrarinis miškingas kraštovaizdis su tausojančio – intensyvaus pobūdžio kraštovaizdžio ekologinę apsaugą užtikrinančiu naudojimu.*

Šių teritorijų kraštovaizdžio tvarkymas Lazdijų rajono teritorijoje daugiausiai siejamas su integruotos konservacinės apsaugos reglamentų strategijos tipu (**B_2**). Tai ypač didelę aplinkosauginę ir rekreacinę vertę turinčių teritorijų tvarų naudojimą, gamtinių ir kultūrinių vertybių išsaugojimą užtikrinančių tvarkymo reglamentų formavimo strategija. Ji orientuota į integruotų konservacinės apsaugos ir rekreacinio naudojimo reglamentų formavimą. Ši reglamentų kryptis nustatyta Lazdijų rajone esančio Metelių regioninio Dusios hidrografinio draustinio teritorijoje, ir Veisiejų regioninio parko Ilgininkų hidrografinio draustinio teritorijoje bei ekologinės apsaugos prioriteto ir rekreacinio prioriteto funkcinėse zonose aplink Vilkinio ežerą. Šiose teritorijose būtina derinti konservacinius, rekreacinius, miškų ir žemės ūkinės veiklos interesus, užtikrinti prioritetinę draustiniuose esančių kraštovaizdžio vertybių apsaugą, sudaryti sąlygas fragmentiškai pasireiškiančios ekstensyvos žemdirbystės fragmentų apsaugai, užtikrinti esamų miškų plotų ir juose esančios biologinės įvairovės apsaugą. Laikantis nurodyto žemės mišku apaugusių ir atvirų naudmenų santykio, būtina išlaikyti esamą kraštovaizdžio vaizdingumo pobūdį. Taip pat, esant galimybėms, didinti jo pražvelgiamumo savybes, formuojant naujas panoramines perspektyvas, tuo pačiu susiejant jas su linijiniais rekreacinės infrastruktūros elementais (automobilių, dviračių ir pėsčiųjų keliais).

Dar viena dalis šio kraštovaizdžio tipo teritorijų siejama su rekreacinio naudojimo ir dalinės konservacinės apsaugos reglamentu (**C_3a**) ir su rekreacinio naudojimo reglamentu (**C_3b**). Tai racionalų kraštovaizdžio naudojimą ir rekreacinės aplinkos apsaugą užtikrinančių tvarkymo reglamentų formavimo strategija, Lazdijų rajono teritorijoje taikoma į gamtinio karkaso plotus patenkantiems arealams su dominuojančiomis žemės ūkio naudmenomis. Būdamos vidutiniškai ir stipriai agrarizuotos jos turi silpną arba pažeistą geoekologinį potencialą. Šių teritorijų perspektyvinis naudojimas siejamas su vidutinio arba didelio intensyvumo bei apimties funkciniais pokyčiais. Visu pirma, su miškų ūkio raiškos intensyvumo didinimu, kraštovaizdžio horizontalios sąskaidos didinimu esamų miškų masėms pakraščiuose. Tikslingas agrariškai įsavitų plotų mozaikiškumo didinimas, įveisiant apsauginius želdinius, formuojant upių ir kitų vandens telkinių apsaugines zonas, o taip pat, orientuojantis į ramaus pobūdžio rekreacinio - turistinio naudojimo (gamtinis, pažintinis, ekologinis turizmas) svarbos didinimą.

am5 - *Agrarinis miškingas kraštovaizdis su tausojančio – intensyvaus pobūdžio kraštovaizdžio ekologinę apsaugą užtikrinančiu naudojimu.*

Šių teritorijų kraštovaizdžio tvarkymas Lazdijų rajono teritorijoje daugiausiai siejamas su integruotos konservacinės apsaugos reglamentų strategijos tipu (**B_2**). Tai ypač didelę aplinkosauginę ir rekreacinę vertę turinčių teritorijų tvarų naudojimą, gamtinių ir kultūrinių vertybių išsaugojimą užtikrinančių tvarkymo reglamentų formavimo strategija. Ji orientuota į integruotų konservacinės apsaugos ir rekreacinio naudojimo reglamentų formavimą. Ši reglamentų kryptis nustatyta Lazdijų rajone esančio Metelių regioninio Metelių hidrografinio draustinio teritorijoje, ir Veisiejų regioninio parko ekologinės apsaugos prioriteto ir rekreacinio prioriteto funkcinėse zonose aplink Snaigyno ežerą. Šiose teritorijose būtina derinti konservacinius, rekreacinius, miškų ir žemės ūkinės veiklos interesus, užtikrinti prioritetinę draustiniuose esančių kraštovaizdžio vertybių apsaugą, sudaryti sąlygas fragmentiškai pasireiškiančios ekstensyvos žemdirbystės fragmentų apsaugai, užtikrinti esamų miškų plotų ir juose esančios biologinės įvairovės apsaugą. Laikantis nurodyto žemės mišku apaugusių ir atvirų naudmenų santykio, būtina išlaikyti esamą kraštovaizdžio vaizdingumo pobūdį.

am6 - *Agrarinis miškingas kraštovaizdis su intensyvaus pobūdžio teritorijos naudojimu.*

Šių teritorijų kraštovaizdžio tvarkymas siejamas su intensyvaus bioproductinio naudojimo reglamentų strategijos tipu (**E_5**). Tai intensyvaus bioproductinio naudojimo reglamentų formavimo strategija gamtiniu požiūriu palankiose žemdirbystei teritorijose (smėlingų banguotų pakilumų arealuose). Lazdijų rajono savivaldybės teritorijoje pastaroji kraštovaizdžio tvarkymo zona lokalizuota daugiausia centrinėje savivaldybės dalyje. Šių

arealų vystymas turi atitikti palaikomojo vystymo sampratą, įpareigojančią adaptuoti esamą naudojimą, laikantis aplinkosauginių teritorijos tvarkymo reikalavimų, siekiant užtikrinti gamybinių procesų ekologiškumą, kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą. Reikėtų vengti, ypač didelio ploto, žemės ūkio naudmenų formavimo. Išsaugoti esamus miško plotus, skatinti žemės ūkio naudmenų fragmentaciją, formuojant apsaugines želdinių juostas palei žemėvaldų ribas ir (arba) hidrografinius objektus. Fitomelioracijos ir hidrotechninių įrenginių pagalba formuoti pasklidusios taršos neutralizavimo priemonės (pvz. apsauginės želdinių juostos).

Daliai pastarojo kraštovaizdžio tipo teritorijos, siejamos su integruotos konservacinės apsaugos reglamentų strategijos tipu (**B_2**) Veisiejų regioninio parko Barčių-Ilgininkų ekologinės apsaugos prioriteto ir šalia esančio miškų ūkio prioriteto funkcinėse zonose, būtina derinti konservacinius, rekreacinius, miškų ir žemės ūkinės veiklos interesus, užtikrinti prioritetinę draustiniuose esančių kraštovaizdžio vertybių apsaugą, sudaryti sąlygas fragmentiškai pasireiškiančios ekstensyvos žemdirbystės fragmentų apsaugai, užtikrinti esamų miškų plotų ir juose esančios biologinės įvairovės apsaugą.

Agrarinis ežerotas/upėtas kraštovaizdis (ae/s):

***ae3** - Agrarinis ežeringas kraštovaizdis su įvairaus pobūdžio kraštovaizdžio ekologinę apsaugą užtikrinančiu naudojimu.*

Šių teritorijų kraštovaizdžio tvarkymas siejamas su tausojančio bioproductinio naudojimo reglamentų strategijos tipu (**D_4c**). Tai racionalų kraštovaizdžio naudojimą ir rekreacinės aplinkos apsaugą užtikrinančių tvarkymo reglamentų formavimo strategija, kuri Lazdijų rajono teritorijoje taikoma arealams, sutampantiems su pažeisto geoekologinio potencialo gamtinio karkaso bei ekologiškai jautrių kalvotų aukštumų plotais su dominuojančiomis žemės ūkio naudmenomis. Šių teritorijų perspektyvinis naudojimas siejamas su vidutinio arba didelio intensyvumo bei apimties funkciniais pokyčiais. Visu pirma, su miškų ūkio raiškos intensyvumo didinimu, kraštovaizdžio horizontalios sąskaidos didinimu esamų miškų masyvų pakraščiuose, agrariškai įsavitų plotų mozaikiškumo didinimu, įveisiant apsauginius želdinius, o taip pat, su ramaus pobūdžio rekreacinio turistinio naudojimo (gamtinis, pažintinis, ekologinis turizmas) svarbos didinimu.

***as4** - Agrarinis upėtas kraštovaizdis su įvairaus pobūdžio teritoriniu požiūriu nediferencijuotu mišriu teritorijos naudojimu.*

Šių teritorijų kraštovaizdžio tvarkymas siejamas su intensyvaus bioproductinio naudojimo reglamentų strategijos tipu (**E_5**). Tai intensyvaus bioproductinio naudojimo reglamentų formavimo strategija gamtiniu požiūriu palankiose žemdirbystei teritorijose (smėlingų banguotų pakilumų arealuose). Lazdijų rajono savivaldybės teritorijoje pastaroji kraštovaizdžio tvarkymo zona lokalizuota daugiausia centrinėje savivaldybės dalyje. Šių arealų vystymas turi atitikti palaikomojo vystymo sampratą, įpareigojančią adaptuoti esamą naudojimą, laikantis aplinkosauginių teritorijos tvarkymo reikalavimų, siekiant užtikrinti gamybinių procesų ekologiškumą, kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą. Reikėtų vengti, ypač didelio ploto, žemės ūkio naudmenų formavimo. Išsaugoti esamus miško plotus, skatinti žemės ūkio naudmenų fragmentaciją, formuojant apsaugines želdinių juostas palei žemėvaldų ribas ir (arba) hidrografinius objektus.

Daliai pastarojo kraštovaizdžio tipo teritorijos, siejamos su tausojančio bioproductinio naudojimo reglamentų strategijos tipu (**D_4c**) į pietvakarius nuo Lazdijų perspektyvinis naudojimas siejamas su vidutinio arba didelio intensyvumo bei apimties funkciniais pokyčiais. Visu pirma, su miškų ūkio raiškos intensyvumo didinimu, kraštovaizdžio horizontalios sąskaidos didinimu esamų miškų masyvų pakraščiuose, agrariškai įsavitų plotų mozaikiškumo didinimu, įveisiant apsauginius želdinius. Rekreaciniu požiūriu atraktyviose vietose būtina didinti kraštovaizdžio vaizdingumą. Taip pat, esant galimybėms, didinti jo pražvelgiamumo savybes, formuojant naujas panoramines perspektyvas upių slėnių bei ežerų duburių kryptimi. Tuo pačiu, šias teritorijas būtina susieti su linijiniais rekreacinės infrastruktūros elementais (automobilių, dviračių ir pėsčiųjų keliais).

Agrarinis kraštovaizdis (a):

a2 - Agrarinis kraštovaizdis su konservacinio - tausojančio pobūdžio naudojimu.

Šių teritorijų kraštovaizdžio tvarkymas siejamas su konservacinę apsaugą ir ir bioprodukcinį naudojimą integruojančią reglamentų formavimo strategija (**A_1b**), kuri Lazdijų rajono teritorijoje taikoma arealui patenkančiam į Žuvinto biosferos rezervate esantį Žaltyčio botaninį-zoologinį draustinį.

Šis tipas apima nustatytų aplinkosauginių reglamentų ir konservacinės funkcijos realizavimo efektyvumo užtikrinimą.

a3 - Agrarinis kraštovaizdis su tausojančio ir konservacinio pobūdžio naudojimu.

tausojančio bioprodukcinio naudojimo reglamentų strategijos tipu (**D_4c**). Tai racionalų kraštovaizdžio naudojimą ir rekreacinės aplinkos apsaugą užtikrinančių tvarkymo reglamentų formavimo strategija, kuri Lazdijų rajono teritorijoje taikoma arealams, sutampantiems su pažeisto geoekologinio potencialo gamtinio karkaso bei ekologiškai jautrių kalvotų aukštumų plotais su dominuojančiomis žemės ūkio naudmenomis. Šių teritorijų perspektyvinis naudojimas siejamas su vidutinio arba didelio intensyvumo bei apimties funkciniais pokyčiais. Visu pirma, su miškų ūkio raiškos intensyvumo didinimu, kraštovaizdžio horizontalios sąskaidos didinimu esamų miškų masių pakraščiuose, agrariškai įsavintų plotų mozaikiškumo didinimu, įveisiant apsauginius želdinius, o taip pat, su ramaus pobūdžio rekreacinio turistinio naudojimo (gamtinis, pažintinis, ekologinis turizmas) svarbos didinimu.

Dar viena dalis šio kraštovaizdžio tipo teritorijos siejama su (**B 2**) tvarkymo reglamentų strategija išskirta dalyje Metelių regioninio parko, kur tvarkymas siejamas ne tik su ekologinių reikalavimų laikymusi, kraštovaizdžio gamtinių ir kultūrinių vertybių išsaugojimu, bet ir su ekstensyvia rekreacija bei pažintiniu turizmu, intensyvaus bioprodukcinio ūkio santykinės reikšmės mažėjimu, prioritetą teikiant tausojančio bioprodukcinio ūkio vystymui. Šių teritorijų kraštovaizdžio tvarkymas siejamas su konservacinę apsaugą ir ir bioprodukcinį naudojimą integruojančią reglamentų formavimo strategija (**A_1b**), kuri Lazdijų rajono teritorijoje taikoma arealui patenkančiam į Žuvinto biosferos rezervate esančią žemės ūkio zoną. Šis tipas apima nustatytų aplinkosauginių reglamentų ir konservacinės funkcijos realizavimo efektyvumo užtikrinimą.

a4 - Agrarinis kraštovaizdis su tausojančio intensyvaus pobūdžio naudojimu.

Šių teritorijų kraštovaizdžio tvarkymas siejamas su tausojančio bioprodukcinio naudojimo reglamentų strategijos tipu (**D_4c**). Tai tausojančio bioprodukcinio naudojimo reglamentų formavimo strategija Lazdijų rajono teritorijoje numatyta ekologiškai jautrių kalvotų aukštumų plotuose, kurie patenka į gamtinio karkaso sistemą, su pažeisto geoekologinio potencialu. Šio tipo kraštovaizdyje veikla orientuojama į kraštovaizdį tausojančias ūkinio naudojimo formas ir technologijas, prioritetą skiriant kraštovaizdžio mozaikai atkurti, jai palaikyti ir didinti, vengiant ypač didelio ploto žemės ir miško naudmenų formavimo, naudmenų kontūrus bei agrarinės veiklos kryptis derinant prie reljefo formų, kitų natūralių gamtinių ribų. Šių arealų vystymas turi atitikti palaikomojo ir tausojančio vystymo sampratą, įpareigojančia adaptuoti esamą naudojimą, laikantis ekologinių teritorijos tvarkymo reikalavimų, siekiant užtikrinti gamybinių procesų ekologiškumą, kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą ir greta esančių, gamtiniu požiūriu vertingų, teritorijų apsaugą.

a6 - Agrarinis kraštovaizdis su konservacinio - tausojančio pobūdžio naudojimu.

Šių teritorijų kraštovaizdžio tvarkymas siejamas su intensyvaus bioprodukcinio naudojimo reglamentų strategijos tipu (**E_5**). Tai intensyvaus bioprodukcinio naudojimo reglamentų formavimo strategija gamtiniu požiūriu palankiose žemdirbystei teritorijose. Pastarasis kraštovaizdžio naudojimo tipas išskiriamas šiaurinėje rajono dalyse esančiuose arealuose, nepatenkančiuose į gamtinio karkaso plotus. Pastarosios teritorijos siejamos su stipriai agrariškai įsavintomis teritorijomis, dėl tos priežasties šių arealų vystymas turi atitikti palaikomojo vystymo sampratą, įpareigojančia adaptuoti esamą naudojimą, laikantis aplinkosauginių teritorijos tvarkymo reikalavimų,

siekiant užtikrinti gamybinių procesų ekologiškumą, kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą, užtikrinant racionalų ir efektyvų turimų išteklių naudojimą (dirvožemio derlingumo ir produktyvumo išlaikymą), bei aplinkosauginių reikalavimų laikymąsi orientuotą į hidrologinių ir biologinių resursų apsaugą.

Agrarinis mažai urbanizuotas kraštovaizdis (au⁴):

au⁴ - Agrarinis urbanizuotas kraštovaizdis su įvairaus pobūdžio teritoriniu požiūriu diferencijuotu mišriu teritorijos naudojimu.

Šių teritorijų tvarkymas Lazdijų rajono savivaldybėje siejamas su keliais reglamentų strategijos tipais. Vienas jų susijęs su integruotos konservacinės apsaugos ir rekreacinio naudojimo reglamentų strategijos tipu (**B_2**). Tai ypač didelę aplinkosauginę ir rekreacinę vertę turinčių teritorijų tvarų naudojimą, gamtinių ir kultūrinių vertybių išsaugojimą užtikrinančių tvarkymo reglamentų formavimo strategija, kurios tvarkymas siejamas ne tik su ekologinių reikalavimų laikymusi, kraštovaizdžio gamtinių ir kultūrinių vertybių išsaugojimu, bet ir su ekstensyvia rekreacija bei pažintiniu turizmu, intensyvaus bioproductinio ūkio santykinės reikšmės mažėjimu, prioritetą teikiant tausojančio bioproductinio ūkio vystymui. Ši reglamentų kryptis nustatyta Lazdijų rajone esančio Metelių regioninio parko teritorijoje tarp Dusios ir Metelio ežerų, ties Metelių kaimu. Šiose teritorijose būtina derinti konservacinius, rekreacinius, miškų ir žemės ūkinės veiklos interesus, užtikrinti prioritetinę draustiniuose esančių kraštovaizdžio vertybių apsaugą, sudaryti sąlygas fragmentiškai pasireiškiančios ekstensyvios žemdirbystės fragmentų apsaugai, užtikrinti esamų miškų plotų ir juose esančios biologinės įvairovės apsaugą.

Daliai šio kraštovaizdžio tipo yra taikoma rekreacinio naudojimo reglamentas (**C_3b**). Tai racionalų kraštovaizdžio naudojimą ir rekreacinę aplinkos apsaugą užtikrinančių tvarkymo reglamentų formavimo strategija, Lazdijų rajono teritorijoje teritorijai apimančiai Paliūnų, Babrų ir Senkučio ežerų ežeryno teritorijoje, patenkančioje į gamtinio karkaso plotą su dominuojančiomis žemės ūkio naudmenomis, su nustatytu silpnu arba pažeistu geoekologiniu potencialu. Tokių teritorijų perspektyvinis naudojimas siejamas su vidutinio arba didelio intensyvumo bei apimties funkciniais pokyčiais. Visu pirma, su miškų ūkio raiškos intensyvumo didinimu, kraštovaizdžio horizontalios sąskaidos didinimu esamų miškų masyvų pakraščiuose. Tikslingas agrariškai įsavitų plotų mozaikiškumo didinimas, įveisiant apsauginius želdinius, formuojant upių ir kitų vandens telkinių apsaugines zonas, o taip pat, orientuojantis į ramaus pobūdžio rekreacinio - turistinio naudojimo (gamtinis, pažintinis, ekologinis turizmas) svarbos didinimą.

Nedidelė dalis šio tipo kraštovaizdžio tvarkymo siejamas su intensyvaus bioproductinio naudojimo reglamentų strategijos tipu (**E_5**). Tai intensyvaus bioproductinio naudojimo ir ekstensyvios urbanistinės plėtros tvarkymo reglamentų formavimo strategija, Lazdijų rajono teritorijoje išskirta šiaurinėje rajono dalyje. Šio tipo kraštovaizdyje intensyvaus bioproductinio naudojimo zonose su neurbanizuotomis ir neurbanizuojamomis, nekompaktiško (išsklaidyto) užstatymo teritorijų (kaimai, viensėdžiai, jų grupės) vystymą (labai ekstensyvaus užstatymo plėtojimas) sieti su atitinkamu naudmenų struktūros formavimu, skirtu optimesnei erdvei kraštovaizdžio struktūrai užtikrinti). Šio tipo kraštovaizdyje veikia orientuojama į kraštovaizdį tausojančias ūkinio naudojimo formas ir technologijas, prioritetą skiriant kraštovaizdžio mozaikai atkurti, jai palaikyti ir didinti, vengiant ypač didelio ploto žemės ir miško naudmenų formavimo, naudmenų kontūrus bei agrarinės veiklos kryptis derinant prie reljefo formų, kitų natūralių gamtinių ribų. Šių arealų vystymas turi atitikti tvaraus vystymo sampratą, kuri įpareigoja adaptuoti esamą naudojimą, laikantis ekologinių teritorijos tvarkymo reikalavimų, siekiant užtikrinti gamybinių procesų ekologiškumą, kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą ir greta esančių, gamtinių ir kultūrinių požiūriu, vertingų teritorijų apsaugą.

Urbanizuotas kraštovaizdis (u):

u³ - Urbanistinis - tausojantis kraštovaizdis su tausojančio pobūdžio teritoriniu požiūriu diferencijuotu mišriu teritorijos naudojimu.

Šių teritorijų kraštovaizdžio tvarkymas Lazdijų rajone siejamas su vyraujančio mažo intensyvumo kompaktiško užstatymo teritorijų (gyvenvietės, kaimai) vystymo (naujos plėtros) strategija (**F_6a**). Lazdijų rajono teritorijoje šiam kraštovaizdžio tipui priskiriami Budviečio, Rudaminos, Verstaminų, Teizų, Šventežerio, Šlavantų, Krikštonių, Noragėlių kaimai, kuriems nustatyti ekstensyvios urbanizacijos reglamentai, užtikrinantys šiose kraštovaizdžio tvarkymo zonose mažesnę užstatymo tankį, žemesnę aukštingumą, atitinkamą priklausomųjų ir atskirųjų želdynų formavimą.

u4 - *Urbanistinis - tausojantis kraštovaizdis įvairaus pobūdžio teritoriniu požiūriu diferencijuotu mišriu teritorijos naudojimu.*

Dalis šių teritorijų kraštovaizdžio tvarkymas Lazdijų rajone siejamas su vyraujančio mažo intensyvumo kompaktiško užstatymo teritorijų (gyvenvietės, kaimai) vystymo (naujos plėtros) strategija (**F_6a**), Lazdijų rajono teritorijoje šiam kraštovaizdžio tipui priskiriami Kapčiamiesčio, Krosnos ir Seirijų miesteliai, Veisiejų miestas už regioninio parko ribos, Radvilonių k., kuriems nustatyti ekstensyvios urbanizacijos reglamentai, kurie užtikrinantys šiose kraštovaizdžio tvarkymo zonose mažesnę užstatymo tankį, žemesnę aukštingumą, atitinkamą priklausomųjų ir atskirųjų želdynų formavimą.

u5 - *Urbanistinis kraštovaizdis su intensyvaus - konservacinio pobūdžio teritorijos naudojimu.*

Šio tipo kraštovaizdžio arealas išskirtas Veisiejų regioninio parko teritorijoje, kur jam taikoma integruotos konservacinės apsaugos ir rekreacinio naudojimo reglamentų strategija (**B_2**). Tai ypač didelę aplinkosauginę ir rekreacinę vertę turinčių teritorijų tvarų naudojimą, gamtinių ir kultūrinių vertybių išsaugojimą užtikrinančių tvarkymo reglamentų formavimo strategija, kurios tvarkymas siejamas ne tik su ekologinių reikalavimų laikymusi, kraštovaizdžio gamtinių ir kultūrinių vertybių išsaugojimu, bet ir su ekstensyvia rekreacija bei pažintiniu turizmu, intensyvaus bioprodukcinio ūkio santykinės reikšmės mažėjimu, prioritetą teikiant tausojančio bioprodukcinio ūkio vystymui. Ši reglamentų kryptis nustatyta Lazdijų rajone esančio Veisiejų regioninio parko Veisiejų urbanistinio draustinio ir gyvenamosios paskirties zonose aplink Veisiejus. Šiose teritorijose būtina derinti konservacinius, rekreacinius, miškų ir žemės ūkinės veiklos interesus, užtikrinti prioritetinę draustiniuose esančių kraštovaizdžio vertybių apsaugą, sudaryti sąlygas fragmentiškai pasireiškiančios ekstensyvios žemdirbystės fragmentų apsaugai, užtikrinti esamų miškų plotų ir juose esančios biologinės įvairovės apsaugą.

u6 - *Urbanistinis kraštovaizdis su intensyvaus pobūdžio teritorijos naudojimu.*

Šių teritorijų kraštovaizdžio tvarkymas siejamas su urbanizuotų intensyvaus ir vidutinio intensyvumo kompaktiško užstatymo teritorijų (miestai, miesteliai) vystymo (saugojimo, modernizavimo ir konversijos) strategija (6b). Lazdijų rajono teritorijoje šiam tipui priskiriama Lazdijų miestas. Tai urbanizuotų intensyvaus ir vidutinio intensyvumo kompaktiško užstatymo teritorijų (miestai, miesteliai,) vystymo (saugojimo, modernizavimo ir konversijos) strategija, siejama su vyraujančio urbanistinių centrų ir kompaktiško užstatymo teritorijų vystymo (naujos plėtros, saugojimo, modernizavimo ir konversijos) strategijos tipu (**F_6b**). Teritorijai nustatyti ekstensyvios urbanizacijos reglamentai, kurie užtikrina šiose kraštovaizdžio tvarkymo zonose mažesnę užstatymo tankį, žemesnę aukštingumą, atitinkamą priklausomųjų ir atskirųjų želdynų formavimą.

Industrinis technogenizuotas kraštovaizdis (i):

i6 - *Urbanistinis kraštovaizdis su intensyvaus pobūdžio teritorijos naudojimu.*

Šiaurinėje Lazdijų rajono savivaldybės dalyje teritorijoje tarp Šeštokų ir Krosnos miestelių, tarp geležinkelio linijos, krašto kelių Nr.131 ir Nr.182, vedančių į Via Baltica koridorių, taikoma vyraujančio technologinio vystymo strategijų grupė formuojamoms pramoninių-logistinių kompleksų (**7a**) teritorijoms. Bendrojo plano sprendiniais siūloma numatyti (tam tikra prasme rezervuoti) plotus pramonei, sandėliavimui, gamybai prie logistikai

patrauklesnių susisiekimo koridorių prioritetą teikiant urbanizuojamos pramonės ir sandėliavimo teritorijų formavimui, kuriose dominuos gamybinė ar kita panaši ūkinė veikla su šių veiklų aptarnavimui reikalinga susisiekimo, inžinerine, paslaugų ir kita infrastruktūra.

Strategija nustatoma ir šiaurinėje Lazdijų rajono savivaldybės dalyje teritorijoje tarp Zelionkos ir Pagrūdų kaimų, ties krašto keliu Nr.134, taip pat ties Šeštokų miesteliu, kur šio kraštovaizdžio tipo tvarkymas siejamas su intensyvia infrastruktūros ir pramonės kompleksų formavimo reglamentų kryptimi (**G_7a**). Šio tipo kraštovaizdžiui nustatytas intensyvaus industrinio vystymo reglamentas, kuris užtikrina šios kraštovaizdžio tvarkymo zonos funkcijų tęstinumą ir atitinkamą priklausomųjų bei atskirųjų želdynų formavimą.

5.5. Naudingųjų iškasenų telkiniai

Lazdijų rajono teritorijoje esančių naudingųjų iškasenų telkinių eksploatavimo prioritizavimas atliekamas, įvertinant ir atsižvelgiant į kasybos veiklą limituojančius įstatymus (Žemės gelmių įstatymas, Saugomų teritorijų įstatymas, Miškų įstatymas) bei savalaikę naudingųjų iškasenų rinkos situaciją. Prioriteto tvarka, pirmiausiai eksploatuoti tuos naudingųjų iškasenų telkinius, kurių naudojimui yra mažiausiai apribojimų, o jų eksploatavimas galimai kelia mažiausiai aplinkosauginio pobūdžio konfliktų. Naudingųjų iškasenų eksploatavimas ir išnaudotų telkinių rekultivacija vykdoma, remiantis Žemės gelmių įstatymu bei kitais teisės aktais (2006 m. spalio 3d. įsakymas Nr. DI-444 „Dėl naudingųjų iškasenų išteklių naudojimo ir kontrolės tvarkos aprašo patvirtinimo“), taip pat ir konkrečiais naudingųjų iškasenų telkinių eksploatavimo ir rekultivacijos planais. Išnaudojus žemės gelmių išteklius, turi būti rekultivuojami, pagal galimybes atkuriant buvusias ekosistemas, o pažeistų plotų neturi būti daugiau negu turėtų būti pagal gavybos apimtis ir technologiją. Pagrindinės pažeistos žemės rekultivavimo ir tikslinio panaudojimo kryptys yra šios: miškų įveisimas; uoginių, vaistinių ir kitų naudingųjų augalų auginimas; vandens telkinių įrengimas; žemės ūkio naudmenos; statybos ir rekreacijos plotai (jei tokia galimybė numatoma pagal funkcinės zonos sprendinius); plotai natūralioms ekosistemoms bei biologinei įvairovei atsikurti ir jau atsikūrusiai biologinei įvairovei išsaugoti. Kiekvienu konkrečiu atveju kasybos plotų žemės rekultivavimo ir tikslinio panaudojimo kryptį apibūdina šio bendrojo plano keitimo kraštovaizdžio tvarkymo zonų nuostatos, funkcinis zonavimas, teritorijos naudojimo privalomieji reikalavimai.

Esami žemės gelmių išteklių telkiniai bei žemės gelmių telkiniai, kurie bus užregistruoti po bendrojo plano keitimo patvirtinimo ir nenurodyti šiuose bendrojo plano keitimo sprendiniuose, plotai tvarkomi ir veikla juose vykdoma vadovaujantis Žemės gelmių įstatymu, Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymu, kitais šią veiklą reglamentuojančiais teisės aktais. Naudingųjų iškasenų telkiniai, esantys saugomose teritorijose, tvarkomi vadovaujantis ir Saugomų teritorijų įstatymu, kitais saugomas teritorijas reglamentuojančiais teisės aktais, specialiaisiais planais.

5.6. Želdynų sistema

Siekiant išsaugoti kraštovaizdžio struktūrą, biologinę įvairovę ir istorinę vertę, palaikyti teritorijos ekologinį stabilumą, gerinti žmonių gyvenamosios ir darbo aplinkos sąlygas, yra formuojama želdynų sistema. Želdynų sistema yra savivaldybės teritorijos dalis, taip pat sudaranti gamtinio karkaso dalis, plėtojama kaip funkciškai tikslinga ir kompozicijos požiūriu vientisa struktūra. Želdynų sistema turi atspindėti būdingus gamtinius ir kultūrinius kraštovaizdžio struktūros elementus, užtikrinti gyventojų rekreacinius poreikius. Želdynų sistemą sudaro atskirieji želdynai (parkas, miesto ar miestelio sodas, skveras ar kitoks želdynas, esantis žemės sklype, kuris pagal jo naudojimo būdą priskiriamas prie atskirųjų želdynų teritorijų) ir priklausomieji želdynai. Dėl plano mastelio nevaizduojamos atskiros želdynų teritorijos, tačiau siekiant užtikrinti subalansuotą želdynų apsaugos, tvarkymo ir atkūrimo plėtrą, patenkinti įvairių visuomenės grupių poreikius ir užtikrinti želdynų išsaugojimą Lazdijų rajono savivaldybėje taikomi šie želdynų vystymo, apsaugos ir tvarkymo principai:

- Užtikrinti želdynų ir želdinių inventorizavimą ir apskaitą, jų būklės stebėseną, duomenų bazės sukūrimą (skaitmeninės ir geoinformacinės), įteisinti želdynų statusą (kai šis statusas dar nėra suteiktas).
- Želdynuose saugoma ir gausinama biologinė įvairovė.
- Nemažinamas Lazdijų rajono savivaldybės bendrasis atskirųjų želdynų plotas.
- Didinamas želdynų plotas rekonstruojant ir/ar atkuriant istorinius želdynus, išsaugant medžių alėjas.
- Išsaugoti brandžius, ekologiškai bei estetiškai vertingus želdinius ir medynus visoje savivaldybės teritorijoje.
- Atskirieji ir priklausomieji želdynai kuriami ir tvarkomi teisės aktuose nustatyta tvarka.
- Želdynų sistemos dalys, esančios valstybės ir savivaldybės saugomose teritorijose, įskaitant ir apsaugos zonas, tvarkomos ir naudojamos, apsaugos ir naudojimo režimas joms nustatomas vadovaujantis Saugomų teritorijų įstatymu ir kitais teisės aktais.

Želdynų vystymo, apsaugos ir tvarkymo principai gali būti įgyvendinami bei detalizuojami ar papildomai nustatomi ir žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentuose. Pagal poreikį, ateityje, gali būti formuojami nauji atskirieji želdynai vadovaujantis Lietuvos Respublikos teisės aktais, šio bendrojo plano keitimo sprendiniuose suformuotu funkcinio zonavimo reglamentavimu (didžiojoje dalyje funkcinių zonų sudaromos sąlygos paskirties keitimui į kitos paskirties žemę atskirųjų želdynų teritorijoms).

5.7. Miško žemės pavertimas kitomis naudmenomis

Miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis tvarką nustato Vyriausybė. Miško žemės pavertimas kitomis naudmenomis galimas vadovaujantis Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 11 straipsniu. Pagal šio straipsnio 4 punktą, šio bendrojo plano keitime Lazdijų rajono savivaldybė įvardina teritorijas, kuriose reikalingas ir miško žemės pavertimas kitomis naudmenomis. Pažymime, kad žemiau išvardintose teritorijose žemės pavertimas kitomis naudmenomis galimas tik tuo atveju, jei atitinka Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 11 straipsnio išimtinis atvejus, taip pat jei pavertimas galimas pagal saugomų teritorijų specialiojo plano ar kitus dokumentus:

1. Miško plotas Dumblio k., prie Dumblio ežero.
Taikomi Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 11 str. 1 d. 2, 3 punkto atvejai.

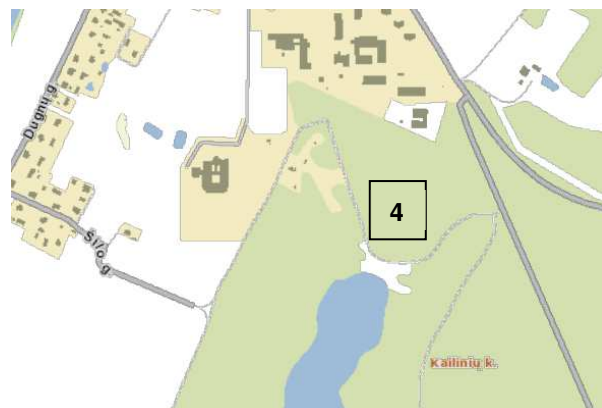
2. Miško plotas Šventežerio mstl., prie Dusios g.
Taikomas Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 11 str. 1 d. 3 punkto atvejis.

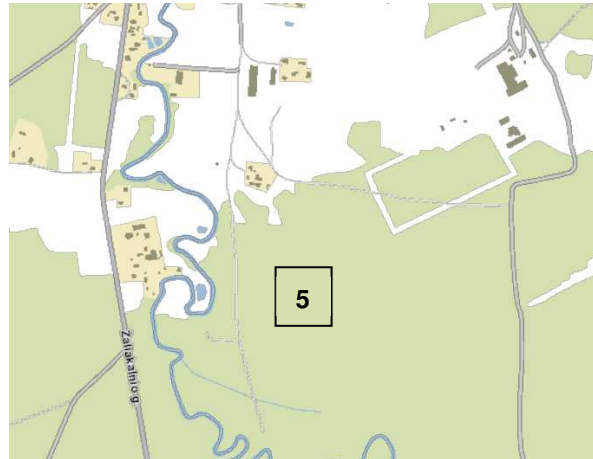
3. Miško plotas Gudeliškės k., (Kalniškės mūšio teritorija).
Patenka į Metelių regioninio parko teritoriją. Taikomas Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 11 str. 3 d. 1 punktas tik tuo atveju, jeigu pritaikymas visuomenės poreikiams numatytas Metelių regioninio parko specialiojo teritorijų planavimo dokumentuose ir neprieštaruja Metelių regioninio parko nuostatams.

4. Miško plotas Kailinių k. prie kelio Veisiejai-Bračiai.
Patenka į Veisiejų regioninio parko teritoriją. Taikomas Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 11 str. 3 d. 1 punktas tik tuo atveju, jeigu pritaikymas visuomenės poreikiams ir naudojimui rekreacijai numatytas Veisiejų regioninio parko specialiojo teritorijų planavimo dokumentuose ir neprieštaruja Veisiejų regioninio parko nuostatams.

5. Miško plotas Kapčiamiesčio miestelyje.
Taikomi Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 11 str. 1 d. 2, 3 punkto atvejai.

6. Miško plotas Metelių kaime (Rinkoto miškas).
Patenka į Metelių regioninio parko teritoriją. Taikomas Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 11 str. 3 d. 1 punktas tik tuo atveju, jeigu pritaikymas visuomenės poreikiams ir naudojimui rekreacijai numatytas Metelių regioninio parko specialiojo teritorijų planavimo dokumentuose ir neprieštarauja Metelių regioninio parko nuostatom.

7. Miško plotas Graužų k., prie Dusios ežero.
Patenka į Metelių regioninio parko teritoriją. Taikomas Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 11 str. 3 d. 1 punktas tik tuo atveju, jeigu pritaikymas visuomenės poreikiams ir naudojimui rekreacijai numatytas Metelių regioninio parko specialiojo teritorijų planavimo dokumentuose ir neprieštarauja Metelių regioninio parko nuostatom.

8. Miško plotas prie Paveisininkų piliakalnio, Paveisininkų k. Taikomi Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 11 str. 1 d. 2, 3 punkto atvejai.

9. Miško plotas Lazdijų mieste prie Sodų-Turistų g. sankryžos. Taikomas Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 11 str. 1 d. 3 punkto atvejis.

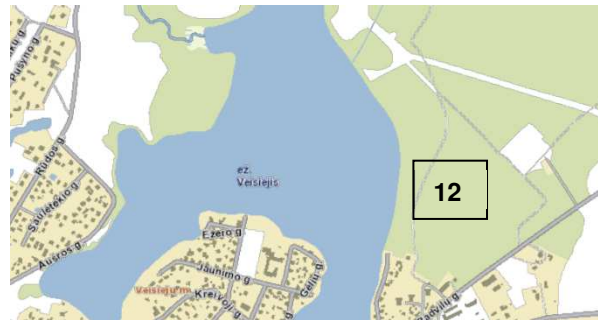
10. Miško plotas Lazdijų mieste prie Sodų-Turistų g. sankryžos. Taikomas Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 11 str. 1 d. 3 punkto atvejis.

11. Miško plotas Kailinių k. prie Snaigyno g. Patenka į Veisiejų regioninio parko teritoriją. Taikomas Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 11 str. 3 d. 1 punktas tik tuo atveju, jeigu pritaikymas visuomenės poreikiams ir naudojimui rekreacijai numatytas Veisiejų regioninio parko specialiojo teritorijų planavimo dokumentuose ir neprieštarauja Veisiejų regioninio parko nuostatom.

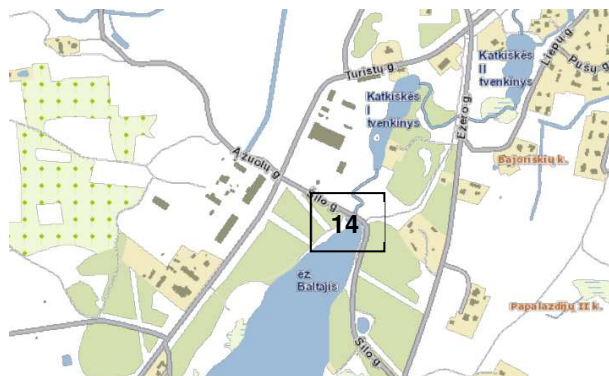
12. Miško plotas Veisiejų mieste (šalia kapinių ir Ančios ežero).
Patenka į Veisiejų regioninio parko teritoriją. Taikomas Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 11 str. 3 d. 1 punktą tik tuo atveju, jeigu pritaikymas visuomenės poreikiams ir naudojimui rekreacijai numatytas Veisiejų regioninio parko specialiojo teritorijų planavimo dokumentuose ir neprieštarauja Veisiejų regioninio parko nuostatams.

13. Miško plotas Veisiejų mieste prie ežero.
Patenka į Veisiejų regioninio parko teritoriją. Taikomas Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 11 str. 3 d. 1 punktą tik tuo atveju, jeigu pritaikymas visuomenės poreikiams ir naudojimui rekreacijai numatytas Veisiejų regioninio parko specialiojo teritorijų planavimo dokumentuose ir neprieštarauja Veisiejų regioninio parko nuostatams.

14. Miškų plotai Lazdijų mieste prie Baltojo ež. ir Katkiškės tvenkinio.
Taikomas Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 11 str. 1 d. 3 punkto atvejis.

15. Miškų plotai Metelių ir Vaickūniškės k. prie Metelių regioninio parko direkcijos. Patenka į Metelių regioninio parko teritoriją. Taikomas Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 11 str. 3 d. 1 punktas tik tuo atveju, jeigu pritaikymas visuomenės poreikiams ir naudojimui rekreacijai numatytas Metelių regioninio parko specialiojo teritorijų planavimo dokumentuose ir neprieštarauja Metelių regioninio parko nuostatom.

[Dėl bendrojo plano lygmens, tikslų bei uždavinių, mastelio tikslūs miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis plotai neįvardinami, jie tikslinami kitais dokumentais teisės aktų nustatyta tvarka.]

Tuo atveju, jei reikalinga vykdyti miško žemės pavertimą kitomis naudmenomis kitose teritorijose, turi būti atliekamas bendrojo plano keitimas ar koregavimas, jas įvardinant (jei teisės aktai nenumato kitaip).

6. SOCIALINĖ INFRASTRUKTŪRA

Nepaisant to, kad Lazdijų r. savivaldybėje 2018 m., lyginant su 2017 m., socialiniai rodikliai gerėjo, gyventojų pajamos išliko žemesnės nei šalies vidurkis. Tai skatina jaunų darbingo amžiaus gyventojų emigraciją. Dėl mažėjančio gyventojų skaičiaus mokyklų optimizavimas nepakankamai efektyvus- daugumoje mokymo įstaigų mokinių skaičius išlieka kasmet mažėjantis.

Socialinės infrastruktūros tinklas negarantuoja paslaugų kokybės ir įvairovės, todėl yra būtina užtikrinti dar geresnį gyventojų mobilumą, o švietimo ir sveikatos apsaugos įstaigų tinklo optimizavimo tęstinumas yra būtinas siekiant efektyvaus ir tikslingo lėšų perskirstymo investicijoms į paslaugų kokybę (įskaitant ir jų pasiekiamumo didinimą).

6.1. Švietimo įstaigų tinklas

Vadovaujantis Lazdijų rajono savivaldybės administracijos pateikiamais duomenimis, švietimo ir mokslo įstaigų tinklą Lazdijų rajone sudaro 15 švietimo įstaigų: 3 gimnazijos (iš kurių 2 rajono teritorijoje), 7 pagrindinės mokyklos (rajone), 2 mokyklos – vaikų darželiai (Lazdijų mieste), 1 meno mokykla (Lazdijų mieste), VŠĮ Lazdijų švietimo centras (Lazdijų mieste) ir Veisiejų technologijos ir verslo mokykla (rajone).

Mokyklų skaičiaus optimizavimas vyksta lėčiau nei keičiasi demografinės tendencijos. Dėl to 2018 m. lyginant su 2015 m. duomenimis, Lazdijų rajone vienam moksleiviui teko santykinai didesnis vidutinis mokymosi patalpų plotas (7,31 kv. m., palyginti su 6,78 kv. m. vidurkiu). Lazdijų rajono savivaldybėje 2018 - 2019 mokslo metais vidutinis mokinių skaičius, tenkantis bendrojo ugdymo įstaigai buvo beveik dukart mažesnis nei šalyje, o vietų skaičius tenkantis 100-ai vaikų, lankančių ikimokyklinio ugdymo įstaigas viršijo penktadaliu, dėl ko daugiau nei vidutiniškai buvo skirta lėšų ugdymo įstaigų išlaikymui (žr. 6.1.1. lentelę).

6.1.1. lentelė. Švietimo įstaigų užimtumo duomenys

Administracinė teritorija	Vietų skaičius, tenkantis 100-ai vaikų, lankančių ikimokyklinio ugdymo įstaigas					Bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičius, tenkančių vienai ugdymo įstaigai				
	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019
Lietuvos Respublika	104	104	106	103	106	287	281	287	290	296
Alytaus apskritis	110	111	109	109	108	262	250	263	276	271
Alytaus m. sav.	104	107	106	107	105	464	445	439	423	411
Alytaus r. sav.	151	144	135	133	128	160	148	141	228	215
Druskininkų sav.	103	104	102	101	109	370	361	352	347	335
Lazdijų r. sav.	116	120	119	110	119	179	170	178	168	161
Varėnos r. sav.	127	121	113	117	106	152	143	179	169	175

Šaltinis: Statistikos departamentas prie LRV

Siekiant optimizuoti švietimo įstaigų tinklą, yra įgyvendinamos švietimo įstaigų pertvarkos, mokslo įstaigos reorganizuojamos, sujungiant ar kuriant daugiafunkcinius centrus.

Ikimokyklinės ugdymo įstaigos. Per 2014 – 2019 m laikotarpį Lazdijų rajone ikimokyklinio ugdymo įstaigų vietų skaičius buvo perteklinis t. y., susidarė situacija, kai 100-ai vaikų yra daugiau nei 100 ikimokyklinių įstaigų vietų. Dėl šios priežasties nėra poreikio steigti naujų ikimokyklinio įstaigų ir jei šios tendencijos nesikeis – iškils poreikis esamas ikimokyklinio ugdymo įstaigas dar kartą reorganizuoti, mažinant jų skaičių.

Bendrojo ugdymo įstaigos. Kaip ir visoje šalyje, Lazdijų rajone vidutinis mokinių skaičius klasėse yra mažėjantis: lyginat 2018 - 2019 mokslo metų duomenis su 2015 - 2016 duomenimis, vidurinio mokslo klasių komplektai sumažėjo 8 proc., pradinio mokslo - 1,91 proc., pagrindinio mokslo – 5,74 proc. 2018 - 2019 mokslo metais

Lazdijų rajone vidutinis mokinių skaičius klasėse pradinio ir pagrindinio mokslo klasėse buvo 14 mokinių, o vidurinio mokslo klasėse - 20 mokinių. Palyginus su kitų apskrities savivaldybių duomenimis, Lazdijų rajono mokyklų užimtumas yra vienas iš mažiausių.

Neformaliojo ugdymo įstaigos. Lazdijų rajone neformaliojo ugdymo paslaugas teikia VšĮ Lazdijų sporto centras ir Lazdijų meno mokykla. Jose mokinių skaičius yra svyruojantis. Iškilus poreikiui, siekiant optimizuoti jų veiklą gali būti kuriamas neformaliojo ugdymo centras apjungiantis jų veiklą.

Profesinio ugdymo įstaigos. Lazdijų rajono savivaldybės duomenimis Lazdijų rajone veikia vienintelė profesinė mokykla – Veisiejų technologijos ir verslo mokykla (Ryto g. 19, Kailinių km. Veisiejų sen.). Mokykloje vykdomas: suaugusiųjų tęstinis profesinis mokymas; ugdymas pagal pagrindinio, vidurinio ir profesinio ugdymo programas.

Aukštojo mokslo įstaigų Lazdijų rajone nėra.

Švietimo įstaigų vystymo principai:

Atsižvelgiant į *Lazdijų rajono savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų tinklo pertvarkos 2016 – 2020 metų bendrajame plane* pateiktą mokinių skaičiaus mažėjimo statistiką bei prognozes, kad mokinių skaičiaus mažėjimas sulėtės ir stabilizuosis, bendrojo plano sprendiniuose yra siūloma koncentruotis į švietimo įstaigų kokybinę plėtrą: gerinant ugdymo sąlygas, užtikrinant ugdymo įstaigų pasiekiamumą, socialinių paramos fondų pagalba, mažinant miesto ir kaimiškųjų vietovių mokinių atskirtį. Vykdamas mokslo įstaigų reorganizaciją, gali būti apsvarstyta galimybė sujungti formaliojo ir neformaliojo švietimo įstaigas, kuriant daugiafunkčius centrus. Prie švietimo įstaigų kokybinės plėtros prisidėtų ir sklandžiai vykdomas centralizuotas mokinių priėmimas į mokyklų pirmas ir penktas klases, užtikrintas visų mokinių, gyvenančių toliau kaip 3 km nuo mokyklos, pavėžėjimas į mokslo įstaigas, kaimo mokyklų vertimas daugiafunkciniais centrais (įtraukiant ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo, bibliotekų, medicinos punktų ir kt. funkcijas).

6.2. Sveikatos apsaugos įstaigos

Vadovaujantis Lazdijų rajono savivaldybės administracijos pateikiamais duomenimis, sveikatos priežiūros įstaigų tinklą Lazdijų rajone sudaro 4 Valstybinės sveikatos priežiūros įstaigos ir 11 privačių sveikatos priežiūros įstaigų (t. y. net 71,5 proc. visų gydymo įstaigų).

Vertinant sveikatos sektoriaus infrastruktūrą, Lazdijų r. savivaldybėje rodikliai labai smarkiai koregavosi per pastaruosius 10 metų. Lovų skaičius ligoninėse skaičius, tenkantis 10 tūkst. gyventojų, susitraukė daugiau nei 20 proc. ir yra beveik perpus mažesnis nei vidutiniškai šalyje, taip pat mažesnis 2018 m. buvo odontologų, slaugytojų ir akušerių, tenkančių 10 tūkst. gyventojų, skaičius. Nežymiai mažesnis nei 2009 m. buvo stacionaro ligonių skaičius, tenkantis 1 tūkst. gyventojų, skaičius (žr. 6.2.1. lentelę).

6.2.1. lentelė. Santykiniai sveikatos sektoriaus infrastruktūros rodikliai

Eil. Nr.	Sveikatos sektoriaus infrastruktūros rodiklis	Lazdijų r. sav.				Lietuvos Respublika			
		2009	2013	2014	2018	2009	2013	2014	2018
1	Lovų ligoninėse (be slaugos lovų) skaičius, tenkantis 10 tūkst. gyventojų	45,1	48,9	50,0	35,8	72,3	73,2	72,5	64,5
2	Stacionaro ligonių skaičius, tenkantis 1 tūkst. gyventojų	266,3	257,3	254,8	265,0	239,2	251,3	249,1	244,7
3	Asmenų, kuriems suteikta greitoji medicinos pagalba, skaičius, tenkantis 1 tūkst. gyventojų atvejai	261,2	ND	ND	ND	192,8	225,5	223,7	234,6
Praktikuojančių gydytojų, odontologų ir slaugytojų skaičius, tenkantis 10 tūkst. gyventojų									
4	Slaugytojas ir akušeris	61,5	58,8	59,1	56,0	76,9	78,9	79,4	80,7
5	Gydytojas	17,3	21,2	23,1	19,9	38,8	43,0	43,2	45,9
6	Odontologas	6,1	5,7	5,3	5,2	7,5	9,1	9,1	9,8
7	Vaistinininkų skaičius	4,8	4,7	5,3	7,5	8,8	10,4	10,7	12,2

Šaltinis: Statistikos departamentas prie LRV. ND – nėra duomenų.

Sveikatos apsaugos paslaugų stygių Lazdijų rajone iš dalies kompensuoja privačių sveikatos įstaigų tinklas bei visoje šalyje populiarėjantis paslaugų teikimas paciento namuose.

Sveikatos apsaugos įstaigų vystymo principai:

Atsižvelgiant į vykdomas sveikatos apsaugos įstaigų reformas ir restruktūrizaciją, bendrojo plano sprendiniuose skatinama dėmesį sutelkti į kokybinę plėtrą: modernizuojant sveikatos priežiūros įstaigų infrastruktūrą, gerinant paslaugų kokybę ir prieinamumą bei didinant jų įvairovę. Siūlomas daugiafunkcinių socialinių ir sveikatos priežiūros centrų steigimas ir plėtojimas.

6.3. Kultūros ir laisvalaikio įstaigos

Kultūros ir poilsio srityje, Lazdijų r. sav. aktyvumas didėjo, nepaisant nepalankių demografinių tendencijų. Muziejų lankytojų skaičius rajone 2018 m. per dešimtmetį išaugo 3 kartus. Kultūros ir laisvalaikio įstaigų stygių kaimiškose seniūnijose kompensuoja kultūros centrų vykdoma veikla. Vertinant kultūros centrų dalyvių, tenkančių vienam centrui skaičių Lazdijų rajone, matyti, kad dalyvių skaičius augo nepaisant to, kad kultūros centrų skaičius rajone stabilus nuo 2012 m. (17). Šiuo požiūriu Lazdijų rajonas lenkia Lietuvos vidurkį, kur kultūros centrų dalyvių, tenkančių vienam centrui skaičius, proporcingai didėjo mažėjant kultūros centrų skaičiui.

Lazdijų sporto centre (Dzūkų g. 4, Lazdijai) yra kultivuojamos 8 sporto šakos: aerobinė gimnastika, futbolas, jėgos trikovė, krepšinis, kūno rengyba, stalo tenisas, tinklinis, žirginis sportas. Šiuo metu visų sporto šakų skyriuose treniruojasi 467 sportininkai. Futbolo, jėgos trikovės ir stalo teniso treniruotės organizuojamos ir Lazdijų rajono teritorijoje.

Kultūros ir laisvalaikio įstaigų vystymo principai:

Bendrojo plano sprendiniuose koncentruojamasi į kultūros įstaigų infrastruktūros modernizavimą, gerinant jų pasiekiamumą kaimiškosioms seniūnijoms ir keliant paslaugų kokybę. Siekiant paskatinti įvairias jaunimo veiklas ir užimtumą bei pritraukti verslo investicijas, siūloma telkti kultūros, laisvalaikio ir sporto įstaigas, steigiant daugiafunkcinius centrus.

Atsižvelgiant į gana didelį sportuojančių asmenų skaičių, bendrojo plano sprendiniuose skatinama kokybinė ir kiekybinė (pagal poreikį) laisvalaikio ir sporto plėtra, didinant sporto paslaugų prieinamumą.

6.4. Įstaigos teikiančios socialines paslaugas

Pagrindinės Lazdijų rajono valdymo įstaigos – seniūnijų administracijos (savivaldybių administracijų struktūriniai teritoriniai padaliniai – filialai), kurios apima Lazdijų miesto ir Lazdijų seniūnijų administracijas, įsikūrusias Lazdijų mieste ir seniūnijų administraciniuose centruose (rajono miesteliuose, gyvenvietėse, kaimuose). Iš viso rajonas suskirstytas į 11 Lazdijų rajono savivaldybei pavaldžių seniūnijų: Būdviečio, Kapčiamiesčio, Krosnos, Kučiūnų, Lazdijų miesto, Lazdijų, Noragėlių, Seirijų, Šeštokų, Šventežerio, Veisiejų.

Lazdijų rajono savivaldybės Socialinės paramos skyriaus ir Lazdijų savivaldybės seniūnijų teikiamas socialines paslaugas papildo specializuotos socialines paslaugas teikiančios institucijos (VŠĮ Lazdijų socialinių paslaugų centras, Lazdijų rajono savivaldybės socialinės globos centras „Židinys“, Veisiejų socialinės globos namai, Kapčiamiesčio globos namai). Nors dauguma jų yra išsidėčiusios Lazdijų mieste, tačiau paslaugos teikiamos ir rajono gyventojams.

Socialines paslaugas teikiančių įstaigų vystymo principai:

Bendrojo plano sprendiniuose skatinama dėmesį sutelkti į kokybinę plėtrą: modernizuojant socialinių paslaugų teikimo įstaigų infrastruktūrą, gerinant paslaugų kokybę ir prieinamumą ir įvairovę. Akcentuojama nuotolinių paslaugų plėtrai (organizuojant įvairių prašymų ir dokumentų teikimą bei nagrinėjimą elektroniniu būdu).

6.5. Sprendinių įgyvendinimo prioritetai

Bendram socialinės aplinkos gerinimui didelę reikšmę turi gyvenamosios aplinkos gerinimas ypatingą dėmesį skiriant daugiabučių namų renovacijai ir bendro naudojimo infrastruktūros gerinimui. Formuojant sklypus esamiems pastatams turi būti sprendžiami teritorijos aprūpinimo visa reikiama infrastruktūra (vaikų žaidimo aikštelių, ramaus poilsio zonos, automobilių stovėjimo aikštelių ir pan.) klausimai.

Švietimo įstaigų vystymo prioritetas – kokybinė plėtra, gerinant ugdymo sąlygas ir užtikrinant ugdymo įstaigų pasiekiamumą. Stiprinti suaugusiųjų dalyvavimą mokymosi programose, užtikrinant tobulėjimą ir mokymosi visą gyvenimą. Siekti skaitmeninio raštingumo didinimo.

Sveikatos apsaugos įstaigų vystymo prioritetas – kokybinė plėtra, modernizuojant sveikatos priežiūros įstaigų infrastruktūrą, gerinant paslaugų kokybę ir prieinamumą bei didinant jų įvairovę. Ypač aktuali nuotolinių paslaugų plėtra (organizuojant registraciją, išrašų, pažymų ir kt. dokumentų teikimą elektroniniu būdu) bei nestacionarių paslaugų (dienos globos paslaugų, pagalbos namuose ir pan.) plėtojimas.

Socialinių paslaugų plėtra numatoma, prioritetą teikiant nestacionarių paslaugų (dienos globos paslaugų, pagalbos namuose ir pan.) plėtojimui, o taip pat nuotolinių paslaugų plėtrai (organizuojant įvairių prašymų ir dokumentų teikimą bei nagrinėjimą elektroniniu būdu). Galimybių studijos pagalba būtina įvertinti daugiafunkcinių kultūros-sporto-socialinių paslaugų centrų steigimo tikslingumą.

7. EKONOMINĖ APLINKA

7.1. Sąlygos ekonominei aplinkai vystyti

Regiono ekonomikoje dominuoja smulkesnė pramonė ir paslaugų sektorius. Pagrindiniai makroekonominiai rodikliai (investicijos, pridėtinė vertė, apyvarta, eksportas, darbo vietos) didžiąja dalimi priklauso ne nuo atskirų įmonių, bet nuo bendrų verslo sąlygų. Todėl, siekiant aukštesnės gyvenimo kokybės, yra būtina užtikrinti verslo aplinkos gerinimą.

Lazdijų rajone labiausiai išvystyti ir didžiausią pridėtinę vertę kuriantys sektoriai: didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas, transportas ir saugojimas, kasyba ir karjerų eksploatavimas; apdirbamoji gamyba, miškininkystė ir žuvininkystė.

Lazdijų rajone dominuoja ir plečiasi smulkusis verslas. 2019 m. pradžioje rajone daugiausia buvo labai mažų t. y. iki 9 darbuotojų turinčių įmonių (net 81,9 proc.) ir mažų įmonių t. y. iki 49 darbuotojų turinčių įmonių (15,7 proc.). Rajone mažesnės ekonominės veiklos demonstruoja spartesnį augimą ir yra labiau dinamiškos, todėl svarbu užtikrinti, kad jų plėtra būtų vystoma ateityje diegiant įvairias verslo skatinimo programas.

Savivaldybėje darbo vietų steigimas didžiąja dalimi priklauso nuo viešojo sektoriaus. Ir nors verslumo rodikliai nėra labai blogi (VŪS skaičius auga, įmonių gyvybingumo rodikliai lenkia šalies ir apskrities rodiklius), atotrūkis nuo aktyvesnių ekonominių centrų didėja.

Tiesioginių užsienio investicijų rodikliai savivaldybėje kritiškai maži, nepaisant to, kad rajono savivaldybės teritorinio aspekto ypatumas leidžia pasinaudoti partneryste ne tik savivaldoje bet ir pritraukti verslus, darbo jėgą ir vartotojus iš Lenkijos. Tam reikalinga aiški komunikacija ir ypač tarptautinės partnerystės skatinimas. Efektyvi susisiekimo sistema leistų pagerinti ne tik socialinius bet ir ekonominius ryšius.

Atsižvelgiant į investicijų trūkumą rajone yra svarbu užtikrinti palankų darbo/gyvenimo balansą, lygiagrečiai plėtojant susisiekimo infrastruktūrą ir bendradarbiavimą su didesniais pramoniniais centrais, pritraukiant investicijas, kurios užtikrintų aukštesnes rajono savivaldybės gyventojų pajamas ir leistų kurtis ir stiprėti vidaus verslo ekosistemai.

Lazdijų r. savivaldybėje gyventojų pajamos – žemesnės nei šalies vidurkis. Tai riboja verslo plėtrą ir įtakoja jaunų darbingo amžiaus gyventojų emigraciją. 2017 m. Lazdijų r. savivaldybėje nedarbo lygis buvo vienas aukščiausių šalyje – 14,9 proc. lyginant su 9,3 proc. vidurkiu. Socialinės pašalpos gavėjų dalis nuo visų gyventojų sudarė 7,8 proc. – buvo didesnė už šalies vidurkį (3,8 proc.). Nedarbas, esant neužpildytų darbo vietų, byloja apie dabartinį darbo jėgos pasiūlos ir paklausos neatitikimą ir kelia iššūkį perkvalifikavimo ir kvalifikacijos kėlimo sistemai, kuri turėtų užtikrinti sklandų regioninės ekonomikos transformaciją ateityje.

Ekonominės aplinkos vystymo principai:

Norint kelti Lazdijų rajono ekonominį potencialą būtina gerinti savivaldybės viešąją infrastruktūrą, tobulinti investicijų atėjimo administravimą, gerinti verslo sąlygas, pasitelkiant įvairius paramos fondus, kelti savivaldybės žmoniškuosius išteklius (kuriant patrauklias darbo vietas, pritraukti įvairių sričių specialistus, tuo pačiu keliant ir darbingo amžiaus asmenų procentą rajone).

Bendrojo plano ekonominės aplinkos gerinimo sprendiniai:

- rajono specializacijos išgryninimas sudarytų sąlygas greičiau pasiekti rezultatų ruošiant kvalifikuotą darbo jėgą (ar perkvalifikuojant ir to pačiu mažinant migraciją) bei pritraukiant investicijas;
- užsienio investicijoms pritraukti būtinas potencialių žemės sklypų formavimas naujiems investiciniams projektams arba plėtrai, bei pakankama kvalifikuotos darbo jėgos pasiūla;
- gamybos sektoriaus stiprinimas skatinant regioninę ir tarptautinę partnerystę;
- viešojo ir privataus sektorių partnerystės skatinimas kuriant modernesnę verslui palankią infrastruktūrą;
- turizmo ir rekreacijos paslaugų infrastruktūros plėtra ir atnaujinimas (gerinant paslaugų kokybę, prieinamumą, didinant jų įvairovę, taip sudarant sąlygas plėtoti smulkiajam aptarnavimo sektoriaus verslui);
- kompleksiška miesto ir kaimo gyvenamųjų teritorijų plėtra, keliant rajono patrauklumą darbingo amžiaus žmonėms.

7.2. Sprendinių įgyvendinimo prioritetai

Bendrojo plano sprendiniuose numatyti ekonominės aplinkos vystymo prioritetai ir priemonės:

- susisiekimo ir inžinerinės infrastruktūros vystymas, keliant bendrą rajono patrauklumą verslui bei darbingo amžiaus žmonėms;
- investicinių projektų parengimas siekiant pritraukti užsienio investicijas ir kurti naujas darbo vietas.
- rajono specializacijos išgryninimas ir gamybos sektoriaus stiprinimas pasitelkiant regioninę ir tarptautinę partnerystę.

8. REKREACIJA

8.1. Turizmo ir rekreacijos vystymas Lazdijų rajone

Populiariausia apgyvendinimo įstaigos forma Lazdijų rajone - kaimo turizmo ir kt. sodybos. Vadovaujantis Lazdijų turizmo informacinio centro ir Lietuvos kaimo turizmo asociacijos teikiamais duomenimis, Lazdijų rajone apgyvendinimo paslaugas teikia 2 poilsio namai, Veisiejų technologijos ir verslo mokyklos bendrabutis - viešbutis, 3 nakvynės namai, 20 kaimo turizmo sodybų, 31 švenčių bei poilsio sodyba.

Remiantis Statistikos departamento pateikiamais duomenimis, galima teigti, kad Lazdijų rajono apgyvendinimo ir maitinimo sektorius pagal rodiklius atsilieka nuo kitų Alytaus apskrities savivaldybių. Kita turizmo infrastruktūra Lazdijų rajono savivaldybėje taip pat nėra labai plačiai išvystyta. Tačiau Lazdijų rajonas yra gana turtingas turizmo traukos objektais, vykdo keletą išskirtinių edukacinių programų bei gali pasigirti vandens turizmo organizavimo paslaugų įvairove, o apie turizmo ir rekreacijos vystymo potencialą Lazdijų rajone byloja ir pakankamai plati turistinių maršrutų pasiūla.

Lazdijų rajono savivaldybėje turizmo veikla turi potencialą, todėl **bendrojo plano sprendiniuose nustatomos šios turizmo ir rekreacijos vystymo kryptys:**

- informacijos sklaidos apie rekreacijos formas ir objektus Lazdijų rajone užtikrinimas;
- turizmo aptarnavimo paslaugų įvairovės ir kokybės didinimas;
- originalių rekreacinių veiklų kūrimas, siekiant pritraukti užsienio turizmą;
- esamų dviračių, autoturizmo ir vandens turizmo trasų infrastruktūros modernizavimas;
- turizmo ir rekreacijos sistemos kūrimas, organizuojant turistinių maršrutų ir turizmo aptarnavimo infrastruktūros kiekybinę ir kokybinę plėtrą;
- pažintinio turizmo sistemos plėtojimas su tikslu eksponuoti gamtinius ir kultūrinius Lazdijų krašto savitumus bei kraštovaizdžio vertybes;
- gamtos ir kultūros paveldo objektų pritaikymas turizmo, rekreacijos, viešosioms, edukacinėms ir bendruomeninėms reikmėms.

Rekreacinis teritorijų potencialas, naudojimo pobūdis ir tvarkymas priklauso nuo šių komponentų ir jų santykio:

- *gamtinės aplinkos išteklių turtingumo;*
- *kultūrinės aplinkos turtingumo;*
- *aplinkos sveikumo;*
- *rekreacinės infrastruktūros išvystymo lygio;*
- *vietos gyventojų ekonominių galimybių.*

Pagal aukščiau išvardintus komponentus, visa Lazdijų rajono teritorija suskirstyta į **6 arealus**, turinčius skirtingą rekreacinį potencialą:

- *labai didelio potencialo arealas (I);*
- *didelio potencialo arealas (II),*
- *vidutinio potencialo arealas (III);*
- *mažo potencialo arealas (IV).*

8.1.1. lentelė. Lazdijų rajono rekreacinių arealų vystymo galimybės

Arealo Nr.	Rekreacinis potencialas	Perspektyvinės plėtros lygmuo	Gamtinės aplinkos išteklių turtingumas	Kultūrinės aplinkos turtingumas	Aplinkos sveikumas	Rekreacinės infrastruktūros išvystymo lygis	Gyventojų ekonominės galimybės	Perspektyviausias ir kitos vystytinos rekreacijos rūšys
1	I	P1	1	1	1	1	2	t, g, p, s, v
2	I	P1	1	1	1	1	2	t, g, p, s, v
3	II	P2	2	1	2	1	1	t, p, s, g, v
4	II	P2	2	2	1	2	1	t, p, g, s, v

5	III	P3	2	2	3	2	2	t, g, p, s, v
6	IV	P3	2	3	1	3	3	g, v, t, s, p

Komponentų vertinimo reikšmės: **1 – didelis; 2 – vidutinis; 3 – mažas.**

Įvertinus arealų rekreacinį potencialą, buvo nustatyti **rekreacijos perspektyvinės plėtros lygmenys:**

P1 – aukštas (su galimybe plėtoti nacionalinės reikšmės rekreacines sistemas);

P2 – vidutinis (su galimybe plėtoti regioninės reikšmės rekreacines sistemas);

P3 – žemas (su galimybe formuoti lokalinės reikšmės rekreacines sistemas arba kurti pavienius vietinės svarbos rekreacinius objektus).

Vidutinio ir mažo potencialo arealams nustatytas žemas rekreacijos perspektyvinės plėtros lygmuo (P3).

Lazdijų rajono rekreacinėse teritorijose gali būti įgyvendinama šių rūšių rekreacinė veikla:

- 1) **bendroji rekreacija (g)** – tai bendro pobūdžio, jėgas atstatantis (sveikatinantis) žmogaus poilsis gamtoje, nekeliantis papildomų specialių tikslų;
- 2) **pažintinė rekreacija (t)** – tai kelionės bei poilsis gamtinėje ar kultūrinėje aplinkoje, norint pažinti šią aplinką, jos istoriją, prigimtį, savybes, išplėsti kultūros akiratį;
- 3) **sportinė rekreacija (s)** – tai aktyvi veikla bei poilsis gamtinėje arba dirbtinėje aplinkoje, siekiant fizinės kultūros tikslų, skirta fiziniam lavinimuisi;
- 4) **pramoginė rekreacija (p)** – tai poilsis gamtoje ar tam tikslui pritaikytoje dirbtinėje aplinkoje, dalyvaujant įvairaus pobūdžio pramogose;
- 5) **verslinė rekreacija (v)** – tai poilsis gamtoje, renkant miško gėrybes, medžiojant, žūklaujant.

Rekreacijos rūšys 8.1.1. lentelėje surašytos pagal potencialą rekreaciniame areale. Perspektyviausios kryptys žymimos paryškintu šriftu, kitos vystytinos kryptys - paprastu šriftu.

Bendrojo plano sprendiniuose rekreacinės veiklos rūšims prioritetai nenustatomi, tačiau išskiriamos skirtinguose arealuose perspektyviausios, kaip labiausiai vystytinos pagal esamą rekreacinę infrastruktūrą ir kitus komponentus.

Dzūkijos nacionalinis parkas, Metelių regioninis parkas, ir Veisiejų regioninis parkas pagal specialius tvarkymo planus yra nusistatę vidines detalizuotas rekreacijos ir turizmo bei jų infrastruktūros vystymo programas (*Dzūkijos nacionalinio parko planavimo schema*, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. liepos 11 d. nutarimu Nr. 740; *Metelių regioninio parko ir jo zonų bei buferinės apsaugos zonos ribų planas*, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. gegužės 4 d. nutarimu Nr. 503; *Metelių regioninio parko tvarkymo planas*, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2010 m. birželio 30 d. įsakymu Nr. D1-580; *Veisiejų regioninio parko planavimo schema (ribų ir tvarkymo planas)*, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. rugpjūčio 21 d. nutarimu Nr. 851). Į Lazdijų rajono bendrojo plano rekreacijos sprendinius integruojami svarbiausi šių planų sprendiniai.

8.2. Turizmo ir rekreacijos sistemos formavimas

Turizmo ir rekreacijos sistemos formavimas Lazdijų rajono bendrojo plano sprendiniuose įgyvendinamas:

- diferencijuojant turizmo ir rekreacinio aptarnavimo centrus (regioninio, rajoninio ir lokalinio lygmens);
- išskiriant *rekreacinio naudojimo zonas* rekreaciniuose arealuose;
- išryškinant esamas turizmo trasas bei papildant jas naujomis – kuriančiomis reikiamus ryšius tarp lankytinų (gamtinių ar kultūrinių) objektų ir turizmo aptarnavimo centrų;
- atsisakant rekreacinės veiklos rūšių prioritetų ir, tokiu būdu, sudarant prielaidas *rekreacinio naudojimo zonos* steigti originalių rekreacinių veiklų bei daugiafunkcio turizmo aptarnavimo objektus.

8.2.1. Turizmo ir rekreacinio aptarnavimo centrai

Svarbiausi Lazdijų rajono teritorijoje turizmo ir rekreacinio aptarnavimo centrai yra Lazdijų bei Veisiejų miestas, formuojantys daugiafunkcinį teritorijos išteklių naudojimo pobūdį. Jiems nustatomas – **regioninio lygmens turizmo ir rekreacijos centrų** vaidmuo.

Pažymėtina, kad įgyvendinus Kurorto statuso suteikimo gyvenamosioms vietovėms reikalavimų aprašo, Kurortinės teritorijos statuso suteikimo gyvenamosioms vietovėms reikalavimų aprašo ir Kurorto ar kurortinės teritorijos statuso gyvenamosioms vietovėms suteikimo ir panaikinimo taisyklių nuostatas dėl kurortinės teritorijos, gali būti siekiama kurortinės teritorijos statuso suteikimo Veisiejų miestui ir jo aplinkinėms teritorijoms. Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo sprendinių grafiniėje dalyje pavaizduotos perspektyvinės kurortinės teritorijos ribos yra preliminarios ir gali būti tikslinamos kituose teritorijų planavimo dokumentuose nekeičiant šio bendrojo plano sprendinių.

Lazdijų rajono rekreacinėje sistemoje kaip **rajoninio lygmens turizmo ir rekreacinio aptarnavimo centrai** išskiriami seniūnijų centrai – Metelių k., Seirijų mstl., Šventežerio mstl., Krosnos mstl., Šeštokų mstl., Kapčiamiesčio mst.

Aštriosios Kirsnos k. bei Kučiūnų k., esantys vietovėje, pasižyminčioje gausiais gamtiniais rekreaciniais ištekliais priskiriami prie **lokalinio lygmens rekreacinio aptarnavimo centrų**.

Rekreacijos ir turizmo aptarnavimo centrams nustatomos specializacijos:

- **bendrojo turizmo** - teikiamos bendrosios specialių papildomų tikslų nekeliančios paslaugos (maitinimas, apgyvendinimas);
- **pažintinio turizmo** – teikiamas platesnis, su vietos gamtine ir kultūrine aplinka suderintų paslaugų spektras (maitinimas, apgyvendinimas, informacija apie vietos gamtinę ir kultūrinę aplinką, ekskursijų organizavimas);
- **poilsinio turizmo (poilsio gamtoje)** – teikiamos bendrosios ir kai kurios specializuotos paslaugos (maitinimas, apgyvendinimas, poilsio ir pramogų organizavimas, poilsiui ir pramogoms skirta inventoriaus nuoma).

Siekiant paskatinti konkurencingą turizmo infrastruktūros kūrimo aplinką, rekreacijos ir turizmo aptarnavimo centrams nustatytos specializacijos traktuojamos kaip lygiavertės (neiškiriant prioritетinių).

Esamuose ir numatytuose **turizmo ir rekreacinio aptarnavimo centruose** tikslinga kurti turizmo informacijos centrus, turizmo kompleksus, viešbučius, motelius, restoranus - svetaines, kempingus, svečių namus ir kitus panašius rekreacinės infrastruktūros objektus.

8.2.2. Rekreacinio naudojimo zonos

Atsižvelgiant į rekreacinį potencialą arealuose, gamtine prasme patraukliose teritorijose buvo išskirtos **rekreacinio naudojimo zonos**. Jose skatinamas rekreacinės infrastruktūros objektų kūrimas ir palaikymas pagal rajono savivaldybės strateginiuose, specialiuosiuose planuose šioms teritorijoms numatytą vystymo programą, parengus žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentus.

Rekreacinio naudojimo zonose galima turizmo centrų, poilsio namų, kempingų, sportinės ir pramoginės rekreacijos kompleksų ar kitų stacionarių rekreacinių statinių statyba, kuriant intensyviai lankymui pritaikytą

aplinką su reikiama rekreacine ir inžinerine infrastruktūra. Detaliau rekreacinių teritorijų funkcinės zonos reikalavimai išdėstyti Teritorijų naudojimo reglamentuose.

8.2.3. Turizmo trasos

Turizmo trasų sistemą Lazdijų rajone sudaro autoturizmo, dviračių turizmo ir vandens turizmo trasos.

Autoturizmo trasos

Nacionalinio lygmens:

- **Nemuno kelio trasos** atkarpa (Leipalingis – Seirijai – Meteliai – Simnas) ir jos atšaka (Leipalingis – Veisiejai);
- **Lietuvos istorijos ir kultūros vėrinys** (numatyta LR teritorijos bendrajame plane) trasos atkarpa, (Druskininkai - Veisiejai - Lazdijai – Rudamina);

Regioninio lygmens

- **Dainavos žiedas** atkarpa (Alytus – Seirijai – Simnas – Lazdijai – Akmeniai – Paveisiejai - Kapčiamiestis – Veisiejai – Leipalingis).

Vietinio lygmens:

- **Piligrimų kelio trasos** atkarpa (Dvyliškiai - Lazdijai – Bukta- Krosna – Simnas – Aleknonys);
- **Rudamina – Šeštokai.**

Dviračių turizmo trasos

Nacionalinio lygmens:

- **Euro Velo 11** trasos atkarpa rajono teritorijoje (Akmeniai – Kučiūnai – Veisiejai – Varnėnai – Leipalingis);

Regioninio lygmens

- **Dzūkijos dviračių žiedo** trasos atkarpa (Simnas - Meteliai - Teizai – Verstaminai - Lazdijai – Papalazdijai – Kučiūnai - Paveisiejai - Kauknoris - Kapčiamiestis – Padumbliai - Veisiejai – Varnėnai – Leipalingis);

Vandens turizmo trasos

Nacionalinio lygmens:

- **Baltosios Ančios trasa.** Atkarpa (Veisėjai – Kapčiamiestis - Baltosios Ančios užtvanka – iki Nemuno); atšaka (Kapčiamiestis – Paveisininkai – Veisėjai).
- **Nemuno kelias trasos** atkarpa

Siekiant sukurti vieningą turizmo trasų sistemą, Lazdijų rajono esamų automobilių ir dviračių turizmo pagrindinių trasų tinklas bendrojo plano sprendiniuose buvo papildytas vietinės reikšmės trasomis – jungtimis tarp lankytinų objektų ir rekreacinio naudojimo zonų, tokiu būdu, keliant bendrą rajono rekreacinį potencialą.

Bendrojo plano grafinėje dalyje (brėžinyje Gamtos, kultūros paveldo bei rekreacijos ir turizmo plėtojimas M1:50000) vaizduojami rekreaciniai arealai su jiems nustatytais tvarkymo reglamentais, rekreacinio naudojimo zonos, rekreacijos ir turizmo aptarnavimo centrai, lankytini kultūros ir gamtiniai objektai, saugomos teritorijos, turizmo trasos, rekreacinės infrastruktūros objektai.

8.3. Sprendinių įgyvendinimo prioritetai

Vystant rekreaciją ir turizmą Lazdijų rajone koncentruojamasi į rekreacinės infrastruktūros kūrimą ir modernizavimą. Taip pat akcentuojamas rajono lankytinų objektų populiarinimas pasitelkiant informacines technologijas.

Bendrojo plano sprendiniuose numatytos turizmo ir rekreacijos plėtros įgyvendinimo prioritetai ir priemonės:

- nuorodų į lankytinus objektus sistemos papildymas (pastatant trūkstantiems kelio ženklus, informacinius stendus ir pan.);
- skaitmeninės nuorodų sistemos kūrimas (teminių skaitmeninių žemėlapių kūrimas ir talpinimas savivaldybės internetiniame tinklalapyje);
- esamų rekreacinių teritorijų rekreacinės infrastruktūros elementų (suoliukų, pavėsinių, šiukšliadėžių, dviračių stovų) atnaujinimas ar įrengimas. Formuojant žemės sklypus ar rengiant teritorijų planavimo dokumentus naujoms rekreacinėms teritorijoms, privaloma numatyti visą rekreacijos užtikrinimui reikalingą infrastruktūrą;
- Tiriamieji ir kiti darbai dėl Veisiejų kurortinės teritorijos statuso suteikimo.

9. SUSISIEKIMO INFRASTRUKTŪRA

Lazdijų rajonas, būdamas nacionaliniame šalies susisiekimo koridoriuje, ribodamasis su Lenkijos Respublika, kuria stiprias prielaidas tranzitinio transporto srautams, todėl jame yra svarbi transporto aptarnavimo infrastruktūros plėtra, kurios poreikis priklauso nuo esamos ir perspektyvinės transporto srautų dinamikos. Šalies kontekste Lazdijų rajono urbanistinis centras – Lazdijų miestas, išskiriamas kaip lokalia prasme svarbus ir regioniniu lygmeniu veikiantis centras, esantis regioninių centrų (Marijampolės ir Alytaus), veikiančių nacionaliniu lygmeniu, bei tarptautinio koridoriaus gretimybėje. Esant šioms aplinkybėms, svarbu išnaudoti šį rajono pranašumą (dėl lokalizavimosi prie esamo ir numatomo („Rail Baltica“ projektas) tarptautinio susisiekimo tinklo), kuriant:

- stiprius susisiekimo ryšius ir integruojant rajono vietinės reikšmės (šalies kontekste) susisiekimo sistemą į nacionalinio ir tarptautinio lygmens svarbos tinklą;
- stiprius susisiekimo ir funkcinius ryšius su šalia esančiais regioniniais urbanistiniais centrais;
- kokybiškus susisiekimo ryšius³ tarp rajono pagrindinių urbanistinių centrų ir urbanizuojamų, kt. teritorijų (pvz. rekreacinių).

Rajono turima geležinkelio transporto infrastruktūra, esanti tarptautinio koridoriaus aplinkoje, kuria prielaidas rajono ekonominio aktyvumo palaikymui ir augimui, dalyvavimui bendroje šalies ir tarptautinėje logistikoje. Valstybės svarbos Projekto „Rail Baltica“ geležinkelio linijos Lenkijos ir Lietuvos valstybių siena – Jiesia modernizavimo susisiekimo komunikacijų inžinerinės infrastruktūros vystymo planas dar rengiamas, tačiau jau yra pritarta projekto „Rail Baltica“ geležinkelio linijos Lenkijos ir Lietuvos valstybių siena–Jiesia modernizavimo susisiekimo komunikacijų inžinerinės infrastruktūros vystymo plano rengimo etapo bendrųjų sprendinių formavimo stadijoje parengtos koncepcijos alternatyvai 6A (6A alternatyva patvirtinta Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos 2022 m. gegužės 4 d. raštu Nr. 2-2015 „Dėl pritarimo projekto „Rail Baltica“ geležinkelio linijos Lenkijos ir Lietuvos valstybių siena–Jiesia modernizavimo susisiekimo komunikacijų inžinerinės infrastruktūros vystymo plano koncepcijai“). Numatyta, kad Šeštokų stotis yra pasiekama regionine (ne pagrindine) jungtimi. Šeštokų stoties kelių pertvarkymas turi užtikrinti keleivinių ir krovinių traukinių aptarnavimą bei esamo krovos terminalo išplėtojamą. Lazdijų rajone svarbų vaidmenį turėtų užimti multimodalinė logistika, kurios sėkmė ir efektyvumas rajone labai priklausys nuo kelių ir geležinkelio transporto tarpusavio sąveikos.

Vertinant rajono ir jo urbanistinių centrų reikšmingumo lygmenis, siekiant užtikrinti aukštą susisiekimo kokybę rajono viduje, pirmiausiai turi būti užtikrinamas gyvenamųjų vietovių junglumas su rajono centru, taip pat atliekami veiksmai gyvenamųjų vietovių tarpusavio su rajono reikšmingais traukos objektais kokybiškų susisiekimo ryšių užtikrinimui. Neatskiriama rajono susisiekimo sistemos plėtros ir kokybės palaikymo užduotis – nuolatinis eismo saugos didinimas ir gyvenamosios kokybės rajone gerinimas, todėl ir toliau išlieka svarbus trūkstamos naujos infrastruktūros įrengimo ir/arba esamos infrastruktūros kokybės gerinimo procesas. Taip pat svarbu užtikrinti ne tik iki šiol vykusių procesų tęstinumą, bet ir skatinti alternatyvius kelionių būdus, rajono kontekste labai svarbus klausimas - krašto apsaugos poreikių užtikrinimas, palaikant ir gerinant susisiekimo tinklą, jo dalį karinės technikos judėjimui.

Keičiamo Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendiniai ir atitinkamų susisiekimo infrastruktūros objektų įrengimo rajone perspektyva formuojama atsižvelgiant į Lietuvos automobilių kelių direkcijos rengiamą ilgalaikę valstybinės reikšmės kelių priežiūros ir plėtros iki 2035 m. strategiją, įvertinant Valstybinės reikšmės kelių priežiūros ir plėtros 2019–2035 metais gaires, įvairius aukštesnio lygmens teritorijų planavimo, rajono strateginę plėtrą nusakančius dokumentus.

³ kokybiški susisiekimo ryšiai turima omenyje infrastruktūriniais ir vadybiniais sprendimais paremtos priemonės, užtikrinančios savalaikius kasdienių ir periodinių kelionių poreikius

Susisiekimo komunikacijos ir aptarnavimo objektų (taip pat aplinkkelių) įrengimas miško žemėje, galimas tik pavertus miško žemę kitomis naudmenomis, kaip tai numato Lietuvos Respublikos miškų įstatymas bei kiti miško žemės pavertimą reglamentuojantys teisės aktai bei dokumentai.

Esant specialiojo transporto tranzito Lazdijų rajono savivaldybės teritorijoje poreikiui, jis turi būti planuojamas ir vykdomas trasa, numatant susisiekimo jungtį, kuri nesukeltų neigiamo poveikio gyvenamosioms teritorijoms ir jas aplenkty, nekirstų miesto teritorijos ar priemiesčio dalių. Šios trasos techniniai parametrai turi atitikti specialiojo transporto poreikius, taip pat, esant pagrįstam poreikiui, gali būti planuojamas ir vykdomas žemės paėmimas visuomenės poreikiams, šios trasos įrengimui.

Pagrindiniai sprendiniai ir priemonės:

1. Aplinkkeliai, funkciniai koridoriai

Šiuo metu yra parengtas Valstybinės reikšmės kelių plėtros ir priežiūros 2021–2035 m. strategijos projektas, kuriame numatomi tikslai iki 2035 m. Lietuvos automobilių kelių direkcija, rengdama strategiją iki 2035 m., susistemino turimą informaciją apie valstybinės reikšmės infrastruktūros būklę, nuo tarptautinių transporto koridorių („Via Baltica“ ir kt.), asfalto dangų rekonstravimo ir remonto, žvyrkelių asfaltavimo (išskelti tikslai 2030 metams - valstybinės reikšmės kelių su žvyro danga dalis turi sudaryti ne daugiau, kaip 20 proc. bendro valstybinės reikšmės kelių ilgio) ir remonto iki intelektinių transporto sistemų, eismo saugos ir aplinkosaugos priemonių diegimo ir aplinkkelių plėtros.

2021 metais parengto ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. rugsėjo 29 d. nutarimu Nr. 789 patvirtinto Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano sprendiniais Lazdijų rajone yra numatomi Infrastruktūros koridoriai, rezervuojami valstybės poreikiams Veisiejų miesto ir Seirijų miestelio gyvenamųjų vietovių šiaurinėse dalyse.

Įvertinus Lietuvos automobilių kelių direkcijos valstybinės reikšmės kelių priežiūros ir plėtros 2019–2035 m. strategiją, galiojančio Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendinių, kuriuose yra numatyti keturi aplinkkeliai (Lazdijų miesto šiaurės rytuose, Krosna miestelio šiaurinėje dalyje, Seirijų miestelio šiaurinėje dalyje, Veisiejų miesto šiaurinėje dalyje), tęstinumo užtikrinimas iki 2035 metų turėtų būti vykdomas pačios Lazdijų rajono savivaldybės administracijos iniciatyva, nes nei vienas iš keturių aplinkkelių nėra numatomas Lietuvos automobilių kelių direkcijos valstybinės reikšmės kelių priežiūros ir plėtros 2019–2035 m. strategijoje.

Vertinant esamos būklės analizės rezultatus – eismo intensyvumo, didžiojoje dalyje mažėjančio krovinio transporto VMPEI aplinkybes ir faktą, kad Lazdijų rajono keliai nepatenka į aukštos reikšmės koridorius, kurie perspektyvoje kurtų prielaidas ženkliai augti eismo intensyvumui), Europos ir tuo pačiu šalies poziciją dėl kelių transportui alternatyvių susisiekimo būdų skatinimą (tame tarpe ir gerinant viešojo transporto paslaugas), rajono investicija į naujos infrastruktūros aplinkkelių įrengimą nebūtų racionali, ypač kai šių investicijų galima išvengti teritorijų planavimo priemonėmis - urbanistinės plėtros sprendiniais, neplanuojant intensyvios urbanizacijos ir faktinės traukos abipus pagrindinių tranzitinį transportą generuojančių kelių. Dėl aukščiau įvardintų aplinkybių siūloma atsisakyti Lazdijų ir Krosnos aplinkkelių įrengimo, tačiau būtina ir toliau didinti eismo saugos sąlygas jautriausiems eismo dalyviams gyvenamosiose vietovėse, kuriose yra transporto tranzitą generuojančių kelių atkarpos, bei užtikrinti saugius gyvenamųjų vietovių ir arčiausiai esančių urbanizuotų teritorijų ryšius ir pasiekiamumą. Lietuvos Respublikos bendrojo plano teritorijos bendrojo plano sprendiniais suplanuotų infrastruktūros koridorių (rezervuojamų valstybės poreikiams) ties Veisiejų miestu ir Seirijų miesteliu tikslinimas turėtų būti vykdomas kitos rūšies ir/ar lygmens teritorijų planavimo dokumentų pagrindu, papildomai įvertinant šių gyvenamųjų vietovių aplinkkelių įrengimo poreikį (aplinkosauginiu, socialiniu ir ekonominiu aspektais). Bendrojo plano numatomos funkcinės zonos sudaro sąlygas naujų susisiekimo komunikacijų įrengimui.

Tranzitiniam transportui skirtų atskirų kelių/gatvių įrengimas arba esamos infrastruktūros pritaikymas Lazdijų miesto, Seirijų miestelio intensyviausiai urbanizuotų teritorijų apvažiavimui galėtų būti svarstomas ir taptų racionalus tik tais atvejais, jei eismo intensyvumas dabartiniuose pagrindiniuose tranzitą generuojančiuose keliuose (krašto keliuose 132 ir 135, 134) reikšmingai augtų (bent 2-3 kartus), urbanistinė plėtra vyktų intensyviai iš abiejų susisiekimo ašių pusių, o nauja infrastruktūra tranzitui (kelias/gatvė) būtų savotiška riba gyvenamosios urbanizacijos plėtrai ir tuo pačiu užtikrintų privažiavimo prie atskirų teritorijų ar objektų funkciją, t. y. tuo pačiu atliktų ir formuotų funkcinius ryšius su gretimomis plėtojamomis teritorijomis ir netaptų tik tranzitiniam transportui skirta ašimi.

2. Žvyro dangos kelių asfaltavimo bei esamų dangų rekonstravimo tęstinumas bei prioritetiškumas

Žvyro dangos kelių asfaltavimą valstybinės reikšmės keliuose numato Lietuvos automobilių kelių direkcija. Tikslinga savivaldybei ieškoti galimybių gerinti prioritetu vietinių kelių bei gatvių būklę, kurie užtikrintų kokybišką rajono pagrindinių urbanistinių centrų (Lazdijų, Veisiejų miestų bei Seirijų miestelio) pasiekiamumą iš esamų ir bendrojo plano sprendiniais numatomų urbanizuoti gyvenamųjų teritorijų.

3. Kelių susisiekimo sistemos būklės gerinimas, pagal poreikį rekonstruojant vietinės reikšmės kelius, jų ruožus

Siūloma prioritetą teikti eismo atžvilgiu intensyviausiems ir aptarnaujantiems didžiausią gyventojų skaičiaus dalį, avaringiausiems ir potencialiai avaringiems vietinės reikšmės keliams, pvz. tiems, kurių avaringumas sąlygojamas reljefo.

4. Geležinkelių transporto infrastruktūros modernizavimas ir plėtra

Geležinkelių transporto infrastruktūra yra itin svarbi rajono išorinių ryšių palaikymui ir stiprinimui, tačiau, vertinant geležinkelio esamą trasą, rajono gyventojų išoriniam mobilumui ji yra patogi itin mažai daliai.

Nacionalinė susisiekimo plėtros 2014-2022 metų programa 1 tikslo „...didinti krovinių ir keleivių judumą, gerinant ES transeuropinio transporto tinklo pagrindinio tinklo koridorius ir jų jungtis su valstybinės ir vietinės reikšmės transporto tinklu bei plėtojant skirtingų transporto rūšių sąveikos efektyvumą...“ 1-uju uždaviniu įvardina būtinybę įrengti naują, atnaujinti ir tobulinti esamą tarptautinės ir vietinės reikšmės geležinkelių infrastruktūrą (įskaitant naujų projekto „Rail Baltica“ geležinkelio kelių ir antrųjų geležinkelio kelių bei aplinkkelių tiesimą), įgyvendinti naujus kontrolės, valdymo ir signalizacijos, energijos posistemių projektus (įskaitant geležinkelių linijų elektrifikavimą).

Vadovaujantis Projekto „Rail Baltica“ geležinkelio linijos Lenkijos ir Lietuvos valstybių siena–Jiesia modernizavimo susisiekimo komunikacijų inžinerinės infrastruktūros vystymo plano rengimo etapo bendrųjų sprendinių formavimo stadijoje parengtos koncepcijos alternatyvos 6A sprendiniais (6A alternatyva patvirtinta Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos 2022 m. gegužės 4 d. raštu Nr. 2-2015 „Dėl pritarimo projekto „Rail Baltica“ geležinkelio linijos Lenkijos ir Lietuvos valstybių siena–Jiesia modernizavimo susisiekimo komunikacijų inžinerinės infrastruktūros vystymo plano koncepcijai“) Lazdijų rajono savivaldybės teritorijoje numatoma: jungtis su Šeštokų geležinkelio stotimi, naujas Šeštokų intermodalinis terminalas, karinės technikos aikštelė, kelio viadukas, geležinkelio tiltas, pralaidos, atskirose vietose planuojami nauji ir demontuojami esami geležinkelių kelių ruožai. Detaliau su minėto specialiojo plano sprendiniais galima susipažinti, TPD Nr. S-NC-00-19-8.

5. Kelių transporto aptarnavimo infrastruktūra

Kelių transporto aptarnavimo infrastruktūros poreikio perspektyva yra tiesiogiai susijusi su kelių transporto eismo intensyvumo aplinkybėmis ir yra dinamiška. Perspektyvoje, atsižvelgiant į esamų degalinių išsidėstymą, vidutinio metinio paros eismo intensyvumo (sutrump. VMPEI) tendencijas, ypač augant kelių transporto priemonių eismo intensyvumui, racionaliausias degalinių, elektromobilių įkrovos punktų išdėstymo vietos yra rajono koridorių ir pagrindinių jungčių (ypač tranzitinius rajono atžvilgiu srautus generuojančių) aplinkoje. Visumoje šiai dienai esamas degalinių tinklas Lazdijų rajone išdėstytas racionaliai: tolygiu atstumu, automobilių papildymo kuru paslauga prieinama visuose pagrindiniuose rajono urbanistiniuose centruose, pasiekiami 8-10 km spinduliu nuo minėtų urbanistinių centrų. Tačiau, priklausomai nuo perspektyvinės gyventojų skaičiaus, VMPEI dinamikos, gali išlikti aktualus degalinių įrengimo poreikis Kapčiamiestyje bei pagrindinius eismo intensyvumo srautus generuojančių valstybinės reikšmės kelių aplinkoje ties Šventežeriu, Rudamina, taip pat skatintina elektromobilių įkrovos punktų plėtra privataus sektoriaus iniciatyva (pvz. elektromobilių įkrovos punktų įrengimas esamose degalinėse).

Viešųjų elektromobilių įkrovos punktų išdėstymas rajono urbanistiniuose centruose yra aktualus daugiabučių teritorijų gyventojams, bei atvykstantiems į rajoną svečiams, todėl siūlomas principinis išdėstymas:

- daugiabučių teritorijų kiemuose ar šalia šių teritorijų esančių prekybos ir paslaugų objektų teritorijose;
- viešųjų įstaigų, turizmo informacijos centrų artimiausioje aplinkoje;
- žaliųjų laisvalaikio erdvių aplinkoje.

Degalinės (visų kuro rūšių) gali būti numatomos teritorijose, kuriose galimos komercinės paskirties objektų teritorijos, nesudarant: neigiamo poveikio ir/ar bendro neigiamo poveikio su kita vykdoma ūkine veikla gyventojams ir visuomenės sveikatai, įskaitant neigiamą poveikį gyvenamajai, rekreacinei, visuomeninei aplinkai, gyventojų saugai ir visuomenės sveikatai dėl fizinės, cheminės, biologinės taršos ir kvapų, nekilnojamojo kultūros paveldo objektams ir kitoms vertybėms.

6. Logistika ir multimodalumo galimybės rajone

Kombinuotų kelionių galimybėms rajone, yra būtina infrastruktūra, užtikrinanti saugias asmeninio transporto laikymo sąlygas, keičiant kelionės transporto rūšį ar keliavimo būdą. Ypač aktualios saugios atvykimo, dviračių laikymo sąlygos dviračių naudotojams iki geležinkelio, autobusų stočių, svarbios automobilių laikymo sąlygos šalia geležinkelio stoties iš atokesnių rajono urbanistinių centrų (Veisiejų, Seirijų, Kapčiamiesčio ir pan.) ir kt. atokesnių nuo geležinkelio transporto gyvenamųjų vietovių atvykstantiems gyventojams.

Priemiestinių teritorijų patrauklumui ir darnių kelionių į urbanistinius centrus užtikrinimui siūlomos priemonės: Efektyvaus viešojo transporto paslaugos aktualiu laiku:

- Tvarkaraščiai, orientuojami į kasdienių kelionių reikmes: aktualiu laiku (rytinio ir vakarinio piko metu) efektyviau nei įprastai veikiantis viešasis transportas iš gyvenamųjų vietovių vežant besimokančius, dirbančius keleivius į urbanistinius centrus, kurių įtakos zonoje yra;
- Sinergija tarp skirtingų viešojo transporto rūšių: kelių ir geležinkelių transporto (tvarkaraščių suderinamumas);
- Aktualiu laiku (rytinio ir vakarinio piko metu) efektyviau nei įprastai tarp urbanistinių centrų funkcionuojantis viešasis transportas.

Saugus naudojimosi bevarikliu transportu (dviračiais, racionalių atstumu pėsčiomis) bei elektrinėmis transporto priemonėmis (elektriniais dviračiais, paspirtukais ir kt.) tinklas:

- Iki viešojo transporto (kelių, geležinkelio) pagrindinių maršrutų sustojimo vietų, keleivinių stočių - kombinuotų kelionių atlikimo galimybėms;

- Priemiestinių teritorijų, artimiausių gyvenamųjų vietovių ir pagrindinio urbanistinio centro, kurio įtakos zonoje jos yra, pasiekiamumui.

Visi pėsčiųjų, dviratininkų susisiekimui ir kt. objektai (dviračių, pėsčiųjų takai, privažiuojamieji keliai ir t.t.) bei jų komunikacijos turi būti planuojami tik už valstybinės reikšmės kelių (gyvenamosiose teritorijose sutampančių su gatvėmis, kurias valdo, naudoja ir jomis disponuoja Kelių direkcija) juostų ribų (esant poreikiui šalia valstybinės reikšmės kelių numatant inžinerinių komunikacijų koridorius).

Kombinuotų kelionių galimybės siūloma:

- užtikrinti galimybę saugiai atvykti dviračiais ar kt. riedėjimo priemonėmis iki miestų pagrindinių stočių (autobusų stoties ir geležinkelio keleivinės stoties) (aukščiausias prioritetas - saugios trasos), galimybė palikti jose dviratį (įrengiama saugi dviračių laikymo infrastruktūra (pvz. parenkama saugumo kriterijus atitinkanti vieta dviračių laikymui (matomoje vietoje, kurioje vysta nuolatinis žmonių judėjimas), įrengiami specialūs konteineriai; saugyklos su kameromis, signalizacija));
- užtikrinti trumpiausios ir socialiniu aspektu saugios jungties įrengimą autobusų stotelių ir geležinkelio keleivinės stoties apjungimui;
- kelių viešojo transporto atvykimo į autobusų stotį laiką derinti prie geležinkelio maršrutų laiko, užtikrinant laiko rezervą atstumui nuo stotelės iki geležinkelio keleivinės stoties įveikimui.

Vertinant bendrą susisiekimo sistemos atnešamą nacionalinę, regioninę ar vietinę naudą (įvertinus eismo saugos aspektus, eismo dalyvių eismo įvykiuose jautrumą), prioritetai dėstomi sekančiai⁴:

- pirmuoju prioritetu įgyvendinti sprendinius, susijusius su rajono ekonominio potencialo gerinimu, reikšmingumo didinimu (integracija į šalies susisiekimo sistemą). Taip pat vykdyti projektus, susijusius su susisiekimo sistemos kokybės gerinimu, eismo saugos didinimu jautriausiems eismo dalyviams (susijusios priemonės – alternatyvių asmeninio automobilio naudojimui priemonių plėtra (infrastruktūra keliavimui pėsčiomis, dviračiais ir kt. riedėjimo priemonėmis)), įrenginiai kombinuotoms kelionėms;
- antruoju prioritetu įgyvendinti priemones aptarnavimo infrastruktūros įrengimui, nuolatiniam kelių transporto infrastruktūros kokybės palaikymui ir/arba gerinimui;
- trečiuoju prioritetu įgyvendinti regiono, vietos lygmeniu svarbias transporto infrastruktūros plėtros ir kokybės gerinimo priemones (susijusios priemonės – žvyro dangos kelių asfaltavimas valstybinės, vietinės reikšmės keliuose ir pan.).

⁴ Priemonių įgyvendinimo prioritetai gali kisti, priklausomai nuo tarptautiniu, nacionaliniu lygiu formuojamos šalies susisiekimo sistemos politikos, plėtros planų; skiriamo finansavimo susisiekimo sistemos plėtrai ir gerinimui ir pan.

10. INŽINERINĖ INFRASTRUKTŪRA

Bendrojo plano grafinėje dalyje vaizduojama infrastruktūra gali būti tikslinama bei nauji infrastruktūros objektai nustatomi rengiant inžinerinės infrastruktūros vystymo planus bei kitus teritorijų planavimo dokumentus.

Inžinerinės infrastruktūros įrengimas miško žemėje galimas tik pavertus miško žemę kitomis naudmenomis, kaip tai numato Lietuvos Respublikos miškų įstatymas bei kiti miško žemės pavertimą reglamentuojantys teisės aktai bei dokumentai.

10.1. Vandens tiekimas

Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitime numatoma:

- vystyti vandentiekio sistemą Lazdijų rajono viešojo geriamojo vandens tiekimo teritorijose;
- gerinti tiekiamo vandens kokybę bei mažinti tiekimo nuostolius, pagal poreikį renovuojant esamus vandentiekio tinklus Lazdijų rajono teritorijose;
- modernizuoti vandenvietes, statant vandens gerinimo įrenginius ir diegiant pažangias technologijas;
- išlaikyti esamas vandenvietes ir vandens gerinimo įrenginius gerame techniniame stovyje;
- užtikrinti, kad naujos Lazdijų rajono vandenvietės bus įrengiamos pagal galiojančių teisės aktų reikalavimus, nustatant ir įregistruojant vandenviečių apsaugines sanitarines zonas, kuriose ribojama ūkinė veikla;
- siekti, kad naujai klojami vandentiekio tinklai būtų pritaikyti gaisrų gesinimui: sukuriant žiedinę struktūrą, parenkant reikiamus vamzdinių diametrus;
- užtikrinti, kad visas tiekiamas vanduo atitiktų galiojančios higienos normos reikalavimus (HN24:2017 „Geriamo vandens saugos ir kokybės reikalavimai“);
- vykdyti tolesnį eksploatuojamų požeminių vandenių monitoringą;
- vykdyti naudojamų šulinių vandens kokybės stebėseną, išsiaiškinant zonas su užterštu gruntiniu vandeniu ir jose įrengiant vandens tiekimo sistemas iš gilesnių sluoksnių.

Vandens tiekimo infrastruktūra vystoma pagal Lazdijų rajono vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialiojo plano bei jo pakeitimų (galiojančio plano) sprendinius.

Teritorijoms, patenkančioms į vandenviečių apsaugos zonas yra taikomi Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo 106 str. reikalavimai. Pažymima, kad vandenviečių griežto režimo juostoje yra draudžiama bet kokia veikla, tiesiogiai nesusijusi su požeminio vandens paėmimu, gerinimu ir tiekimu.

10.2. Nuotekų tvarkymas

Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitime numatoma:

- žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentų rengimo metu, viešojo geriamojo vandens tiekimo teritorijose skatinti naujų vartotojų jungimąsi prie centralizuotų nuotekų tinklų;
- priemiesčių teritorijas prijungti prie nuotekų valymo tinklų;
- modernizuoti esamus nuotekų valymo įrenginius pritaikant naujesnes technologijas;
- išlaikyti esamus nuotekų valymo įrenginius gerame techniniame stovyje;
- pastatyti dumblo džiovinimo deginimo įrenginius;
- kaimuose detalizavus poreikį, įrengti bendras nuotekų surinkimo sistemas su bendrais nuotekų valymo įrenginiais;
- vykdyti išleidžiamų į paviršinius vandenis nuotekų kontrolę;
- vykdyti gyventojų neprisijungusių prie centralizuotų tinklų nuotekų išvežimo apskaitą.

Nuotekų tvarkymo infrastruktūra vystoma pagal Lazdijų rajono vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialiojo plano bei jo pakeitimų (galiojančio plano) sprendinius.

10.3. Atliekų šalinimas

Komunalinių atliekų tvarkytojas Lazdijų rajono teritorijoje yra UAB „Alytaus regiono atliekų tvarkymo centras“ (toliau – ARATC). Mišrias komunalines atliekas ir antrines žaliavas Lazdijų rajono savivaldybėje surenka UAB „Komunalinių įmonių kombinatas“. Taip pat ARATC yra pasirašiusi sutartį su UAB „Žalvaris“ dėl pavojingų atliekų surinkimo iš gyventojų apvažiavimo būdu.

Lazdijų rajono savivaldybėje gerų rezultatų pasiekta atliekų tvarkymo srityje. Įgyvendinant Valstybinio strateginio atliekų tvarkymo plano tikslą - komunalinių atliekų perdirbimas ar kitoks panaudojimas, 2017 m. Lazdijų rajono savivaldybėje buvo perdirbta / panaudota (įskaitant deginimą) daugiau nei pusė t.y. 68 proc. visų atliekų. Tai geras rodiklis, kuris per penkis paskutinius metus (2013 – 2017 m.) išaugo net 56 proc. O tai reiškia, kad *Lazdijų rajono savivaldybės atliekų tvarkymo plane 2014 – 2020 m.*, Lazdijų rajono savivaldybės bei ARATC iškeltas tikslas, kad nuo 2020 m. perdirbamų ir panaudojamų atliekų kiekis būtų ne mažesnis kaip 50 proc.- įgyvendintas ir netgi viršytas anksčiau nustatyto termino.

Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitime numatoma:

- plėtoti komunalinių atliekų sraute esančių popieriaus ir kartono, metalų, plastikų ir stiklo atliekų atskiro surinkimo (rūšiavimo) sistemą;
- plėtoti butyje susidarančių pavojingų atliekų surinkimo sistemą;
- skatinti antrinių žaliavų atskyrimą susidarymo šaltinyje (pirminio rūšiavimo būdu);
- užtikrinti pavojingųjų atliekų surinkimą didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse;
- biodegraduojančias (žaliąsias) atliekas atskirti nuo bendro komunalinių atliekų srauto ir eksploatuoti žaliųjų atliekų kompostavimo aikšteles;
- diegti naują komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūrą ir modernizuoti esamą;
- skatinant antrinių atliekų panaudojimą, įrengti daiktų keitimosi ir paruošimo pakartotinai naudoti aikšteles (punktus);
- vykdyti šalinamų atliekų ir atliekų tvarkymo infrastruktūros monitoringą.

10.4. Dujų tiekimas

Lazdijų rajono teritoriją kerta AB "Amber Grid" priklausanti magistralinio dujotiekio linija.

Magistralinio dujotiekio atšaka Lazdijų rajone kerta Filicijanavo, Vingrėnų, Kelmaičių, Gerkiškių, Kiršonių, Inkištų, Paliūnų, Dzūkų, Kirsnelės, Šeštokų, Makaučiškės, Pėdiškių, Tūriškių ir Vytautiškės kaimus.

Magistralinio dujotiekio vietovės klasių teritorijose (po 200 m į abi puses nuo vamzdyno ašies, kuri tęsiasi išilgai vamzdyno trasos) yra taikomi užstatymo normatyvai: didžiausias leistinas žmonėms būti skirtų pastatų skaičius vietovės klasės vienetu, pastatų aukštų skaičius bei mažiausias leistinas atstumas nuo magistralinio dujotiekio vamzdyno iki viešam žmonių susibūrimui skirtų statinių ir įrenginių. Šiose teritorijose negavus magistralinio dujotiekio savininko rašytinio pritarimo, yra draudžiama projektuoti ir statyti bet kokius naujus statinius ar įrenginius, juos rekonstruoti, projektuoti ir atlikti statinių bei įrenginių remonto arba griovimo darbus, keisti pastatų (patalpų) paskirtį, formuoti naujus nekilnojamojo turto kadastro objektus kaip atskirus nekilnojamojo turto objektus suformuojant patalpas pastate arba padalijant, atidalijant, sujungiant ar perdalijant pastatus ir (ar) patalpas, planuoti teritorijas, nustatyti ar keisti žemės sklypų pagrindinę žemės naudojimo paskirtį ir/ar būdą, formuoti naujus ar pertvarkyti esamus žemės sklypus ir pan.

Teritorijose, kuriose yra pasiekti magistralinio dujotiekio vietovės klasėje taikomi užstatymo normatyvai ir pageidaujama vykdyti veikla (veiksmai) būtų galima tik rekonstravus magistralinio dujotiekio vamzdyną į aukštesnę vietovės klasę, magistralinio dujotiekio vamzdynas gali būti rekonstruojamas suinteresuoto asmens (iniciatoriaus) prašymu, jei pagal sutartį su magistralinius dujotiekius eksploatuojančia įmone suinteresuotas asmuo užtikrins išankstinį visų dėl magistralinio dujotiekio rekonstravimo darbų vykdymo susijusių išlaidų apmokėjimą.

Gamtinių dujų perdavimo ir paskirstymo tinklų plėtra turi būti vykdoma į urbanizuotas teritorijas, įvertinus ekonominį pagrįstumą t.y. projektuojami ir klojami, įvertinus gamtinių dujų vartotojų skaičių ir jų perspektyvinius poreikius ir atsiperkamumą.

10.5. Centralizuotas šilumos tiekimas

Centralizuotos šilumos tiekėjas Lazdijų rajone yra UAB „Lazdijų šiluma“. Bendrovė tiekia šilumą Lazdijų ir Veisiejų miestų centralizuotos šilumos vartotojams, tiekia vartotojams karštą vandenį, vykdo karšto vandens apskaitos prietaisų priežiūrą, prižiūri šilumos vartotojų pastatų vidaus šildymo ir karšto vandens sistemas. Lazdijų rajone UAB „Lazdijų šiluma“ eksploatuoja 3 katilines, ir kurių viena yra Lazdijų miesto teritorijoje.

Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitime numatoma:

- modernizuoti šilumos gavybos sistemą (modernizuoti katilines, kompiuterizuoti katilinių įrenginių darbo parametrų surinkimą ir analizę, montuoti kondensacinius ekonomizerius, diegti nuotolinio apskaitos duomenų surinkimo sistemas iš vartotojų);
- pagal poreikį renovuoti šilumines trasas;
- mažinti šilumos nuostolius, vykdant daugiabučių ir visuomeninių pastatų renovacijas;
- skatinti naudoti alternatyvius ir atsinaujinančius energijos šaltinius.

Centralizuotos šilumos infrastruktūra vystoma pagal inžinerinės infrastruktūros vystymo planus.

10.6. Elektros energijos teikimas

Lazdijų rajono savivaldybėje elektros energijos tiekimas užtikrinamas AB „LITGRID“ valdomais elektros perdavimo tinklais ir AB „Energijos skirstymo operatorius“ valdomais skirstomaisiais tinklais.

Esamos 400 kV oro linijos Lazdijų rajone (rajono šiaurės vakarų pusėje) kerta Būdviečio, Lazdijų, Šeštokų ir Krosnos seniūnijas. Esamos 330 kV oro linijos Lazdijų rajone (rajono rytinėje pusėje) kerta Seirijų, Noragėlių seniūnijų teritorijas. Esamos 110 kV oro linijos eina Lazdijų rajone šiaurinės vakarų pusėje - per Lazdijų, Šeštokų, Krosnos, o rytinėje – per Seirijų, Noragėlių seniūnijų teritorijas.

110 kV transformatorinės pastotės išsidėstę Olendrų k. (Krosnos sen.) ir Nemajūnų k. (Lazdijų sen.) bei Seirijų miestelyje.

Esamos 35 kV oro linijos eina pro Olendrų, Pėdiškių, Krasenkos, Birsčių ir Grabaukos kaimus, o taip pat pro Išlandžių, Makaučiškės, Denickių, Delnicos, Naujosios Kirsnos, Pakirsnių, Neravų, Kelmynų kaimus iki Lazdijų miesto transformatorinės pastotės. Nuo šios pastotės esama 35 kV oro linija eina pro Lazdijų, Papalazdijų II, Klaptokės, Leonardavo, Gilbiečio, Neravų, Laibagalių, Gudelių, Čivonių, Kalvelių kaimų teritorijas iki Veisiejų mieste esančios transformatorinės pastotės. Nuo šios pastotės esama 35 kV oro linija eina pro Rūdos, Radvilonių, Šadžiūnų ir Saltoniškės kaimus.

Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitime numatoma:

- išlaikyti esamą 110 kV, 330 kV, 400 kV elektros perdavimo tinklą, atnaujinant susidėvėjusius įrenginius;

- plėsti elektros energijos skirstomąjį tinklą, užtikrinant pilną elektros energijos paslaugos prieinamumą gyventojams ir ūkio subjektams;
- užtikrinti esamų miestų ir kaimo gyvenviečių bei naujai urbanizuojamų teritorijų gatvių apšvietimą;
- pagal galimybes elektros energijos oro linijas miestų ir gyvenviečių teritorijose keisti į požeminius tinklus.

„Elektros perdavimo tinklo patikimumo užtikrinimui elektros perdavimo sistemos operatorius LITGRID AB gali vykdyti esamo elektros perdavimo tinklo (elektros perdavimo linijų) bei esamų transformatorių pastočių rekonstravimo darbus bei esant poreikiui vykdyti naujų elektros perdavimo linijų statybas. Vykdamas esamų transformatorių pastočių rekonstravimo darbus kitos paskirties, susisiekimo ir inžinerinių komunikacijų aptarnavimo objektų teritorijose skirtose transformatorių pastočių ir skirstyklų statybai galimas statinių maksimalus užstatymo aukštis yra 55 metrai“.

10.7. Ryšio tinklai

Ryšio paslaugas Lazdijų rajono savivaldybės teritorijoje teikia AB „Telia Lietuva“.

Ryšio linijos Lazdijų rajone pravažios:

- Šalia krašto kelio 180 Druskininkai – Seirijai per Baraučiškės, Šilaičių, Cibulių, Vainiūnų kaimus.
- Šalia rajono kelio 2516 Veisiejai – Avižieniai ir per Babrų, Avižienų, Demeniškių kaimus.
- Šalia rajono kelio 2507 Seirijai – Gudeliai ir per Šlavantų, Spartų, Naujasodžio, Buteliūnų, Vabaliūnų, Mikablių, Ročkių kaimus.
- Šalia rajono kelio 2533 Avižieniai – Straigiai ir per Paliūnų, Bagdoninių kaimus.
- Šalia krašto kelio 132 Alytus – Lazdijai ir per Janėnų, Burakavo kaimus, Švėntėžerio miestelį, Agarinių, Nemajūnų kaimus. Taip pat Nuo Seirijų miestelio pro Pošnios, Linksmosios, Gervėnų kaimus.
- Šalia rajono kelio 2511 Lazdijai – Galiniai per Lazdijų kaimą iki Dumblio kaimo.
- Šalia rajono kelio 2522 Lazdijai – Vingrėnai per Žemaitkimo kaimą.
- Šalia krašto kelio 134 Leipalingis – Kalvarija per Šadžiūnų, Paterų, Radvilonių kaimus, Veisiejų miestelį, kalvelių, Čivonių, Gudelių, Laibagalių, Neravų, Gilbiečio, Kuklių kaimus iki pat Lazdijų miesto. Taip pat pro Rudaminos miestelį, Rudaminos kaimą, ir Kružių kaimą.
- Šalia rajono kelio 2506 Rudamina – Šeštakai per Kirsnelės, Mikniškių, Bludiškių, Gumbelių, Maišymų, Čėsniskės kaimus.
- Šalia geležinkelio atkarpos pro Zelionkos, Vidzgailių, Kirsnelės, Šeštokų, Jukneliškės kaimus bei Šeštokų miestelį.
- Šalia rajono kelio 2525 Krosnėnai – Biruta pro Smalininkų, Birutos, Delnicos kaimus.
- Šalia rajono kelio 2502 Krosna – Lazdijai pro Smalininkų, Krasenkos kaimą ir Krasenkos miestelį.
- Šalia krašto kelio 131 Alytus – Kalvarija pro Birsčių, Garabaukos kaimus su atšaka į Saltininkų kaimą.
- Šalia rajono kelio 2512 Seirijai – Balkasodis – Tolkūnai pro Ginčionių, Noragėlių, Onciškių, Juozapavičių kaimus.
- Šalia rajono kelio 2509 Rūda – Švėntėžeris – Teizai – Kavalčiukai pro Teizų, Teizininkų kaimus su atšakomis į Barčių, Petravičių kaimus.

Esamos automatinės telefono stotys yra Lazdijų mieste, Seirijų, Švėntėžerio, Šeštokų, Krosnos miesteliuose Noragėlių, Kučiūnų, Miškinių, Dumblio, Dzūkų, Teizų Avižienių ir kt. kaimuose.

Esama RAIN tinklo linija pravažios šalia krašto kelių 132 Alytus – Lazdijai, 134 Leipalingis – Kalvarija, bei rajono kelio 2608 Jusevičiai – Būdvietai – Derviniai, 2533 Avižieniai – Straigiai, 2515 Seirijai – Krikštonys.

Mobilus ryšio paslaugas Lazdijų rajone teikia trys operatoriai: UAB „Bitė GSM“, AB „Telia Lietuva“ ir UAB „Tele – 2“. Mobilus ryšio stiebai išsidėstę miesto teritorijoje, pagrindiniuose rajono miesteliuose ir kaimuose.

Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitime numatoma:

- ryšio paslaugų plėtra, galinti užtikrinti elektroninių paslaugų kokybę;
- plėsti mobilus ryšio tinklą, sudarant konkurencines sąlygas mobilus ryšio operatoriams;
- plėsti kaimiškųjų vietovių informacinių technologijų plėtojimo tinklą.

10.8. Atsinaujinantys energijos šaltiniai

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano nuostatomis, Lietuvos bendrosios politikos strategija ir Lazdijų rajono savivaldybės strateginiu plėtros planu, numatoma siekti, kad iki 2050 metų būtų 80 proc. nuo bendros suvartojamos elektros, šilumos ir kt. energijos bei transporto sektoriuje energijos išgauta iš atsinaujinančių energijos šaltinių. Skatinamas atsinaujinančių ir neatsinaujinančių išteklių naudojimo intensyvumo optimizavimas, siekiant racionaliai naudoti teritorijas bei išsaugoti jų regeneracinį ir geoekologinį potencialą. Skatinamas veiksmingas struktūrų kūrimas ir įgyvendinimas, kuris padėtų mažinti anglies dioksido išsiskyrimą į aplinką, didintų energijos vartojimo efektyvumą ir skatintų atsinaujinančių išteklių energijos naudojimą. Skatinama atsinaujinančių energijos išteklių plėtra elektros, šilumos ir transporto sektoriuose, tame tarpe didinant elektros energiją gaminančių vartotojų (individualiuose namuose ir daugiabučiuose) dalį iki 30 proc., palyginti su visų elektros energijos vartotojų skaičiumi, šilumos sektoriuje ir toliau skatinamas biokuro deginimo įrenginių diegimas bei modernizavimas. Transporto sektoriuje siekiama paskatinti elektrinių transporto priemonių naudojimą, išlaikyti biodegalų iš I kartos žaliavų gamybą bei II kartos biodegalų gamybą ir vartojimą.

Atsižvelgiant į kraštovaizdžio vizualinės struktūros ypatumus *Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo plane* nustatyti 27 ypač saugomo šalies vizualinio estetinio potencialo arealai ir vietovės, kuriose būtina taikyti griežčiausius vizualinės apsaugos reikalavimus, įskaitant draudimą statyti pavienes vėjo jėgaines ir pramoninius vėjo jėgainių parkus. Iš Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo plano Kraštovaizdžio vizualinio estetinio potencialo brėžinyje pažymėtų 27 arealų 3 arealų dalys yra Lazdijų rajone (8. Bielėnų – Vingrėnų kalvynas, 9. Veisiejų - Seirijų ežerynas, 12. Merkio – Nemuno santakos kalvoti senslėniai). Jose būtina taikyti griežčiausius vizualinės apsaugos reikalavimus, įskaitant draudimą statyti pavienes vėjo jėgaines ir pramoninius vėjo jėgainių parkus.

Saulės šviesos energijos elektrinių vystymo principai

Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo sprendiniuose, identifikuojama teritorija, kurioje nesudarant neigiamo poveikio gali būti statomos neribotos galios saulės šviesos elektrinės (žr. Susisiekimo ir inžinerinės infrastruktūros brėžinyje, sutartinis žymėjimas „Teritorija, kurioje nesudarant neigiamo poveikio gali būti statomos neribotos galios saulės elektrinės“). Mažesnės kaip 100 kW įrengtosios galios saulės šviesos elektrinės (vadovaujantis Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo nuostatomis, kurioms taikomi supaprastinti reikalavimai) gali būti dėstomos visoje Lazdijų rajono savivaldybės teritorijoje. Tačiau visais atvejais (tiek nedidelės galios, tiek neribotos galios) saulės šviesos elektrinės negalimos:

1. Regioniniuose parkuose, jų buferinėse zonose ir kitose saugomose teritorijose (nebent saugomų teritorijų specialiojo teritorijų planavimo dokumentuose, apsaugos reglamentuose numatyta kitaip);
2. Didelės tikimybės sniego tirpsmo ir liūčių potvynių teritorijose;
3. Kultūros paveldo objektų teritorijose ir jų apsaugos zonose (nebent jų tvarkymo reikalavimuose numatyta kitaip);
4. Gamtos paveldo objektų teritorijose ir jų apsaugos zonose;
5. Miškuose, pelkėse, paviršiniuose vandens telkiniuose;
6. Aprobuočių (detaliai išžvalgytų) atviru kasybos būdu (nuo žemės paviršiaus karjeriais) išgaunamų žemės gelmių išteklių telkinių teritorijose;
7. Ties magistraliniu dujotiekiu ir 200 m aplink jį (nesuderinus su magistralinio dujotiekiu savininku - negavus rašytinio pritarimo).
8. Teritorijose, esančiose arčiau kaip 30 metrų nuo magistralinių ir krašto kelių briaunų ir arčiau kaip 20 metrų nuo rajoninių kelių briaunų.
9. Teritorijose, kuriose pagal teisės aktus ir dokumentus saulės jėgainių statyba negalima.

Vėjo elektrinių Lazdijų rajono savivaldybės teritorijoje vystymo principai

Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo sprendiniuose, identifikuojama teritorija, kurioje gali būti statomos vėjo elektrinės jei jos nedarys neigiamo poveikio t.y. neprieštaraus Aplinkos apsaugos įstatymo, Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo, Teritorijų planavimo įstatymo, Statybos įstatymo, Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo ir kitų teisės aktų reikalavimams. Tokia teritorija pažymėta bendrojo plano keitimo sprendinių grafiniėje dalyje ir įvardinta: „Teritorija, kurioje nesudarant neigiamo poveikio gali būti statomos neribotos galios vėjo elektrinės“. Vėjo elektrinės, kurių aukštis mažesnis kaip 30 m (matuojant iki aukščiausio konstrukcijų taško, įskaitant ir sparnuotės aukštį) ir yra mažesnės kaip 30 kW įrengtosios galios⁵ gali būti vystomos Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatyme numatyta tvarka tiek teritorijose, kuriose nesudarant neigiamo poveikio gali būti neribotos galios vėjo elektrinės, tiek kitose savivaldybės teritorijose. Tačiau visais atvejais vėjo elektrinių statyba negalima:

1. Teritorijose, kuriose vėjo elektrinių projektavimo ir statybos darbai draudžiami pagal Lietuvos Respublikos Lietuvos kariuomenės vado 2016 m. vasario 15 d. įsakymą Nr. V-217;
2. Regioniniuose parkuose ir kitose saugomose teritorijose bei jų buferinėse zonose (nebent saugomų teritorijų specialiojo teritorijų planavimo dokumentuose, apsaugos reglamentuose numatyta kitaip);
3. Jei matosi iš vertingiausių kraštovaizdžio panoramų apžvalgos taškų daugiau kaip 0,5° vertikalus matymo kampas;
4. Didelės tikimybės sniego tirpsmo ir liūčių potvynių teritorijose;
5. Gamtos paveldo objektų teritorijose ir jų apsaugos zonose;
6. Nekilnojamojo kultūros paveldo ar kitų visuomenei svarbių objektų ir/ar teritorijų vizualinės apžvalgos teritorijose;
7. Miškuose, soduose, pelkėse, paviršiniuose vandens telkiniuose;
8. Oro uosto apsaugos zonoje;
9. Detaliai ir parengtiniai išžvalgytų naudingųjų iškasenų telkiniuose ir prognozinuose plotuose;
10. Urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų funkcinėse zonose ir 500 m atstumu aplink jas;
11. Rekreacinėse teritorijose ir 500 m atstumu aplink jas;
12. Ties elektros perdavimo oro linijomis ir ne mažesniu nei vėjo jėgainės aukštis plius 100 m atstumu aplink jas;
13. Ties magistraliniu dujotiekiu ir 200 m aplink jį;
14. Teritorijose, esančiose mažesniu atstumu nuo valstybinės reikšmės kelių pylimų padų ar kelių griovių išorinių kraštų (jeigu šių elementų nėra, – nuo kelių juostų ribų) nei bendras jų konstrukcijos aukštis, bet visais atvejais ne arčiau kaip 30 metrų nuo magistralinių ir krašto kelių briaunų ir ne arčiau kaip 20 metrų nuo rajoninių kelių briaunų.
15. Teritorijose, kuriose pagal teisės aktus ir dokumentus vėjo jėgainių statyba negalima (taip pat pagal Nacionalinį kraštovaizdžio tvarkymo planą).

Vėjo elektrinių vietos kelių apsaugos zonose turi atitikti Pritarimo projektui ar numatomai veiklai kelių apsaugos zonose tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2021 m. liepos 20 d. įsakymu Nr. 3-353, kriterijus.

Planuojant statyti 100 metrų ir aukštesnius vėjo elektrinių statinius visoje savivaldybės teritorijoje, o pasienio ruože - 30 metrų ir aukštesnius statinius (skaičiuojant jų aukštį kartu su sparnuote iki aukščiausio galimo taško) vykdyti LR Vyriausybės 2012-05-29 nutarimo Nr. 625 "Dėl aviacijai galinčių kliudyti statybos bei rekonstravimo ir įrenginių įrengimo derinimo tvarkos aprašo patvirtinimo" reikalavimus.

⁵ Tuo atveju, jei Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatyme šie parametrai keičiami, atitinkamai aktualūs parametrai taikomi iš šiam bendrajame plane.

Konkreči galima vėjo elektrinės vieta (kai tai galima pagal šio bendrojo plano keitimo sprendinius ir kitus Lietuvos Respublikos teisės aktus) identifikuojama atliekant poveikio aplinkai vertinimą. Taip pat gali būti rengiami (t.y. neprivalomi, bet galimi laisvai pasirenkant) inžinerinės infrastruktūros vystymo planai dėl vėjo elektrinių vystymo. Racionalu vėjo elektrinėms parinkti vietas su minimaliu želdinių kiekiu, nes vėjo stiprumą sąlygoja ir konkrečios teritorijos žemės paviršiaus šiurkštumas, o didelis želdinių kiekis, silpnina vėjo stiprumą žemės paviršiumi artimuose sluoksniuose. Labiausiai priimtinas atvejis, kad vėjo elektrinės numatomos žemės ūkio paskirties žemės gretimybėje.

10.9. Gaisrinė sauga

Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo sprendiniuose, vadovaujantis funkcinėms zonoms taikomu reglamentu sudaromos sąlygos beveik visoje Lazdijų rajono savivaldybės teritorijoje (išskyrus saugomas teritorijas) pagal poreikį numatyti teritorijas, skiriamas priešgaisrinėms gelbėjimo pajėgoms (gaisrinėms komandoms) arba susisiekimui komunikacijoms išdėstyti taip, kad tenkintų atstumus, vykstant artimiausiu keliu į tolimiausio įvykio vietą numatytus Gaisrinės saugos normose teritorijų planavimo dokumentams rengti. Detalizuojant Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendinius, būtina vadovautis Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2013 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. D1-995/1-312 „Dėl gaisrinės saugos normų teritorijų planavimo dokumentams rengti patvirtinimo“.

10.10. Sprendinių įgyvendinimo prioritetai

Bendrojo plano sprendiniuose numatytos inžinerinių tinklų plėtros įgyvendinimo prioritetai ir priemonės:

- techniniais projektais vykdoma vandentiekio tinklų plėtra ir vandens kokybės gerinimo įrenginių statyba viešojo geriamojo vandens tiekimo teritorijose.
- techniniais projektais vykdoma nuotekų tinklų plėtra bei nuotekų valymo įrenginių statyba ir/ ar modernizavimas viešojo geriamojo vandens tiekimo teritorijose.
- rengiant atliekų tvarkymo planus nuosekliai planuojamas perdirbamų ir panaudojamų atliekų kiekio didinimas, kuris įgyvendinamas techninių projektų pagalba modernizuojant atliekų tvarkymo infrastruktūrą bei įrengimus.
- gamtinių dujų tinklų plėtra įgyvendinama rengiant teritorijų planavimo dokumentus.
- energetikos srityje prioritetas teikiamas ekologiškiems sprendimams. Siekiant mažinti šilumos nuostolius, būtina organizuoti visuomeninių pastatų, daugiabučių namų renovacijas, ir centralizuotų katilinių pertvarkymą su tikslu pereiti prie mažiau taršios (ekologiškesnės) kuro rūšies. Aktualus atsinaujinančių energijos šaltinių panaudojimo galimybių studijos detalizavimas rengiant specialiuosius planus. Taip pat akcentuojamas nusidėvėjusių elektros oro linijų keitimas į požeminius tinklus (teritorijų planavimo dokumentų ir techninių projektų pagalba).
- ryšių linijų plėtros srityje turi būti sutelkiamas dėmesys į ryšio tinklų plėtrą kaimiškiose vietovėse (teritorijų planavimo dokumentų ir techninių projektų pagalba), užtikrinant elektronines paslaugas gyventojams.

11. SAVIVALDYBĖS INFRASTRUKTŪROS PLĖTROS PRIORITETAI

2020 05 07 Lietuvos Respublikos Seimas priėmė Lietuvos Respublikos savivaldybių infrastruktūros plėtros įstatymą, kuris reglamentuoja savivaldybės infrastruktūros plėtrą ir jos planavimą, įgyvendinimą, finansavimą ir nustato savivaldybės infrastruktūros plėtroje dalyvaujančių asmenų teises ir pareigas. Šio įstatymo tikslas – užtikrinti savivaldybės reikmes atitinkančią savivaldybės infrastruktūros plėtrą. Kadangi teisės aktuose numatyta, kad prioritetingos plėtros teritorijos turi būti pateikiamos bendruosiuose planuose, rengiant Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimą suformuojamos nuostatos dėl savivaldybės infrastruktūros.

Prioritetinga savivaldybės infrastruktūra – savivaldybės tarybos sprendimu pagal savivaldybės tarybos patvirtintus kriterijus pripažinta prioritetinga ir (ar), atsižvelgiant į strateginio planavimo dokumentus, savivaldybės ir (ar) vietovės lygmens bendruosiuose planuose nustatytoms prioritetingos plėtros teritorijoms ir jų vystymui skirta savivaldybės infrastruktūra.

Neprioritetinga savivaldybės infrastruktūra – savivaldybės infrastruktūra, esanti teritorijoje, kuri nepatenka į savivaldybės ir (ar) vietovės lygmens bendruosiuose planuose nustatytas prioritetingos plėtros teritorijas ir kurioje savivaldybė neįsipareigoja vystyti socialinės ir (ar) inžinerinės infrastruktūros.

Lietuvos Respublikos savivaldybių infrastruktūros plėtros įstatyme nusakoma, kad savivaldybės infrastruktūrą sudaro socialinė savivaldybės infrastruktūra ir inžinerinė savivaldybės infrastruktūra:

- **Inžinerinė savivaldybės infrastruktūra** – šilumos perdavimo tinklai, geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų, įskaitant paviršines nuotekas, tvarkymo inžineriniai statiniai, vietinės reikšmės keliai, kiti transporto statiniai, už kurių statybą, įrengimą ir (ar) eksploatavimą savivaldybės teritorijoje atsakingas savivaldybės infrastruktūros organizatorius ir (ar) savivaldybės infrastruktūros valdytojas.
- **Socialinė savivaldybės infrastruktūra** – kultūros, švietimo ir mokslo, sveikatos, sporto paskirties statiniai ir (arba) savivaldybės funkcijoms atlikti skirti objektai, už kurių statybą, įrengimą ir (ar) eksploatavimą savivaldybės teritorijoje atsakingas savivaldybės infrastruktūros organizatorius ir (ar) savivaldybės infrastruktūros valdytojas.

Savivaldybės infrastruktūros plėtra – savivaldybės infrastruktūros projektavimas, statyba ir (ar) įrengimas kuriant naują savivaldybės infrastruktūrą arba didinant ir (ar) atkuriant esamos savivaldybės infrastruktūros pajėgumus.

Aukščiau išdėstytos sąvokos pateiktos pagal šiuo metu galiojančio Lietuvos Respublikos savivaldybių infrastruktūros plėtros įstatymo redakciją. Tuo atveju, jei Lietuvos Respublikos savivaldybių infrastruktūros plėtros įstatyme sąvokos pakeičiamos, atitinkamai taikoma aktuali jų redakcija.

Įvertinus aukščiau išdėstytą informaciją bei kitas Lietuvos Respublikos savivaldybių infrastruktūros plėtros įstatymo nuostatas, su minėto įstatymo įsigaliojimu susijusius kitų teisės aktų pakeitimus, Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitime išskiriamos prioritetingos plėtros teritorijos siekiant sudaryti santykinai palankesnes sąlygas vystymuisi rajono pagrindiniuose urbanistiniuose centruose - Lazdijų m., Veisiejų m., Seirijų mstl. – siekti jų gyvybingumo. Šių urbanistinių centrų prioritetingos plėtros teritorijos gali būti patikslintos jų vietovės lygmens kompleksinio teritorijų planavimo dokumentuose (bendruosiuose planuose). Įvertinus valstybės strategiją, kad urbanistinės struktūros turi būti optimizuotos, vystomos laikantis kompaktiškumo principo, minėtuose urbanistiniuose centruose prioritetas teikiamas jų urbanistinės struktūros išbaigtumui, vidinių teritorinių rezervų įsisavinimui – atitinkamai teikiami prioritetingų plėtros teritorijų plotai (žr. Pagrindiniame brėžinyje, sutartinis žymėjimas „Prioritetingos plėtros teritorijos“).

Nustatoma, kad prioritetinėse plėtros teritorijose:

1. Savivaldybė įsipareigoja vystyti **socialinę** savivaldybės infrastruktūrą – t.y. savivaldybė numato socialinės savivaldybės infrastruktūros objektus, gyventojų socialinių poreikių užtikrinimui. Socialiniai objektai dėl racionalaus jų naudojimo gali aptarnauti ne vienos prioritetinės plėtros teritorijos gyventojus. Prioritetinės plėtros teritorijos, kuriose savivaldybė įsipareigoja vystyti socialinę savivaldybės infrastruktūrą arba kitaip tariant prioritetinė socialinė savivaldybės infrastruktūros plėtra vykdoma išlaikant principus dėl tvarios savivaldybės teritorijos vystymo, finansų racionalaus panaudojimo. Plėtojant naują prioritetinę socialinę savivaldybės infrastruktūrą prioritetinės plėtros teritorijose, kuriose savivaldybė įsipareigoja vystyti socialinę savivaldybės infrastruktūrą, numatoma:
 - Naują ikimokyklinio ugdymo infrastruktūrą numatyti pasiekus 100 nepatenkintų prašymų priimti į jau esamą ikimokyklinio ugdymo infrastruktūros objektą ir kai minėtų prašymų nėra galimybės tenkinti kitoje esamoje ikimokyklinio ugdymo infrastruktūroje.
 - Naują bendrojo ugdymo infrastruktūrą steigti, pasiekus 240 nepatenkintų prašymų priimti į jau esamą bendrojo ugdymo infrastruktūros objektą ir kai minėtų prašymų nėra galimybės tenkinti kitoje esamoje bendrojo ugdymo infrastruktūroje.
2. Savivaldybė įsipareigoja vystyti **inžinerinę** infrastruktūrą. Prioritetinė inžinerinė savivaldybės infrastruktūros plėtra, gali būti detalizuojama inžinerinės infrastruktūros plėtros specialiuosiuose planuose. Taip pat gali būti vadovaujamosi specialiuosiuose planuose numatytais įgyvendinimo etapais. Tuo atveju jei prioritetinė inžinerinė savivaldybės infrastruktūros plėtra specialiuosiuose planuose nedetalizuojama, taikyti šias nuostatas:
 - I etapas - prioritetinė inžinerinė savivaldybės infrastruktūros plėtra numatoma urbanizuotiems kvartalams⁶ ar jų dalims, kurių gyventojų skaičius viename ha - 50 ir daugiau.
 - II etapas - prioritetinė inžinerinė savivaldybės infrastruktūros plėtra numatoma urbanizuotiems kvartalams ar jų dalims, kurių gyventojų skaičius viename ha - nuo 49 iki 30.
 - III etapas - prioritetinė inžinerinė savivaldybės infrastruktūros plėtra numatoma urbanizuotiems kvartalams ar jų dalims, kurių gyventojų skaičius viename ha - 29 iki 20.
 - IV etapas - prioritetinė inžinerinė savivaldybės infrastruktūros plėtra numatoma urbanizuotiems kvartalams ar jų dalims, kurių gyventojų skaičius viename ha - 19 ir mažiau.

Konkretūs prioritetinės savivaldybės infrastruktūros plėtros objektai gali būti numatomi Lazdijų rajono savivaldybės tarybos sprendimu, nurodant jų įgyvendinimo etapus, laikotarpį.

Savivaldybės infrastruktūros prioritetai, prioritetinės plėtros teritorijos gali būti detalizuojami ir identifikuojami bei nustatomi žemesnio lygmens bendruosiuose planuose.

⁶ Urbanizuotas kvartalas - gyvenamosios vietovės urbanizuotos struktūros elementas, kurį mažiausiai iš trijų pusių riboja inžinerinių komunikacijų koridoriai ar natūralūs barjerai – žemės reljefo formos, vandens telkiniai, želdiniai, antropogeniniai komponentai bei kt. ir kuris užstatytas pastatais ar dalimi užstatytas pastatais su neužstatytais bendrai naudoti pritaikytais želdynais ir/ar visuomeniniais sporto infrastruktūros objektais ir/ar viešais rekreacijos infrastruktūros objektais ir/ar kitomis viešosiomis erdvėmis ir/ar valstybiniais miškais.